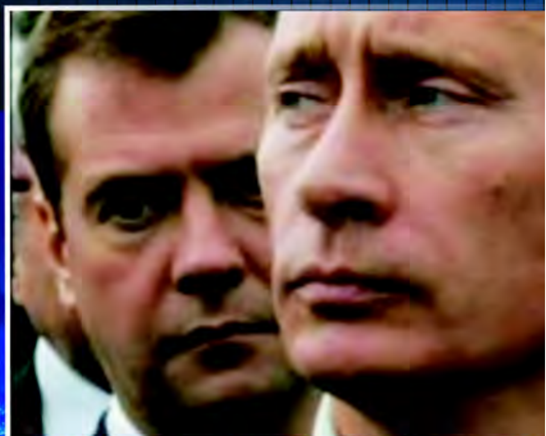
Corneliu VLAD

RUSIA, după URSS

Corneliu Vlad

Rusia, după URSS...

Colecția GeoPolitica®
Editura Top Form

Coperta: Vasile Simileanu
Ilustrație copertă: Ilya Glazunov Eternal Russia, 1988

CIP nr. 12632 / 08.06.2011

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VLAD, CORNELIU

Rusia, după URSS / Corneliu Vlad. - Bucureşti: Top Form, 2011

ISBN 978 - 973-7626 - 75 - 2

Corneliu Vlad

RUSIA, DUPÃ URSS...

Editura Top Form
Bucureşti 2011

CUPRINS

NEVOIA CUNOAŞTERII UNEI RUSII ENIGMATICE
(în loc de prefaţă)

Apariţia volumului „Rusia. După U.R.S.S.” semnat de cunoscutul scriitor şi publicist, Corneliu Vlad, consacrat evoluţiilor din Rusia anilor 2009-2010, vine să suplinească penuria de informaţii despre fenomenele care au loc într-un spaţiu extrem de important aflat în vecinătatea noastră geografică. Este o apariţie editorială notabilă, pe fondul numărului redus de lucrări de referinţă ale unor autori români despre evoluţiile din Rusia după prăbuşirea U.R.S.S., comparativ cu cele apărute în Occident, dintre care este suficient să le amintim pe cele traduse recent în limba română - „U.R.S.S. a murit, trăiască Rusia” a istoricului francez Hélène Carrère d'Encausse şi „ Rusia contraatacă. Planul secret” a ziaristei franceze Laure Mandeville.

Odată cu destrămarea, în decembrie 1991, a fostului imperiu sovietic, definită de preşedintele Vladimir Putin în mesajul său din aprilie 2007 adresat Adunării Federale, drept „cea mai puternică catastrofă geopolitică a secolului” şi „o adevărată dramă” pentru poporul rus, Rusia, mai mult decât celelalte foste republici sovietice s-a aflat în faţa unor mari provocări, legate, în primul rând, de organizarea naţional-statală. Refuzul unor republici - Cecenia, Başkortostan şi Tatarstan, ca şi al Republicii Kalmâke de a accepta semnarea Tratatului federal care definea raporturile dintre Centru şi subiecţii Federaţiei crea pericolul sciziunii, făcând ca Rusia să împărtăşească soarta fostei Uniuni Sovietice. Tocmai pentru a preveni acest lucru, conducerea de la Moscova a fost nevoită să facă o serie de concesii de natură să detensioneze situaţia, mai puţin în cazul Ceceniei. Conform prevederilor Tratatului federal semnat la Moscova în martie 1992, în componenţa noului stat independent au intrat 89 de subiecţi (21 de republici, 6 ţinuturi, 49 regiuni, 10 districte autonome, o regiune autonomă şi 2 oraşe - Moscova şi Sankt-Petersburg-de importanţă federală). În 66 din cei 89 de subiecţi au fost instituite funcţii de guvernatori, numiţi prin decret al preşedintelui Boris Elţîn.

Un impact negativ asupra dezvoltării Rusiei l-a avut, printre altele, conflictul iscat între preşedintele Elţîn şi fostul Soviet Suprem al R.S.F.S. Ruse (Parlamentul) în timpul dualităţii puterii, finalizat, la începutul lunii octombrie 1993, printr-o acţiune de forţă a şefului statului, în pofida oricăror norme democratice- bombardarea sediului Parlamentului, soldată cu zeci de victime din rândul populaţiei civile şi al forţelor de ordine.

La scurt timp a fost lichidat nu numai Sovietul Suprem moştenit din timpul U.R.S.S., dar şi sovietele locale, iar vechea stemă a R.S.F.S.R. a fost înlocuită cu stema actuală cu vulturul bicefal. În urma referendumului din 12 decembrie 1993 a fost adoptată noua Constituţie a Rusiei, votată de 54,8 la sută din alegători, care a marcat constituirea unui nou sistem politic din Rusia. În aceeaşi zi, au avut loc şi alegerile pentru noul Parlament - Duma de Stat. Constituţia a pus bazele juridice ale orânduirii statale a Rusiei postsovietice, permiţând, totodată, reglementarea unor probleme legate de raporturile între subiecţii Federaţiei şi Centru.

Potrivit prevederilor noii Constituţii, Rusia a devenit republică prezidenţial-parlamentară, în care rolul-cheie revine preşedintelui Federaţiei Ruse. Puterea legislativă este exercitată de Adunarea Federală, compusă din două Camere-Duma de Stat (Camera inferioară) şi Consiliul Federaţiei (Camera superioară). Puterea executivă este reprezentată, la nivel central- de Guvernul Federaţiei Ruse, iar la nivelul subiecţilor Federaţiei- de organele executive ale acestora (guverne, administraţii) conduse de şefii puterii executive ai subiecţilor (guvernatori, şefii administraţiilor, preşedinţii republicilor).

Momentele cele mai dramatice pentru stabilitatea Rusiei au fost înregistrate în anii 1994-1995, în timpul campaniilor militare ale forţelor federale în Cecenia condusă de Djohar Dudaev, fost general de aviaţie în Armata Sovietică, încheiate prin Acordul de la Hasaviurt, semnat la 31 august 1996.

Situaţiei grave din nordul Caucazului i s-a adăugat criza economico-socială în care se afla Rusia. „Terapia de şoc” aplicată la începutul anilor '90 unei economii nepregătite pentru măsuri atât de severe (liberalizarea preţurilor şi a comerţului, stabilizarea financiară şi privatizarea) s-a soldat cu efecte dezastruoase pentru nivelul de trai al populaţiei, tot mai dezamăgită de evoluţia haotică a ţării. „Nefinalizarea problemelor macro-economice - scrie unul dintre istoricii ruşi, A.V. Filippov- accentuate de lupta politică a devenit cauza crizelor periodice”, a dus la o „marţea neagră”, când într-o singură zi, 11 octombrie 1994, cursul dolarului a crescut cu 27 la sută.

Patru ani mai târziu, defoltul din 17 august 1998, declanşat pe fondul crizei financiare mondiale şi al reducerii drastice a preţului la petrol, a spulberat, practic, toate economiile populaţiei, făcând ca datoria externă a Rusiei să ajungă la 123,2 miliarde dolari.

Privatizarea sălbatică, îndeosebi în ramurile extractive de gaze şi petrol, precum şi ale industriei metalurgice au dus la o polarizare uriaşă a societăţii, la apariţia unei noi categorii-oligarhii, reprezentând, în opinia aceluiaşi istoric rus, „nu un fenomen economic, ci mai degrabă, politic”, reunind persoane care făceau afaceri în apropierea puterii, influenţându-i deciziile. Deosebit de grav a fost că unul dintre aceştia, Boris Berezovski, a pătruns în influenta „familie” din jurul preşedintelui Elţîn, deteriorând grav, în ultimă instanţă, imaginea acestuia.

În încercarea de a depăşi criza economică din ce în ce mai pronunţată în cel de-al doilea mandat, preşedintele Elţîn, supus pericolului suspendării iminente de către Duma de Stat, a fost nevoit să procedeze la schimbarea în câteva rânduri a premierilor. În faţa deteriorării grave a situaţiei din ţară, îndeosebi după declanşarea, la începutul lunii august 1999, de către insurgenţii radicali ceceni a unor acţiuni militare în Republica Daghestan vecină, Boris Elţîn a început să se gândească la un înlocuitor.

La 9 august 1999, premierul S.V. Stepaşin, al cincilea în timpul celor două mandate ale preşedintelui Elţîn, a fost înlocuit cu fostul director al Serviciului Federal de Securitate (FSB), Vladimir Putin, o persoană puţin cunoscută la data respectivă în sânul opiniei publice. Acţiunile ferme ale noului premier, îndeosebi după seria atacurilor teroriste din Moscova şi alte oraşe din Rusia, rămase şi până acum neelucidate complet, au fost de natură să restabilească încrederea populaţiei în autorităţile centrale.

Nici pe planul politicii externe activitatea preşedintelui Elţîn nu a fost de natură să satisfacă aşteptările populaţiei, nemulţumită tot mai mult de concesiile făcute Occidentului, de scăderea prestigiului şi influenţei Rusiei pe arena internaţională.

La sfârşitul anului 1999, imaginea preşedintelui Elţîn se deteriorase într-o asemenea măsură, încât singura soluţie care-i mai rămăsese a fost renunţarea, înainte de termen, la 31 decembrie 1999, la mandat în favoarea premierului Putin, desemnat, până la viitoarele alegeri prezidenţiale, ca preşedinte a.i. al Rusiei.

La o lună după numirea ca succesor, popularitatea lui Vladimir Putin ajunsese deja la 55 la sută, crescând în mod semnificativ după ocuparea, la 7 februarie 2000, de către trupele federale a oraşului Groznîi, capitala

Ceceniei. Victoria, obținută cu jertfe uriaşe, la care s-au adăugat şi primele semne ale redresării economice, au dus la creşterea popularității noului lider de la Kremlin. La alegerile prezidențiale anticipate din 26 martie 2000, la care s-a înregistrat o prezență de 68,74 la sută, Vladimir Putin a obținut 52,94 la sută din voturi, la o mare distanță de principalul său candidat, liderul comuniştilor ruşi, Ghenadii Ziuganov, cotat cu 29, 21 la sută.

Lozincile lansate de Putin imediat după preluarea funcției de preşedinte, vizând întărirea „verticalei puterii" şi instaurarea „dictaturii legii"(aceasta i-a adus unele reproşuri în legătură cu introducerea unui regim autoritar), au fost primite cu înțelegere de către populație, fiind de natură să asigure stabilitatea țării, să prevină destrămarea statului, să pună capăt haosului instalat în timpul regimului Elțîn.

Printre primele măsuri luate de către noul preşedinte după investirea sa, la 7 mai 2000, au vizat reglementarea relațiilor federale, punerea în concordanță cu prevederile Constituției a modului de formare a Consiliului Federației - Camera superioară a Parlamentului rus, înlocuind numirea guvernatorilor cu alegerea acestora. Printr-un decret al preşedintelui Putin au fost formate 7 districte federale, în fiecare dintre acestea fiind instalat câte un împuternicit al preşedintelui, cu sarcina de a asigura realizarea prerogativelor constituționale ale şefului statului în districtul respectiv. În scurt timp, s-a ajuns şi la încheierea haosului juridic creat în delimitarea competențelor dintre Federația Rusă şi subiecții acesteia. Măsurilor luate în timpul preşedintelui Putin li s-au adăugat o serie de reforme realizate în anii 2004-2005 în sfera conducerii, vizând unirea unor regiuni şi districte autonome în cadrul unor ținuturi, apariția unor noi structuri a puterii executive federale: ministere, servicii şi agenții.

Încă în timpul mandatului de premier şi al celui de preşedinte interimar, Vladimir Putin a decis să pună ordine în relațiile puterii cu oligarhii. La întâlnirea din 28 februarie 2000 cu reprezentanții marelui capital, acesta le-a pus în față o serie de condiții: să-şi plătească impozitele către stat, să investească în economia autohtonă, să se țină cât mai departe de politică. Doi dintre marii magnați ai mass-media- Vladimir Gusinski şi Boris Berezovski nu au fost pregătiți să renunțe la pârghiile influenței asupra puterii şi au trebuit să ia calea exilului. Un alt oligarh, Mihail Hodorkovski, patronul companiei petroliere ruse IUKOS, învinuit de evaziune fiscală şi escrocherii, rămas în țară, a fost reținut la 25 octombrie 2004, judecat şi condamnat. Acuzațiilor oficiale li s-a adăugat şi încercarea

de finanțare a unor partide politice, în schimbul sprijinului acestora pentru obținerea unor locuri în viitorul parlament.

În anii 2002-2004 au fost aduse o serie de modificări menite să ducă la perfecționarea sistemului politic, inclusiv ridicarea, de la 5 la 7 la sută, a pragului electoral pentru admiterea partidelor în Duma de Stat.

Măsurile luate în sfera economică de noul executiv au fost de natură să înlăture consecințele negative ale crizei din 1998. Începând din anul 2000 a fost stopat declinul economic, înregistrându-se o creştere graduală a veniturilor populației. La baza noii doctrine economice a Rusiei au fost puse avantajale Rusiei în sfera resurselor sale naturale, poziția de tranzit a țării pe direcțiile Est-Vest şi Nord-Sud, potențialul tehnico-ştiințific şi uman, sistemul de învățământ etc. Nevoia ieşirii țării pe piața mondială a dictat crearea unor companii şi concerne puternice, ca, de exemplu, „Gazprom" şi „Rossneft", contopirea unor întreprinderi din industria militară şi de automobile, întărirea rolului statului în domeniile strategice. Rusia a reuşit să-şi rezolve problema datoriei externe față de F.M.I. şi Clubul de la Paris. Dacă la începutul anului 2000 datoria externă a Rusiei era de 132,8 miliarde de dolari, în mai 2006, aceasta repezenta doar 3,7 miliarde.

În mesajul privind starea națiunii din anul 2004 al preşedintelui Putin au fost stabilite câteva proiecte naționale vizând dezvoltarea sănătății, învățământului, construcțiilor de locuințe şi a agriculturii, menite să contribuie la îmbunătățirea nivelului de trai al populației. Cu acelaşi prilej, preşedintele rus a a atras atenția asupra scăderii îngrijorătoare a numărului populației, anunțând o serie de facilități în vederea stimulării natalității.

Politica externă a preşedintelui Putin a pus în centrul său dezvoltarea prioritară a raporturilor cu statele din „străinătatea apropiată" reprezentată de statele membre ale Comunității Statelor Independente, asigurarea reintegrării acestui spațiu. Aceasta a permis întărirea colaborării în cadrul Comunității Economice Euro-Asiatice, al Unității vamale a spațiului economic comun (Rusia, Belarus, Kazahstan, Kîrgîzstan, Tadjikistan, iar în calitate de observatori - Ucraina, Republica Moldova şi Armenia), precum şi conlucrarea în cadrul organizației Tratatului de Securitate Colectivă, care reuneşte doar 7 din cele 15 foste republici sovietice. În timpul mandatelor preşedintelui Putin s-a înregistrat, totodată, şi o tensionare a relațiilor dintre Rusia şi unele din statele membre ale Comunității Statelor Independente, aşa cum a fost în perioada „revoluției portocalii" din Ucraina sau a „revoluției rozelor" din Georgia. Nici relațiile cu cele trei republici baltice - Estonia, Letonia şi Lituania nu au fost lipsite de unele fricțiuni.

Unul din obiectivele majore ale politicii externe promovate de noul preşedinte l-a reprezentat revenirea Rusiei ca actor important pe arena internaţională, materializat în participarea activă a acesteia la activitatea G-8 şi a G-20, precum şi în cadrul BRIC.

Mutaţii semnificative au fost realizate în relaţiile ruso-americane, inclusiv în conlucrarea celor două state în sfera dezarmării nucleare. La 14 aprilie 2000, Duma de Stat a ratificat Tratatul dintre Federaţia Rusă şi S.U.A. privind reducerea armamentelor strategice. O importanţă excepţională pentru întărirea relaţiilor Rusia - S.U.A. a avut-o exprimarea de către preşedintele Putin a solidarităţii prompte cu Administraţia americană în lupta împotriva terorismului, după atentatele din 11 septembrie 2001.

Progrese importante au fost realizate pe linia colaborării Rusiei cu Uniunea Europeană, materializate în extinderea relaţiilor economice reciproc avantajoase, a schimburilor cultural-ştiinţifice şi umanitare, în încheierea „Parteneriatului pentru modernizare”.

S-a ajuns, de asemenea, la o normalizare a relaţiilor Rusiei cu R.P. Chineză, marcată prin semnarea, la 16 iulie 2001, a Tratatului de bună vecinătate, prietenie şi colaborare dintre cele două ţări, la care s-au adăugat întărirea conlucrării dintre cele două state în cadrul Organizaţiei de Colaborare de la Shanghai, creată la 15 iunie 2001.

În pofida unei intensificări a colaborării Rusiei cu Alianţa Nord-Atlantică, Rusia nu a ezitat să-şi exprime îngrijorarea faţă de planurile de extindere a Alianţei spre Est şi încercările acesteia de se substitui O.N.U.

La sfârşitul celui de-al doilea mandat, Putin a lăsat o Rusie renăscută, cu ambiţii de mare putere, cu o politică externă previzibilă, dezideologizată, manifestată, printre altele, şi prin renunţarea la bazele militare din Cuba (Lurdes) şi Vietnam (Cam Ranh).

Contrar numeroaselor speculaţii în legătură cu posibilitatea avansării candidaturii sale pentru un al treilea mandat consecutiv, preşedintele Putin a rămas fidel prevederilor constituţionale, a acceptat să sprijine candidatura lui Dmitri Medvedev la alegerile prezidenţiale din decembrie 2007 pentru postul de preşedinte al Rusiei, acceptând funcţia de premier.

Doi ani din această perioadă, marcată de activitatea în tandem a lui Dmitri Medvedev şi Vladimir Putin, pusă la început sub semnul îndoielii de către numeroşi analişti, constituie obiectul zecilor de editoriale semnate de Corneliu Vlad, publicist cu o vastă experienţă în analiza evenimentelor internaţionale, observator fin al realităţilor ruseşti.

Volumul de față reprezintă o invitație discretă adresată cititorului la o înțelegere corectă, obiectivă a Rusiei, o apropiere de acest spațiu, renunțând la „stereotipurile comode, prejudecățile rusofobe şi imagologia deformatoare".

Maniera de tratare a subiectelor cuprinse în volum, observațiile pertinente şi concluziile îndrăznețe, presărate, pe alocuri, cu o ironie fină, pun în lumină calitățile profesionale de necontestat ale autorului.

Chiar dacă ocupă un spațiu mai restrâns, aspectele de politică internă nu scapă ochiului atent al autorului, interesat, printre altele, de programul ambițios de modernizare a Rusiei, propus de preşedintele Medvedev în septembrie 2009. Sunt perfect pertinente întrebările autorului referitoare la şansele modernizării în această țară, legate în mare măsură de capacitatea autorităților de valorificare a resurselor materiale şi umane, flexibilitatea politicii externe, locul Rusiei în viitorul echilibru mondial de forțe. Autorul volumului constată, pe bună dreptate, că proiectul modernizării, lansat de sus, ca şi perestroika gorbaciovistă, nu-i motivează îndeajuns pe cei chemați să-l transpună în viață, or, pentru a reuşi, acesta nu trebuie să se cantoneze în sfera elitelor politice şi economice. Un asemenea proiect trebuie să fie realizat cu sprijinul populației, determinând o schimbare a modului de gândire a oamenilor, înțelegerea de către aceştia a nevoii modernizării cu adevărat a Rusiei.

În articolul „Rusia, înainte!" dat publicității la 11 septembrie 2009, preşedintele Medvedev se adresa compatrioților săi cu îndemnul: „Să nu mai tragem după noi o economie primitivă bazată pe materii prime; o corupție cronică; obiceiul perimat de a ne bizui pe ajutorul statului, pe străinătate în rezolvarea problemelor de stat, pe o „învățătură învechită", pe tot ce vreți numai pe noi nu". Subliniind necesitatea modernizării, preşedintele rus a atras, totodată, atenția asupra unor probleme majore cu care se confruntă Rusia contemporană: o economie ineficientă, o sferă socială semisovietică, o democrație neconsolidată, manifestarea unor tendințe demografice negative, un Caucaz instabil. Acesta i-a prevenit pe partizanii „revoluției permanente", amintind că graba şi lucrurile insuficient gândite au provocat adesea consecințe tragice, ducând Rusia în pragul destrămării. În acelaşi timp, liderul rus i-a atenționat şi pe cei satisfăcuți de status-quo-ul actual, refractari la orice schimbări, că programul de modernizare va fi realizat pe etape „neabătut şi constant".

Printre principalii vectori ai modernizării preşedintele rus a înscris: plasarea Rusiei în rândul statelor avansate din punct de vedere al eficienței producției, transformării şi folosirii energiei, introducerii unor tipuri noi de

combustibil; menţinerea şi ridicarea la un nivel calitativ nou a energiei nucleare; perfecţionarea tehnologilor informaţionale, inclusiv crearea unei infrastructuri proprii, terestre şi cosmice de transmitere a tuturor genurilor de informaţii; ocuparea unei poziţii de frunte în producţia de diverse tipuri de aparatură medicală, a mijloacelor moderne de diagnosticare, de medicamente etc. şeful statului rus a subliniat, de asemenea, necesitatea dezvoltării complexului agro-industrial, a creaţiei tehnico-ştiinţifice, culturii şi învăţământului. A pledat, totodată, pentru păstrarea tradiţiilor pozitive ale poporului rus şi debarasarea de o serie de tare de natură să afecteze imaginea acestuia în lume. Preşedintele rus a atras atenţia asupra declinului demografic, precum şi a ravagiilor îngrijorătoare ale alcoolismului. A ţinut să precizeze, de asemenea, că în eforturile de democratizare a societăţii Rusia nu va copia modele străine, fiind însă dispusă să preia experienţa ţărilor avansate, să ia în calcul succesele şi insuccesele acestora Acesta a asigurat că va continua programul de modernizare a sistemului politic, se va îngriji de întărirea capacităţii de apărare a ţării, prevenind însă că „nu nostalgia trecutului trebuie să definească politica externă a Rusiei, ci scopurile strategice de modernizare de lungă durată”.

Reţine atenţia spaţiul amplu acordat de autor relaţiilor Rusiei cu principalele state occidentale, precum şi „resetării” relaţiilor cu S.U.A., negocierilor în vederea încheierii noului acord de limitare a armamentelor strategice ofensive, depăşirii tensiunilor legate de proiectul american de amplasare în Europa a unor componente ale sistemului antirachetă.

Sunt abordate pe larg relaţiile Rusiei cu Uniunea Europeană, îndeosebi cu statele care formează „nucleul dur” al acestei organizaţii.

O atenţie mare este acordată relaţiilor Rusia-NATO. Chiar dacă s-a reuşit depăşirea unor obstacole în colaborarea în cadrul Consiliului Rusia-NATO, îndeosebi după criza din august 2008, Rusia se arată extrem de rezervată faţă de planurile de avansare a infrastructurii militare a Alianţei Nord-Atlantice spre graniţele sale, suspectând-o de încercare de atragere în orbita sa a unor foste republici sovietice, de a-şi asuma funcţii globale, contrar normelor dreptului internaţional.

În pofida înţelegerii de principiu realizate la reuniunea de la Lisabona privind crearea unui sistem comun de apărare antirachetă, se menţin suspiciunile Rusiei faţă de sinceritatea partenerilor occidentali. Nu este deloc întâmplător că în cadrul Conferinţei de la München, ministrul rus de externe, Serghei Lavrov, atrăgea atenţia la 5 februarie 2011 asupra

nevoii de întărire a încrederii şi predictibilităţii. „Accentul hipertrofiat al NATO pe „apărarea colectivă”, pe fondul consideraţiilor privind unele „ameninţări din Est”- declara înaltul demnitar rus- nu ne pot, desigur, bucura”. Înaltul demnitar preciza, totodată, că aceasta va genera în permanenţă „căutarea adversarului”, accentuând încordarea.

Pe linia preocupărilor Rusiei legate de întărirea încrederii şi securităţii în Europa se înscrie şi propunerea preşedintelui Medvedev privind realizarea unei noi arhitecturi de securitate europeană-Helsinki-2, privită la început cu reţineri în Occident.

Secvenţele mozaicale din partea a doua a volumului -„Externetul” oferă cititorului posibilitatea de a-şi completa imaginea despre variate evenimente petrecute în Rusia şi în lume în anii 2009-2010. Dintre acestea nu lipsesc temele referitoare la: situaţia economico-socială; viabilitatea formulei Putin-Medvedev; „bătălia gazoductelor”; evoluţiile în spaţiul Comunităţii Statelor Independente, inclusiv stările conflictuale din această zonă etc. Nu sunt omise ravagiile terorismului, evoluţiile sinuoase din relaţiile ruso-americane, construirea scutului antirachetă, poziţia Rusiei în ecuaţia SUA -China, momentele sensibile din relaţiile ruso-polone etc.

Aşa cum era de aşteptat, în volum este rezervat un spaţiu important relaţiilor româno-ruse, îndeosebi relaţiilor politice „congelate”, în pofida declaraţiilor frumoase de intenţii ale oficialilor de la Bucureşti. Autorul este îndreptăţit să califice ca „apreciere superficială şi abuzivă” plasarea de către unii politologi occidentali a României în tabăra „antirusă”, îndemnând clasa politică română să ţină seama de dezideratul popular majoritar şi să aplice actualei linii corectivele necesare „pentru o abordare sinceră, necrispată, deschisă, imaginativă a dialogului cu Rusia”.

”Formula „relaţii pragmatice cu Rusia”- scrie Corneliu Vlad- de care se folosesc până la abuz demnitarii de la Bucureşti, când se referă la Rusia, din comoditate, incompetenţă, lipsă de imaginaţie sau ipocrizie nu a dus şi nu poate duce la nimic bun”.

Analiza stadiului relaţiilor româno-ruse îl duce pe autor la concluzia corectă privind nevoia elaborării unei politici externe coerente, articulate şi credibile a României faţă de Rusia şi, în general, faţă de întregul spaţiu ex-sovietic. Autorul constată că există un „deficit de comunicare, un coeficient sensibil de neîncredere reciprocă, o inerţie între Moscova şi Bucureşti”. Nu sunt omise nici momentele mai sensibile din istoria relaţiilor româno-sovietice, inclusiv cele referitoare la Pactul Molotov-Ribbentrop, soarta tezaurului românesc etc., tratate însă cu multă obiectivitate.

La starea actuală nesatisfăcătoare a relațiilor româno-ruse contribuie o parte a mass-media din România orientată cu precădere spre surprinderea senzaționalului, a elementelor marginale, scăpând din vedere evenimentele de real interes, de natură să ofere opiniei publice un tablou obiectiv al situației din spațiul rusesc. Nu poți să nu împărtăşeşti opinia autorului că „presa poate fluidiza relațiile dintre două popoare prin ceea ce face ea, ceea ce poate face ea, clipă de clipă, în fel de fel de forme” şi că poate imprima la nivelul opiniei publice, al oficialităților „un nou curs, o nouă percepție, o nouă abordare”.

Stadiul actual al relațiilor româno-ruse impune o analiză responsabilă a modalităților prin care pot fi deblocate canalele dialogului politic la nivel înalt intrate într-o stare de somnolență. Deloc întâmplător, în intervenția rostită la simpozionul internațional „Percepția Rusiei în presa europeană şi românească”, organizat în luna noiembrie 2010 la Bucureşti, de către Agenția „Inforusia.ro”, Corneliu Vlad pleda pentru activizarea dialogului româno-rus, avertizând că răceala , crisparea, reticența, prejudecățile „nu duc decât la distanțare şi dezinteres reciproc”. În egală măsură, trebuie intensificate, folosind prevederile instrumentelor bilaterale de colaborare interguvernamentală şi interdepartamentală, schimburile economice, tehnico-ştiințifice şi culturale, contactele interumane, îndeosebi între tinerii din cele două țări.

Calea cea mai simplă pentru atingerea acestui scop o reprezintă identificarea obstacolelor care împiedică relansarea acestor relații, discutarea lor sinceră, stabilirea rapidă a căilor de înlăturare, convenirea formelor de valorificare a potențialului real al celor două țări în domenii de interes reciproc, renunțarea la gesturile simbolice şi trecerea cât mai curând la acțiuni practice. Un asemenea demers ar trebui să aibă la bază edificarea unor relații orientate spre viitor, care să ia în considerare respectarea intereselor fiecărei părți, întărirea încrederii şi a colaborării reciproc avantajoase dintre cele două popoare.

Volumul de față confirmă necesitatea unei abordări responsabile, fără complexe istorice, în spirit nou, european a relațiilor româno-ruse, a unui efort de înțelegere corectă a noii Rusii, definită de autor ca o „realitate imensă şi mereu revelatoare, mereu surprinzătoare, mereu incitantă...şi rebus, şi mister, şi enigmă”.

Vasile Buga

CUVÂNTUL AUTORULUI

„Rusia nu este o ţară. Rusia este un univers”, spunea împărăteasa Ecaterina a II-a despre statul cu cea mai mare densitate de pe glob şi care se întinde de la gheţurile eterne ale septentrionului până la deşerturile fierbinţi ale Asiei Centrale, de la Kaliningradul central-european până la Vladivostokul extrem-oriental.

Federaţia Rusă este ipostaza prezentă a geometriei variabile a statului-vatră al lumii ruse, care numai în zbuciumatul secol XX a fost imperiu, uniune de republici şi federaţie. „Rusia este unul dintre statele cel mai uşor de localizat pe hartă, dar definirea Rusiei e o sarcină mult mai dificilă”, constata un autor anglo-saxon. Iar premierul britanic Winston Churchill propunea, în această optică, o formulă: „Rusia este un rebus învăluit într-un mister din mijlocul unei enigme”.

Dar excepţionalismul rus este, totuşi, întruchiparea unei realităţi materiale şi spirituale care, dincolo de diversitatea, complexitatea şi paradoxurile sale, stă în puterea de înţelegere a oricărei minţi de bună credinţă. Lumea rusă nu este o Terra incognita din proximitatea noastră, ci un stat şi un popor care se oferă cunoaşterii, relaţionării şi conlucrării. Pentru a cunoaşte, însă, corect Rusia, trebuie înlăturate stereotipurile comode, prejudecăţile rusofobe şi imagologia deformatoare.

Rusia nu înseamnă doar o figură emblematică, fie ea Petru cel Mare sau Gorbaciov, Stalin sau Putin, Rasputin sau Soljeniţîn, Kalaşnikov sau Gagarin, ci toţi aceştia, dar şi toţi ruşii, celebri sau anonimi, şi peisajele naturale, şi construcţiile omului, şi religia ortodoxă, şi cultura populară ori savantă, şi artele, tehnologia, sportul, gastronomia unui mare şi vechi popor. Moscova, Rusia Kieveană, Imperiul ţarilor, Uniunea Sovietică, Rusia de astăzi sunt secvenţele istorice ale unei deveniri continue, în care constanta paradigmei ruse nu o reprezintă liderii şi regimurile, ci sufletul omului simplu.

Politica - de ieri sau de azi - nu e deajuns pentru a explica un popor. Dacă pentru unii Rusia este un iceberg iar politica vârful rău, Rusia profundă este mult mai mult. De aceea, ea rămâne a fi cunoscută şi înțeleasă.

Rusia este şi Kremlinul, şi paradele militare din Piața Roşie, şi Gazpromul, dar şi Dostoievski, şi Cehov, şi Ceaikovski, şi cuplurile de campioni la patinaj, şi cazaciokul, şi matrioşcile, şi frumoasele cu ochi albaştri.

Rusia este o realitate imensă şi mereu revelatoare, mereu surprinzătoare, mereu incitantă. În acest sens, da, pentru multă lume, Rusia este şi rebus, şi mister, şi enigmă.

EDITORIALE

Obama a păşit cu stângul spre Moscova

Cu toată deferența care i se cuvinte unui şef de stat şi mai ales când acesta este preşedintele Statelor Unite - nu mă pot abține să nu observ că Barack Obama pare cam naiv, cel puțin în ce priveşte felul în care percepe el relația de putere de la Moscova.

În preajma vizitei sale în Rusia, care va fi primul test adevărat al capacităților sale de lider mondial, căci până acum n-a exersat decât box cu umbra şi joc de picioare, liderul - încă nou - al Casei Albe atinge, cu dezinvoltură, o problemă sensibilă, dar care ar putea deveni, dacă nu explozivă, cel puțin iritantă. Îşi dă cu părerea, în public, despre tandemul Putin-Medvedev. După aprecierea sa, de fapt a consilierilor săi, Putin ar fi rămas închistat într-o abordare „învechită”, „depăşită”, din vremea războiului rece, în privința relațiilor ruso-americane. şi, mai spune el, ar trebui ca Putin „să înțeleagă (…) că este timpul să avanseze într-o direcție diferită”. Cu alte cuvinte, îi dă sfaturi. Şi îi dă şi exemple de urmat: „Cred că Medvedev înțelege acest lucru”.

În mod normal, spusele lui Obama ar trebui să-l cam stânjenească pe preşedintele Medvedev (el - om al noului, Putin - un învechit), iar pe Putin să-l enerveze. Dar Putin a reacționat subtil. În primul rând, n-a vorbit chiar el, ci l-a pus pe un colaborator de-al său, Dmitri Peskov, să se pronunțe. Iar acesta a declarat, cu modestie şi pe un ton civilizat, că „va fi interesant pentru Putin să-l cunoască pe preşedintele SUA, pentru a-şi aduce modesta contribuție la …” etc.

Putin şi „modestă contribuție”! Aşa cum ar putea să gândească doar preşedintele Obama sau, eventual, sfătuitorii lui de încredere (dar, după cum se vede, cam departe de chestiune). Că asta e, însă, percepția la Casa Albă o dovedeşte şi faptul că Obama, deşi a declarat că Putin „are destulă influență”, n-a considerat că ar fi cazul să se întâlnească, în doi, şi cu fostul preşedinte - actualul premier al Rusiei, ci

într-un cadru ceva mai larg, împreună cu „colaboratorii apropiați” ai celor doi lideri, la o masă, timp de vreo oră - o oră şi jumătate.

Nu-i dăm noi lecții preşedintelui Americii, ar fi o obrăznicie. Dar consilierilor săi tot i-am spune că nu l-au învățat bine pe preşedintele lor, şi al Statelor Unite, ca înainte de o vizită importantă la Moscova, unde are de perfectat acorduri importante din punctul de vedere al intereselor americane (START, Iran, Coreea de Nord, Afganistan etc.), să procedeze la declarații în care să-i compare pe Putin şi Medvedev, să le dea - cumva - calificative de bună purtare, să salute „poziția mai fermă” a unuia, în timp ce celălalt „este cu un picior” într-o lume învechită.

Am în față o poză cu Putin şi Medvedev împreună (pe site-ul inforusia.ro). Putin e cam închiondurat, se vede că nu prea are cu cine vorbi, Obama priveşte în zare distant, cam încrezător în sine. Dacă aşa se vor comporta şi la Moscova, şi nu se vor privi sincer în ochi, s-ar putea să nu iasă bine. Iar de tandemul Medvedev - Putin e mai prudent, şi chiar mai politicos, să nu te legi. Chiar dacă eşti preşedintele Statelor Unite. Sau, cu atât mai mult.

6 iulie 2009

Metafora face diferența

Orice carte despre Rusia care apare în România este binevenită. Promoțiile de români care au citit, de plăcere sau în lipsa de altceva, cărți editate de „Cartea Rusă" (într-un total de milioane de exemplare) au îmbătrânit şi se împuținează. Românii de azi ştiu, de la televizor şi din ziare, mai multe nume de oraşe din Irak şi din Afganistan decât din Rusia şi Republica Moldova.

Cu atât mai notabilă este o apariție editorială consacrată Rusiei avându-l ca autor pe un fost ministru de Externe al României. Dl. Adrian Cioroianu a lansat, la Târgul de carte din vara lui 2009, cartea „Geopolitica Matrioşkăi", la Curtea Veche Publishing, editură la care este şi coordonator de colecții.

De ce Matrioşka? Winston Churchill vedea Rusia ca pe o ghicitoare ascunsă într-un mister încastrat într-o enigmă. Adrian Cioroianu lansează figura de stil „Geopolitica Matrioşkăi".

Churchill a fost premier al Marii Britanii şi laureat al Premiului Nobel pentru literatură, Adrian Cioroianu este istoric şi publicist, dar a fost, pentru un an, şi ministrul de Externe al României. Dar diferența nu o fac demnitățile exercitate şi distincțiile obținute, diferența o face metafora. Primul se exprimă elegant, malițios şi plastic, celălalt recurge la un simbol facil şi pe care ruşii îl pot considera cel puțin ireverențios. E ca şi cum (dacă s-ar scrie despre România pe o asemenea temă), cineva ar pune un titlu de tipul „Geopolitica lui Păcala", sau „a lui Dracula". În fond, cei doi autori se referă la o aceeaşi realitate, problema e cum o face unul, cum celălalt.

Optica pe care o trădează această metaforă a Matrioşkăi, superior persiflantă, ce împinge spre luarea în derizoriu, afectează şi coeficientul de rigoare ştiințifică, şi credibilitatea unei cărți scrisă, totuşi, de un istoric şi un fost şef al diplomației româneşti. Care, cu studii la o serie de universități francofone, ține şi un curs de masterat dedicat

istoriei Rusiei postsovietice. Că mentorul nu ştie ruseşte, dacă tot se consacră unei asemenea întreprinderi, mai treacă-meargă, dar că în bibliografia expres menţionată a cărţii nu figurează, în afară de Gorbaciov şi o serie de dizidenţi ruşi, vreun istoric, politolog, economist, sociolog etc. mai de seamă din Federaţia Rusă, se cunoaşte. Autorul rămâne cantonat într-o viziune unilaterală, trunchiată, partizană, rămâne tributar pe de-a-ntregul kremlinologilor occidentali mai vechi sau mai noi. În ciuda unei asemenea armături bibliografice mediate, „la mâna a doua", autorul reuşeşte performanţa unei naraţiuni interesante pentru cititor a primului deceniu postsovietic din istoria Rusiei şi oferă analize subtile privitoare la întâlnirea de la Malta (episod atât de sulfuros), poziţia lui Gorbaciov despre reunificarea Germaniei, puciul nereuşit de la Moscova din august 1991 etc.

Remarcabilă este şi prezentarea sintetică a „noii ideologii" a Rusiei postsovietice, caracterizată drept naţional-capitalistă, nostalgică, marcată de complexul „cetăţii asediate" şi de teoria „jocului cu suma nulă". Dar a vorbi, în context, despre o „ideologie a revanşei" e cam prea mult şi chiar riscant. O asemenea afirmaţie, dacă ar fi vorba de un ministru de Externe în funcţie, ar duce la un conflict diplomatic cert iar Moscova n-ar uita prea repede afrontul.

Sunt şi diverse detalii (dar nu numai) ce ţin de un deficit de acribie, de la rebotezarea în Igor a unora pe care-i cheamă Egor, până la situarea greşită, în timp, a momentului apariţiei strategiei vecinătăţii apropiate (citeşte de salvgardare a sferei de influenţă a Rusiei): nu în timpul lui Elţîn, ci încă din vremea lui Gorbaciov; generalul Lebed conducea operaţiuni de pacificare în Transcaucazia încă din 1989-1990, iar preşedintele Parlamentului sovietic Anatoli Lukianov vorbea de „mici republici" de tipul Transnistriei, Nagorno-Karabah etc. cam tot de pe atunci.

Volumul al doilea - promis - al cărţii urmează a se ocupa, într-adevăr, şi de esenţa, într-adevăr, a problematicii anunţată în titlul cărţii: „Geopolitica...". Geopolitică însemnând, în primul rând, relaţiile Rusiei cu SUA, cu Europa occidentală (mai ales Germania), cu China, cu Ucraina, pentru români - şi cu Republica Moldova etc. Aşteptăm de la volumul al doilea şi o analiză a dinamicii după care funcţionează enigmaticul şi (până acum) inexpugnabilul tandem Putin-Medvedev.

E greu de spus dacă autorul - fost ce-a fost la MAE de la Bucureşti - ar putea veni cu ceva nou (nu neapărat anecdotică de senzaţie) în ce priveşte actualele relaţii româno-ruse. Bine ar fi dacă măcar ne-am putea alege cu ceva idei despre cum s-ar putea ieşi din fundătura în care s-au împotmolit aceste relaţii, deloc de neluat în seamă, cel Putin în ce ne priveşte.

Dar, pentru Dumnezeu, domnule istoric, universitar, publicist, diplomat, om politic Adrian Cioroianu, de la dv. nu se aşteaptă piruete stilistice prin care să-l descrieţi pe ursuleţul Mişa, „cu toate conotaţiile sale de jovialitate, haz şi lene sau, dimpotrivă, de violenţă, instinctualitate şi imprevizibil”. Nu sunteţi neapărat cel chemat să proclame că „ursul rusesc sperie din nou” şi că „la extremitatea labelor ursului Mişa al Rusiei par să fi apărut din nou gheare”. Suntem, nu-i aşa, geopoliticieni. Iar unii dintre noi şi foşti miniştri de Externe. Iar unul dintre noi şi şef de masterat la prima universitate a ţării, în probleme de istorie a Rusiei postsovietice.

14 iulie 2009

Va răspunde Obama la scrisoare?

Occidentul, lumea liberă, conglomeratul transatlantic, NATO + UE - sau cum mai putem numi această entitate geopolitică - se află într-un moment de reflecție în ce priveşte relațiile sale cu Rusia. Convorbirile preşedintelui Obama la Moscova nu au adus revirimentul sperat de optimişti în relațiile ruso-americane. Resetarea proclamată de doamna Clinton întârzie să producă efecte concrete. O dovedeşte şi o masă rotundă găzduită de German Marshall Fund, ținută cam la o săptămână şi ceva după vizita preşedintelui american la Moscova.

Participanții, analişti şi foşti înalți demnitari din Europa Centrală şi de Est (foşti şefi de stat şi de guvern, foşti miniştri de externe, ai apărării şi ambasadori), dezamăgiți probabil de prestația liderului american în Rusia, s-au declarat "profund preocupați de viitorul relațiilor transatlantice, ca şi de viitoarea calitate a relațiilor dintre Statele Unite şi țările din regiunea noastră". Regiunea fiind Europa Centrală şi de Est, cum s-a ținut să se precizeze, desigur nu întâmplător, şi nu "Noua Europă", cum îi spusese un fost şef al Pentagonului din timpul lui George W. Bush (altfel spus, gata cu epoca Bush!).

Într-o scrisoare adresată preşedintelui Obama, participanții la reuniune susțin că respectiva regiune "nu se mai află în centrul politicii externe americane", care pare "să fi bifat această căsuța pentru a se concentra pe alte probleme strategice, mai presante. şi asta, într-un context când în Europa Centrală şi de Est "sporeşte un sentiment de nervozitate", iar lumea se întreabă "dacă NATO va dori şi va fi capabilă să vină în apărarea noastră în crize viitoare".

Marea preocupare a semnatarilor scrisorii este Rusia, care "a redevenit o putere revizionistă ce urmează o agendă din secolul al XIX-lea cu tacticile şi metodele secolului al XXI-lea". Iar SUA şi principalele puteri europene par dispuse să îmbrățişeze proiectul de

arhitectură europeană propus de preşedintele Medvedev, adică sunt tentate "să facă concesii rele" Rusiei.

Pe scurt, un diagnostic pesimist: SUA ne-au uitat, NATO slăbeşte, Rusia devine mai ameninţătoare, Occidentul e tentat să cedeze în faţa Moscovei, Obama a început-o dezamăgitor, antiamericanismul în Europa Răsăriteană sporeşte, clivajul SUA-UE se accentuează. Tabloul de ansamblu e descris în culori sumbre, evoluţiile apar descurajante.

Scrisoarea este mai degrabă o plângere, o jalbă - în sens istoric, sau o cerere, o petiţie - în sens birocratic. Adică, aşa cum făceau cu umilinţă regii şi prinţii suzerani din zonă, în secolele trecute, fată de mai marii zonei - ţarul Rusiei, sultanul otoman sau împăratul de la Viena. Adică, aşa cum face un cetăţean care se cocoşează în faţa unui ghişeu al primăriei pentru a solicita un ajutor, un serviciu, ceva.

Şi ajungem iarăşi, la vorba lui Lenin: Ce-i de făcut?

Scrisoarea formulează o serie de propuneri. Între altele, "renaşterea NATO", ceea ce ar presupune reafirmarea expresă a art.5 din Tratatul nord-atlantic - "toţi pentru unul şi unul pentru toţi", pentru ca esteuropenii "să se simtă în siguranţă acasă"). Apoi, "o poziţie coordonată" a membrilor NATO în relaţiile cu Rusia, o politică externă şi de apărare comună a UE, o relaţie strategică SUA-UE mai bună şi mai strânsă, proclamarea securităţii energetice ca prioritate transatlantică, abolirea vizelor americane pentru est-europenii dezamăgiţi, frustraţi.

Că Washingtonul nu are Europa Centrală şi de Est ca prioritate politică majoră, "e cam de multişor poveste" (chiar dacă semnatarii scrisorii şi-or fi făcut iluzii în această privinţă). Că marile puteri occidentale şi Rusia preferă să trateze bilateral, iarăşi se ştie. Se ştie şi deşertăciunea visului unei politici externe şi de apărare comună, şi cea a visului unei solidarităţi energetice.

E bine, totuşi, că i se reamintesc toate acestea liderului de la Casa Albă. Cât de receptiv va fi - sau ar putea fi - preşedintele Obama la propunerile ce i s-au făcut, e greu de spus.

Cinic vorbind, semnatarii scrisorii, "intelectuali şi foşti factori de decizie în politică" nu prea (mai) sunt factorii de decizie politică şi nici formatorii de opinie de altădată. şi tot cinic vorbind, Washingtonul a recunoscut realitatea sferelor de interes ale Rusiei în vecinătatea sa imediată. Iar state ca Germania, Franţa, Spania, Italia,

nu au interesul să-şi ostilizeze relațiile bilaterale cu Rusia pentru Polonia şi România etc.

Semnatarii scrisorii fac propuneri raționale, dar în mare parte irealiste. Propuneri ale unor naivi. În sfârşit, din textul scrisorii răzbat şi ecouri de abordare de tip război rece.

Acum, interesant este dacă preşedintele Obama va răspunde la această scrisoare, trimisă de personalități care i-a fi putut fi omologi. Am afla atunci, cu toții, cam cum vede şeful Executivului american partea noastră de lume, fostul “lagăr socialist”. Căci până acum, mai nimeni nu-şi dă seama. În plină criză a Berlinului, un tânăr preşedinte al SUA, John F. Kennedy declara neînfricat “ Ich bin ein Berliner!” .Ar veni oare noul preşedinte tânăr american în România pentru a spune: “Sunt bucureştean”?”

Vorba lui Caracudi: “Ce gândeşte suveranul?”

24 iulie 2009

Un pas mic, dar în direcția bună

Parcursul istoric al R.Moldova devine, din ce în ce mai pronunțat, unul european, dar acest proces este unul complicat şi nu lipsit de capcane. De aceea, trebuie însoțit de răbdare. Chemarea europeană se aude tot mai distinct dincolo de Prut, avantajele apropierii de Europa şi instituțiile sale sunt mereu mai vizibile, iar generațiile care au crescut şi s-au format după 1990 sunt principalii suporteri şi propagatori ai ideii europene. Rândurile lor sporesc constant şi implacabil, chiar dacă nu au ajuns încă să formeze o masă critică.

Istoria tânărului stat cu capitala la Chişinău evită, după războiul de pe Nistru, mişcările bruşte, violente, riscante şi cu efecte dureroase şi catastrofale; ea se îndreaptă, chiar dacă nu lin şi linear, spre o integrare (instituțională sau nu) în lumea normală a democrației. (Demonstrațiile din primăvară de la Chişinău, inițial spontane, apoi deturnate, apoi convertite în represiune sângeroasă şi în campanii propagandistice, sunt excepția care confirmă regula, evenimentele de la Chişinău nu au fost nici măcar o revoluție portocalie întârziată.)

Dar pentru reaşezarea în matca firească a vieții politice şi publice a realităților din R.Moldova este nevoie, în mod obligatoriu, şi nu în ultimul rând, de gestionarea lucidă şi înțeleaptă a relațiilor cu Federația Rusă. Trebuie depăşită şi viziunea primitivistă, ridicolă, a fostului ministru de Externe de la Chişinău, Andrei Stratan, după care R. Moldova ar putea fi în acelaşi timp şi membru al CSI, şi membru al UE, trebuie renunțat şi la politica pretins vicleană a fostului preşedinte Vladimir Voronin, care semnaliza Europa şi făcea cale bătută la Moscova.

Chişinăul are de recâştigat şi consolidat capitalul de încredere al Moscovei, la al cărei parteneriat (într-o formă sau alta) nu are de ce să renunțe - şi nici n-ar fi în interesul R. Moldova să o facă. Are de lămurit şi de normalizat şi relațiile cu România şi Ucraina.

Actualul statut geopolitic al R. Moldova este complicat şi sulfuros, însăşi statalitatea, însăşi definiția identitară a locuitorilor republicii sunt incerte şi controversate.

Pe un asemenea teren minat, pe asemenea nisipuri mişcătoare, nici Statele Unite, nici Uniunea Europeană nu se hazardează să se implice mai mult decât formal în treburile din zonă. Marile state, marile instituții, sunt de când lumea mai inerțiale, mai prudente, mai egoiste.

Dar fără participarea unor actori globali ca Rusia, SUA, UE, ca şi a statelor vecine Ucraina şi România, perspectivele aşezării R. Moldova pe un făgaş firesc nu au sorți de reuşită, indiferent de jocurile politice şi de scrutinurile electorale ce agită şi ostilizează societatea dintre Prut şi Nistru.

Recentele alegeri au mers cu un pas înainte pe calea spargerii monopolului la conducere al Partidului Comuniştilor, dar drumul este în continuare lung. Apele politicii de la Chişinău, departe de a se fi limpezit, reflectă opacitate: nu se ştie încă nici care va majoritatea parlamentară, nici cine va fi preşedintele, nici cum va arăta guvernul. Soluții surpriză, providențiale, mai spectaculoase decât cele care se tot vântură prin moara de vorbe şi de presupuneri a experților de tot felul, oricum nu vor putea apărea peste noapte.

Cert este măcar că lucrurile par să se îndrepte într-o direcție salutară. Ceea ce, pentru început (adică după vreo 20 de ani de aşteptare), nu este puțin lucru.

3 august 2009

Vrem relații bune, ce-am face cu ele?

Premierul Putin a semnat la Ankara la acorduri de cooperare până l-a durut mâna. Vreo 30 de acorduri de cooperare ruso-turce, număra cu uimire un ziarist de la Moscova. Cea mai mare parte a acordurilor țin de domeniul energetic. Că e vorba de petrol sau gaze, de prospectare, depozitare sau transport, de transport din Mediterana în Marea Neagră, spre Europa Centrală, Europa de Sud au Liban, Israel sau India, că e vorba de proiecte pe uscat sau submarine, care concurează sau nu alte proiecte etc. etc., toate se învârtesc în jurul uneia şi aceleaşi probleme: energetică. Ai zice că Rusia şi Turcia nu mai au astăzi altceva de vorbit între ele decât despre energie.

Şi nu numai Rusia şi Turcia. Energia a devenit subiectul trendy al zilei peste tot. Energetica a devenit nervum rerum gerendarum. Când preşedinții Americii vorbesc de Irak sşi Iran, se gândesc şi la petrol, când vorbesc de Afganistan, sunt cu gândul şi la proiecte de oleoducte sau gazoducte. Când liderii ruşi se întâlnesc cu liderii chinezi sau germani nu se poate să nu discute şi despre proiecte de conducte energetice.

În secolul abia încheiat, observa un comentator de presă rus, marii lideri ai lumii aveau doi cai de bătaie pe care se încăierau sau cădeau la pace: ideologia şi arma nucleară. Dezbaterea despre ideologii s-a răsuflat (cel puțin la nivelul oamenilor de stat) iar nuclearul rămâne în atenție mai ales în două privințe: ca încredere necesară între deținătorii de asemenea arme şi ca neproliferare. Altfel, se discută despre alte trei probleme presante: energie, energie şi energie.

Despre ce discută, însă, (sau mai degrabă nu discută) Bucureştiul oficial cu Moscova? Până mai ieri-alaltăieri, înainte de orice, despre Tratat şi Tezaur. S-au consumat pentru asta tone de cerneală, oratorii au băut cisterne de pahare de apă şi degeaba. Într-un târziu, s-au pus frumuşel aceste dosare, ca nişte ghiulele cât

munții, în brațele vânjoase şi competente ale experților şi se părea că se va trece la treabă concretă. Pe masa (astfel debarasată de "teme istorice") a negocierilor ar fi trebuit să se adune alte dosare, de dorit, şi ele, cât mai multe şi mai consistente. Dosare cu proiecte de colaborare. Dosare care, în ce ne priveşte, nu prea există.

Din când în când, presa îi împinge pe oficialii de la Bucureşti să discute cu Moscova. Rareori, mai mult întâmplător, asemenea discuții chiar au loc, dar cam fără folos. Cum s-a întâmplat cu ocazia ultimei ieşiri peste hotare a lui Vladimir Putin ca şef al statului, la summitul NATO de la Bucureşti, când s-a întâlnit şi cu omologul său din țara gazdă, Traian Băsescu. A rămas ca preşedintele României (care ar fi el) să se întâlnească iar, într-un viitor apropiat, cu preşedintele Rusiei (care ar fi el). Deocamdată nu sunt semne de aşa ceva. Şi de ce-ar fi? Dacă s-ar întâlni la un asemenea nivel, ar avea ei ce să-şi vorbească, ce să decidă, ce să semneze? Au cele două părți, hai să zic, nu 30 de documente gata de semnat, cum a fost la recenta întâlnire ruso-turcă, dar măcar câteva dosare temeinice de cooperare bilaterală, perfectate la virgulă, numai bune de semnat şi parafat, la nivel de şefi de stat?

De fapt, problema se pune aşa: vrem relații bune, sau măcar normale, cu Rusia, dar dacă le-am avea, ce-am face cu ele?

Disponibilitate pentru dialog, din partea Rusiei, se pare că există. Ambasadorul la Bucureşti al Federației Ruse, Aleksandr Ciurilin, declara nu demult că "România joacă un rol serios în Uniunea Europeană, fiind a şaptea țară după populație, cu o politică externă foarte activă şi un potențial economic foarte solid". (O declarație frumoasă, politicoasă, diplomatică, să dea Dumnezeu să şi fie aşa.) Şi mai spunea: "Noi tratăm cu foarte multă atenție România. Ascultăm şi este foarte important ceea ce se spune aici şi vrem să fim şi noi ascultați aici". (Din nou: să dea Domnul să fie cum declară Excelența Sa.)

Până una-alta însă, mă gândesc din nou la întrebarea pe care mi-o tot pun de la o vreme: care este interesul național al României? Şi nu numai în ce priveşte relațiile cu Rusia.

NATO şi UE au fost "pohta ce-am pohtit". Ce urmează?

10 august 2009

Europa se întreabă şi ea: 23 august sau 23 August?

Parlamentul European a adoptat în septembrie 2008 o rezoluție prin care propune instituirea unei zile de comemorare a victimelor crimelor comise de regimurile naziste şi comuniste în secolul XX. În sesiunea sa anuală din 28 iunie - 3 iulie, Adunarea parlamentară a OSCE a adoptat un document similar. “Am solicitat Consiliului şi Comisiei (instituții ale UE - n.n.) să facă din 23 august, data pactului germano - sovietic (sau pactul Ribbentrop - Molotov), o zi europeană a comemorării victimelor nazismului şi comunismului şi să contribuie politic şi financiar la crearea unei platforme europene a memoriei şi conştiinței” - a lămurit europarlamentarul ceh Jana Hybaskova, unul dintre coautorii inițiativei.

Parlamentul European face apel ca această zi să “comemoreze cu demnitate şi imparțialitate victimele tuturor regimurilor totalitare şi autoritare”. Guvernele noilor state membre ale UE sunt chemate să facă “un efort sincer” pentru a deschide arhivele fostelor servicii de securitate internă, polițtii secrete şi informații, dar în acelaşi timp “trebuie luate măsuri pentru a veghea ca acest proces să nu fie utilizat abuziv în scopuri politice”.

Cu toate precizările şi punerile în gardă ale sprijinitorilor săi, inițiativa este departe de a fi întrunit un larg consens european. În timp ce câteva state europene (în primul rând cele baltice) au proclamat deja în parlament instituirea acestei zile comemorative, Duma de Stat a Rusiei a protestat împotriva rezoluției, care-i “condamnă în egală măsură pe Stalin şi pe Hitler pentru declanşarea celui de-al doilea război mondial”, iar Efraim Zuroff, directorul biroului din Israel al Centrului Simon Wiesenthal a apreciat că este vorba de “o campanie insidioasă dirijată în principal de Lituania, Letonia şi Estonia de a estompa vinovăția lor pentru crimele Holocaustului şi de a disloca Shoahul din statutul său unic”. Marile

capitale europene (Berlinul, Parisul, Londra, Roma, Madridul) păstrează o tăcere de lebădă în materie, dar veteranii şi urmaşii veteranilor rezistenței antifasciste din statele europene (şi numai cei cu orientare de stânga) afirmă că rezoluția "practică un odios amalgam între cel de-al treilea Reich şi URSS şi încearcă să şteargă responsabilitățile cumplite ale aşa-zişilor munchenezi Daladier şi Chamberlain (şefii guvernelor francez şi britanic) care, în aceeaşi lună, august, în 1938, au lăsat încă o dată mâinile libere lui Hitler", cum se afirmă în apelul unei organizații antifasciste din Franța.

Un reprezentant al MAE al Rusiei, Igor Liakin-Frolov a amintit că parlamentul rus s-a pronunțat asupra pactului Ribbentrop - Molotov în 1992 şi orice nouă măsură ar fi redundantă, iar delegatul rus la OSCE Aleksandr Kozlovski a calificat rezoluția drept "un atac insultător antirusesc", căci "cei ce pun stalinismul pe acelaşi plan cu nazismul uită că Uniunea Sovietică a suferit cele mai multe pierderi şi a adus cea mai mare contribuție la eliberarea Europei de nazism".

Dincolo de aceste formulări oficiale, în Rusia se exprimă şi alte opinii. Moderatorul tv Nikolai Svanidze, comparând crimele naziste şi sovietice, apreciază: "Nu văd nici o diferență din punct de vedere umanitar. Unii au distrus oamenii pe criteriul etniei, ceilalți, pe baza statutului social. Singura diferență este că nazismul a fost condamnat oficial, în timp ce stalinismul nu a fost".

În noua ei simbolistică, ziua de 23 august urmează a fi celebrată, pentru prima oară, în acest an. Unde va fi sau nu celebrată, de către cine, în ce modalități, este greu de spus.

Oricum, 23 august se arată din nou a fi o zi buclucaşă, incomodă, penibilă, greu de suportat, de explicat, de asimilat, în calendarul istoriei contemporane. Este ziua încheierii pactului sovieto-german, ziua răsturnării regimului mareşalului Ion Antonescu, ziua propusă pentru condamnarea de-a valma a marilor crime ale -ismelor sinistre ale secolului XX.

Controversele româneşti asupra înțelesurilor istorice ale acestei zile a anului 1944 se extind, iată, la aria UE şi OSCE. Aşadar, cum ar trebui să scriem de acum încolo: 23 august sau (din nou) 23 August

"Ceea ce dorim este o împrejurare simbolică pentru a marca în linişte şi calm faptul că Europa a fost divizată pentru o lungă perioadă de timp, iar acum este din nou reunită", explica, în 2008,

europarlamentarul estonian Marianne Mikko, unul dintre inițiatorii rezoluției. Dar numai de calm şi de linişte nu se poate (încă?) vorbi după adoptarea acestei atât de controversate rezoluții. Trăiască 23 August? Sau Jos 23 august?

17 august 2009

Adevărata Ordine Mondială

Relațiile dintre Rusia şi Statele Unite întârzie să se aşeze într-o paradigmă cât de cât stabilă. Paradigma nefiind încă stabilită, nu e posibilă nici o bună gestionare a relațiilor bilaterale. Pe vremea războiului rece, se ştia, cel puțin că între cei doi supermari, ambii superputeri militare nucleare, funcționează un echilibru de forțe pe principiul distrugerii reciproce asigurate, ceea ce era deajuns să descurajeze fiecare dintre cele două părți să recurgă la gesturi fatale. Un echilibru precar, periculos, dar căruia i se ştiau măcar regulile jocului.

Acum, războiul rece s-a terminat (deşi nu toată lumea e convinsă de acest lucru), dar în orice caz a început un nou episod. În Rusia s-a câştigat libertatea, dar s-a pierdut imperiul, în Statele Unite a început numărătoarea inversă a pierderii statutului de unică superputere mondială. Ambii giganți sunt într-o cursă contracronometru, fiecare pe culoarul său, ceea ce face ca şi relațiile dintre ele să se perpetueze neîncrederea, tensiunea, neprevăzutul.

Vizitele din această vară ale primilor doi lideri americani în spațiul ex-sovietic - Obama la Moscova, Biden la Kiev şi Tblisi - au dat semnale contradictorii. Intenția preşedintelui a fost de a relansa relațiile cu Rusia, vicepreşedintele a urmat tradiționala variantă dură. Este linia de conduită a acestei „tandemocrații" o variantă sui generis a politicii bâtei şi morcovului?

În orice caz, vicepreşedintele Biden dezvoltă un discurs mult mai amplu, cu teoretizări, excursuri istorice şi viziuni futurologice, decât preşedintele Obama, care preferă o abordare cât mai laconică.

Vicepreşedintele, cu o practică a vieții internațională mult mai bogată decât şeful Casei Albe, îşi structurează mesajul asupra Rusiei întemeindu-se pe două premise: Rusia este un stat cu o economie precară şi o demografie în scădere accentuată, iar America îşi subestimează enorm posibilitățile. De aici, nu se poate ajunge decât

la o concluzie: Statele Unite trebuie să se folosească de această "fereastră de oportunitate" şi să joace dur. Iar "resetarea" relaţiilor dintre Washington şi Moscova proclamată de liderii actualei Administraţii ar urma să fie, cum notează cu umor un politolog american, nu un nou început, ci o revenire la politicile americane din anii 1980 şi 1990, adică, de fapt, la politica de forţă. Pentru că, spunea acelaşi politolog, Joe Biden crede, că "Rusia nu este o ţară care nu ar trebui luată în serios".

Acelaşi autor - haide să-i dăm numele: George Friedman, fondatorul institutului Stratfor - atrage atenţia unui fapt apărut recent în dinamica vieţii internaţionale: inaugurarea a, spune el, „Adevăratei Ordini Mondiale" (The Real World Order).

Această ordine ar fi fost inaugurată, după Friedman, la 8 august 2008, prin războiul din Georgia. La 11 septembrie 1990, preşedintele american proclamase, şi el, în Congresul SUA, apariţia unei noi ordini mondiale, una „total diferită de cele pe care le-am cunoscut, una în care, domnia legii este mai presus decât legea junglei" şi în care „cel puternic respectă drepturile celui slab" De fapt, observă Friedman, era vorba de o lume dominată de Statele Unite, ca singura superputere mondială. Dar SUA n-au înţeles că „anii lui Elţîn au fost o aberaţie temporară" şi că ele „nu vor putea controla agenda internaţională". Or, războiul din Georgia tocmai acest lucru l-a confirmat.

În Georgia, ruşii au dovedit două lucruri, apreciază politologul american: primul, că, spre deosebire de anii 1990, ei pot desfăşura o operaţiune militară competentă, al doilea - că Statele Unite nu pot interveni. „La 8 august , conchide George Friedman, ruşii ne-au invitat pe toţi la o adevărată ordine mondială". Care ar fi însă legile ce ar trebui să călăuzească această nouă ordine, nu ni se mai spune. După cum nu ştim nici dacă preşedintele Obama împărtăşeşte viziunea vicepreşedintelui său despre Rusia.

26 august 2009

Obama pregăteşte o mişcare

Preşedintele Obama pare să fie în pragul primei sale decizii majore în materie de politică internaţională: abandonarea proiectului de sistem antirachetă din Polonia-Cehia, ca o a treia parte a scutului spaţial global (cu componente în California şi Alaska).

Decizia este deocamdată doar sugerată, dar produce valuri. Ea va da satisfacţie în primul rând la Moscova, dar şi în mari capitale europene ca Berlinul şi Parisul, va crea noi migrene în instituţiile integrate de la Bruxelles şi generează reacţii contradictorii la Varşovia şi Praga.

La Washington câştigă teren ideea că proiectul antirachetă din Europa de Est al lui G W Bush trebuie abandonat pentru că este prea costisitor, de o eficacitate incertă şi va ostiliza Rusia. În plus, există şi alternative: în loc de Polonia-Cehia, Turcia, Israelul, Balcanii sau rachete mobile în spaţiul maritim. Marele avantaj pentru SUA ar fi relaţii bune cu Rusia, necesare pentru rezolvarea unor dosare dificile: controlul armamentelor, Iranul, Afganistanul, Coreea de Nord etc. Moştenirea lăsată de administraţia Bush jr. este grea şi actualii lideri de la Washington nu ezită să declare că împreună cu Moscova ar fi mai multe şanse să se deblocheze dosarul nuclear iranian, dacă Moscova ar fi cointeresată.

Uniunea Europeană va avea noi probleme: decizia probabilă a lui Obama, interpretată ca o formă de dezangajare a SUA în Europa, va proiecta în prim plan obiectivul politicii europene de securitate şi apărare, subiect spinos şi cu atât mai dificil de abordat cu cât e legat de soarta nesigură a Tratatului de la Lisabona.

“Noua Europă”, de fapt Polonia şi Cehia, se va (se vor) afla, de asemenea, într-o nouă situaţie. După ce Varşovia şi Praga au adoptat cu entuziasm proiectul scutului spaţial american, pe care l-au apreciat (în viziunea lor) ca o nouă garanţie faţă de “cel mai mare

potențial inamic al lor, vecinul rus”, de acum înainte vor trebui să gestioneze altfel relațiile lor şi cu SUA, şi cu Rusia.

Moscova urmăreşte cu satisfacție evidentă noile evoluții, dar aşteaptă decizia finală a Washingtonului, care ar putae fi luată după proiectata întâlnire Obama-Medvedev prilejuită de apropiata sesiune anualaă a ONU de la New York.

Un lucru este în orice caz sigur: previzibila decizie a Washingtonului va alimenta discuția, deja consistentă, despre dezinteresul SUA față de noii lor aliați din estul Europei, despre includerea acestei părți de lume în marele joc ruso-american ca o simplă piesă de schimb într-o negociere globală. Este greu de spus dacă asemenea frustrări şi reproşuri sunt false ori au suport real, dar oricum descind din logica războiului rece. Şi iarăşi revine întrebarea: s-a terminat sau nu războiul rece?

31 august 2009

O comemorare isterică

S-ar fi cuvenit ca împlinirea a 60 de ani de la dezlănțuirea celui de-al doilea război mondial să fie rememorată public cu gravitate, pioşenie, reculegere şi înțelepciune.

Cu gravitate, pioşenie, reculegere şi înțelepciune - repet - pentru că frântura de istorie pe care o expediem comod şi din ce în ce mai banal prin sintagma cel de-al doilea război mondial este cel mai lugubru fapt din existența lumii pe care o ştim. Ei şi, cine are chef să se gândească la aşa ceva? Dar dacă ne expunem, măcar pentru câteva clipe, efectului de distanțare despre care vorbea cândva Bertolt Brecht, ne vom putea da seama de ceea ce ştie de fapt toată lumea în privința sinistrului mondial fără precedent, din cel puțin două rațiuni (rațiuni?): 1. "soluția finală" plănuită şi aplicată de Hitler şi ai săi împotriva evreilor, a tuturor evreilor, aşadar împotriva unui întreg popor, numai pentru vina că este un anumit popor, (părerea unui scelerat ca Hitler, desigur), şi 2. detonarea celei mai îngrozitoare arme din câte a născocit vreodată mintea umană asupra unor colectivități umane absolut nevinovate. Aceste două tragedii (iertată sau dimpotrivă, oportună, obligatorie, alăturarea Hitler - Truman), nu au precedent în istoria lumii. Tragedii ale lui WW2, cum îi zic americanii, sunt însă şi zecile de milioane de semeni de-ai noştri care au pierit în acest război, şi sutele de milioane de oameni care au suferit din cauza, înainte, în timpul şi după acest război, iar mulți dintre ei sau urmaşii sau urmaşii urmaşilor lor, şi astăzi. Evreii de pretutindeni îşi plâng şi astăzi părinții, bunicii şi străbunicii făcuți fum sau săpun, japonezii mai mor şi azi din cauza celor două bombe atomice americane. Dar mai sunt şi alte tragedii (colaterale, le voi spune, cu durere dar în derâdere, pentru a înfiera, prin cuvinte, o politică şi practică internațională odioasă şi cinică în plină desfăşurare). Tragedii sunt şi ciopârțirile de teritorii statale, care nu

au însemnat doar mutarea mai încolo pe o hârtie placidă a unui şir de linii şi puncte cu roşu de colo mai încolo, deci nu e vorba de nişte "granițe convenționale", ci de mari nenorociri naționale şi mai ales umane. Tragedie este şi împărțirea cinică a lumii între învingătorii şi/sau profitorii războiului greşit comemorat. Tragic, prin consecințele sale, prea puțin ştiute sau înțelese încă, mai cu seamă în Occident, este şi războiul rece, cu copleşitorul său cortegiu (de ce nu hecatombă?) de nenorociri, restricții, nedreptăți, umilințe.

A vorbit, a scris despre aceaste grozavii cineva, undeva, de 1 septembrie, când a început acest monstruos război? Cred că nu. Sau dacă da, nimeni nu a observat. Are cine să se ocupe de aşa ceva, în era globalizării? Revin: a vorbit cineva, undeva, despre grozăviile celui de-al doilea război mondial, vreun mare om de stat, vreun înțelept istoric, vreun subtil politolog, vreun iscusit ziarist? Cred că nu. Sau dacă da, mai nimeni nu a observat. Căci această tristă dată rotundă a fost de fapt un vacarm penibil, o isterie indecentă, o răfuială de conturi, un striptease pe morminte. Fiecare dintre tenorii acestei prestații a răguşit şi s-a spart în figuri în strădania de a trage pe spuza să istoria. Să nominalizez? Mai bine să stăruie fiecare asupra exprimărilor publice ale feluriților oameni politici şi ziarişti gureşi peste poate în legătură cu pactul Ribbentrop-Molotov, dar şi cu la fel de odiosul său predecesor, acordurile de la Munchen (despre dictatul de la Viena, amnezie generală, n-a scos nimeni o vorbuliță), în legătură cu echivalarea de către un onorabil areopag european a nazismului cu stalinismul, în legătură cu indignarea consensuală din Rusia şi Israel asupra respectivei recomandări/bule "europene".

Istoria e prea complicată, se pare, pentru înzestrații cu voce publică sonoră care au acces la microfoanele scenei mediatice internaționale. Dar nu contează, căci interesul lor este să târască o istorie tragică în politica imundă a momentului.

Istoria e prea serioasă pentru a fi lăsată doar pe seama istoricilor, au reşapat o spusă celebră a lui Napoleon Vladimir Putin şi premierul Poloniei. Dar, zicem noi, este mult prea serioasă, este de fapt sfântă, pentru a fi pângărită sau manipulată şi de către politicieni. Fie ei din Polonia, statele baltice, Rusia, Israel, Parlamentul European etc. Apoi: nu ştiu dacă cineva a remarcat, în această mare gălăgie, o tăcere la fel de asurzitoare. Mari aliați învingători în cel

de-al doilea război mondial - Statele Unite, Marea Britanie şi Franţa, dar şi marele învins, Germania, au tăcut mâlc în acest moment inconturnabil, deşi unii dintre ei au fost vizaţi direct în focul sfadei. Rusiei i se cere să tot denunţe pactul Ribbentrop-Molotov, după ce, pe vremea lui Gorbaciov, a făcut acest lucru şi oricum n-a servit la nimic. Dar la denunţarea consecinţelor - actuale- ale numitului pact nu se face vorbire. A făcut-o, e adevărat Ceauşescu, o face acum şi Băsescu, au mai făcut-o sau poate că o mai fac şi alţii, dar tot degeaba. Altceva: s-a adresat oare cineva Marii Britanii şi Franţei să incrimineze acordurile de la Munchen ale lui Chamberlain şi Daladier cu Hitler şi Mussolini? Şi încă: s-a adresat cineva Germaniei democratice de astăzi să condamne şi ea pactul Ribbentrop-Molotov, care nu a fost doar un tango de unul singur al lui Molotov? Şipenie. Moscova lui Gorbaciov a făcut ce-a făcut pentru că nu o mai costa nimic, oricum pierduse sau avea să piardă ce-i agonisise Stalin. Dar Ucraina, tânărul stat ucrainean, democratic şi independent, aspirant la UE şi la NATO, îmbibat de valorile şi rigorile legii internaţionale, dar şi beneficiarul principal, e drept, involuntar, al înţelegerilor şi împărţelilor între Hitler şi Stalin, a pronunţat vreodată vreo vorbuliţă despre pactul sovieto - german şi consecinţele sale? Iarăşi ţipenie.

Să deşire cu viclenie numai anumite fire din pulovărul istoriei se pricep mulţi. Lumea raţională vrea să scape de acest pulovăr otrăvit, de această cămaşă a lui Nessus care este cel de-al doilea război mondial cu toate preliminariile lui (cum spunea Gafencu) şi cu toate consecinţele lui (cum spuneau şi spun cei susmenţionaţi şi nu numai ei).

A scoate fiecare doar stafidele care-i convin din cocăraia fetidă a istoriei (excelentă metaforă a produs Putin!) nu duce la ceva bun. Feodor Lukianov, unul dintre puţinii ziarişti pe care îi cred şi îi respect, scria în chestiune aşa: ”Dacă reconsideri evenimentele privitoare la cel de-al doilea război mondial, e greu să te opreşti. Toate deciziile crude şi cinice luate în acea vreme îşi au beneficiarii lor şi, între ei, nu numai regimurile totalitare. Încercarea de a pune punctul pe i merge departe. De exemplu, dacă n-ar fi fost pactul sovieto-german, un stat ca (Republica - nn) Moldova n-ar fi existat iar alte state ar fi avut alte configuraţii.”

Bine spus, domnule Lukianov! Restul e tăcere.

De o bună bucată de vreme, nu mai dau doi bani pe ceea ce ar

trebui să fie politică externă a României. De data aceasta, însă, cred că trebuie ca, ignorând spectacolele de prost gust de tip Ritzi, Udrea, Eba, Mircea Băsescu, Becali etc., să nu trecem uşor peste faptul că factorii responsabili de vârf ai țării nu s-au lăsat prinşi în această prestație pângăritoare şi profanatoare care s-a numit comemorarea a şase decenii de la etc. Deşi, o floare, o lacrimă pentru românii căzuți sau în suferință atunci şi acum s-ar fi cuvenit, se cuvine, creştineşte.

Dar mai bine taci decât să spui nerozii. Tăcerea e uneori (cazul nostru) de aur.

4 septembrie 2009

Undeva în Balcani

Ce se întâmplă după ce se întâmplă, s-ar putea numi situația la care mă refer. “Gazeta Wyborcza” din Polonia “a fost autorizată” să facă o “indiscreție” despre intenția preşedintelui Obama de a renunța la scutul spațial din Polonia-Cehia pentru o altă variantă, care este deocamdată localizată vag, adică în mai multe locuri: Turcia, Israel, pe mare sau, undeva în Balcani. În Balcani, bun, dar unde?

Politologul rus Piotr Iskenderov, specialist în spațiul slavilor de sud, după ce ține să precizeze că noul plan al lui Obama nu înseamnă neapărat o cedare a Washingtonului în dispută pe această temă cu Moscova, ci doar o soluție mai puțin costisitoare, mai eficientă şi mai puțin lipsită de complicații pentru relațiile ruso-americane, încearcă să lămurească ce înseamnă de fapt sintagma “undeva în Balcani”. Şi o ia la bani mărunți.

În România, Bulgaria sau Croația, cumva? Exclus, pentru că aceste țări au ca prioritate în politica externă UE, iar UE priveşte cam strâmb la proiectul american. (Eu aş zice că totuşi mai importantă este apartenența primelor două state la NATO, dar oricum varianta nu ține).

Grecia? Nici vorbă, căci din cauza relațiilor nu tocmai cordiale eleno-americane (pe chestia Ciprului), americanii au cam trebuit să-şi reducă prezența militară în această țară.

Bosnia-Herțegovina sau Macedonia? Dar Washingtonul - observă expertul rus - nu poate nici măcar să garanteze stabilitatea internă a acestor noi state din spațiul exiugoslav, dar-mi-te să implanteze pe un teren atât de precar un proiect atât de serios.

Ce-ar mai rămâne? Serbia, Albania şi Kosovo. Premierul albanez s-a şi oferit, în primăvară, în numele țării sale, să găzduiască un scut spațial american, dacă varianta inițială cade. Iar ministrul sârb al Apărării a evocat posibilitatea intrării țării sale în NATO.

Mai plauzibilă i se pare specialistului rus varianta Kosovo.Aici,

pe un tărâm cam al nimănui, Statele Unite au întemeiat o bază militară cu tot dichisul, un fel de stat în stat (care stat, Kosovo?), un fel de al nu ştiu câtelea stat al SUA. Pentru ce face acolo, Washingtonul nu dă seamă nimănui: nici Serbiei, nici Albaniei, nici Uniunii Europene, ONU sau altor instituții internaționale

De ținut minte: despre Kosovo se va mai vorbi. Şi nu numai în ce priveşte proiectul antirachetă american. Mişcările tectonice din spațiul ex-iugoslav nu şi-au epuizat combustiile.

7 septembrie 2009

Românii au o percepție nuanțată asupra Rusiei

Feluriți comentatori sau, mă rog, aşa cum se consideră dânşii, de tipul, mai nou, al autorilor de la revista italiană "Limes" sau rusul Aleksei Eliseev, se grăbesc să bage România în tabăra antirusă. E o apreciere superficială şi abuzivă, de fapt e o etichetare neargumentată. Iar faptul e posibil, nu în ultimul rând, şi din cauză că lumea de după războiul rece (sau, mai riguros spus, de după dezmembrarea URSS şi apariția aşa-zisei "Noi Europe") întârzie să se restructureze.

Dacă omenirea de după cel de al doilea război mondial s-a reconfigurat surprinzător de repede, în numai câtiva ani, în Vest şi Est, acum asistam la o situație cu totul diferită. După două decenii de căutări şi confuzii, relația SUA-UE-Rusia continua să păcătuiască prin imprecizie şi imprevizibilitate, iar componenta Europa Unită este cea mai incoerentă şi mai greu de fixat într-o definiție. Fiecare dintre statele europene se poziționează distinct (şi bilateral) față de Washington şi Moscova (de parcă n-ar fi toate membre şi ale NATO, şi ale UE), iar aceste diferențieri tind să se accentueze. Între Europa occidentală şi cea central-răsăriteană nuanțele sunt tot mai pronunțate, iar aceste tendințe deosebitoare se prelungesc şi adâncesc şi în interiorul "Noii Europe" (formulă americană tot mai improprie, căci tot mai departe de realități).

Studiul pe 2009 al instituției americane German Marshall Fund (GMF) atestă cifric fluiditatea peisajului geopolitic european al clipei. Sondajul GMF arată, de pildă, că "imaginea, în rândul populației, a unei Europe Centrale şi de Est rusofobe şi a unei Europe de Vest rusofile nu s-a regăsit în studiul "Transatlantic Trends 2009", rezumă "The New York Times" .

Asupra relațiilor UE (şi României în particular) cu Rusia, aşa cum reies ele din acest studiu, ne vom opri şi noi aici.

Europa Unita are de rezolvat, pe această relație, o ecuație: eforturi

pentru extinderea în continuare a NATO, iar prin aceasta ostilizarea relațiilor cu Moscova, sau eforturi pentru stabilizarea energetică (şi nu numai) a Europei printr-o cooperare extinsă cu Rusia?

Poziția vest-europenilor este mai clară: cei mari (Germania, Franța, Italia, Spania) sunt cei mai deschişi "proruşi", iar lor li se alătură şi partenerii mai mici din vestul continentului (Marea Britanie continuă să rămână tradiționalul electron liber ce face piruete mai degrabă prin apropierea SUA).

În Est, lucrurile sunt mai greu de prins într-o formulă. Polonia şi țările baltice sunt (cel puțin) reticente față de Rusia, unii încearcă să bage în această tagmă şi România, în timp ce state ca Slovacia, Ungaria, Bulgaria (şi desigur Serbia) găsesc formule fericite de coexistență şi conlucrare cu fostul lor mare aliat.

Poziția României raportată la Rusia este, în sfârşit, mai subtil nuanțată în studiul GMF decât o prezintă cu insistență diversele formulări ventilate de câțiva vreme care ne pun, cum spuneam, în tabăra rusofobilor. Să lăsăm deoparte exprimările oficiale abrazive față de Rusia, de care se face atâta caz, pentru a consemna constatările studiului GMF, întemeiate, cum spuneam, pe sondaje de opinie. (Americanii nu au neapărat cei mai subtili politicieni şi diplomați, dar politologi şi autori de sondaje de opinie, da.)

Iată ce spune studiul: România a fost una dintre țările cele mai reticente (38 la sută) în privința aplicării de presiuni diplomatice Rusiei pentru ca aceasta să-şi țină angajamentele de livrări energetice altor state. Şi: România a sprijinit, de departe, cel mai mult (75 la sută), o cooperare energetică sporită cu Rusia, "chiar în condițiile în care guvernarea de la Moscova rămâne nedemocratică".

E obligatoriu de precizat că, în acest studiu, prin România nu se înțelege Bucureştiul oficial (cel care, de exemplu, se fereşte de proiectul South Stream sau de altele propuse de ruşi, ca de dracul), este vorba de români, de cei ce au participat la sondaj. Constatările studiului se referă la percepția românului de rând asupra Rusiei, nu la linia oficială. Ceea ce ne face să credem că politica României față de Rusia trebuie să țină seama de dezideratul popular majoritar, să acționeze în sensul lui şi să aplice actualei linii corectivele necesare pentru o abordare sinceră, necrispată, deschisă, imaginativă, a dialogului cu Rusia. Formula "relații pragmatice cu Rusia", de care

se folosesc până la abuz demnitarii de la Bucureşti când se referă la Rusia, din comoditate, incompetenţă, lipsă de imaginaţie sau ipocrizie, este păguboasă, nu a dus şi nu poate duce la nimic bun.

Revin la studiu. El mai observă şi altceva interesant: românii au o viziune deloc simplistă şi în ce priveşte relaţiile cu Statele Unite. Ei rămân, în continuare, cei mai "proamericani" în această parte de lume, dar se entuziasmează (ca şi polonezii) cel mai puţin la prestaţia prezidenţială de până acum a lui Barack Obama (doar cu 14 la sută îl apreciază românii mai mult decât pe Bush, faţă de 90 la sută - germanii, 77 la sută - francezii, 64 la sută - italienii etc.).

Suntem, aşadar, cei mai proamericani, dar nu şi printre rusofobii cei mai virulenţi, vrem relaţii mai bune şi extinse şi cu Statele Unite, şi cu Rusia. Am fi oare, prin aceasta, oportunişti? Mai degrabă e vorba de valorificarea oportunităţilor pe care le pot oferi şi Rusia, şi SUA,. Deci, oportunităţi, nu oportunism.

Prea multe citate memorabile din fostul preşedinte George W. Bush nu prea sunt de dat, dar metafora lui, că România trebuie să fie o punte între Rusia şi Occident, merita a fi reţinută. Dar o punte nu în sensul că toată lumea trebuie să tropăie pe ea dintr-un sens într-altul, să o calce în picioare de la Vest la Est şi invers.

15 septembrie 2009

Ce ne aşteaptă

Curenţii de adâncime ai politicii mondiale nu prea sunt monitorizaţi în ştirile şi analizele zilnice ale ziarelor şi agenţiilor de presă ale lumii. De aceste mişcări, profunde dar aparent nespectaculoase, îşi aduc totuşi aminte comentatorii - şi publicul - cu prilejul unor importante reuniuni internaţionale, atunci evenimentul obliga la o analiză mai amplă, mai în profunzime. Asemenea evenimente vor fi, în această toamnă, sesiunea anuală a Adunării Generale a ONU şi summitul G-20 de la Pittsbourgh. Cu aceste prilejuri, preşedinţii Medvedev şi Obama se vor întâlni din nou şi vor avea ce să-şi vorbească. Punctual, despre soarta proiectatelor tratate de limitare a armamentelor şi a scutului antirachetă american, despre situaţiile privitoare la Iran, Afganistan, Coreea de Nord sau Georgia şi Ucraina, despre criza mondială şi eventual problematica energetică.

Dar cei doi - şi nu numai ei - trebuie să ţină seama şi de mişcările şi tendinţele unor vaste plăci tectonice geostrategice. Rusia pare mai înclinată să privească lucrurile “în mare”, după cum o dovedeşte proiectul “Helsinki 2” lansat de preşedintele Medvedev în vara anului trecut. Rusia vrea într-adevăr să se includă într-un construct de securitate şi cooperare solid şi bine structurat cu Occidentul, dacă se poate chiar de anvergura boreală, adică la scara întregii emisfere nordice a planetei (rămâne de văzut dacă şi cu China şi Japonia sau nu). Un politolog rus propune chiar ca în această formulă să fie şi statele cu economie emergentă din America Latină. Moscova şi comentatorii ei enunţă formule noi, de impact, cum ar fi “Occidentul extins”, “Marea Europă”, “cele două Vesturi”(adică NATO şi Rusia-Ucraina) etc. Rusia are nevoie de acest tip de integrare şi pentru modernizarea ei (care devine o cerinţă tot mai acută), şi pentru a face faţă dezvoltării vertiginoase a Chinei. Dar pentru această integrare nu este dispusă să facă concesii majore

nici Statelor Unite (care au nevoie de ea în Iran, Coreea de Nord, Afganistan etc.), nici Europei Occidentale (care depinde în mare măsură de livrările energetice ruseşti).

Cum întâmpină ”actualul” Occident această intenție a Rusiei? Deocamdată prea puțin coerent, prea puțin explicit. Administrația Obama are un noian de probleme pe cap, echipa Bush i-a lăsat o moştenire greu de gestionat. Casa Albă nu are deocamdată timp pentru viziuni şi proiecții de anvergură planetară şi de aceea fosta “Nouă Europă” se simte tot mai neglijată de puternicul aliat de peste Atlantic, ba chiar unii est-europeni se tem în gura mare că America lasă iarăşi partea lor de lume “pe mâna ruşilor”. Că temerile acestea sunt sau nu întemeiate, se va vedea cu timpul.

Vest-europenii se complac, în schimb, în bune relații cu Moscova şi preferă să trateze chestiunea bilateral şi pragmatic, ținând prea puțin cont de interesele statelor mai nou intrate în UE. Iar UE domneşte dar nu guvernează pe continent într-un imobilism de zile mari.

Ce au de gând chinezii nu ştie nimeni. Deocamdată toată lumea nu conteneşte să fie uimită de performanțele lor economice. Vor urma şi performanțe politice sau militare?

Cele două reuniuni găzduite de Statele Unite în această toamnă ar putea să mai clarifice actuala configurație imprecisă şi labilă.

21 septembrie 2009

Opt motive şi câteva "secrete"

Încet-încet, se pare că Alianței atlantice "începe să-i treacă supărarea" pe Rusia după războiul din Georgia. Noul secretar general al NATO, Anders Rasmussen vorbeşte, prietenos, despre "un nou început" şi de "mai mult realism" şi a pus înrăutățirea temporară a relațiilor pe seama percepțiilor greşite, neîncrederii şi agendelor diferite ale celor doi parteneri. El vrea ca între NATO şi Rusia să se dezvolte "un parteneriat strategic pozitiv".

O relaxare se constată şi în relațiile ruso-americane după cele trei întâlniri bilaterale între Obama şi Medvedev.

Dar un analist politic din MAE al Rusiei, Vladimir Kozin, enunță punctual opt principale obstacole care stau în calea parteneriatului strategic avut în vedere.

Încercările multor state membre ale NATO de a menține o abordare antirusească în cadrul Alianței şi încercările "a cel Putin şase dintre ele de a promova politici antagoniste față de Moscova, țări care se învecinează cu Rusia şi alte republici ex-sovietice" (trei ar fi țările baltice, a patra Polonia, a cincea probabil Cehia. A şasea o fi România? Analistul rus ne lasă să ghicim. Oricum, relațiile economice ale Poloniei cu Rusia sunt mult mai bune decât cele ale României, iar relațiile politice ale Poloniei şi țările baltice cu Rusia mult mai abrazive comparativ cu relațiile politice româno-ruse. A băga nediferențiat toate aceste țări - presupuse de noi - în aceeaşi categorie e cam schematic şi neproductiv).

Voința NATO de a continua politica de extindere a Alianței, prin posibila aderare a Ucrainei şi Georgiei, confirmată recent de Rasmussen (şi România împărtăşeşte, public, această poziție, spre deosebire, de pildă, de Germania).

Dorința NATO de a-şi afirma superioritatea militară față de Rusia în arme nucleare şi convenționale, cu toate că, spune analistul

rus, “Alianța deține deja de 15 ori mai multe arme nucleare şi de trei ori mai multe arme convenționale”.

Un număr în creştere de baze militare şi alte instalații în apropierea frontierelor Rusiei (între acestea, şi “prezența militară” a SUA pe teritoriul României).

Planuri de desfăşurare a unor elemente de sistem de apărare antirachetă amplasate la sol ori în spațiul maritim, cooperare SUA-NATO pentru crearea unui “scut militar de rachete” nu numai în Polonia şi Cehia, ci în toate cele 28 de state din NATO.

Activități sporite ale forțelor aeriene şi navelor în țările NATO din vecinătatea Rusiei, inclusiv Marea Baltică şi Marea Neagră, uneori cu nave purtând încărcături nucleare.

Faptul că Rusia rămâne principalul potențial adversar în orientarea militară şi strategică a NATO şi în doctrina sa militară.

Respingerea de către NATO a propunerii preşedintelui Medvedev de creare a unei noi arhitecturi de securitate europeană, în care Rusia să aibă statut de partener egal.

Din toate aceste motive, subliniază analistul rus, “NATO nu poate să blameze Rusia pentru atitudinea ei mai puțin decât prietenească”.

Ca stat membru al NATO, România este, şi ea țintă a acestor reproşuri, uneori în mod clar, chiar dacă nu explicit. şi aici stă unul dintre “secretele” (ştiute de toată lumea) ale relațiilor împotmolite româno-ruse. Dar de ce Germania are relații excelente cu Rusia, Franța, Italia, Spania - relații foarte bune, căci şi aceste state sunt membre ale NATO. De ce se îmbunătățesc relațiile ruso-americane, când SUA sunt principalul partener din NATO? În timp ce România… E şi aici vreun “secret”?

29 septembrie 2009

Chestie complicată

Au trecut vreo două decenii de la aşa-zisa încheiere a războiului rece (să fim serioşi, sunt mai "prieteni", mai sinceri între ei, Medvedev şi Obama decât Gorbaciov şi Bush-tatăl, au acum mai multă încredere liderii de la Washington şi Moscova decât la începutul anilor 1990?). În aceşti 20 de ani, Rusia şi Statele Unite n-au reuşit să stabilească nici configurația noii lor table de şah geostrategic, nici cu ce piese e de jucat, nici care sunt regulile jocului (ele par să se schimbe de la o mutare la alta, ce fel de joc o fi ăsta?). Dacă e mai periculoasă această stare de fapt - labilă şi imprevizibilă - decât "siguranța" oferită de distrugerea reciproc asigurată ce a funcționat de bine - de rău până prin anii 1990, e greu de spus, fiecare îşi dă cu părerea.

Să luăm exemplul celor zece rachete din Polonia şi radarul din Cehia din proiectul american de apărare antirachetă. Unii s-au grăbit să proclame că Obama a făcut o concesie renunțând la variantă alții zic că - a optat de fapt pentru o altă variantă, mai periculoasă pentru Rusia, întrucât ceea ce era prevăzut să se instaleze în Polonia-Cehia va funcționa mai ieftin, mai eficient şi mai derutant pe nave americane prin Marea Neagră ori pe uscat, undeva în zona Caucazului (Georgia?).

La elementul de scut spațial din Polonia-Cehia, Rusia găsise o replică dură: rachete în regiunea Kaliningrad. Dacă se adoptă proiectul Marea Neagră şi/sau Caucaz, cum va reacționa oare Moscova?

Aşadar, care este tabla de joc, care piesele, care regulile?

În această a doua variantă, România va fi în mod evident mult mai implicată, cu sau fără voia ei, (are doar un parteneriat strategic cu SUA, nu?). Dar în parteneriatul acesta funcționează oare, ca în NATO, principiul muşchetarilor (adaptat, desigur): doi versus unul (fie acesta, să zicem, Iranul, sau Rusia, sau… Coreea de Nord, sau fantoma lui Bin Laden)?

Complicată chestie. Din prudenţă sau din comoditate, oamenii de stat, oamenii politici, preferă să nu vorbească în gura mare despre ea. Comentatorii de prin presă o pot face, dar n-o prea fac nici ei.

Aşadar: de curând s-a anunţat din nou prin presa lumii că rachetele iraniene ar avea într-adevăr capacitatea de a lovi (şi) teritoriul României. Că putem fi şi ţinta rachetelor ruseşti, nici nu mai trebuie să ne anunţe cineva prin ziare. Are România vreo asigurare din partea Washingtonului că dacă navele Statelor Unite componente ale scutului spaţial american vor mişuna - nu ştim în ce scopuri - şi prin sau pe lângă apele noastre teritoriale, Pentagonul sau militarii săi de pe la Mihail Kogălniceanu ne-ar putea feri într-o situaţie de Doamne fereşte? România nu are nici garanţii, explicit şi public formulate, din partea SUA, (NATO se distanţează prudent de proiectele de securitate americane din vecinătatea Rusiei - care este în parte şi vecinătatea României), iar Bucureştiul oficial nici nu încearcă să clarifice această situaţie - cu Moscova, cu Teheranul (că doar de, suntem în alianţe şi parteneriate, nu vorbim de capul nostru).

5 octombrie 2009

Cea mai mare victorie a României

O idee mai veche a lui Vladimir Putin, revoluționară, după un comentator rus, năstruşnică, după colegi de-ai săi occidentali, revine în circuit: Rusia în NATO. Şi iată că analistul politic britanic Tony Halpin revine asupra acestui proiect într-un recent articol din "The Times". El a fost incitat de întorsăturile pe care le ia proiectul american de scut spațial antirachetă ce ar urma să fie instalat pe undeva prin apropierea Rusiei: Polonia-Cehia sau Marea Neagră-Caucaz sau zona Balcanilor sau… Strategii şi politologii de la Washington se întreabă cum ar fi mai bine (mai ieftin, mai eficient etc.) pentru Statele Unite, iar cei de la Moscova analizează gradul de risc al diferitelor variante pentru Rusia. Mentalitate de război rece, ce să-i faci. Căci aceste bătăi de cap se datorează în ultimă instanță neîncrederii reciproce. Preocupați sunt şi statele mai mici dintre cele două blocuri de putere, firesc ar fi să se enumere printre ei şi România.

Tony Halpin, însă, a tăiat (din nou) nodul gordian: Rusia în NATO ar fi un test al bunelor intenții şi bunei credințe şi pentru Occident, şi pentru Rusia. Demersul publicistic al comentatorului britanic se sprijină în principal pe două elemente: noul secretar general al NATO, Anders Rasmussen şi-a început mandatul cu planuri mari de revigorare a Alianței şi declarații prieteneşti față de Moscova, iar preşedintele Rusiei Dmitri Medvedev a propus, încă de anul trecut, un nou construct de securitate euroatlantică menit să-l înlocuiască pe cel bazat pe Actul final de la Helsinki, inițiative la care tot aşteaptă un răspuns clar din partea occidentalilor.

Cercetătorii americani au început să întocmească studii pe ipoteza Rusiei în Alianță încă de pe la începutul anilor 1990, când nu se ştia încă prea clar cum se va face, concret, extinderea NATO spre Est, iar în 2002, fostul secretar de stat James Baker III dezbătea şi el, temeinic, într-un articol, problema. În vara lui 2009, subsecretarul de

stat Philip Gordon relata ideea, condiționând-o: NATO trebuie să fie deschisă tuturor democrațiilor europene. Cu alte cuvinte, dacă Rusia se număra printre ele, poate intra şi ea în Alianță. Ceva mai înainte, în martie 2009, ministrul polonez de Externe, Radislaw Sikorski, declara că Rusia ar putea intra în NATO "dacă îndeplineşte condițiile". (Dar câțiva analişti de la Beijing s-au grăbit să avertizeze că e vorba mai degrabă de "o glumă", de "o flecăreală", căci dacă ar fi de luat în serios, atunci Moscova trebuie să ştie că odată cu ea vor intra în NATO şi Ucraina, şi Georgia, şi alții). Reprezentantul Rusiei la NATO, Dmitri Rogozin, a expediat oricum problema, apreciind că ideea Rusiei în NATO "nu e prea serioasă".

Şi totuşi, în 2001, în 2001, Vladimir Putin îi evoca, în Slovenia, lui George W. Bush, momentul din 1954, imediat următor morții lui Stalin, când Uniunea Sovietică tatona prudent perspectiva intrării sale în Alianță. Ați intra? - i-ar fi spus Bush. De ce nu? - ar fi fost răspunsul lui Putin.

Orice cunoscător- cât de cât - al politicii mondiale realizează că printr-un NATO din care să facă parte şi Rusia ar fi înlăturate cel puțin două surse majore de insecuritate: Moscova s-ar elibera de "sindromul cetății asediate", în sensul că nu s-ar mai simți primejduită de expansiunea NATO spre Est şi de penetrarea SUA în Asia Centrală, iar vest-europenii ar avea la rândul lor garanția că Rusia nu va încerca să recupereze din zona de influență pe care a pierdut-o după destrămarea URSS.

Dar Statele Unite? Statele Unite au mari reticente şi față de propunerea Rusei de a imagina împreună un scut spațial antirachetă. "Să-şi bage ruşii nasul în secretele noastre militare?"- sună obiecția, vulgar formulată. O adevărată, decisivă, resetare a relațiilor ruso-americane, despre care vorbeşte Washingtonul, ar putea implica şi aşa ceva: Rusia în NATO. Şi doar preşedintele Obama este laureat al premiului Nobel pentru Pace.

Rusia în NATO ar fi un eveniment epocal în politica internațională. Iar pentru România, cea mai importantă victorie a politicii sale externe după multă-multă vreme. Fără să fi mişcat un deget pentru această victorie.

13 octombrie 2009

România între imperii

Cronicarul se tânguia că suntem “în calea răutăților” iar istoricii şi politologii din vremurile moderne remarcă, prin grila geopoliticii, că ne-am aflat, secole de-a rândul, între mari imperii şi am fost victime ale rivalităților şi ambțiilor lor hrăpărețe. Într-un fel, imperii în apropierea Românei există şi astăzi, dar imperii “resetate”. Astfel de imperii ar fi NATO şi UE (România chiar face parte din ele!), un alt imperiu, de alt tip, ar fi Federația Rusă (ar fi de aceea mai potrivit să le spunem tot mari puteri sau alianțe).

Cel mai recent număr al publicației “Geo Politica” (director fondator Vasile Simileanu) tratează chiar acest subiect, atât de bătut dar mereu incitant: “România între imperii”. A fost rău sau bine (că am fost sau încă mai suntem între/în imperii)? se întreabă, de-a dreptul, în editorial, Adrian Dobre. “Istoricii pot aşterne multă cerneală pe hârtie găsind argumente pro şi contra”, răspunde echidistant editorialistul, iar autorii studiilor şi articolelor curpinse în revistă îmbogățesc dezbaterea.

“Cele trei imperii s-au dus, România a rămas” - îşi intitulează, optimist, contribuția prof. univ. dr. Stan Petrescu .

În ideea că Uniunea Europeană este un “imperiu hibrid”, Mădălina Virginia Antonescu de la Institutul Diplomatic Român formulează interesant şi analizează temeinic o problemă: Uniunea Europeană este un imperiu occidental sau periferie a Rusiei? “Periferie a Rusiei”, pentru că este dependentă energetic de Federația Rusă şi incapabilă de a obține acces la Asia Centrală, pentru a-şi crea aici o sferă de influență. Sub raport pragmatic, incidența analizei cercetătoarei asupra raporturilor dintre România şi Rusia este însă relativă, fie şi din simplul motiv că Uniunea Europeană nu are nici o politică externă şi de apărare comună, nici o politică energetică, de asemenea, comună.

Aplicate programatic pe relațiile româno-ruse sunt studiile lui Nicholas Dima, Vasile Simileanu, Radu Ştefan Vergati, Tudor Blându

şi revelatoarea evocare a momentului Praga 1968 văzut de la Bucureşti datorată academicianului Mircea Maliţa (vedea-o-am într-o carte de memorii!).

Cercetătorul Marius Văcărelu distinge "un caracter particular al influenţei asupra statului român" din partea a cel puţin patru forţe majore: Turcia, Rusia, Germania şi Marea Britanie, precum şi a altor trei actori de influenţă: Franţa, Statele Unite ale Americii şi China. Cercetătorul sintetizează astfel impactul Rusiei asupra istoriei de azi a românilor: "vecinul care a făcut mult rău, dar şi mult bine României, ajutând la modernizarea din sec. al XIX-lea, dar şi prin ură care şi-a atras-o nu o dată întărind coeziunea naţiunii române. Din păcate în ultimii ani influenţa să culturală s-a redus considerabil, Moscova nefăcând eforturi de a-şi permanentiza forţa culturii sale. Mai mult, influenţa să se reduce acum doar la a fi un furnizor de materii prime: greşeala de politică comercială rusă va fi scump plătită de urmaşii lui Rurik, deoarece inclusiv în România unul din cinci cuvinte referitoare la statul rus este Gazprom. În secolul XXI influenţa unui rezervor de resurse naturale este uriaşă: este însă numai alegerea Rusiei dacă doreşte să fie privită în lume doar un simplu exportator de resurse".

Iată un fragment de text care îndeamnă la reflecţie şi la Bucureşti, şi la Moscova. Pentru cine-şi mai face timp de aceste relaţii.

20 octombrie 2009

Hărţile preşedintelui Obama

Pentru analiştii ruşi - şi nu numai pentru ei - obiectivul principal al turneului european întreprins de vicepreşedintele american Joe Biden la Varşovia, Bucureşti şi Praga este cât se poate de clar: probleme de securitate şi apărare (apărare antirachetă, implicare în Afganistan, baze militare americane). N-a fost nici pe departe "un turneu de consolare", cum s-au grăbit să susţină, luându-se după unii după alţii, majoritatea comentatorilor. Fie şi din simplul motiv că polonezii şi cehii nu aveau de ce să fie consolaţi, căci variantei iniţiale de scut spaţial, care-i privea direct, i se va substitui alta, mai ambiţioasă. Iar românii nici nu fuseseră cuprinşi ca parte în proiect, nici măcar ca beneficiari ai "umbrelei" sale.

Biden a poposit printre "noii europeni" pentru a-i tatona tocmai în legătură cu noile intenţii de securitate ale SUA în această zonă. Că ele vor viza (doar) Iranul, cum se susţine oficial la Washington, ori şi Rusia, cum spun alţii, şi în primul rând Moscova, rămâne de văzut. Deocamdată, noua variantă de sistem spaţial antirachetă american, în care va fi implicată, se va vedea cum, şi România, pluteşte în nebuloasă. Chiar dacă vicepreşedintele SUA a declarat că Bucureştiul a primit-o "cu mare bucurie" şi "cu braţele deschise". Cu alte cuvinte, ne bucurăm, dar încă nu prea ştim de ce. E drept că despre proiecte, şi mai ales militare, nu se prea vorbeşte în public atât de slobod, aici transparenţa e bine drămuită, dar parcă liderul de la Washington a cam supralicitat când a evocat entuziasmul românesc faţă de ceva încă vag.

Câţiva comentatori ruşi o mai iau şi altfel. În fond şi la urma urmei, spun ei, vicepreşedintele SUA este "doar" nr. 2 în ierarhia puterii, cel care decide este preşedintele. Or, Obama nu s-a pronunţat încă asupra noii variante de scut spaţial. Vicepreşedintele, spunea ambasadorul american la Bucureşti când l-a prezentat pe înaltul

oaspete, este de obicei cel care trebuie să anunţe veştile rele. Misiunea, desigur. Dar nu numai veştile proaste, ci şi alte tipuri de semnale, unele asupra cărora se aşteaptă reacţia celor implicaţi. Probabil că (şi) pentru a transmite asemenea semnale s-a deplasat vicepreşedintele Biden în Europa răsăriteană. Dar, bineînţeles, şi pentru a asigura această parte de lume că America nu a "uitat-o". Nu ai cum să nu apreciezi un asemenea gest frumos care vine de la un asemenea înalt demnitar al singurei superputeri mondiale. N-ar fi însă deloc în plus dacă s-ar pronunţa la un moment dat în materie însuşi preşedintele Obama. Care, după cum se poate constata, nu ne-a prea găsit încă pe hărţile din Biroul Oval. Harta "noii Europe" nu este până una-alta printre primele în vraful de hărţi îngrămădite pe biroul prezidenţial.

27 octombrie 2009

Go Russia!

Preşedintele Medvedev a mai dat o lovitură de imagine - e greu de spus dacă şi asta a intenţionat - cu un articol pe care l-a publicat pe site-ul Kremlinului şi într-un ziar electronic. De obicei, şefii de stat şi mai ales cei ai Rusiei, nu se adresează, când au ceva foarte important de comunicat, urbi et orbi, prin mass-media, ci recurg la ambianţe somptuoase, de pildă din Kremlin prin televizor sau de la vreo înaltă tribună (de pildă a Parlamentului sau a ONU). De data aceasta, şeful statului s-a exprimat prin presă, ceea ce vrea să însemne că a vrut să o spună direct, pentru toată suflarea rusă.

A vorbit despre imperativul modernizării Rusiei, adică a făcut ce fac, de secole, marii conducători istorici ai acestui popor, de la Petru cel Mare şi alţi ţari luminaţi, prin Lenin - Stalin (în felul lor, desigur), până la Andropov (care n-a prea avut mult timp) şi Gorbaciov (cu rezultate contrariante) şi Putin.

Rusia, cât e ea de mare şi plină de resurse, n-a fost niciodată motorul prim al civilizaţiei mondiale moderne, cel puţin până acum. Întotdeauna şi-a dorit să fie la nivelul celor/celui dintâi în lume şi apoi să-i/să-i şi depăşească (şi a făcut-o într-o serie de domenii, de pildă cel al explorării spaţiului cosmic), dar n-a fost de regulă un antemergător. Nici actualii lideri de la Moscova nu-şi propun neapărat aşa ceva. (În 2000, Putin fixa ca obiectiv depăşirea PIB-ului pe locuitor al Portugaliei).

Articolul lui Medvedev enunţă obiective ambiţioase, dar cam general formulate şi nu ne vom referi acum la ele pentru că, în mod sigur, ele vor fi concretizate şi dezvoltate în proximul mesaj despre starea naţiunii al preşedintelui rus. Până atunci, speculaţiile asupra demersului prezidenţial din presă au toată libertatea să curgă cu duiumul. Unii se întrebă dacă mesajul va fi înţeles ori îi va putea mobiliza pe cetăţenii Rusiei, alţii îl asemuiesc, fără temei, perestroikăi

lui Gorbaciov, alții se întreabă dacă e o continuare a noului curs deschis de Putin sau un nou început etc.

Oricum, articolul poate fi considerat că pregătirea de artilerie pentru apropiatul mesaj anual, devenit tradițional, al liderului de la Kremlin. Titlul articolului a fost tradus de englezi şi americani prin "Go Russia!", iar de francezi prin "Russie, en avant ". În româneşte i-am putea spune "Hai Rusia!", dar prea ar semăna cu un slogan prezidențial de cu totul altă factură sau cu îndemnurile adresate Naționalei de fotbal înaintea unui meci cu miză mare.

3 noiembrie 2009

Parabola poloneză

Un efect colateral (şi nu prea) al intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona vizează relațiile cu Rusia - ale Uniunii, în ansamblu, dar şi cele bilaterale ale diferitelor state membre. Despre cum va funcționa Europa Unită post-Lisabona şi ce le-ar mai rămâne de făcut statelor membre (mai ales celor nu prea mări şi țări) în relațiile lor cu restul lumii se produc sumedenie de scenarii, plauzibile ori fanteziste, cu o frenezie în care analiştii din capitalele europene şi cei de la Moscova rivalizează. Dacă, spun respectivii, UE va avea un preşedinte şi un ministru de Externe, ambii cu prerogative sporite în politica externă, nu înseamnă că marja de acțiune în plan internațional a statelor membre se va îngusta, chiar dacă până la mult invocata politică externă şi de apărare comună a Uniunii va mai curge multă apă pe fluviile continentului?

Într-o asemenea viziune explică fostul premier polonez Leszek Miller declarațiile atribuite ministrului de Externe de la Varşovia, Radoslaw Sikorski, care ar fi solicitat Washingtonului să desfăşoare trupe americane în Polonia pentru a o apăra de o eventuală agresiune din partea Rusiei. Sikorski, sună interpretarea fostului premier, "încearcă să urce în ultimul vagon al trenului care va porni înainte de 1 decembrie, când va fi ales preşedintele UE, ceea ce va restrânge posibilitatea statelor din Uniunea Europeană de a aplica o politică externă independentă". Instalarea de baze americane pe teritoriul Poloniei, a mai spus ex-premierul, ar oferi țării un atu suplimentar şi i-ar asigura o anumită independență față de Bruxelles.

Că Sikorski a spus sau nu ce i se pune în seamă, nu discutăm acum, fapt e că Polonia pare să fie încă încercată de sindromul post-proiect de scut spațial american pe teritoriul ei. Varşovia se declară dispusă de a îmbrățişa oricând un proiect american similar, iar Administrația Obama a liniştit-o promițându-i pentru anii următori

rachete antirachetă cu rază scurtă şi medie de acţiune. Dar în acelaşi timp, pentru preşedinţia poloneză de şase luni a UE (semestrul al doilea din 2011), Varşovia a nominalizat ca prioritate nr. 1 politica de apărare a Uniunii, ceea ce se poate interpreta ca o anumită sfidare (ca "între aliaţi", desigur) a SUA şi a NATO, ca să nu mai vorbim şi de Rusia.

Pe cine ar vrea aşadar să mizeze Varşovia în politica sa de apărare (şi implicit, în relaţiile cu Rusia)? Pe SUA, pe NATO, pe UE sau pe ea însăşi? Dilema poloneză poate servi şi ca parabolă. Întrebările de mai sus pot fi, în mod logic, extinse. Pe cine ar trebui să mizeze statele din Europa Centrală şi de Est în problema de securitate şi apărare? Pe SUA, pe NATO, pe UE sau … pe ele însele, adică prin relaţii sigure, de încredere, cu mari puteri din proximitate, cum este Rusia? Ori sunt posibile toate aceste variante, în acelaşi timp, soluţie, de altfel, optimă şi deloc oximoronică?

8 noiembrie 2009

La Moscova? Nu se poate!

În sfârşit, relaţiile României cu lumea au avut, şi ele, parte de ceva atenţie în campania prezidenţialelor. Unul dintre candidaţii la Cotroceni a făcut o vizită neoficială, incognito, la Moscova, şi de aici sfadă. Că de ce s-a dus, că de ce n-a spus, că nu s-a întâlnit cu Medvedev (dacă se întâlnea, că de ce s-a întâlnit), că prin mijlocirea cui s-a dus în capitala Rusiei, că nu cumva a cerut sprijin de la Kremlin să iasă preşedinte. N probleme specioase, despicate fiecare în n-şpe feluri. De parcă s-ar fi convertit în secret la vreo sectă satanistă, ori ar fi participat la un sex-party al homosexualilor, ori ar fi vândut ruşilor pe doi lei Casa Poporului.

Dacă a fost la Washington sau prin nişte capitale europene, sau în China, mai treacă-meargă, nimeni n-a dat importanţă. Dacă Bucureştiul a fost vizitat de curând de vicepreşedintele Chinei (iar după unii viitorul preşedinte al acestei superputeri în continuă devenire), n-a băgat de seamă nimeni. E, dacă a fost la Moscova, lucrurile se schimbă, "problema capătă aspect", cum ar fi zis un ilustru ziarist român.

Îi putem reproşa mai degrabă candidatului de ce nu s-a dus şi mai devreme la Moscova, în calităţile oficiale şi politice pe care le-a avut şi le are. Le putem reproşa acelaşi lucru şi celorlalţi candidaţi. Îi putem amenda pentru faptul că, în timpul acestor prezidenţiale, dar şi în general, ignoră relaţiile noastre "congelate" cu Rusia, că în programele şi spusele lor publice nu se referă deloc sau doar expeditiv la această zonă importantă de relaţii bilaterale, regionale şi internaţionale ale României. Ni se debitează verzi şi uscate, despre totul şi nimic, inclusiv punctul lor de vedere despre "de ce iubim femeile" (vorba autorului român preferat de un prezidenţiabil), dar despre locul ingrat, de strapontină, al ţării în lume, ţipenie. De parcă nu şeful statului ar avea prerogativele supreme, înscrise în Constituţie, în câmpul politicii externe a ţării.

Dar dacă un candidat îndrăzneşte să se ducă la Moscova, vacarm. De fapt, foc de paie. Dacă s-ar fi dus pe Coasta de Azur sau la cumpărături la Abu Dhabi, poate că ni s-ar fi livrat comentarii mai pertinente.

16 noiembrie 2009

Kremlinul n-are nevoie de telefonul UE

Agitația de la Bruxelles şi din unele capitale europene (nu şi Bucureştiul) pe tema desemnării a doi noi demnitari în ierarhia Europei Unite n-a generat un interes deosebit la Moscova. Preşedintele Consiliului European Van Rompuy şi înaltul comisar pentru politica externă şi de apărare, Catherine Ashton, vor fi într-adevăr interlocutori direcți, de vârf, ai liderilor Rusiei, dar pentru comentatorii politici de la Moscova, prea puțin contează. Şi nu numai pentru presa de la Moscova.

Dezinteresul nu se datorează atâta faptului că noi parteneri europeni de dialog nu au cine ştie ce prerogative în plus sau că titularii acestor funcții sunt cam novici, cam neexperimentați, ci pentru că în dinamica raporturilor UE-Rusia, Uniunea contează mai puțin ca instituție decât statele ei membre, luate separat. Dacă Rusia ar avea un Kisinger, şi el s-ar putea întreba care e numărul de telefon al Europei. Sau, poate că nu, căci Moscova cunoaşte prea bine şi numărul de telefon al Berlinului, şi pe cele ale Parisului, Londrei, Romei, Madridului, iar la numerele de telefon ale capitalelor baltice sau al Bucureştiului recurge destul de rar.

Cu UE, în ansamblu, ca superputerea mondială care se vrea, Rusia are mai degrabă relații de "discordie constructivă", cum se spune pe la Moscova. Războiul din Georgia şi crizele de iarnă ale gazelor nu sunt subiecte care să frăgezească dialogul ruso-european. În plus, Europa îşi doreşte, prin Tratatul de la Lisabona, să vorbească "pe o singură voce" (de fapt cel puțin două, ale celor doi proaspăt desemnați), dar această voce este încă neconvingătoare, cum se remarcă pe un ton de regret şi la Bruxelles, şi în alte capitale ale continentului. În sfârşit, "relațiile speciale ale unor state cu Rusia constituie un factor substanțial de discordie în interiorul UE - scrie analistul rus Feodor Lukianov. Interesele țărilor care fac parte din UE sunt contradictorii: ele nu vor unificarea în cadrul unui suprastat,

ci sunt interesate de întărirea pozițiilor mondiale ale UE".

Nu întâmplător, liderii de azi ai Rusiei pun mai puțin preț, în general, pe multilateralism (indiferent dacă e vorba de ONU, de UE sau de alte instituții) şi merg pe o abordare pragmatică (citeşte bilaterală). Este ceea ce nu pare a înțelege Bucureştiul oficial care, atunci când vine vorba de Rusia, iese în față cu angajamentele europene şi euroatlantice ale țării, solidaritatea europeană, coeziunea atlantică, dar când ia parte la activitățile acestor conclavuri din care facem parte, uită să afirme punctele de vedere şi mai ales interesele specifice ale României. Polonezii sau balticii nu ezită să se exprime distinct, în nume propriu, uneori chiar abraziv, în aceste incinte, la adresa Rusiei. Ungaria şi Bulgaria au raporturi economice active cu Rusia, ca să nu mai vorbim de marile state europene mai sus menționate.

Suntem cu toții şi membri ai UE, şi ai NATO, avem aceleaşi drepturi şi avantaje, aceleaşi obligații şi constrângeri, dar parcă liderii succesivi de la Bucureşti o trag mai degrabă pe ponoase decât pe foloase. Chiar dacă parteneri şi aliați de-ai noştri ne arată că se poate şi invers.

23 noiembrie 2009

Bucureştiul oficial n-are număr de telefon

Preşedintele Medvedev şi-a făcut cunoscut, în sfârşit, proiectul de securitate europeană, de fapt euroatlantică, la aproape un an şi jumătate după ce-l anunţase că idee generală. Faţă de idee, proiectul nu aduce revelaţii spectaculoase. Este vorba de hotărârea clar exprimată a Rusiei de a participa direct şi în conlucrare contractuală cu statele şi instituţiile din zonă (în primul rând NATO) la gestionarea spaţiului americano-europeano-asiatic de la Vancouver la Vladivostok. Rusia de la începutul secolului 21 nu vrea să se mai considere obiect ci subiect al arhitecturii de securitate europeană şi apreciază că Actul Final de la Helsinki nu-i mai poate oferi această posibilitate, cu atât mai mult cu cât acest document, produs în timpul războiului rece, a devenit, într-o tot mai mare măsură, ineficient şi depăşit.

Proiectul de document făcut cunoscut de Medvedev îi va obliga pe liderii americani şi europeni, dar şi NATO, să se pronunţe concret, punctual, neechivoc, asupra propunerii ruseşti. Va fi şi un test al relaţiilor bilaterale ale Rusiei cu statele cuprinse în proiect. Rusia vrea să verifice în ce măsură Statele Unite, Germania, Franţa etc. sunt cu adevărat dispuse să aibă relaţii bune, de încredere, cu Moscova tandemului Putin-Medvedev, dincolo de declaraţiile de bune intenţii şi de înţelegerile (sau nu) bilaterale - fie că e vorba de probleme punctuale de securitate (terorism, Afganistan, Iran, reglementarea înarmărilor etc.) cu SUA sau de securitatea energetică, în raporturile cu statele europene.

În SUA şi în Europa, în NATO, se crede însă că, mai degrabă s-ar urmări o erodare a poziţiei de cvasimonopol în probleme de securitate a Alianţei nord-atlantice, iar în China se exprimă ideea că Rusia ar dori să contribuie la reducerea dependenţei de securitate a Europei faţă de SUA (în Occident se mai spune că, de fapt, prin acest demers, Rusia ar vrea să imagineze o strategie de “îndiguire” a Chinei,

mare putere care se afirma tot mai evident pe scena mondială).

Ambiţios cum e, proiectul Medvedev nu poate duce la decizii importante într-un viitor apropiat, dar are meritul de a clarifica, cel puţin, poziţiile şi intenţiile protagoniştilor şi de a contura mai precis peisajul geopolitic.

România este încă prea prinsă de problemele acute, imediate din propriul spaţiu pentru a se gândi la iniţiativa lui Medvedev. Cu rezultate contestate la alegerile prezidenţiale, fără guvern plenipotent constituţional, cu un supleant întâmplător la conducerea MAE, Bucureştiul nu are, cel puţin pentru moment, vocea care să-i exprime punctul de vedere. Relaţiile cu Rusia au fost, e drept, singurul aspect de politică externă abordat în campania electorală prezidenţială, dar abordarea a fost mai degrabă polemică, pătimaşă, conjuncturală, neconcludentă. Deocamdată, Bucureştiul n-are un număr de telefon pentru restul lumii.

8 decembrie 2009

Coca-Cola şi South Stream

„Oh! lucrurile cum vorbesc / Şi-n pace nu vor să te lase" - scria Alexandru Macedonski. Rău e că oamenii vorbesc, uneori, fără noimă despre lucruri. Prin anii 1950, un confrate de breaslă scria că a văzut pe străzile New Yorkului tineri americani bălăbănindu-se cu sticle de Coca-Cola în mână, beţi morţi de Coca-Cola. Dacă, atunci, Coca-Cola era un produs malefic american, proiectul South Strem este azi un produs malefic rusesc. Fie vorba, nici răcoritoarea, nici conducta nu sunt panacee universale, dar "potabile", fiecare în felul său, pot fi.

Dezbaterea din România asupra proiectului South Stream e cam pe de lături. Prin South Stream - când se va face şi dacă se va face - va curge, totuşi, gaz. Nu e chiar aşa de rău, căci e tot gaz rusesc, caucazian şi din Asia Centrală, din care ardem la bucătărie şi prin uzinele pe care le mai avem. Că e concurenţă între South Stream şi Nabucco, proiectul nostru „de suflet", e normal, căci aşa e economia de piaţă. Dar că mai toţi partenerii României din Nabucco sunt şi în South Stream, iar noi nu, e normal? Un titlu de presă ne învaţă că România ar fi "sperietoarea energetică a Bulgariei". Adică asta ne-ar interesa pe noi, să-i speriem pe bulgari, deşi nu-i vorba de aşa ceva, iar pe de altă parte încă nu s-a decis, pentru nici una dintre cele două ţări, dacă şi în ce condiţii vor fi implicate în proiect. Mai raţional ar fi să vedem avantajele sau nu ale participării României la South Stream (că nu o împiedică nimeni să renunţe, prin aceasta, la Nabucco, ori să ia parte şi la alte proiecte).

Protagoniştii prezidenţialelor s-au învârtit şi ei în jurul cozii. Pentru ambii, South Stream pare să fie un fel de, într-adevăr, „sperietoare". Traian Băsescu susţinea că Geoană e sprijinit de factori de influenţă din media pe care "îi vedem la televizor spunând că sunt pro-ocidentali, dar susţinând South Stream cu toate forţele".

Dar Franța şi Austria, dacă participă la South Stream, nu mai sunt „proocidentale"? De fapt nu, căci sunt chiar țări occidentale, şi nu susțin, ci participă în mod direct.

Iar Mircea Geoană, ferindu-se ca de foc de acuzația că ar fi adept al South Stream, declara: „Cine vorbeşte de fapt despre proiectul rusesc South Stream legat de gaze naturale (...) este de fapt Videanu şi gaşca lui de la ALRO a lui Traian Băsescu, cu Stolojan şi Valeriu Stoica". Ca grupuri de interese ori coterii politice de-ale unora sau altora ar dori să-şi facă parte din caşcavalul South Stream e cât se poate de adevărat, şi poate altfel nu se poate, iar că afacerea va fi tratată oricum neortodox ține de o nenorocită tradiție.

Dar diabolizarea unui proiect de gazoduct, doar pentru că e rusesc, din rațiuni electorale sau rusofobie primitivă, în exprimări politice, prin presă, e de-a dreptul consternantă. Nu tu calcule economice, nu tu strategii de afaceri, ci procese de intenție. Ne încontrăm cu bulgarii pe ceva care încă nu e cert, îi acuzăm pe ruşi pentru o ofertă înainte de a şti mai bine despre ce e vorba şi de a negocia pe fond. În ce țară trăim? Un ziarist de la Europa Liberă povestea deunăzi că un american se temea, prin 1989-1990, că după Ceauşescu, românii nu vor mai putea să gândească normal. Mi s-a părut o absurditate. Dar uite...

15 decembrie 2009

Putin şi Obama

În scurt timp, se vor împlini zece ani de când Vladimir Putin a preluat preşedinția Rusiei şi un an de când Obama a devenit preşedintele SUA. În câțiva ani, Putin a urcat vertiginos în ierarhia puterii, iar după ce a ajuns şeful statului, a devenit şi personalitatea cea mai influentă, apoi şi cea mai populară a țării. O ascensiune fulgerătoare, de care nu beneficiază nici un alt mare conducător în lumea contemporană. Comparația care se poate totuşi face cu Barack Obama pare a se opri la un moment dat. După nici un an de preşedinție, audiența populară a liderului de la Casa Albă este în scădere, în timp ce, după zece ani ca preşedinte sau premier, Putin se menține pe locul întâi în top. Performanțele lui Obama îşi aşteaptă în continuare materializarea, cele ale lui Putin sunt certe. Competiția - la modul teoretic - între cei doi este în desfăşurare iar rezultatul ei deschis.

Despre instalarea lui Putin în vârful puterii, politologul francez Aymaric Chauprade spunea că este un eveniment la fel de important pentru relațiile internaționale ca 11 septembrie. Analogia se cere însă explicată. Ambele fapte influențează profund, esențial, evoluția lumii, dar în timp ce atentatele teroriste din Statele Unite sunt un rău absolut, personalitatea şi acțiunea lui Putin sunt apreciate intens pozitiv în Rusia şi majoritar pozitiv în lume.

Într-un fel, popularitatea este mai greu de dobândit decât puterea. Ca şef adjunct al Administrației prezidențiale, şef al FSB, prim ministru, preşedinte şi iar prim ministru, colonelul în rezervă Putin şi-a putut construi o traiectorie în săgeata, prin însuşirile sale personale şi într-un context pe care şi l-a făcut favorabil. Dobândirea şi menținerea popularității este însă mai dificilă şi mai subtilă. Statutul de ofițer de servicii secrete este un atu pentru apropierea puterii, dar poate fi un handicap pentru popularitate. Până în anul 2000, nu multă lume îl băga în seamă pe Putin. Era unul dintre mulții

demnitari pe care Elțîn ia tot investit la conducerea FSB şi a guvernului. Dar Putin n-a fost ca alții.

În martie 2000, când a fost ales preşedinte, ziarul „Novaia Gazeta" scria că despre el că „nu are talent să conducă țara". Şi "nu este sprijinit de popor, ci de o ceată de mici birocrați provinciali". Previziunile ziarului moscovit se numără printre marile inepții de presă ale începutului de mileniu: „Putin este un lider virtual, care nu are şi nu poate avea o platformă". Sau: „Cu Putin, Rusia ca stat va supraviețui cu greu până în 2001".

Aşezate în paralel, aprecierile presei americane față de Obama în momentul instalării sale la Casa Albă sunt diametral opuse. Rareori s-a mai recurs în presa serioasă la superlative atât de entuziaste. Mitul Obama s-a născut înaintea preşedintelui Obama.

Astăzi, cota de popularitate a celor doi lideri este total diferită ca dinamică. Oare şi dintr-un sentiment de invidie nu l-a prea băgat în seamă Obama pe Putin în prima sa vizită la Moscova, când l-a definit ca om al trecutului? Evident că Putin este şi om al trecutului (relativ apropiat), dar este în mod clar om al prezentului şi are şanse previzibile de om al viitorului.

22 decembrie

Zece ani cu Putin

Se împlinesc zece ani de când primul şef de stat - postcomunist - rus, Boris Elţîn, l-a prezentat oraşului şi lumii pe urmaşul său la cârma puterii cu povaţa-porunca de a veghea asupra Rusiei. Este ceea ce Vladimir Putin şi face, de atunci încoace, mai întâi ca preşedinte, acum ca premier. Dar mereu, ca un lider puternic. Rusia avea nevoie de un conducător puternic, pentru că sub Elţîn ajunsese pe marginea unei catastrofe istorice. Drept care, în 1996 abia reuşise să fie reales preşedinte, cu o majoritate de numai 53 la sută. În schimb, Putin a fost creditat ca „lider puternic" încă în martie 2000, adică la nici trei luni de preşedinţie, cu 75 la sută. După alţi cinci ani, creditul iniţial, datorat în mare măsură şi carismei de bărbat de stat tânăr, energic, credibil, s-a consolidat prin performanţe concrete. Sondajele de opinie au explicat, în 2004, de ce-l apreciază ruşii pe Putin: a pus capăt întârzierilor la plata salariilor şi pensiilor, a asigurat ordinea şi stabilitatea în ţară, a mărit pensiile, a relansat economia şi a întărit rubla. În 1999, ultimul an al preşedinţilor Elţîn, PIB-ul Rusiei era de 200 milioane de dolari. În 2006, PIB-ul urcase la un trilion de dolari. În aprilie 2007, peste 65 la sută dintre ruşi îşi doreau un al treilea mandat prezidenţial pentru Putin, iar săptămânalul american "Time" îl desemna Omul anului.

Nepotul celui ce fusese bucătarul lui Lenin şi Stalin, iar el însuşi ofiţer superior în serviciile speciale, realizase ceea ce ziaristul american Andrew Jack numeşte "metamorfoza unui birocrat obişnuit în lider internaţional". Pentru ruşi, însă, contează înainte de orice că Putin s-a dovedit a fi Salvatorul Rusiei.

Şi pentru ruşi, şi pentru lume, Putin e o revelaţie perpetuă. Cu zece ani în urmă, era practic un necunoscut. Îmi amintesc că, la câteva luni după instalarea la putere a lui Gorbaciov, un ziarist german îmi arăta cu mândrie o carte a sa despre proaspătul lider de la

Kremlin. Era prima carte de acest fel din lume, spunea el. Despre Putin, nimeni nu putea să scrie atât de repede o carte, nu avea ce, nu ştia ce. În timp, însă, au sporit şi cărţile, şi performanţele, şi revelaţiile. Putin nu plictiseşte niciodată. La capătul celor două mandate prezidenţiale ale sale, lumea aşteaptă cu sufletul la gură să vadă ce va face Putin, va părăsi democratic puterea supremă? Apoi s-a tot întrebat cum poate funcţiona tandemocraţia lui cu Medvedev. Acum se pune tot mai insistent întrebarea dacă Putin va candida din nou, legal, la preşedinţie. Sondajele de popularitate parcă l-au eternizat în fruntea preferinţelor, cu toate încercările prin care au trecut Rusia şi Kremlinul în ultimul deceniu.

Prin prisma criteriilor democraţiei occidentale, Putin nu e liderul ideal, pentru ruşi e un adevărat Mesia. Oricum, cu Putin, lumea e mai stabilă şi mai previzibilă, în măsură în care lumea de azi poate fi şi aşa ceva.

31 decembrie 2009

„Mama tuturor negocierilor”

De câtva timp trăim un fel de miracol de care nu prea ne dăm seama: echilibrul de forțe ruso-american se menține, am spune, în virtutea inerției, adică nereglementat de un tratat cu angajamente şi responsabilități puse pe hârtie şi asumate sub semnătura de parteneri. Acordul START I a expirat la 5 decembrie 2009, dar a doua zi nu a fost mai periculoasă. De unde se vede, între altele, că tratatele nu înseamnă, oricând, mare lucru: fie că sunt încălcate, fie - cazul de față- sunt respectate şi după ce au expirat. În funcție de interesele înaltelor părți semnatare.

Ştafeta lui START I urmează să o preia un nou tratat de dezarmare nucleară SUA-Rusia, dar negocierile nu s-au putut finaliza la timp. Cei doi susțin că s-au apropiat de un acord, dar a mai rămas totuşi ceva de lămurit. Nu s-a prea ştiut ce, până când premierul Putin a explicat, în stilul său, chestiunea, la sfârşitul lui 2009, la Vladivostok. „Care e problema? Problema e ca partenerii noştri americani construiesc un scut antirachetă şi noi nu construim unul”.

E drept că preşedintele Obama anunțase, în septembrie 2009, că renunță la proiectul de scut din Polonia-Cehia, în varianta Bush. Dar el ar urma să fie înlocuit de un altul, „mai flexibil”. Dacă proiectul 1 era centrat pe rachetele cu rază lungă de acțiune, proiectul 2 vizează rachetele cu raza medie şi scurtă. Ceea ce n-ar trebui să deranjeze neapărat Moscova, susțin oficiali şi specialişti occidentali. Moscova, însă, gândeşte altfel: nici proiectul 2 nu aranjează Rusia, căci este destabilizator pentru echilibrul de forte ruso-american. „Pentru a menține acest echilibru, trebuie să dezvoltăm sisteme de arme ofensive” - a declarat Putin. Cu o săptămână înainte, şi preşedintele Medvedev vorbea de modernizarea arsenalului nuclear rus.

„Mesajul pe care vrea să-l dea Putin este clar - explica Thomas Gomart, director la institutul francez IFRI. El vrea să sporească

presiunea în negocierile actuale cu SUA asupra dezarmării nucleare". Iar pentru Rusia, spune acelaşi analist, „negocierea nucleară e mama tuturor negocierilor". Căci „prin acest dialog strategic cu SUA se distinge Rusia ca mare putere. Ea aminteşte în acest fel chinezilor şi europenilor că este a doua forţă mondială din lumea de azi".

Şi pentru SUA, un acord de tip START II este foarte important. Ar fi „primul rezultat tangibil în diplomaţie" al preşedintelui Obama, proaspăt laureat Nobel pentru Pace.

5 ianuarie 2010

Ce-i răspundem Gazpromului?

Competiția Nabucco-South Stream devine, tot mai mult, una politică, deşi, fiind vorba de proiecte energetice, ar trebui să prevaleze calculul economic şi cel al profitului în afaceri. Accentul pe politic se întemeiază pe percepția înrădăcinată că Moscova face din livrările sale energetice o armă în relațiile cu alte state. În discursurile politice ideea n-a mai apărut explicit exprimată de la o vreme, probabil din grijă de a nu „deranja” în plus Moscova, ceea ce nu înseamnă neapărat o schimbare de atitudine din partea unor lideri, mai ales est-europeni.

Experții şi ziariştii pot fi însă mult mai slobozi în exprimare. Două exemple recente. Planurile Gazprom de extindere a lui South Strem, de la o capacitate de 31 la 63 miliarde mc şi de la un cost anual de la 9 la 25 miliarde dolari, sunt apreciate de comentatorul Vladimir Socor de la institutul american Jameston ca un „bluff politic” care urmăreşte „descurajarea investițiilor şi angajamentelor politice legate de proiectul Nabucco sprijinit de UE”. Pe de altă parte, reuniunea recentă de la Batumi asupra Nabucco (la nivel de experți, nu de înalți oficiali, cum se proiectase inițial) este interpretată de expertul rus Tatiana Mitrova ca expresie a „dorinței de a ocoli Rusia, dorința prevalentă față de realitățile businessului, în ciuda faptului clar pentru oricine că excluderea Rusiei din proiectul Coridorului Sudic va spori masiv riscurile implicate de proiect”. Privitor la reuniunea din Georgia, dar valabil pentru toată această competiție, un site european titrează: „Politica e pusă înaintea rațiunilor de ordin economic”.

Iar în acest timp, eforturile concrete pentru cele două proiecte, rivale pentru unii, complementare pentru alții, disjuncte pentru alții, continuă. Cei de la Nabucco se preocupă de identificarea surselor de finanțare, dar mai ales de asigurarea resurselor necesare conductei,

iar vicepreşedintele Gazprom, Aleksandr Medvedev (a 36-a personalitate mondială influentă, pe lista din 2009 a revistei „Time”) detaliază dezvoltările proiectate ale South Strem şii formulează oferte îmbietoare: „South Stream ar trebui să lege Rusia de una din ţările de pe malul Mării Negre, probabil Bulgaria, şi apoi Italia, via Ungaria, România, Serbia, Grecia, Croaţia, Slovenia şi probabil şi alte ţări”.

Cum vede Medvedev poziţionarea actuală a României? „Cât despre România, pot doar să spun că nicio ţară care este serioasă în aderarea să la South Stream nu va fi lăsată în urmă. România are o poziţie strategică excelentă pe malul Mării Negre şi ar putea fi punctul de pornire al tratativelor de negociere pentru ruta de conductă către Europa, ca şi Bulgaria. Se poate conecta şi de aici, dar trebuie să vedem ce se va întâmpla cu proiectul din Bulgaria, acum că s-a schimbat guvernul. Negocierile cu Bulgaria sunt încă în lucru şi ar fi un moment prielnic pentru România să îşi prezinte intenţiile clare faţă de proiect”.

În strategia Gazprom, România are, aşadar, o poziţie strategic excelentă, ar putea fi „serioasă în aderarea să la South Stream” şi se află într-un moment prielnic pentru a negocia. Un mesaj clar, la care toată lumea aşteaptă răspuns.

19 ianuarie 2010

„Proiectul Basarab”

Un ziarist rus numeşte demersurile preşedintelui Traian Băsescu de normalizare şi amplificare a relaţiilor Bucureşti-Chişinău „Proiectul Basarab”. Figură de stil maliţioasă, desigur, dar nu lipsită de semnificaţie. Într-un discurs recent, şeful statului român a amintit că denumirea Basarabia provine de la voievodul Basarab, dar nu sunt uitate nici dificultăţile prelungite pe care le-a întâmpinat un proiect edilitar bucureştean cu acelaşi nume iniţiat de actualul preşedinte în vremea când era primarul general al Capitalei.

Proiectul de relaţii între cele două state de pe Prut al preşedintelui Băsescu este oricum mai temeinic şi mai structurat decât orice întreprindere similară produsă în amendatele celor doi preşedinţi de dinaintea sa. şeful statului a făcut cunoscute, cu prilejul vizitei în R. Moldova, un program amplu de acţiuni - de la legiferarea micului trafic de frontieră la accelerarea procesului de acordare a cetăţeniei române celor în drept din R. Moldova, de la investiţii şi proiecte comune la asistenţă, prin fonduri UE, în domeniul infrastructurii educaţiei, de la reglementarea tratamentului aplicat în domeniul forţei de muncă din cele două state la finalizarea celor 12 acorduri de negociere între cele două părţi, de la echivalarea diplomelor universitare la conectarea infrastructurilor energetice şi feroviare, de la sporirea numărului de burse pentru tinerii moldoveni la - faptul cel mai important - semnarea unui Acord de parteneriat pentru integrarea R. Moldova în UE.

Toate acestea, a ţinut să remarce preşedintele României, nu forţează în nici un fel mâna noii conduceri de la Chişinău în ce priveşte linia şi iniţiativele sale în politică, ci doar vin în întâmpinarea acţiunilor hotărâte ale Chişinăului desfăşurate pe trei direcţii principale şi complementare: adâncirea cursului de democratizare, normalizarea relaţiilor cu România şi apropierea de UE în finalitatea integrării. În

discursul rostit la Cahul, şeful statului a atras atenţia ca integrarea în UE presupune costuri şi sacrificii, iar unii comentatori de presă s-au grăbit să remarce că Republicii Moldova i-ar fi mai uşor să intre în Europa Unită dacă s-ar uni cu România. Dar preşedintele României nu a pronunţat peste Prut cuvintele Unire sau Reîntregire, deşi în mulţime ele au fost scandate nu odată, ci s-a referit la moştenirea de limbă, istorie, cultură, nu a uitat să-i evoce că înaintaşi pe Ştefan cel Mare şi Mihai Eminescu, a vorbit de „relaţii de suflet", de „proiect de suflet" şi a apreciat că, de fapt, este vorba de un singur popor.

Ideea de bază a „Proiectului Basarab" este că România şi R. Moldova se pot regăsi împreună într-o Europă Unită. Dar pentru a se ajunge aici sunt enorm de multe de făcut. Între altele, îndeplinirea cerinţelor de aderare de către R. Moldova, disponibilitatea clasei politice şi a opiniei publice din republică faţă de integrare, rezolvarea într-un fel a problemei transnistrene şi, nu în ultimul rând, aşezarea relaţiilor dintre Chişinău şi Rusia pe baze noi, ţinând seama de relaţiile istorice şi politice specifice între cele două state.

La relaţiile cu Moscova, preşedintele Băsescu nu s-a referit în mod amplu şi explicit în exprimările sale publice din timpul vizitei. Pe această temă au apărut însă comentarii, şi la Chişinău, şi la Moscova. Expertul rus Ghennadi Konenko a declarat, pentru Vocea Rusiei, că „este important că R. Moldova se integrează în structurile europene, fie chiar şi cu sprijinul României. Dar alta este când se discută despre alipirea la România". Pentru politologul moldovean Vitali Andrievski, din punctul de vedere al României, R. Moldova este „un loc convenabil pentru dezvoltarea relaţiilor cu Rusia". Ziarul „Vremia Novostei" aminteşte că în ajunul integrării României în UE, preşedintele Băsescu „momea R. Moldova în componenţa României pentru a adera împreună la UE".

Interesant este că, în ultima vreme, unii politologi ruşi au reluat o idee exprimată în urmă cu câţiva ani chiar la Bucureşti de colegul lor Stanislav Belkovski, că pentru a se reunifica cu România, R. Moldova ar trebui mai întâi să renunţe la Transnistria. În acest sens a scris şi redactorul şef al revistei „Rusia în Global Affairs", Feodor Lukianov, iar directorul adjunct al Institutului pentru statele din CSI şi baltice, Vladimir Jarihin, a declarat pentru Pravda: „Dacă (R. Moldova-n.n.) vrea să se reunifice cu România, atunci să dea

Transnistria Ucrainei”.

Ipoteze de lucru sau baloane de încercare, lansate într-o atmosferă labilă şi incertă, pe un subiect ce nu poate fi tratat doar cu emoție personală sau patriotică, ci, în primul rând, cu înțelepciune politică.

2 februarie 2010

Obama nu scapă de migrenele europene

Preşedintele Obama nu se poate debarasa, măcar pentru o vreme, de problemele din Europa, cum şi-ar fi dorit, pentru a se ocupa mai întâi de criză şi de programele de sănătate, de Afganistan şi de China, de neproliferare şi de alegerile pentru Congres din toamnă. Europa se încăpăţânează să-l sâcâie pe preşedintele Statelor Unite, îl face să se întoarcă cu faţa spre ea.

De fapt, nu toată Europa, cea „unită", ci Polonia, ţara care, deşi a intrat şi în NATO, şi în UE, nu are reticenţe în privinţa lansării, poate cu prea multă dezinvoltură, a unor iniţiative proprii de politică externă şi de apărare. Chiar dacă astfel partenerii europeni ar putea fi puşi într-o situaţie incomodă, relaţiile cu Rusia s-ar încărca negativ, iar negocierile ruso-americane de limitare a armamentelor ar intra în impas, ceea ce de altfel se şi întâmplă.

O asemenea triplă contra-performanţă pare să reuşească proiectata instalare a unei baze de rachete Patriot pe teritoriul polonez, la mai puţin de 100 km de Rusia. Relaxarea situaţiei în zonă, după ce Obama a renunţat la varianta Bush de scut spaţial din Polonia-Cehia pare să fie compromisă de proiectul rachetelor Patriot despre care, observa Edward Lozansky, preşedintele Universităţii Americane din Moscova, nu se mai poate spune că ţintesc Iranul sau Coreea de Nord, ci „urmăresc în mod clar să contracareze un potenţial atac cu rachete din partea Rusiei".

Oficialii, şi chiar presa, de la Moscova au reacţionat, cel Putin deocamdată, cu calm la intenţiile polono-americane. Ministrul de externe Lavrov aşteaptă clarificări înainte de a se pronunţa iar Ministerul Apărării precizează că reechiparea şi modernizarea Flotei ruse din Baltica vor continua conform programului dinainte stabilit.

În schimb, negocierile ruso-americane asupra înarmărilor strategice, care au fost reluate la Geneva la doar câteva zile după

vestea de la Varşovia, promit un impas sigur. Tratatul START, care a expirat la sfârşitul lui 2009, nu va avea prea curând un înlocuitor dacă actualul curs al neîncrederii, potenţat şi de Patriot, va continua. Ziariştii ruşi mai prăpăstioşi (de pildă Vadim Truhaciov de la Pravda.ru) prevăd o nouă „isterie antirusească" în Polonia, mai ales că în 2010 se împlinesc 90 de ani de la înfrângerea Armatei Roşii lângă Varşovia, 70 de ani de la executarea ofiţerilor polonezi la Katyn, 65 de ani de la încheierea celui de-al doilea război mondial şi 30 de ani de la înfiinţarea mişcării anticomuniste Solidaritatea.

Pe agenda preşedintelui Obama, dar şi pe aceea a liderilor Rusiei, rachetele Patriot în Polonia tind să devină un subiect fierbinte.

26 ianuarie 2010

Rusia, un orizont de aşteptare perpetuă

Într-o anumită viziune, să-i zicem occidentală, de la Petru cel Mare încoace, Rusiei trebuie să i se întâmple mereu ceva neobişnuit, ba chiar decisiv, de parcă istoria ei ar fi predestinată să meargă dintr-o răscruce istorică în alta. Cu alte cuvinte, evoluție pe un drum cu răscruci la tot pasul. După revoluția din 1917, desigur, şi ea moment de răscruce, au fost aşteptate sau nedorite şi altele: când a venit Stalin la putere sau după ce a murit, când l-a „demascat" post-mortem Hruşciov, după stagnarea lui Bejnev, cu perestroika lui Gorbaciov, iar mai nou cu prilejul tandemocrației Putin-Medvedev. S-ar părea că lumea (vestică) aşteaptă mereu ceva, de fapt mereu altceva, de la cea mai întinsă țara de pe glob, dar nu pentru acest atribut al ei, ci pentru că e văzută de mulți ca un tărâm tainic, singular, greu de înțeles. S-a livrat pe piața ideilor şi un proiect mesianic al Moscovei, un „mod de întrebuințare" al rețetei de gestionare a relației cu Rusia: faimosul Testament al lui Petru cel Mare, pentru că interesații să ştie, nu-i aşa, la ce să se aştepte din partea „ursului" de la răsărit.

La nici un deceniu de la „răscrucea" dintre URSS şi Federația Rusă pronosticurile în privința unor noi „răscruci" iminente pe calea istorică a Rusiei înflăcărează, ca de obicei, imaginația celor mai feluriți experți sau doar dătători cu presupusa, fie ei ruşi sau străini. Rusia e un imens în orizont de aşteptare perpetuă, care irigă imaginația tuturor celor interesați în chestiune, de la prezicătorul rus Pavel Globa la respectabili politologi americani, în spațiul dintre aceştia aflându-se institute de cercetări şi comentatori de peste tot şi de toate calibrele. Pavel Globa ghiceşte, bunăoară, că Rusia va trece, pentru vreo patru ani, prin mari schimbări, dar totul va decurge în general bine, doar cu mici pierderi, în timp ce Illan Bremen, vicepreşedinte al lui American Foreign Policy Council, crede, dimpotrivă, că Rusia „este amenințată de colaps". El vorbeşte de „un hău demografic şi

social fatal”, prin împuținarea populației țării la 100 de milioane de locuitori la jumătatea secolului al XXI-lea şi la doar 52 de milioane către 2080. O Rusie slăbită, însă, e şi ea periculoasă, pentru politologul american, aşa cum, pentru colegii lui din timpul războiului rece, şi o Uniune Sovietică puternică era periculoasă. Cum ai da-o, tot rău iese cu Rusia asta văzuta de la Washington.

Lucrurile se văd cam la fel de încețoşate şi de partea ceastălalta a Atlanticului. Nici Europa nu arată să priceapă prea bine constructul rusesc şi, poate nu întâmplător, atunci când se încumeta să se refere la Rusia profundă, de totdeauna, diverşi autori recurg la reflecțiile (de pasager, totuşi, prin Rusia) ale zbuciumatului marchiz Custine sau la aforismul bun la toate, salvator, al lui Churchill (Rusia… şarada… enigmă… mister). Un autor francez mai hârşâit, trecut şi prin experiența lucrului în serviciile secrete, Martin Malia, a analizat mai aplicat relația Europa - Rusia. El s-a aplecat şi asupra determinismelor istorice, şi asupra clişeelor culturale, cu întrebarea dacă această relație este „un dat permanent al Istoriei sau produsul unei conjuncturi istorice precise”. Un posibil răspuns îl dă specialistul francez în istorie contemporană Thomas Gomart, care formulează în materie trei concluzii interesante prin subtilitatea lor.

Primo: percepțiile occidentale asupra Rusiei îşi află originea mai degrabă îi speranțele, temerile şi frustrările societăților occidentale decât într-o informație obiectivă.

Secundo: comunismul a fost „marele impas al secolului”, care a întrerupt, brutal şi stăruitor, procesul de convergență ruso-occidental.

Tertio: Occidentul nu a apreciat niciodată corect ceea ce el a numit „amenințarea rusă”, din cauza bruiajului produs de propriile sale percepții. Altfel spus - rezumă Gomart - „viziunea Occidentului se întemeiază tenace pe prejudecăți care ar fi interesant de deconstruit”.

Aşadar, o Rusie mai puternică sau mai slabă, cu destin mesianic sau nu, superputere sau putere regională, în NATO sau nu, conservatoare sau reformatoare, europeană sau euroasiatică, concurentă sau competitivă, aliată sau inamică? Lumea-i cum este şi ca ea e şi Rusia.

16 februarie 2010

Moscova e pregătită de dialog cu Bucureştiul pe tema scutului

La câtva timp după România, Bulgaria şi-a anunţat, şi ea, disponibilitatea de a găzdui elemente ale sistemului antirachetă american. Anunţuri identice, la Bucureşti şi la Sofia, dar reacţii nuanţate din partea Moscovei. Le vom aminti nu pentru a intra în siajul comparaţiilor, uneori de-a dreptul penibile, care pun în competiţie cele două state ale noastre, de la Dunărea de Jos şi Marea Neagră, ambele membre ale NATO şi UE, ambele cu prezenţa militară americană pe teritoriul lor, ci pentru a lumina întrucâtva relaţiile fiecăreia dintre cele două ţări cu Federaţia Rusă.

La decizia CSAT, reacţia oficială rusă s-a lăsat aşteptată şi n-a fost prea explicită. Faţă de decizia Sofiei, ministrul de Externe Lavrov şi-a exprimat prompt „surpriza" (în timp ce presa rusă scrisese că anunţul de la Cotroceni nu a căzut surprinzător, era oarecum de aşteptat la Moscova). Ministerul rus de Externe a cerut Bulgariei explicaţii, ceea ce nu s-a întâmplat în cazul României; şeful diplomaţiei ruse a solicitat, întradevăr, „explicaţii exhaustive", dar Washingtonului, nu Bucureştiului. În sfârşit, ambasadorul Rusiei la NATO, Rogozin, le-a promis, colocvial, americanilor şi aliaţilor lor (la acea dată, în speţă, doar România), „şuturi în fund", dar pe „fraţii noştri bulgari" doar i-a dojenit cordial.

Ce-ar fi de înţeles de aici? Că Moscova priveşte mai îngăduitor decizia Sofiei decât cea a Bucureştiului, deşi ele sunt identice? şi că Moscova nu vrea să discute cu Bucureştiul, decât via Washington? Dar chiar în acest răstimp, vicepreşedintele Gazprom Aleksandr Medvedev a avut convorbiri la Bucureşti (programate de mai multă vreme) şi se pare că proiectele energetice comune avansează. Încet, dar avansează.

Ar fi imprudent să glosăm pe tema tratamentului (ce pare

diferențiat) aplicat de Moscova Bucureştiului şi Sofiei, mai ales că Bulgaria are, de altfel, un contencios proaspăt încărcat în relațiile bilaterale cu Rusia, după instalarea unui premier de orientare mai conservatoare. Dar de ce recurge Rusia la modalități de abordare diferite rămâne de aflat.

Fapt este că implicarea României (ca şi a Bulgariei) în proiectul de scut al SUA colorează mai viu, pe harta Pentagonului, dar şi pe hârtiile militare ruseşti, partea noastră de lume. România poate să tragă de aici foloase în relația cu SUA (cum încearcă în mod activ şi imaginativ Polonia în situații similare), după cum s-ar putea alege doar cu noi obligații față de puternicul aliat american. Relațiile cu Rusia s-ar putea înrăutăți, dar nu neapărat, căci, interesate fiind să-şi clarifice pozițiile, ar putea reînnoda, în sfârşit, dialogul la cel mai înalt nivel. Una dintre cheile acestui dialog se află, oricum, la Bucureşti.

P.S. După redactarea acestui articol, consultând ultimele ştiri am găsit ceva nou: „Rusia va urmări evoluțiile din dosarul scutului american antirachetă şi va purta un dialog strâns atât cu SUA, cât şi cu Bucureştiul şi orice altă capitală europeană care ar dori să participe la jocurile de fel nepericuloase în domeniul antirachetă”, a declarat purtătorul de cuvânt al Ministerului rus de Externe, Andrei Nesterenko. Drept care am schimbat titlul articolului de mai sus, care se chema „De ce nu vorbeşte Moscova cu Bucureştiul?”. şi am mai reținut o frază din declarația oficialului de la Moscova. „Rusia, a spus Andrei Nesterenko, a subliniat în repetate rânduri că o reacție pripită la posibilele amenințări cu rachete nu va rezolva această problemă, ci poate doar să agraveze proliferarea armamentelor cu rachete, care reprezintă o problemă reală”. Aşadar, Moscova e disponibilă pentru dialog, inclusiv pe tema scutului, şi cu Bucureştiul. Iar reacțiile pripite, ca şi judecățile pripite, nu servesc nimănui.

23 februarie 2010

S-ar putea şi fără NATO?

Roțile dințate ale angrenajului mondial sunt probabil prea înțepenite în încheieturile lor pentru a se putea reconfigura altfel maşinăria globală. Se tot vorbeşte de resetarea relațiilor ruso-americane, dar şi în metafora din zona electronicii „funcționează" blocajul. Aşa că atunci când cineva dă un titlu că „NATO trebuie să fie dizolvată", un diplomat ves-teuropean (fie el şi francez), G. Le Hardy, ideea şochează. Dar nu numai Le Hardy, ci mai mulți, şi de mai multă vreme, gândesc în termeni radicali apropo de NATO. Însuşi Putin i-ar fi propus, se pare, unui preşedinte francez să ia în calcul eventualitatea aderării Rusiei la Alianță (caz în care, evident, NATO ar deveni cu totul altceva). Dacă asemenea idei par (încă?) hazardate, năstruşnice, faptul ține, până la urmă, de încăpățânată logică a războiului rece. O logică supraviețuitoare acestui război, dacă totuşi el s-a încheiat, după cum se susține.

Prăbuşirea bruscă şi neaşteptată a blocului politico-militar de sub hegemonia URSS a prins NATO şi Occidentul pe picior greşit, i-a luat ca din oală, cum se zice. „V-am făcut cel mai mare rău, v-am lăsat fără un adversar redutabil", îi spunea, la începutul anilor 1990, un politolog sovietic, devenit apoi rus, unui diplomat american. Căci o alianță se construieşte împotriva cuiva şi dacă Rusia nu mai e inamicul Occidentului, de ce-ar mai fi nevoie de NATO, au spus nu numai ruşii, ci şi unii europeni. Între timp, însă, NATO şi-a extins şi harta (spre Est), şi-a reinterpretat şi Cartă (printr-o nouă agendă, care o face să acționeze acum şi în Afganistan, iar în viitor poate şi altundeva).

S-au dus vremurile când NATO trebuia să țină Rusia afară, America înăuntru şi Germania jos, cum se exprima cam prea direct unul dintre primii demnitari ai Alianței. De o Rusie prietenoasă, chiar „afară" fiind, Germania, Franța, Italia şi alți membri europeni ai NATO, inclusiv România, au nevoie, şi economic, şi energetic, şi

pentru propria securitate. America rămâne „înăuntru”, chiar dacă malurile Atlanticului se depărtează geopolitic văzând cu ochii, pentru că interesele unor mari puteri europene nu prea mai coincide cu cele americane (nici monetar, nici militar, nici energetic, nici etc.). În sfârşit, Germania nu mai e deloc „jos”, e chiar prima putere economică a Europei şi motor (împreună cu Franţa) al integrării europene, deşi, e drept, nu e putere nucleară şi nici membru permanent al Cosiliului de Securitate, ca Marea Britanie sau Franţa.

Apoi: din raţiuni comune sau diferite, SUA şi ţările europene au nevoie de Rusia, după cum şi Rusia are nevoie de ele. Dacă privim lucrurile la rece, NATO nu mai este astăzi nici o ameninţare pentru Rusia, nici o soluţie pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă Occidentul”, remarca acelaşi diplomat francez, G. Le Hardy. Valabilă e şi reciproca: Rusia, dacă vrea să se modernizeze, cum îşi propune preşedintele Medvedev, nu poate face abstracţie de relaţii strânse cu statele cele mai „modernizate”. şi încă ceva: mai ameninţă Rusia militarmente lumea occidentală (în care au intrat şi foştii aliaţi est-europeni ai URSS din Tratatul de la Varşovia)? De ce s-ar risca în fond Rusia într-un iureş cu tancurile spre Vest, când are destule sfidări de înfruntat şi acasă (modernizarea, problema demografică etc.), şi în Asia Centrală, şi în relaţiile cu China? „Interese specifice” are Rusia în partea noastră de lume, Moscova le proclamă fără sfială, direct, după cum are la îndemână şi logistica necesară, ce ţine mai degrabă de soft power, prin care să şi le promoveze.

De aceea, „să fim îndrăzneţi”, scrie Le Hardy. Nu neapărat prin dizolvarea NATO, ci printr-o reformă a întregului construct de securitate europeană, de fapt boreală, căci Bush-tatal îl vedea de la Vancouver la Vladivostok iar proiectul lui Medvedev vizează, pe lângă arealul OSCE şi China, poate şi Japonia, după unii analişti.

Oricum, dacă pentru Rusia NATO rămâne, în cel mai benign caz, un simbol de ariergardă al războiului rece, pentru europeni ea e privită tot mai mult ca o formă de hegemonie a Statelor Unite. Garant suprem al securităţii statelor sale membre, dar şi al valorilor lumii libere, democratice, în general, NATO rămâne, până una-alta, cel mai prost sistem de securitate cu excepţia tuturor celorlalte (de până acum), pentru a-l parafraza pe Churchill.

2 martie 2010

Zarvă şi tăcere asupra scutului american

Cam gata cu zarva dâmboviţeană din jurul scutului american din România. Păruială seculară, virulent verbală şi intens superficială, n-a ţinut nici o lună. Scutierii şi contra-scutierii de la Bucureşti au abandonat, cu mici excepţii, câmpul de bătaie. Au ieşit din lupta nici cu scut, nici pe scut, ci aşa, nedecişi. Surescitarea politicienilor şi a sumedeniei de alţi ştiutori s-a potolit ca prin minune. De referendum naţional nu mai e vorba, dezbaterea publică pe care o prevedeau - ori o doreau - unii s-a pierdut pe parcurs, mass-media foarfecă alte efemeride, a uitat şi ea de subiect.

Şi totuşi, la sfârşitul lui martie, încep consultări româno-americane, iar ele vor fi urmate, vreme de un an - un an şi jumătate, de negocieri. După care, acordul la care se va ajunge va fi votat în Parlament. Dar deocamdată, în România, subiectul scut spaţial este foc de paie consumat.

Nu aşa stau lucrurile şi în Rusia, unde proiectul american nu a fost dat uitării, deşi nu mai este, nici pe departe, cap de afiş. „Luna aceasta a fost sursă de ştiri neplăcute pentru Moscova", consemna, la 24 februarie, politologul Vladimir Evseev de la un Institut al Academiei de ştiinţe a Rusiei. Sistemul american nu va prezenta, însă, o ameninţare pentru interesele de securitate ale Rusiei, sintetiza el opinia prevalentă la Moscova. şi asta, dintr-un motiv cât se poate de simplu: Rusia nu mai are rachete cu rază medie sau scurtă de acţiune, nici rachete de croazieră, după ce s-a înţeles în această privinţă cu SUA în iunie 1991 (adică încă pe vremea URSS). Iar rachetelor intercontinentale, cu rază lungă, scutul proiectat nu are ce să le facă şi de altfel nici nu-şi propune.

Dar Moscova este deranjată în mod evident de scutul proiectat. Ea reproşează Washingtonului dezinteres faţă de resetarea relaţiilor bilaterale, lipsa de încredere, politica faptului împlinit, opacitatea

inițiativelor în materie de apărare. Moscova este însă preocupată mai ales de următorii paşi ai Washingtonului, adică de planurile sale de a desfăşura în Europa, către anii 2018-2020, rachete antibalistice mai puternice. Mai rapide şi cu o rază de acțiune mai lungă (peste 1000 km), acestea ar viza rachetele balistice ale Rusiei, ceea ce, spun experții ruşi, ar mări pericolul de confruntare nucleară. În sfârşit, Rusia percepe decizia privind scutul american ca o piedică în calea noului construct de securitate europeană lansat, ca proiect, de preşedintele Medvedev.

Aşadar, deocamdată Rusia urmăreşte atent demersurile antirachetă americane şi aşteaptă clarificări, care se vor produce inevitabil până în aprilie, căci le obligă finalizarea Tratatului START-2. Pentru moment, spune şi generalul colonel Viktor Esin, fost şef al Statului Major al Forțelor Strategice de Rachete, „nu văd nici o amenințare pentru Rusia. Dar dacă americanii decid să desfăşoare şi alte complexe decât Patriot ori Standard - care nu pot amenința rachetele balistice intercontinentale ale Rusiei, atunci Rusia nu va fi de acord”. În principiu, trage linie politologul Dmitri Danilov, situația nu s-a schimbat, dar deciziile privind apărarea antirachetaă nu trebuie luate „fără participarea activă a Rusiei”.

E drept că nu toate aprecierile exprimate public la Moscova se subsumează acestei optici. Pentru unii, inițiativele de apărare ale Administrației Obama prin partea noastră de lume au înțelesuri mai adânci. Leonid Ivaşov, preşedintele Academiei de probleme geopolitice crede că, prin rachetele din România, Washingtonul vrea „să neutralizeze competitorul geopolitic care este Rusia”, iar Aleksandr Konovalov, preşedintele Institutului de evaluări strategice aduce în discuție „noua strategie a Washintgtonului despre care a vorbit preşedintele SUA”.

Şi încă un „detaliu”: sumedenia de comentarii ce se produc pe tema scutului american ignoră faptul că toată lumea şi-a dat cu părerea, cu două excepții: Medvedev şi Putin. Ceea ce înseamnă că Moscova nu şi-a spus ultimul cuvânt.

9 martie 2010

Relația Rusia-Cuba supraviețuiește războiului rece

De o jumătate de secol, relațiile dintre Moscova şi Havana oferă imaginea singulară a unui tip de relații bilaterale dinamice între o superputere şi un stat mic (sau mijlociu), relații ce se regenerează prin beneficii reciproce pe care cei doi parteneri le găsesc mereu, într-o lume în continuă schimbare. Ambii parteneri sunt mulțumiți, deşi, ca în orice legătură îndelungată, au existat şi momente trecătoare de nemulțumire sau insatisfacție, dar care nu au reuşit niciodată să afecteze fondul. Fidel Castro i-a avut ca parteneri pe toți liderii sovietici şi ruşi de la Hruşciov până la Putin, iar Raul Castro şi Dmitri Medvedev au preluat ştafetă.

Sunt relații care solicită în mod deosebit imaginația şi înțelepciunea Havanei şi Moscovei, dau bătăi Washingtonului, au alarmat la un moment dat o lume întreagă (în timpul „crizei rachetelor”) şi, în orice caz, alimentează perpetuu interesul observatorilor vieții internaționale.

În 2010 se împlinesc 50 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între cele două state, iar în anul ce vine două decenii de la retragerea ultimelor trupe sovietice/ruse din Cuba. Între timp, s-a „proclamat” încheierea războiului rece, URSS s-a dezmembrat, iar Cuba îşi continuă calea socialistă departe, şi la propriu, şi la figurat, de prăbuşirea sistemului interstatal socialist.

În acest an, ministrul de Externe al Federației Ruse, Serghei Lavrov, a vizitat, în cadrul unui turneu latino-american, Cuba, iar cu acest prilej relațiile deloc lineare, dar solide, între Moscova şi Havana au primit un nou impuls. Un fost demnitar în CC al PCUS care se ocupă de relațiile cu Cuba, Vitali Makarov, scria în „Kommersant”, după vizita, ca această țară va ocupa „un nou loc în arhitectura mondială dacă procesul de creare a unui sistem internațional policentric va avea succes”. Altfel spus, Cuba va continua să se manifeste ca un subiect geostrategic semnificativ, mult

peste ceea ce i-ar putea oferi teritoriul şi populaţia, economia şi capacitatea sa militară. Ţară mică, dar rol geopolitic mare. „Această ţară - explică Makarov - a fost unul dintre principalele motive de iritare în relaţiile noastre cu Washingtonul timp de mulţi ani. După dezmembrarea URSS, ne-am înstrăinat de Cuba, pe care o numeam odată Insula Libertăţii, dar o nouă apropiere între Moscova şi Havana a început”. Purtătorul de cuvânt al MAE de la Moscova, Andrei Nesterenko, recunoaşte, şi el, de pildă, că nivelul comerţului ruso-cubanez „nu corespunde potenţialului existent al ţărilor noastre”, iar ziarul „Krasnaia Zvezda” apreciază că „pasivitatea noastră în sferele politică şi economică a fost absolută”.

Vizita la Havana a şefului diplomaţiei ruse, care urmează dialogului la nivel înalt Medvedev-Raul Castro din 2008-2009 şi vizitelor repetate în Cuba ale vicepremierului Secin, ilustrează tocmai dorinţa celor două state de a dinamiza şi aprofunda relaţiile lor bilaterale, care, în condiţiile noi din lumea de azi, au şanse noi de exprimare.

9 martie 2010

Preşedinția Medvedev: prea devreme pentru un bilanț

Ce-ar putea avea în comun Gorbaciov şi Medvedev? În afară, bineînțeles, de faptul că amândoi vor intra în istorie ca lideri supremi la Kremlin într-o anumită perioadă. şi că Gorbaciov a fost cel mai tânăr şef de stat sovietic iar Medvedev cel mai tânăr şef de stat al Federației Ruse. Asemănarea fundamentală este însă altă: amândoi şi-au fixat ca obiectiv cardinal modernizarea statului, căruia Gorbaciov i-a spus perestroika. Cei doi se înscriu în galeria istorică a liderilor novatori ai marelui stat al slavilor de Răsărit, care începe cu Petru cel Mare şi continuă cu Ekaterina a II-a, Alexandru al II-lea, Stolipin, iar, după unii, şi Lenin, Stalin, Beria (!!!),Hruşciov, Andropov şi, bineînțeles, Putin.

În martie 2010 s-au împlinit 25 de ani de la instalarea la putere a lui Gorbaciov şi jumătatea mandatului prezidențial a lui Medvedev. Prilej de bilanțuri. Cel al lui Gorbaciov poate fi sintetizat în încercarea să temerară de a înnoi o societate încorsetată decenii de-a rândul de totalitarismul sovietic, încercare nefinalizată şi încheiată brusc, în nemulțumirea generală a ruşilor, fie ei conservatori sau reformatori. Dar Gorbaciov a pus semințe ale schimbării (nu destule), care au început să rodească sub Putin şi Medvedev.

Politologul rus Vladimir Frolov se întreabă în săptămânalul „Russia Profile" dacă Medvedev s-a confirmat până acum ca preşedinte reformator de succes ori se îndreaptă spre un nou eşec al încercărilor istorice de modernizare a țării. În orice caz, Frolov remarca temeritatea țintei fixate de succesorul lui Putin, ținând seama de contextul dificil al crizei financiare mondiale şi de impactul războiului cu Georgia din 2008.

Interesante, dar cam derutante, sunt şi rezultatele unor sondaje de opinie. Centrul Levada susține că numai aproximativ unul din zece cetățeni este entuziasmat de agenda modernizării iar o treime din persoanele intevievate cred că „toate puterile sunt în mâinile lui Putin". În schimb, Institutul VTIOM afirma că rata de încredere în Medvedev

după doi ani de preşedinţie a crescut cu 10 la sută şi 63 la sută dintre ruşi consideră ca tandemul Putin -Medvedev este „puternic şi de lungă durată”. În care sondaj să crezi? Poate în ce spun diverşi politologi, dar nici aprecierile lor nu converg într-o măsură convigatoare.

Câțiva experți străini (dar cu nume ruseşti) solicitați de „Russia Profile” sunt mai degrabă rezervați asupra performanțelor de până acum ale preşedinției Medvedev. Vladimir Beleaeff (SUA) citează, că succesul nr. 1 al lui Medvedev, menținerea stabilității economice a Rusiei în cea mai gravă criză mondială de după anii 1930 şi apărarea intereselor naționale în august 2008, dar, adaugă el, procesul de modernizare va dura decenii.

Igor Torbakov (Finlanda) crede că modernizarea lansată de preşedintele Medvedev nu este de fapt un program ci mai degrabă „un discurs” menit să-i personalizeze mandatul şi să-l distingă de cel al predecesorului său la Kremlin. În plus, dezbaterea asupra modernizării devine un cadru de confruntare între diferitele grupuri ale elitei, care-şi caută „un loc mai bun sub soare”. Într-un fel, mai spune politologul, modernizarea se aseamănă cu perestroika, dar are şanse mai mari de reuşită.

Ethan S. Burger (SUA) afirmă că abia după un al doilea mandat s-ar putea trage concluzii asupra prestației prezidențiale a lui Medvedev. „Un singur mandat este insuficient pentru a produce o schimbare fundamental în Rusia”.

Ideea de bază a diverselor bilanțuri preliminare asupra preşedinției Medvedev este că, deocamdată, concluziile sunt premature. Schimbările propuse sunt prea ambițioase pentru a se ajunge la rezultate spectaculoase într-un răstimp scurt. Elena Ponomariova, expert la Catedra de Politologie Comparativă, explică, de pildă, că „scopurile şi inițiativele preşedintelui sunt multilaterale, ele privesc sferele umanitară, ecologică, economică şi politică. În plus, însăşi situația politică şi economică din Rusia necesită o abordare complexă, ceea ce, în general, se şi observă în inițiativele preşedintelui. Însă trebuie întreprinşi încă mulți paşi pentru că ele să fie realizate aşa cum au fost gândite". Nimeni nu poate face minuni de la o zi la alta. Un mandat prezidențial e prea mic pentru un program atât de ambițios. Dar orice drum începe cu primul pas.

23 martie 2010

Scutul american: motiv de mândrie?

Cu toate penuriile sale, lumea are ceva din belşug, chiar îi prisoseşte: încărcături nucleare. Dacă o bâtă ajunge la un car de oale, o câtime doar din ce au în arsenalele lor America şi Rusia ar fi de-ajuns să spargă Planeta albastră în toate culorile posibile şi imposibile. Drept care, Moscova şi Washingtonul s-au gândit să-şi mai reducă din povară inutilă, cam cu o treime. De la câte 2200 de ogive nucleare pe cap de mare putere, la câte 1550 de fiecare. Oricum, cei doi vor domina, în continuare, copleşitor, lumea cu zestrea lor de distrugere nucleară. Dețin, împreună/separat, 95 la sută din armele nucleare de pe glob.

Dar pe această reducere convenită şi asumată în primăvara de grație a lui 2010, se cotcodăceşte sonor şi triumfal. Numai că, până şi „New York Times" scrie că „semnificația noului acord este în mare măsură simbolică". Ceea ce nu-i puțin lucru. O fi ea simbolică, dar are un dichis al ei. Peste puțin timp de la semnarea „noului START", se va întruni conclavul internațional asupra neproliferării armelor nucleare, unde cei doi, detaşați incomensurabil de plutonul deținătorilor de asemenea arme, şi mai ales SUA, vor putea cere cu toată gura celor ce bat (sau nu), la uşa clubului atomic să-şi reprime intențiile. Iată, vor zice semnatarii acordului, noi am dat un exemplu, faceți şi voi la fel. Dar e clar că nici Iranul, nici alți aspiranți la nuclearul militar nu vor renunța, dacă ar vrea să o facă, doar în temeiul „bunului exemplu". Pentru că nu e acelaşi lucru. Cine are arme nucleare, le va avea în continuare, cine n-are, n-are, vorba şlagărului.

Altceva e însă mai interesant cu acest START 2. Ce lipseşte din el. Lipseşte o referire suficient de apăsată la armele defensive, mai precis la scutul spațial, mai precis la cel american, mai interesant pentru noi, la elementul de scut spațial proiectat a fi instalat în România. Moscova a insistat cu îndârjire pentru includerea acestei

componente a înarmărilor în acord, dar Washingtonul a rămas de neînduplecat. Ba chiar, când totul părea gata, şi negociatorii americani ciocniseră deja pahare cu vodcă, la Moscova, cu omologii lor ruşi, Medvedev l-a prevenit telefonic pe Obama că refuză acordul dacă partea cu scutul nu va fi băgată în text. Se spune că Obama s-ar fi supărat peste poate şi chiar ar fi curmat brusc convorbirea telefonică. Problema rămâne, deocamdată, în coadă de peşte. Cei doi şi-au promis că o să vorbească şi despre asta, altădată, cu altă ocazie. Dar din acest Skanderbeg de ultima oră ni se confirmă cât se poate de clar un lucru pe care diverşi dătători cu părerea de pe la noi se fac că nu-l înțeleg: faptul că şi SUA, şi Rusia, creditează enorm acest nou tip de înarmare, apărarea antirachetă. Nici cei doi, nici implicați ca de-alde noi, de la Dunărea de Jos, în noua tărăşenie nu vor mai putea minimaliza importantă şi implicațiile instalării scutului american în România. şi uite aşa ajunge România să fie, nu subiect, ci obiect de importanță deosebită în jocul global. Să ne mândrim cu asta?

31 martie 2010

Cizma NATO în Piața Roşie

Cea mai şocantă noutate a Zilei Victoriei de la 9 mai va fi, la Moscova, prezentă la defilarea militară a trupelor foştilor Aliați. Militari americani, britanici şi francezi vor bate pas de front în Piața Roşie, prin fața Mausoleului lui Lenin. Combatanții aliați n-au avut niciodată ocazia să defileze împreună. Dimpotrivă, era cât pe ce să se lupte între ei într-un al treilea război mondial. Nepoții şi strănepoții lor se vor întâlni, iată, paşnic, în capitala Rusiei.

Reconciliere târzie? Oricum, un gest simbolic. Dar pe care comuniştii ruşi îl resping cu indignare. Un lider al Partidului, Ivan Melnikov, declara că „nu vom înghiți liniştiți faptul că militari ai SUA, Marii Britanii şi Franței vor mărşălui în Piața Roşie. Aceşti soldați reprezintă astăzi blocul antirusesc NATO, care duce o politică agresivă în lume”. Iar prezidiul partidului a publicat o declarație care se cheamă „Cizma NATO nu trebuie să calce în Piața Roşie.” Comuniştii încearcă „să umbrească celebrările”, a spus înțelepțeşte parlamentarul Grigori Ivliev. „Nu trebuie să ne inventăm singuri duşmani”.

Sărbătoarea/comemorarea reanimă şi alte controverse. Ar trebui oare arborate, cu această ocazie, şi portretele lui Stalin sau nu? Comitetul oficial care se ocupă de festivități nu agreează afişarea chipului lui Stalin, autorități locale şi forțe politice îl vor celebrat şi pe generalisimul Armatei Roşii, iar ruşii, inclusiv veteranii, sunt fie pro, fie contra.

Preşedintele Medvedev doreşte ca momentul să conțină şi o campanie de informare „serioasă şi pe scară amplă” de prezentare a faptelor istorice, pentru că „nu putem îngădui reabilitarea colaboraționiştilor cu naziştii”. În unele țări, a reamintit liderul de la Kremlin, sunt încercări de glorificare a celor care au luptat de partea fasciştilor în timpul războiului. Istoricii au profitat de ocazie pentru a solicita desecretizarea şi punerea în circuit a întregului material documentar

asupra războiului. „Adevărul este posibil doar când documentele de arhivă sunt accesibile”, scrie locotenent-colonelul Maksim Zagorenko în „Rossiiskaia Gazeta”. Receptiv, şeful statului a anunţat că va fi creată o nouă arhivă militară, care va înlesni celor îndreptăţiţi accesul la documente.

În sfârşit, observatorii vor avea parte de un regal intrat în tradiţie: vor constata cu ochii lor ce mai e nou în potenţialul militar al Rusiei. Prin Piaţa Roşie se vor perinda 159 de tipuri de armament iar cerul Moscovei va fi brăzdat de 127 de avioane şi elicoptere. şi încă o - deocamdată - necunoscută. La manifestări vor fi invitaţi şi oaspeţi de vază din străinătate. Cine vor fi ei?

6 aprilie 2010

Cea mai mare tragedie umană a lumii politice

Catastrofă aeriană de la Smolensk este poate cea mai mare tragedie umană a lumii politice de la începutul secolului XXI. Este greu de găsit un precedent în istoria contemporană, când, printr-o întâmplare năpraznică, o naţiune îşi pierde dintr-o dată un număr impresionant de reprezentanţi ai elitelor - începând cu şeful statului, miniştri, parlamentari, lideri militari, religioşi, civici, guvernatorul Băncii centrale, şeful serviciilor secrete etc.

Evenimentul a produs un şoc general, dar nu puţine declaraţii şi comentarii l-au plasat într-un context nedorit, căci prezenta fruntaşilor de la Varşovia la comemorarea asasinării de către Stalin şi aparatul său represiv a 22 000 de ofiţeri polonezi, în timpul celui de-al doilea război mondial, urma să marcheze un gest decisiv de reconciliere ruso-polonă. Comparaţia, conotaţiile de acest tip privitoare la cele două tragedii din arealul Katyn, oricât de tentante ar părea, nu slujesc apropierii între cele două ţări, ci riscă să redeschidă răni dureroase ale trecutului. De tragedia din 1940 de la Katyn sunt vinovaţi Stalin şi ai săi, aşa cum au recunoscut toţi liderii de la Moscova, de la Gorbaciov la Medvedev şi Putin, în timp ce catastrofă aviatică, deşi localizată în Rusia şi pe un avion fabricat în Rusia, s-a datorat, probabil, unei erori umane, a piloţilor polonezi. „Este un dezastru, al doilea după Katyn", a spus fostul preşedinte polonez Walesa. „Un loc blestemat", a întărit succesorul său Kwasniewski. La Moscova, influentul parlamentar Konstantin Kosaciov a declarat, şi mai inoportun: „Katyn îşi cere noi victime".

În schimb, oamenii simpli judecă altfel. "Sunt sigur că accidentul va fi o şansă pentru a uni popoarele noastre", a spus cetăţeanul polonez Adam Kuzelevski, care trăieşte de câţiva ani la Moscova. „Relaţiile ruso-polone n-au fost niciodată uşoare, dar a venit vremea să oprim confruntarea. Rămân totuşi temerile că relaţiile ar putea fi afectate", opinează Sofia Statkevici, care a lucrat la Ambasada rusă

de la Varşovia. Mai prudent, politologul Feodor Lukianov avertizează că „vor fi cu siguranţă şi unii care vor spune că ruşii au fost aceia care au pus la cale toată treaba. „De aceea, decisiv este că împrejurările catastrofei să fie elucidate până la detaliu şi faptul că însuşi Putin se ocupă de operaţiune vădeşte importanţa pe care Moscova o dă acestui moment ultrasensibil”.

„În Polonia, de mulţi ani şi mai ales după venirea la putere ca fraţilor Kaczynski, trecutul a devenit miză a competiţiei politice. Katyn a fost obiect al politicii istorice, adică al politizării istoriei”, remarcă universitarul francez Jerome Heurtaux. După 10 aprilie 2010, adaugă el , „politica istorică a intrat definitiv în istorie”. În acelaşi sens, dar mai puţin categoric, se exprimă şi Fred Weir, redactorul şef al cotidianului american „Christian Science Monitor”, care apreciază că „în mod tragic şi ironic, acesta ar putea fi momentul reconcilierii”. Putin are un plan în această privinţă, continuă el, dar „Uniunea Sovietică are de dat o serie de răspunsuri, în termeni istorici, Poloniei, iar pactul Hitler-Stalin e unul dintre subiecte”.

Analiştii ruşi sunt, în general, încrezători în privinţa evoluţiei relaţiiilor dintre Moscova şi Varşovia. Actualul preşedinte interimar al Poloniei, Bronislaw Komorowski, este candidatul cel mai creditat la apropiatele alegeri prezidenţiale şi de aceea „viitorul relaţiilor ruso-polone apare promiţător”, considera Nikolai Buharin de la Institutul rus pentru probleme economice. „Spre deosebire de Lech Kaczynski, care trata Rusia cu suspiciune, Komorowski, un susţinător puternic al integrării tot mai profunde a Poloniei în UE şi NATO, este mai moderat faţă de Rusia”, observa comentatorul Ilia Harlamov în „Moscow Times”. Desigur, continuă el, printre polonezi există atitudini diferite faţă de Rusia, iar unii politicieni compară gazoductul Nord Stream cu pactul Ribbentrop - Molotov, acuzâd Vestul şi Rusia că încearcă din nou să-şi rezolve problemele pe seama Poloniei. Dar o abordare raţională a politicii externe tinde să prevaleze asupra emoţiilor şi o mare parte a elitei politice devine conştientă de nevoia extinderii relaţiilor economice şi umane cu Rusia. „Reconcilierea ar putea deveni mai profundă şi mai caldă”, a conchis şi clasicul politolog american de origine poloneză Zbigniew Brzezinski. Katyn: durere, temeri, speranţe.

13 aprilie 2010

Ostpolitik pentru România

În sfârşit, o veste bună de la Ministerul de Externe al României („Chiar acum din crâng venii/şi c-o veste bună”, cum scria George Coşbuc în „Concertul primăverii”). Un concert, adică o armonizare a poziţiilor importanţilor demnitari care au dus în ultimii 20 de ani, la bine şi la rău, politica externă a ţării, iar prin aceasta şi poziţia ţării în lume, s-a produs, într-adevăr, cu uşile închise, în aceastî primăvara. Consiliul Consultativ al MAE, compus din mai sus-amintiţii (şefi de stat şi miniştri sau adinterimi la Externe) a descoperit, în sfârşit, apa caldă, adică şi-a dat seama de „necesitatea unei atitudini realiste şi pragmatice, capabile să valorifice potenţialul important al cooperăriii cu statele din vecinătatea răsăriteană”, cum s-a exprimat, cam plat, actualul ministru de Externe, dar care a spus, sau mai degrabă sugerat, un lucru senzaţional: că România are nevoie de o abordare (nu doar de o „atitudine”, ci de o politică) unitară, sistemică, integrată, în relaţiile cu statele postsovietice europene (Rusia, Ucraina, R. Moldova, Belarus), dar şi cu statele postsovietice din Caucaz şi Asia Centrală.

Mare descoperire! În ce mă priveşte, scriu de ani de zile, de vreun deceniu şi ceva, despre „necesitatea imperioasă”, cum se zicea pe vremea lui Ceauşescu, a unei politici răsăritene bine structurată şi coerentă a României în acest spaţiu complicat. Nu poţi să tratezi cu Moscova dacă nu ai în vedere şi interesele ţării în ce priveşte R.Moldova şi Ucraina. Nu poţi, cu Chişinăul, dacă nu ştii cum văd problema şi Rusia, şi Ucraina. Nu poţi obţine bucate energetice din Caucazul de Sud şi Asia Centrală dacă nu ţii seama şi de Rusia. Nu poţi etc. etc.

Comunicatul de presă de pe site-ul www.mae.ro e însă cam inept când vorbeşte despre „elementele de continuitate din politica externă a României” vizavi de Rusia, Ucraina R. Moldova etc. Decât aşa continuitate, mai bine lipsă. Ce continuitate în relaţiile cu Rusia

când suntem mult sub cele din 1989, ca să nu vorbim de 1964? Ce continuitate cu Ucraina, R.Moldova, statele sud-caucaziene şi din Asia Centrală , când ele s-au proclamat abia acum nici 20 de ani?

Acelaşi comunicat vorbeşte de cerinţa „încadrării demersurilor ţării noastre într-un ansamblu de obiective strategice, precum creşterea schimburilor comerciale (…), oportunităţi pentru mediul de afaceri(…), dezvoltarea proiectelor energetice”. Păi dacă e vorba de ansamblu, de obiective strategice, laşi deoparte componentele politice, militare, de securitate? Poţi trata chestiuni de cooperare economică la Moscova şi Kiev, Baku şi Astana, dacă n-ai stabilit mai întâi în mod clar cadrul politic al relaţiilor? Cine te ia în seamă la modul serios, temeinic? Ruşii nu fac afaceri cu alţii doar de dragul afacerilor, se ştie prea bine, lor le trebuie mai întâi o încredere politică în posibilul partener. Le suntem noi acela, le inspirăm suficientă încredere (sau ei nouă)? Nemţii sunt şi ei, şi în NATO, şi în UE, au o istorie încărcată în relaţiile cu ruşii, dar între Moscova şi Berlin există un nivel remarcabil de încredere reciprocă.

Vestea bună e, aşadar, cam pe jumătate un pas înainte. „Înţelepţii” din Consiliul Consultativ (iar printre ei sunt şi înţelepţi, fără ghilimele) ar trebui să reflecteze şi la asemenea întrebări.

Politica răsăriteană (Ostpolitik) a lui Willy Brandt a fost una dintre marile performanţe în materie din ultimele decenii ale secolului trecut. Prin ea s-a făcut reunificarea Germaniei. De Ostpolitik are nevoie şi România.

20 aprilie 2010

Scutul/scuturile antiracheta , altfel discutate

Preşedintele Medvedev a declarat, cât se poate de clar, că Rusia este interesată să coopereze cu NATO în ce priveşte crearea unui sistem de apărare antirachetă. Precizare întru totul oportună, căci pune capăt speculațiilor care s-au făcut, chiar şi în ziare de la Moscova, asupra poziției reale a Rusiei în privința sistemelor antirachetă. Brutal formulată, esența speculațiilor o găsim în titlul dat unui articol din „Kommersant”, preluat de agenția RIA-Novosti: „Moscova nu acceptă resturile de la masa NATO”. Figură de stil îi aparține reprezentantului Federației Ruse la sediul NATO de la Bruxelles, Dmitri Rogozin, care s-a declarat nemulțumit de faptul că reuniunea de la Tallin a miniştrilor de Externe ai statelor membre ale NATO a dezbătut problema unui scut spațial european în absența Rusiei (iar o reuniune a Consiliului NATO-Rusia prevăzută cu acest prilej n-a mai avut loc).

şeful diplomației ruse, Serghei Lavrov, a explicat că țara să cooperează strâns cu NATO în analizarea amenințărilor de proliferare nucleară, „dar, în paralel, este pe cale să se elaboreze scheme de reacție la aceste amenințări fără participarea noastră”. Un sistem de apărare antirachetă trebuie creat printr-o acțiune comună, a spus ministrul, „nu să fim invitați să ne alăturăm la ceea ce se decide fără participarea noastră”. În limbajul său colorat, ambasadorul Rogozin a spus-o ca în titlul de mai sus şi a adăugat că „În etapa de față nu e nimic de examinat, căci (în propunerea NATO - n.n.) nu vedem decât lozinci fără conținut concret”.

Cu alte cuvinte, Rusia ar dori să discute cu NATO în materie de scut, dar nu să accepte decizii luate în prealabil de Alianță (deşi, dacă e o alianță, nu e deloc nefiresc ori supărător ca partenerii să se consulte mai întâi între ei şi să-şi formuleze o poziție comună).

Neînțelegerea de la Tallin a fost, aşadar, doar o chestie de

procedură sau nu? Preşedintele Medvedev face inutilă întrebarea: „Rusia ar putea spune da propunerii secretarului general al NATO dacă această propunere este serioasă”. Anterior, la Praga, cu prilejul semnării lui START II, şeful statului rus afirma că țara sa a propus Statelor Unite concursul său în ce priveşte „crearea unui sistem antirachetă global”.

Când se va termina cu toate aceste clarificări şi vor fi puse toate piesele pe masă, dezbaterea asupra scutului/scuturilor antiranchetă ar putea intra într-o nouă fază, una constructivă.

27 aprilie 2010

„Russia Profile" abordează frontal relațiile cu Europa Centrală şi de Est

Numărul de primăvară al revistei „Russia Profile" este consacrat relațiilor Federației Ruse cu statele din Europa Centrală şi de Est, cum i se spune acum fostei Europe Răsăritene, care făcea parte (cu excepția Iugoslaviei şi Albaniei), din Tratatul de la Varşovia şi CAER. „Nu este de mirare că, din cauza unei istorii atât de tumultuoase şi de complexe, relațiile Rusiei cu vecinii săi est-europeni numai calme nu au fost", apreciază, deschis şi temerar, textul introductiv al acestui număr tematic al publicației. Fiecare dintre părți are multe de reproşat în aceste relații; Moscova, de pildă, faptul că aceste națiuni care erau cândva „frații" Rusiei privesc acum spre Vest pentru „orientare şi sprijin", se alătura NATO şi UE şi găzduiesc pe teritoriile lor „parafernalii militare ostile". După două decenii de schimbări geopolitice spectaculoase, astăzi „ne sfădim pe orice, de la istorie la limbă, de la comerț la energie, de la politică externă la hrană. Suntem contaminați de teamă, de suspiciune şi xenofobie şi trăim conform doctrinei quid pro quo, doctrina confuziei".

Să recunoaştem că diagnosticul este necruțător, poate cam prea întunecat, liniile tabloului sunt poate îngroşate față de cele ale tabloului real, dar franchețea cu care tema este pusă pe tapet se întâlneşte mai rar în discursul politic şi în considerațiile, deja intrate în rutină, ale politologilor.

Şi totuşi, se subliniază în continuare, în străfunduri , „între fostele popoare frățeşti există încă un sentiment de dragoste şi de solidaritate, chiar dacă noțiunea de panslavism pare să fi murit din cauze naturale". Căci, ni se spune, în această parte de lume există valori morale, culturale, religioase împărtăşite în comun .

În cuprinsul publicației sunt dezvoltate subiecte concrete şi la ordinea zilei „atingătoare" de relațiile dintre Rusia şi partea estică a

continentului: evaluarea pactului Ribbentrop-Molotov, care „deschide o cutie a Pandorei de incriminări reciproce”; „frăția” popoarelor slave; statutul limbii ruse şi al ruşilor rămaşi în afara granițelor după destrămarea URSS; ortodoxia, ca „jucător într-o lume globalizată”; „integrarea neagresivă” prin prisma conceptului „Lumea Rusă”; „relațiile dramatice” cu UE după extinderea Europei Unite; „retorica naționalistă”; parteneriatul economic, afectat de „deosebirile politice şi măsurile protecționiste” etc. Toate, teme tratate de atâtea ori mai degrabă pasional la nivelul oamenilor politici, al analiştilor, al presei, şi în Rusia, şi în Europa Centrală şi de Est. Or, apropierea de acest dosar, de certă actualitate şi de netăgăduit impact, necesită o abordare frontală, lucidă şi onestă.

4 mai 2010

Ribbentrop-Molotov, un pact otrăvitor

Acordul sovieto-german din 23 august 1939 întreține, probabil, cea mai lungă şi mai încăpăţânată dezbatere internaţională după aceea a dezarmării, „mama mare" a tuturor negocierilor lumii moderne şi subiect de ironie generală. Despre acest pact „de neagresiune", se va vorbi până când omenirea se va convinge că el nu mai „lucrează" în continuare, nu prin prevederile sale, inclusiv cele din anexa secretă, ci prin efectele în timp ale înțelegerilor de atunci. Căci nedreptatea, arbitrariul, tragediile naționale, familiale, personale izvorâte din pact nu şi-au consumat încă toate energiile nefaste.

Ddevenit caduc, pactul supraviețuieşte ca un muribund, de peste 70 de ani, căci alte documente internaționale i-au preluat o parte din samavolnicii, dându-le o (ne)legitimitate nouă. Soarta unor teritorii a rămas aşa cum s-a impus atunci, milioane de victime ale pactului au părăsit această lume fără a-şi fi obţinut repunerea în drepturi, iar urmaşilor lor, compatrioţilor lor, li se livrează doar declarații, simpozioane, studii istorice şi articole de ziar. Legislativul URSS s-a dezis ferm de pact, cel al Germaniei nu a catadicsit să se pronunțe, iar liderii de azi ai celor două ţări consideră problema înghețată şi dosarul aruncat în praful istoriei.

Federația Rusă de astăzi se simte datoare să explice împrejurările şi rațiunile tratatului din 1939. Înțelegerile Hitler - Stalin trebuiau făcute pentru ca Marea Britanie şi Franța făcuseră deja concesii serioase lui Hitler prin acordurile de la Munchen, iar URSS încerca să amâne, pe cât posibil, un atac al Germaniei naziste. Explicația era necesară, este logică şi poate acceptabilă, dar ea nu serveşte ca soluție pentru repararea totală a răului. Polonia şi-a rezolvat problema frontierelor, țările baltice şi-au recuperat independența de stat, dar Basarabia, parte a teritoriului României în momentul anexării sale la URSS, rămâne o problemă deschisă. Noțiunea Basarabia nu mai este

una politică, ea a fost trimisă în istorie şi literatură, cu toate că pentru muți este o realitate vie. Basarabia este „răschirată”, cum îmi spunea cu câțiva ani în urmă un locuitor de pe Nistru, între trei entități (unele nelegitime, altele problematice) - Republica Moldova, Ucraina, pretinsa Republică Nistreană. şi Stalin, şi alții de după el, au ştiut cum să încurce diabolic lucrurile. Cine şi cum le va descurca? Federația Rusă se consideră exonerată de orice responsabilitate, ea mai este direct prezentă în acest teritoriu doar prin trupe şi armament pe Nistru. Destul ca situația să fie şi mai complicată.

Rezolvarea acestei situații cronice şi dureroase nu înseamnă nici revizionism, nici revanşism, ci dorința de repunere a adevărului istoric în rosturile sale.

Un comentator rus, Dmitri Babici, scrie că nu ar trebui să judecăm trecutul cu noțiunile actuale. Că „în 1945, prioritatea era supraviețuirea“, nu democrația şi drepturile omului. Perfect de acord. Ba chiar mai mult, am zice: şi în 1939, înțelegerile sovieto-germane au răspuns „problemei de supraviețuire” a URSS. Dar astăzi, mai este problema Basarabiei o problemă de supraviețuire pentru Federația Rusă, pentru Ucraina? Acelaşi comentator mai aminteşte reflecțiile celebrului cap politic american George Kennan, care spunea că anexarea țărilor baltice şi a Ucrainei (el, ca şi alții, ignoră total Basarabia) nu va stabiliza URSS, ci va avea efectul contrar. Înainte de 1939, mai spunea Kennan, URSS era mai stabilă „în frontierele sale occidentale confortabile ale țarului Aleksei Mihailovici” decât în „comunitatea socialistă”, care s-a dovedit foarte precară. A avut dreptate: monolitul URSS s-a spart, Tratatul de la Varşovia s-a dizolvat, iar NATO s-a extins în fosta „comunitate socialistă” şi încearcă să o facă în continuare, fapt pe care Moscova îl apreciază ca o acțiune de încercuire ostilă a Federației Ruse, iar o asemenea poziție poate fi înțeleasă Pactul Ribbentrop-Molotov îşi aduce, şi el, contribuția otrăvită la asemenea evoluții/involuții neliniştitoare.

12 mai 2010

Despre imaginea Rusiei, cu bună credinţă

De Ziua Naţională a unei ţări se scriu, de obicei texte agreabile, căci în clipe de sărbătoare îţi pui hainele cele mai frumoase. Dar exerciţiile de sinceritate sunt utile în orice împrejurare, bună credinţă şi bunele intenţii nu sunt conjuncturale. Imaginea Rusiei, bunăoară, este un fapt care-i preocupă şi pe cei ce cunosc această ţară, şi pe cei ce doresc să o cunoască, dar şi pe cei ce o ponegresc. De o imagine corectă a Rusiei are însă nevoie toată lumea.

„Nici o ţară nu poate scăpa de critică. Nici Rusia. Dar în cazul ei, surprinde tonalitatea caricatural negativă care domină adesea informaţiile, analizele şi comentariile". Aşa îşi începe politologul francez Pierre Levy un articol despre imaginea Rusiei în lume (doar tot vorbim despre brand de ţară, nu?).

Imaginile ce compun „Imaginea" Rusiei curg parcă de la sine, le ştim pe dinafară, ca pe o poezie învăţată mecanic. Politica externă? Un imperiu istovit, brutal, agresiv. Economia? Repliată pe exportul de hidrocarburi, gangrenata de corupţie, incapabilă să facă faţă sfidărilor de mâine. Viaţa de zi cu zi a oamenilor simpli? Supusa arbitrariului şi autoritarismului. Asta ar fi Rusia de azi, „sumar executată". Pe toate acestea se bate monedă până la… devalorizare, dar indiferent dacă sunt adevărate sau nu, decisive sau nu, sau în ce măsură, respectivele stereotipuri, ridicate cumva la rang de esenţă, păcătuiesc evident şi grav prin simplismul, sărăcia, minimul efort, limitele şi lipsa de bună credinţă care le ţin în viaţă. Căci, dincolo de ele, nici o altă „veste bună", nimic „simpatic" despre marele vecin de la Est al Europei din ce în ce mai uniţi (dar şi mai cu probleme).

Şi autorul francez dă un exemplu dintre cele mai recente, unul care-i sensibilizează în mod deosebit pe ruşi, şi la nivel oficial, şi în mentalul colectiv - Rusia în relaţie cu al doilea război mondial. Este ea de vină pentru grozăviile întâmplate, a fost, până la urmă,

eliberatoare sau un nou ocupant? Întrebări la care se răspunde prin alte întrebări: oare Rusia a început al doilea război mondial, ea e responsabilă de Holocaust, ea a aruncat bomba atomică? Dar cu asemenea întrebări peste întrebări nu se poate ieşi la capăt. „Rusiei - afirmă cam tranşant Pierre Levy - n-are de ce să-i fie ruşine de trecutul ei”. (De fapt, fiecare naţie are şi cu ce să se mândrească, şi de ce să-i fie ruşine, când e vorba de istoria ei, nimeni nu-i perfect pe lumea asta.) Numai că, în cazul citat, de pildă, Armata Roşie a întors cursul războiului la Stalingrad, unde a scos din lupta mult mai multe trupe ale Wehrmachtului decât au făcut-o ceilalţi aliaţi în tot timpul războiului.

Dar Uniunea Sovietică, iar astăzi Rusia, performează şi în timp de pace. În educaţie, ştiinţă, cultură, sport, aventură spaţială şi, poate mai important, asigură tuturor acces larg la toate acestea (şi această enumerare este forţamente limitată).

Interesante sunt însă, mai ales, concluziile politologului francez, despre ce stă în calea relaţiilor optime între Rusia şi UE, între Rusia şi statele din Europa Unită. Mai întâi, o rusofobie cu rădăcini istorice adânci. Apoi, „păcatul originar” al UE, care s-a născut, ca şi NATO, în plin război rece, ca o contrapondere la URSS. În sfârşit, actualul proces de integrare europeană, conceput într-o formulă care lasă Rusia pe dinafară. De fapt, o integrare a Rusiei în UE n-ar servi nici uneia dintre părţi, dar ele trebuie să-şi imagineze o paradigmă viabilă, structurală, de conlucrare.

Iată doar câteva reflecţii fugare, dar interesante, care pun o lumină ceva mai clară pe o realitate mult mai amplă, mai complexă şi mai cu clar-obscururi. Dar sunt întrebări şi remarci utile şi bine intenţionate. Între Rusia şi Europa Unită rămâne mult de defrişat, de lămurit, de restabilit ca adevăr. şi între Rusia şi diversele state europene, inclusiv România. Rusiei i se perpetuează şi întreţine, oricum, o imagine nedreaptă, iar pentru a se ajunge la o imagine întru-totul adevărată, cea reală de fapt, e nevoie să lucreze, deopotrivă, şi Rusia, şi „restul” lumii.

8 iunie 2010

Modernizare nu înseamnă doar Skolkovo

În timpul războiului rece, un mare gazetar occidental remarca, malițios, că marile puteri vorbesc despre ceea ce nu au: Statele Unite despre pace (când se aflau angajate în războiul din Vietnam), Germania de reunificare, Franța de măreție etc.

În Uniunea Sovietică, Gorbaciov vorbea de perestroika, dar prin ea, URSS a devenit de fapt altceva, a devenit Rusia de astăzi. Acestei Rusii, preşedintele Medvedev îi lansează cuvântul de ordine Modernizarea.

Dar ce înseamnă, de fapt, în situația Rusiei, modernizare? Dictonul latin pe care-l cita Eminescu, Non idem est şi duo dicunt idem (Nu e acelaşi lucru dacă doi vorbesc despre acelaşi lucru) pare să se aplice şi aici. Şeful statului rus a rezolvat, însă, simplu nedumerirea. „Am remarcat că un ziar, mi se pare că Vedomosti, a relatat că cetățenii acestei țări au o înțelegere a modernizării complet diferită de cea a preşedintelui - spune Medvedev. Problema ziarului este că exagerează, dar poate că era necesar. În ce mă priveşte, eu cred că fiecare înțelege modernizarea ca fiind ceva mult mai complex decât simpla mişcare către o economie bazată pe înnoire”. Un asemenea numitor comun are darul să mulțumească pe toată lumea, căci generalizează aspirația de mai bine a tuturor.

Dar concret, ce se înțelege prin modernizarea Rusiei? La nivel oficial, pare mai simplu. Simbolul modernizării este proiectul Innograd de la Skolkovo, al înaltelor tehnologii de ultimă oră, prin care economia Rusiei trebuie să depăşească faza de dezvoltare bazată în principal pe exportul de resurse energetice. Un sondaj Zirkon-OMI arata însă că, pentru unii, acest proiect de Silicon Valley rusesc ar putea însemna un nou demers de transformare impusă de sus în jos, după modelul stalinist. Va înghiți multe investiții, iar banii vor fi în mare parte risipiți sau furați.

Pentru o adevărată modernizare, opinează Anatoli Ciubais, promotor al reformelor tranziției din vremea lui Elțîn, liberalizarea nu este numai de dorit, este chiar esențială. Iar cercetătorul britanic Alex Nice apreciază că „la nivelul de dezvoltare a Rusiei, modernizarea implică un mediu care să încurajeze inițiativa individuală şi competiția". Medvedev, mai observă el, „pune mare accent pe crearea de industrii înalt tehnologizate şi tehnologii avansate, dar Rusia are nevoie de reînnoirea infrastructurii". Are nevoie de şosele noi, de extinderea serviciilor de bază ca electricitatea şi gazul, iar funcționarea instituțiilor statului nu trebuie perturbată de corupție. „Cu asemenea cerințe fundamentale şi urgente, nu e surprinzător că oamenii sunt sceptici când se vorbeşte de nanotehnologii" - explică specialistul britanic.

Alte opinii pledează pentru un rol sporit, de fapt decisiv, al statului în procesul de modernizare. „Consolidarea puterii statului este singurul instrument de modernizare a Rusiei", declara tranşant Vladislav Surkov, consilier al lui Putin şi Medvedev, considerat în Occident drept principalul „ideolog al Kremlinului".

Nice îl contrazice, însă, şi spune că „Rusia a depăşit stadiul de modernizare autoritară din anii 1930-1940, în timpul lui Stalin. China cunoaşte o dezvoltare extraordinară pe această formulă, dar ea a pornit de la o bază foarte joasă, una similară celei în care Rusia se afla la începutul secolului trecut. Altfel spus, modernizarea Rusiei nu mai poate urma o paradigmă asemănătoare celei chineze ori a Singaporelui. „Dictatura de dezvoltare" n-ar fi soluția cea mai bună pentru Rusia de azi.

3 august 2010

„Cazul Grecu”

Incidentul cu diplomatul român de la Moscova, nominalizat şi expulzat ca „spion”, este, la urma urmei, doar un exerciţiu de imagine regretabil, căci umbreşte relaţiile ruso-române, fără a le produce , totuşi, o deteriorare semnificativă. Sau, cel puţin, aşa ar fi normal. O situaţie recentă, similară, din relaţiile ruso-americane, cu o miză şi de proporţii mult mai mari, a fost soluţionată de părţi rapid, amiabil şi cât se poate de discret, iar aceste relaţii nu au avut de suferit.

În schimb, „cazul Grecu” a fost dramatizat excesiv, e drept, nu de media de prim rang din Rusia, ci de ziare şi agenţii de presă de mai mică importanţă. Hiperbolizarea mediatică a „cazului”, instrumentarea să ca spectacol tv, cu riscul de nerespectare a uzanţelor internaţionale şi a tratatelor privind statutul diplomatic, iese din cadrele obişnuite ale întâmplărilor de acest fel. Care sunt cu duiumul în lume. Nu aşa s-a procedat, de pildă, în cazul de anul trecut al unui ofiţer român şi al câtorva cetăţeni străini implicaţi într-o acţiune probabil mult mai delicată. România a gestionat atunci cât mai discret cazul, inclusiv în justiţie şi printr-o hotărâre clară.

Prin contrast, în cazul de la Moscova s-a recurs mai degrabă la un scenariu de tipul unui român poliţist ieftin, cu încălcarea uzanţelor diplomatice unanim acceptate, cu acuze vagi şi neîndeajuns de argumentate. Pe vremuri, paznicii de noapte mai bătrâni şi cam năuciţi, umblau prin întuneric şi strigau mereu „Te văd, te văd!”, deşi nu vedeau nimic, dar vroiau să-i sperie pe posibilii răufăcători. Afirmaţia că şi predecesorul în post al lui Grecu s-ar fi îndeletnicit cu spionajul merg oarecum pe aceeaşi linie; dacă ar fi fost aşa, de ce nu s-au luat, la vremea respectivă, măsurile ce se impuneau?

Presa caută tot felul de explicaţii pentru declanşarea în acest moment a acestui incident. Ele merg de la nemulţumirea Moscovei faţă de implicarea României în proiectul american de scut spaţial

(chestiune care se poate însă lămuri direct între SUA şi Rusia), până la apropiatele alegeri din R. Moldova şi la cursul pro-european care câştiga teren peste Prut. Explicațiile şi supozițiile, oficiale sau nu, de la Moscova în legătură cu incidentul au câmp larg deschis de împrăştiere în condițiile în care cei ce au declanşat acest scandal nedorit sunt ambigui şi eliptici în declarații şi precizări.

O asemenea situație regretabilă putea fi preîntâmpinată, evitată, altfel rezolvată, dacă şi relațiile ruso-române ar fi fost altele. Relațiile româno-ruse nu sunt nici pe departe la nivelul care s-ar cuveni. Există un deficit de comunicare, un coeficient sensibil de neîncredere reciprocă, o inerție în gestionarea dialogului între Moscova şi Bucureşti. Pentru această situație nefirească şi păgubitoare pentru toată lumea îşi au partea lor de vină ambele capitale. şi politicienii şi diplomații, şi ONG-urile şi presa. În ultimii câțiva ani s-au făcut câteva progrese pe calea normalizării relațiilor. Probleme ale trecutului au fost puse în paranteze ori s-a convenit să fie soluționate în cadre specifice, disociate de fondul activ al relațiilor bilaterale, de prezentul şi viitorul lor.

„Incidentul Grecu" este mai degrabă unul subaltern, şi nu are cum să influențeze în mod negativ în mod substanțial relațiile româno-ruse, care nu sunt nici pe departe negestionabile. E nevoie doar de bunăvoința celor două părți, de dorința lor de comunicare sinceră, de armonizarea intereselor, de clarificările aşteptate, de înțelepciune politică şi virtuți diplomatice.

18 august 2010

De unde atâtea nenorociri?

După o vară mai pârjolitoare ca oricând în ultimii o mie de ani, ruşii se întreabă de ce, de unde, pentru ce, atâtea nenorociri. Se întreabă şi specialiştii, şi oamenii de rând. Încălzirea globală, spun prompt unii. Nu, li se replică, e o concluzie pripită, pentru că e vorba de meteorologie, de vremea „la zi”, nu de climă, adică de o perioadă amplă, în care poţi urmări tendinţe din perspectiva erelor geologice.

Civilizaţia, tehnologia, „supunerea naturii de către om”, administrarea defectuoasă a ţării, intervin, la fel de categoric, alţii. Există o doză de adevăr în fiecare din aceste explicaţii, dar tot nu pare deajuns.

Atunci, poate că e vorba de o modificare premeditate a vremii şi a datelor naturale, poate că sunt catastrofe „naturale” provocate de om. Nu cumva o putere străină e amestecată în cele întâmplate în vara lui 2010? Când a apărut SIDA şi în Rusia, gura lumii s-a grăbit să pună grozăvia pe seama americanilor, ei ar fi răspândit-o. Zvonuri de acest tip cutreieră toate meridianele lumii: americanii, ruşii, chinezii, nemţii, evreii, musulmanii etc. etc. sunt de vină.

Cineva anume trebuie să fi pus la cale şi incendiile de pădure, şi criza mondială, şi seceta, şi pandemiile, şi inundaţiile, şi cutremurele, şi terorismul, şi toate celelalte sinistre ale începutului de mileniu.

Comentatorul Andrei Aresev, într-un comentariu pentru agenţia RIA-Novosti, aminteşte că influentul politolog american Zbigniew Brzezinski scria încă în anii 1970 despre „reglementarea meteo ca formă de reglementare” socială, iar universitarul Michael Chossudovsky de la Ottawa emitea, în 2000, ideea că o nouă generaţie de arme, „neletale”, poate produce schimbări parţiale ale climei pe glob. De pildă, programul american ultrasecret HAARP ar putea provoca secete, inundaţii, uragane şi cutremure, prin sistemul său de emisii electromagnetice care acţionează asupra ionosferei. Pe seama HAARP au fost puse cutremurele din Săciuan şi Haiti.

Preşedintele Venezuelei Hugo Chavez a vorbit, la un moment dat, despre aşa ceva, dar spusele lui au fost primite mai degrabă cu ironie.

Suspiciunile, însă, persistă, mai ales că programele de acest tip sunt învăluite în straşnic secret. De aceea, comentatorul rus afirmă, prudent de altfel: „Se pare că schimbările climatice în serviciul intereselor politice sunt departe de a fi un mit şi în curând, Rusia, ca şi restul lumii, vor trebui să facă faţă unui nou tip de ameninţare”.

24 august 2010

Cum îşi imaginau unii Rusia în anul 2010

E interesant de văzut cum se împlinesc sau nu previziunile diverşilor specialişti care se hazardează să prevadă un viitor mai mult sau mai puţin apropiat. Pe cel mai apropiat, e mai riscant, căci sunt şanse mai mari să-l apuce chiar prezicătorii neinspiraţi. Cel mai îndepărtat, pe care cei de azi nu-l vor mai prinde, nu va mai interesa pe nimeni, într-un viitor…şi mai îndepărtat. Dar iată că suntem în momentul când putem confrunta predicţii relativ recente cu situaţia de fapt, de astăzi. În urmă cu vreo 15 ani, scriam în revista „Lumea", textul ce urmează:

De un cincinal, ruşii nu se mai numesc sovietici. şi nici această imensă ţară, predestinată parcă să dăinuiască într-o geometrie variabilă, nu se mai cheamă URSS, ci Federaţia Rusă. Se pare că nici n-ar mai fi un imperiu, ci o ţară. Mai mică sub raport teritorial că Uniunea, Federaţia are, însă, la graniţe, state din „vecinătatea imediată", faţă de care îşi proclamă - tot mai distinct şi mai energic - drepturi speciale.

Cei ce s-au grăbit să prohodească sfârşitul marelui centru de putere statală al slavilor de răsărit sunt descumpăniţi. Mai e Moscova o superputere comparabilă cu America? Sau a devenit o superputere de mâna a doua? Sau doar o putere (bi)continentală? Sau un areal geopolitic menit să se dezintegreze în continuare (vezi Cecenia)?

Cine îndrăzneşte să dea verdicte asupra evoluţiei - chiar în viitorul imediat - a statului condus de Kremlin riscă să devină iute-iute profet mincinos. Iar analiştii prudenţi nu fac decât să sporească - parafrazându-l pe Blaga - corola de mister din jurul statului rus. Un bun cunoscător al realităţilor ruseşti şi al subtilei diplomaţii şi politici sovietice, ambasadorul american Charles E. Bohlen, spunea, prin anii '50: „Sunt două situaţii în care poţi zice despre cineva că e mincinos: dacă pretinde că poate să bea toată noaptea şampanie fără să se îmbete sau dacă susţine că îi poate înţelege pe ruşi (că politică şi diplomaţie)".

De aceea, prudenții preferă să recurgă la scenarii. Printre prudenți aflându-se chiar politicieni şi analişti ruşi. Pentru unii dintre ei, „patrioți”, viitorul Rusiei trebuie căutat în trecut. În valorile ortodoxiei, capabilă să asigure renaşterea națională. Brațul înarmat - căzăcimea, iar forma de stat (eventual) - monarhia. Cu alte cuvinte, reînnodarea unei tradiții rupte brutal în 1917.

„Liberalii” văd supraviețuirea Rusiei într-o formulă rusă şi nu imperială. Marele pericol fiind, în această situație, naționalismul, replierea xenofobă. Dar câte din teritoriile imperiului ar trebui sacrificate pentru aceasta pe altarul democrației?

Alți filozofi ai istoriei (viitorului) prevăd o traiectorie în prelungirea tradițiilor şi idealurilor „noului Bizanț” şi ale comunismului originar. O misiune seculară, pentru care ruşii sunt sortiți să sufere pentru alții.

Şi, în sfârşit, un ideal - încă nebulos: euroasiatismul! „Avem nevoie de o nouă idee - scrie săptămânalul „Deni”. Toate cele de până acum - mai mult socialism, democrație, suveranitatea Rusiei, valori universale - au provocat dezastre. Aici intervine conceptul de Eurasia. Teoreticienii acestui concept cred că, unindu-se cu Asia, Rusia e capabilă să reziste oricând agresiunii militare sau religioase a Occidentului.

Pe ce cale să o ia Rusia, aflată la o răspândire atât de importantă în pragul anului 2000? Soluția imediată şi cea mai la îndemână ar fi aşteptarea. Un compromis pentru a supraviețui. Dar cum? Printr-un regim autoritar sau unul liberal? Societatea rusă se află într-un cerc vicios - observă politologii Boris Pugaciov şi Evgheni Cernikov. Deşi amploarea crizei sociale ar cere un consens, aceasta este o imposibilitate din cauza profunzimii crizei. Război sau dictatură acesta este răspunsul pe care-l şopteşte logica simplă” - tranşează ei pe un ton sumbru. Războiul - se exclude. şi atunci, aşa cum a arătat-o istoria, rămân două variante pentru ieşirea din situația de criză profundă: un regim totalitar, care poate fi fascist (Germania anilor 1929-1933), sau consolidarea națiunii, a poporului, în jurul ideii unui stat puternic, autoritar, în varianta să național-democratică (Franța anului 1959).

Perplexitatea în fața necunoscutei ruse a fost emblematic formulată de Winston Churchill acum mai bine de 50 de ani prin

formula Rusia - „o ghicitoare într-un-un mister ce învăluie o enigmă”. „Pentru noi, occidentalii - spune şi senatorul american Richard A. Gephardt - Rusia rămâne misterioasă. Atât de vastă încât se întinde pe 11 fusuri orare, atât de puternică încât ar putea distruge lumea, bogată în resurse naturale şi puternică în potențial uman calificat. şi totuşi, Rusia e neaşezată, astfel încât nimeni nu e sigur cine va conduce țara la sfârşitul acestei luni...”

Şi totuşi, doi politologi americani, Daniel Zergin şi Thane Gustafson, se hazardează, într-o carte, să-şi dea cu părerea cum va arăta Rusia în anul 2010. După principiul „ce s-ar întâmpla dacă”. Dacă Rusia va merge mai departe tot aşa. Dacă vine la putere un guvern naționalist. Dacă vin la putere militarii. Dacă sare în aer din nou Cernobilul. Dacă Elțîn e asasinat... Până la urmă rămân, după cei doi analişti, patru posibilități pentru Rusia anului 2010: colaps, război civil, regim militar sau prosperitate miraculoasă. Să le dorim ruşilor ultima variantă, care va depinde, în ultimă instanță, tot de ei înşişi. Zergin şi Gustafson: „Evoluția politică a Rusiei va fi un joc rus, jucat în principal de jucători ruşi şi desfăşurat pe terenul problemelor ruseşti”.

Ca mai totdeauna, viața a făcut de râs, şi de această dată, scenariile. Nici unul din cele care se vânturau prin presă şi prin studii în urmă cu un deceniu şi jumătate nu s-a împlinit. Doar că evoluția politică a Rusiei se joacă cu jucători, după reguli ruseşti şi pe teren rus s-a adeverit.

5 octombrie 2010

Rusia, Germania şi Intermarium

Un „amănunt” interesant: un seminar internaţional de la Bucureşti, aflat cumva şi sub auspiciile NATO, consacrat noului Concept de securitate al Alianţei, noului format al Parteneriatului NATO-Rusia şi apărării antirachetă, n-a fost onorat de participarea activă a Rusiei şi nici măcar de prezenţa formală a Germaniei. Chiar să nu fie interesate aceste două mari puteri europene de temele sus-amintitite? Dar atunci de ce se vor întâlni, tot în preajma summitului NATO de la Lisabona, liderii german, francez şi rus?

Reuniunea de la Lisabona este una cu miză mare. Trebuie lansat un nou concept strategic al Alianţei, iar asemenea documente apar în momente de schimbări geopolitice majore. De fiecare dată după ce a primit un nou concept strategic, NATO s-a consolidat. Dar asta s-a întâmplat în timpul războiului rece. Acum, noul concept ar putea să însemne începutul sfârşitului NATO. O spune fără menajamente Marko Papic de la Stratfor, o spun clar mulţi alţii. De ce? Pentru că NATO e divizată în privinţa menirii şi viitoarelor sale obiective.

Papic distinge trei tendinţe în Alianţă. 1. Atlantiştii (SUA, Marea Britanie, Danemarca, Olanda) - axaţi pe teatre de operaţiuni extraeuropene sşi ameninţări netradiţionale de securitate (cibersecuritate, terorism). 2. Nucleul Europei (Germania, Franţa etc.) - accent pe spaţiul european, mai puţin efort militar, relaţii bune cu Rusia. 3. Intermarium (ţările din fosta Europa Răsăriteana) - reafirmarea art. 5 din Carta, atenţie la ameninţări convenţionale, neîncredere în Rusia, perspective de extindere spre Est a NATO. A găsi un numitor comun într-o asemenea situaţie e o performanţă solicitantă şi dificilă.

Iar pe conceptul de Intermarium merită a ne opri puţin. Intermarium, adică între mari, adică statele dintre Baltica şi Adriatica şi Marea Neagră, state mai toate foste membre ale Tratatului de la Varşovia. Conceptul a fost lansat de mareşalul Pilsudski în perioada

interbelică, era un fel de proiect de super stat tampon între Germania şi Rusia. Proiectul a eşuat, conceptul s-a discreditat rezultatele au fost dezastruoase. Dar iată că un analist american îl reînvie şi îl propune ca substitut la sintagma Nouă Europă, tot de extracție americană. „Noii europeni" au intrat fără preget, alături de SUA, în războaiele din Irak şi Afganistan, iar de la o vreme privesc cu preocupare şi la Germania, şi la Rusia, în relativa indiferență a atlantiştilor şi a celor din nucleul Europei.

De fapt, nu chiar indiferență. După ce premierul Berlusconi a „dojenit" o țară din proiectul South Stream (Bulgaria), că pune bețe în roate proiectului, lansat de Rusia, cancelarul Merkel a amintit, la Bucureşti, că „se fac eforturi:" pentru un Tratat de frontieră între România şi R. Moldova şi pentru reglementarea situației din R. Moldova şi Transnistria. Două precizări: 1. „eforturile" le-a făcut regimul comunist al lui Voronin, pe linia prelungirii înțelegerilor Ribbentrop-Molotov. 2. A vorbi despre R. Moldova şi Transnistria e ca şi cum ai vorbi de Germania şi Bavaria sau de România şi Caracal. R. Moldova e un stat unitar, cum e şi Germania. Aşa că să avem iertare, stimată doamnă cancelar.

Dar faptul că şi Germania, şi Italia (tot din nucleul Europei) formulează public „mustrări părinteşti" şi „sugestii" unor state aliate lor, din ceea ce se numeşte, mai nou (vorba vine) Intermarium, spune mult despre coeficientul de unitate, solidaritate, interese şi obiective comune ale Alianței atlantice într-un moment în care aceasta îşi caută cu febrilitate nouă să rațiune de a fi. Nici formula Noua Europă, nici formula Intermarium nu exprimă cel mai potrivit interesele de securitate ale statelor dintre Baltica şi Marea Neagră. Schemele de tipul stat-tampon sau cordon sanitar le-au fost catastrofale.

Exprimări ca ale premierului italian şi cancelarului german produc stupefacție, dezamăgire şi amărăciune în Europa de Est. Mai anii trecuți, un preşedinte francez le spunea unor est-europeni că au pierdut prilejul de a tăcea din gură. Se pare că şi unii vest-europeni pierd acest prilej.

13 octombrie 2010

Deauville, o reuniune ce trebuia să aibă loc

Reuniunea de la Deauville a liderilor Rusiei, Germaniei şi Franţei, indiferent de rezultatele sale sau dacă acestea vor fi făcute cunoscute sau nu, a punctat, până una-alta, o serie de certitudini.

1. Lumea se confirmă din nou, una tot mai pronunţat multipolară. Cele trei mari puteri continentale s-au întâlnit pentru a trata în comun despre Europa, dar şi despre chestiuni globale, făcând abstracţie de SUA.
2. Pentru fiecare dintre participanţi, acest format în trei este unul oportun. Rusia bagă în faţă, şi astfel, proiectul de securitate europeană al preşedintelui Medvedev. Germania nu vrea să pară că năzuieşte să devină vioara întâi în acest spaţiu, nici că ar dori să reinstituie o axă Berlin-Moscova. Franţa ţine să amintească statutul ei de mare putere, care devine de fapt tot mai mult o tradiţie, iar preşedintele Sarkozy, în pierdere de viteză, are şansa de a se afirma ca protagonist internaţional, mai ales că ţara sa va deţine (prin rotaţie) preşedinţia G20.
3. În timp ce Rusia participă la convorbiri având spate asigurat de relaţiile sale tot mai strânse şi mai confidente cu China, cele două puteri vest-europene nu se pot baza pe un sprijin din partea puternicului aliat american, ceea ce le oferă şi atuuri, dar şi dezavantaje.
4. Aşa cum Statele Unite au tot mai multă nevoie de Rusia în gestionarea unor probleme globale (limitarea înarmărilor, neproliferarea, Orientul Mijlociu Extins), şi tandemul conducător franco-german al UE trebuie să recurgă la cooperarea cu Rusia pentru propulsarea Europei Unite ca actor global (care întârzie să se producă) şi rezolvarea unor probleme politice, de securitate, energetice etc. Însă şi Rusia are nevoie de Occident, căci altfel pariul cu modernizarea asumat de preşedintele

Medvedev ar fi de neconceput.

5. Consultarea ruso-vest-europeană de la Deauville - căci de fapt despre asta e vorba - e folositoare ambelor părți înainte de apropiata reuniune la vârf a G20 şi mai ales înainte de summitul NATO de la Lisabona, unde se aşteaptă să se stabilească viitoarea menire şi viitoarele ținte ale Alianței, a cărei rațiune de a fi este tot mai incertă şi unde se profilează tendințe centrifuge accentuate.

Importanta întâlnirii de la Deauville nu trebuie totuşi exagerată. Ea nu este nici măcar o premieră politico-diplomatică. Cele trei state s-au mai întâlnit la nivel înalt în cadru tripartit, oricum, începând din 2003, dar războaiele din Irak şi Afganistan, războiul cu Georgia, au întrerupt funcționarea formatului. De la Deauville nu se aşteaptă nici hotărâri spectaculoase, nici vreun „protocol secret”, cum ține să dea asigurări comentatorul Dmitri Kozîrev într-un articol pentru RIA-Novosti. Se va putea, eventual, deschide încă o perspectivă pentru abordarea agendei critice a momentului. Care, pentru România, sunt mai ales dosarul scutului antirachetă în Europa şi situația încurcată de pe Nistru.

19 octombrie 2010

Putin are răbdare

Universitarul rus Vladimir Inozemțev se întreabă într-un articol din „Vedomosti” dacă modernizarea lansată de preşedintele Medvedev nu e tot un fel de perestroika de tip Gorbaciov. După primii doi ani de la proclamarea lor, ambele programe n-au prea ieşit din coconul de slogan, constata autorul articolului. După care dezvoltă şi alte comparații, făcute de el sau de alții: Rusia ar fi tot un fel de URSS, partidul Rusia Unita - înlocuitorul PCUS, Duma de Stat - tot un fel de Soviet Suprem etc. După cum, mai sunt şi deosebiri: exporturile de petrol, gaze şi alte materii prime reprezintă azi 75 la sută din totalul comerțului exterior, pe vremea lui Brejnev erau 50 la sută. Iar Rusia de azi are mai multă funcționărime decât fosta URSS.

Dar: ruşii călătoresc acum mai lesne în străinătate, informația circulă liber, internetul nu e cenzurat, liderii opoziției pot critica fără frică Kremlinul, există un milion şi jumătate de firme mici şi mijlocii, practic toate apartamentele sunt proprietate particulară, se pot vinde şi cumpăra case şi terenuri, Moscova e oraşul cu cei mai mulți milionari din lume.

Drept care, preia Inozemțev o idee de la serioasă publicație „Forbes”, Rusia se prezintă ca o societate relativ liberă, dar cu un regim autoritar. „O simbioză imposibilă din punctul de vedere al teoriei sociologice clasice occidentale, dar una care pare să funcționeze în Rusia”.

Revenim la comparația perestroika-modernizare. Majoritatea covârşitoare a sovieticilor au sprijinit inițial experimentul lui Gorbaciov, dar lucrurile, în loc să îndrepte situația, au mers din rău în mai rău, până când, în 1991, Uniunea Sovietică s-a prăbuşit. Ar putea avea şi modernizarea o traiectorie asemănătoare? Oricum, deocamdată marea problemă este că sistemul nu reuşeşte să asigure o economie bazată pe inovație, pe ştiință, pe tehnologii înalte. Iar

obiectivul ambițios fixat de preşedintele Medvedev nu prea e mobilizator, nu-i motivează îndeajuns pe cei chemați să-l promoveze. Din dorința de stabilitate sau dintr-o inerție a „stagnării”, lumea şovăie să se angajeze într-un iureş al modernizării. Cu alte cuvinte, „Rusia n-ar dori să se modernizeze”, ar prefera, prudent, status quo-ul.

E de bine sau e de rău? Păi, dacă modernizarea nu calcă pe urmele perestroikăi în succesele sale de început, înseamnă că nu o va imita nici în eşecul ei catastrofal. Nefiind, la început mari speranțe, nu vor fi, mai târziu, mari decepții. Nici mari izbânzi, nici mari înfrângeri. Aurea mediocritas. Dar o experiența. Ce costă?

Concluzie nici optimistă, nici pesimistă. Atunci, de ce toată această argumentație a universitarului de la Moscova? Poate din rațiuni electorale. Medvedev defilează cu modernizarea aşa cum Roosevelt a mers cu lozinca New Deal, generalul de Gaulle cu politica „toate azimuturile”, Dubcek cu socialismul cu fața umană iar Ceauşescu sub formulele socialismului multilateral dezvoltat şi lumii mai bune şi mai drepte pe planeta noastră.

O lozincă definitorie e un pariu riscant. Poți reuşi, ca Roosevelt sau de Gaulle, poți capota ca Dubcek sau Ceauşescu. Iar comentarii cum sunt cel la care ne referim îl leagă solid pe actualul preşedinte al Rusiei de pariul modernizării. Acum, când nu mai e prea mult până la noul mandat pentru Kremlin. şeful statului rus a făcut performanță, în ultima vreme, mai ales în câmpul politicii externe, Rusia e în plină ofensivă politico-diplomatică, pe multe fronturi, în lume. Modernizarea țării cere, însă timp, nu se poate face în goană. I se va mai da un răgaz actualului lider de la Kremlin să se mai ocupe, încă un mandat, de visul său de modernizare? Un pronostic: da. Putin are răbdare.

26 octombrie 2010

Rusia ridică prețul în Europa de Est

Un paradox: pe când URSS era superputere, Occidentul nu-i îngăduia să participe, ca de la egal la egal, în formate de deliberare şi decizie precum NATO sau diverse reuniuni de tip G. Acum, când pentru unii Federația Rusă este tot un fel de Uniune Sovietică, numai că amputată şi oarecum convalescentă, liderul de la Kremlin este dorit/invitat cu toate onorurile în cele mai influente incinte, iar de la el se aşteaptă nu numai o opinie, ci chiar sprijin. şi Putin, mai întâi, acum şi Medvedev, reacționează degajat şi ferm. A trecut vremea când nr. 1 al Rusiei era pus în postura de petent. Gorbaciov dorea, la Malta, de la Bush-tatal înțelegere, îngăduință şi menajamente în fața iminentei catastrofe a URSS, Elțîn protesta neputincios față de extinderea spre Est a NATO. În schimb, Putin a venit la summitul NATO de la Bucureşti pentru a face cunoscut în mod clar că Rusia nu va admite intrarea Ucrainei şi Georgiei în Alianță şi că există „o linie roşie" peste care nu se poate trece. Ceea ce s-a şi întâmplat. Acum, Medvedev este invitat la summitul NATO de la Lisabona, unde i se va solicita între altele conlucrare în materie de Afganistan şi Asia Centrală, neproliferare, apărare antirachetă. Iar Rusia anunță, de pe acum, că va condiționa conlucrarea.

„Rusia ridică prețul", titra Reuters o declarație a ministrului de Externe Serghei Lavrov, care cere Alianței să se abțină de la desfăşurarea de „forțe militare semnificative" în partea de Est a Europei, zonă cândva în Tratatul de la Varşovia, acum în NATO. Moscova este dispusă în principiu să trimită „câteva zeci" de elicoptere militare în Afganistan şi să antreneze forțele de securitate afgane, negociază transportul de arme şi muniție NATO pe teritoriul său pentru operațiunile militare din Afganistan, dar cu condiția că Alianța să se angajeze că nu-şi va spori prezența militară în fosta Europă Răsăriteană din fosta zonă de influență sovietică. Restricționarea

acestor proiecte ale NATO, „sub presiunea Moscovei, va duce la proteste din partea statelor membre ale Alianței din Europa de Est”, crede a şti corespondentul Reuters.

Dar lucrurile nu stau chiar aşa, în orice caz sunt ceva mai nuanțate. Căci în fața ostilității Moscovei față de varianta Bush de scut spațial în Polonia-Cehia, Obama a venit cu o variantă proprie de scut, chiar dacă Varşovia şi Praga şi-au exprimat public dezamăgirea sau nemulțumirea.

Proiectatul sistem antirachetă în Europa e un rebus încâlcit pentru summitul de la Lisabona. Statele Unite propulsează proiectul, NATO vrea să facă parte, mai ales ca beneficiar, Rusia vrea să ştie în primul rând despre ce e de fapt vorba. Iar România, inclusă în mod explicit şi oficial în proiectul american, se uită în stânga şi în dreapta să vadă ce se va întâmpla, în ce condiții, cum s-ar putea armoniza interesele specifice ale celor trei protagonişti. O necunoscută. Necunoscută e şi evoluția triunghiularului Germania-Franța-Rusia, va ajunge el o trilaterală sau o troikă, deci ceva funcțional? Ceva care ar putea deveni o formulă de tipul UE-Turcia-Rusia? (În treacăt fie spus, Ankara nu agreează actuala formulă de scut spațial american).

Cărțile geopolitice se amestecă repede şi deconcertant, mai ales în partea aceasta a Atlanticului. Washingtonul nu şi-a dat încă pe față cartea iar secretarul general al NATO nu crede că la Lisabona se va ajunge la o învoială cu Rusia în privința scutului antirachetă. României, dar nu numai ei, nu-i rămâne decât să stea şi să aştepte.

5 noiembrie 2010

Stereotipuri ruso-germane şi percepţii în schimbare

În configuraţia geopolitică a Europei, care iar e cuprinsă de o mişcare amplă şi destul de alertă în căutarea unei noi reaşezări, să sperăm mai stabile, linia de forţă ruso-germană este una majoră. Nici presa, nici mentalul colectiv nu par să reziste însă tentaţiei facile de a pune în relaţie acest binom european esenţial cu un anumit trecut. Magistrala gazieră Nord Stream este numită „conducta Ribbentrop-Molotov”, iar de aici o avalanşa de stereotipuri adânc înfipte, la toate nivelurile. Dacă est-europeanul de rând (polonez, român) merge rapid cu gândul la o eventual nouă împărţire a unei părţi de continent între Moscova şi Berlin, un politolog american de prestigiu de la institutul Stratfor nu ezită să amintească şi chiar să teoretizeze cumva precedente istorice într-o cheie nefastă: de câteva secole, germanii şi ruşii mai întâi s-au înţeles de minune între ei, după care s-au încăierat în războaie între ei. Stereotipuri.

Stereotipurile naţionale, dar şi stereotipurile ce vizează relaţii între popoare (ruşi şi germani, germani şi francezi, români şi unguri etc.) or fi ele sugestive, agreabile şi comode, bine înrădăcinate şi persistente, dar păcătuiesc, mai toate, prin superficialitate, deformare a realităţii şi de cele mai multe ori sunt negative. Stereotipurile exagerează şi fixează într-o categorie, într-un grup, ca să ne exprimăm elegant, adică pun eticheta ori chiar stigmatizează, ca să o spunem mai de-a dreptul. De aceea, stereotipurile sunt mai degrabă sursă de neînţelegere, prin prejudecăţile, negativismul şi atitudinea lor discriminatorie. Stereotipurile naţionale, sintagma creată de Walter Lippman în cartea sa „Opinia publică“ apărută în urmă cu aproape un secol, defineşte o stare perenă şi încăpăţânată.

Se aplică oare această regulă nescrisă, acest „stereotip”, şi el, actualelor relaţii ruso-germane? Lucrurile par să se mişte aici într-un mod ceva mai subtil. În 2007, când Moscova şi Berlinul nu erau, la

nivel oficial, într-un dialog atât de susținut şi de cordial ca în anii următori, institutele germane de sondaj public forsa şi WINGAS zdruncinau, prin rezultatele anchetelor lor, stereotipuri încăpățânate: 86 la sută din germani se declarau interesați de Rusia , iar doi din trei germani considerau Rusia un partener economic viabil. În schimb, mai arătau că majoritatea cititorilor germani de gazete apreciau că articolele din presă țării lor continuă să fie marcate de prejudecăți. Sondajul forsa arată că doar un german din zece avea încredere într-o imagine a Rusiei în rău, şi doar un german din zece credeau în imaginea Rusiei aşa cum o prezintă ziarele.

Cum vedeau germanii Rusia? În primul rând, „o țara imensă" (96 la sută), cu „inegalități sociale" (90 la sută). 42 la sută dintre germani mai credeau că economia rusă e una planificată şi doar un sfert dintre ei o asociau cu economia de piață. Ruşii erau văzuți ca mari băutori, oameni primitori, îndrăzneți, sentimentali şi generoşi. Ei prețuiau mai ales cultura şi literatura rusă (baletul, Ceaikovski, corul cazacilor de pe Don, Tolstoi, Dostoievski, Puşkin, Gorki etc.)

Peste jumătate din cei intervievați (56 la sută) vedeau relațiile ruso-germane ca fiind bune sau foarte bune şi o majoritate covârşitoare (peste 90 la sută) se pronunțau pentru cooperare economică cu Rusia.

Interesante sunt, în sondajele de opinie, cel puțin două lucruri. Unul, că, după 65 de ani de la al doilea război mondial şi după războiul rece, percepția majorității germanilor asupra Rusiei este una preponderent favorabilă, al doilea fapt, destul de ciudat, că mass media germană nu este prea corectă în ceea ce scrie despre realitatea rusă. Mass media, care s-ar cuveni să sesizeze mai repede semnele noii tendințe, rămâne, în mod inexplicabil, tributară trecutului şi stereotipurilor negative.

9 noiembrie 2010

Un pariu ambițios: modernizarea Rusiei

În septembrie 2009, preşedintele Medvedev lansa, într-o manieră modernă, nu în fața unei asistențe sobre şi imense, gata oricând să bată din palme, ci pe un site electronic (fie el şi al Kremlinului), un program amplu şi ambițios: modernizarea Rusiei. Textul se intitula „Înainte, Rusia!" şi enunța cinci vectori ai strategiei de modernizare economică a fostei superputeri:

Vom deveni una dintre țările lider ca eficientă a producției, obținere şi utilizare a energiei

Vom păstra şi dezvolta nivelul calitativ al tehnologiilor nucleare

Vom perfecționa tehnologiile informatice, care vor avea o influența serioasă în procesul de dezvoltare a rețelelor mondiale de informații accesibile tuturor, utilizând superordinatoare şi alte baze materiale necesare

Vom avea propria noastră infrastructură terestră şi spațială de transmitere de informații, sateliții noştri „vor vedea" lumea întreagă, îi vom ajuta pe cetățenii noştri şi pe oamenii din toate țările să comunice, să călătorească, să facă cercetări ştiințifice, să gestioneze producția agricolă şi industrială

Vom fi în prima linie în producția de echipamente medicale, medicamente, pentru tratarea maladiilor virale, cardiovasculare, neurologice, împotriva cancerului

Comentatorii au mai adăugat la priorități industria agroalimentară şi cea de armament, care vor continua să fie piese de rezistență ale dezvoltării.

Bijuteria coroanei a modernizării va trebui să fie centrul de la Skolkovo, imaginat după modelul Silicon Valley, care va beneficia în primii trei-cinci ani de investiții în valoare echivalentă a şase miliarde de dolari.

Liderul de la Kremlin a enumerat şi o serie de „acțiuni strategice

şi cotidiene ale statului” ce țin mai degrabă de nivelul de trai:

Încetinirea şi stoparea tendințelor demografice negative

Creşterea calității asistenței medicale, stimularea natalității

Securitatea drumurilor şi a producției

Lupta împotriva alcoolismului

Dezvoltarea culturii fizice şi a sportului

Apoi, în câmpul democrației, alte sarcini:

Libertăți politice fundamentale

Lichidarea focarelor de corupție

Schimbul direct de opinii şi cunoştințe

O societate mai deschisă şi mai transparentă ca niciodată

Democrația, însă, a ținut să sublinieze liderul rus, nu va copia mecanic modele străine. Societatea civilă nu va fi cumpărată prin subvenții din străinătate. Cultura politică nu va imita pur şi simplu cutumele politice ale societăților avansate. Nu se poate importa un sistem juridic eficace.

Dar, a adăugat Medvedev, vom învăța de la alte popoare.

În esență, e vorba de „modernizarea globală nonviolentă a țării, pe baza valorilor democratice şi umaniste”, cum rezuma „Vremia Novostei”.

Medvedev nu a ezitat să amintească şi adevăruri dezagreabile pentru concetățenii săi: societate civilă slabă, nivel scăzut de organizare şi autogestiune, întârziere economică gravă, obişnuința de a trăi din exportul de hidrocarburi, corupție legendară.

În 2010, Rusia era pe locul 63 în lume la competitivitate economică.

Două tare împiedică, în principal, dezvoltarea Rusiei: socialismul şi corupția.

În iulie 2010, la Forumul politic global de la Iaroslav, şeful statului a completat programul cu dimensiunile sistemului politic şi politicii externe. Modernizarea şi democratizarea, a spus el, sunt interdependente şi se întăresc reciproc. Rusia, a mai spus Medvedev, are un sistem democratic, dar el este „tânăr, imatur, incomplet şi fără experiență”.

În abordarea democrației, Medvedev se află aşadar între paradigma occidentală şi cea chineză. Vestul vede democrația ca o precondiție pentru modernizarea economică şi prosperitatea socială, China consideră că dezvoltarea economică susținuta este cel mai bun mijloc pentru democratizarea statului.

Unii comentatori occidentali văd în strategia modernizării Rusiei una de perpetuare a regimului întemeiat de Putin, dar şi de reînnoire a mandatului prezidenţial al lui Medvedev. Alţii vorbesc de necesitatea de a da ruşilor un mesaj, de afirmare a identităţii naţionale şi de Risorgimento a măreţiei Rusiei.

Medvedev, susţin ei, încearcă să armonizeze deziderατele forţelor liberale şi conservatoare, propunând un fel de "„treia cale". Va fi, oricum, prima experienţă din istoria Rusiei bazată pe instituţiile şi valorile democratice. Dar modernizarea Rusiei nu va însemna occidentalizare.

Demersul public al preşedintelui recurge uneori la accente dramatice. De modernizare, spune el, depinde „supravieţuirea Rusiei în lumea contemporană". Prestigiul patriei şi bunăstarea naţională nu se pot baza la nesfârşit pe realizările trecutului, a făcut el apel şi la sentimentele patriotice.

La scara istoriei, de la începuturi, ruşii au fost mai întâi modernizaţi de varegi, apoi, în vremea lui Petru cel Mare, şi-au construit o armată, o flotă, o capitală „în stil european", au urmat încercări timide de democratizare în timpul ţarului Aleksandru şi ale lui Stolîpin, iar influenţa occidentală a fost introdusă treptat, dar cu prudenţă. Modernizarea forţată, fără precedent ca amploare, iniţiată de bolşevici în 1917, s-a soldat cu sacrificii enorme pentru populaţie şi în cei 70 de ani de perioada sovietică elitele au fost distruse, au pierit zeci de milioane de vieţi şi cetăţeanul Rusiei a devenit un homo sovieticus timorat, resemnat, docil.

Marele pariu al modernizării implică, în mod obligatoriu, antrenarea populaţiei în program. Un studiu sociologic publicat de „Kommersant" arată că peste 60 la sută din populaţie are o atitudine paternalistă asupra vieţii şi o inerţie tributară unui mod de gândire „rural". De aceea, cum spunea sociologul Aleksandr Ansan, strategia modernizării trebuie să se bazeze şi pe specificul naţional, căci „anacronismele ar putea fi convertite în resurse daci modernizarea este adaptată la valorile şi tradiţiile naţiunii".

Sfidarea modernizării Rusiei naşte multe întrebări.

Una dintre ele, poate cea mai vânturată, priveşte stabilitatea puterii la vârf. Eu cred însă că formula Putin-Medvedev este una viabilă, într-o perspectivă, aş zice, medie.

Dar:

- vor putea fi antrenate resursele materiale şi mai ales umane ale Rusiei în program?
- se va putea integra Rusia organic în circuitul economic şi de afaceri mondial altfel decât prin materiile sale prime?
- va fi politica externă a Rusiei atât de flexibilă încât să stabilească relaţii de încredere cu statele care sunt promotorii mondiali ai inovaţiei şi va fi găsită formula de conlucrare cu China şi alte state emergente? Căci fără aceste conexiuni, modernizarea Rusiei ar fi practic nerealizabilă.
- în ce măsură viitorul echilibru mondial (relaţiile SUA-China) şi european (UE-Rusia, de fapt mai degrabă Germania-Rusia) va crea un mediu favorabil modernizării iniţiate de preşedintele Medvedev.

15 noiembrie 2010

La ce mai e bună presa

2010 a fost Anul prieteniei ruso-franceze. Decizie solemnă, responsabilă, luată la cel mai înalt nivel în cele două capitale, un program impresionant de „manifestări” monitorizat de MAE-uri, baletul rus îi Franța, Mireillle Mathieu în Rusia etc. etc.

E cel puțin agreabil că în viața publică europeană își mai fac loc, printre crispări şi ipocrizii, şi asemenea întâmplări utile, şi culturale, şi de suflet. Din ele, oamenii politici n-au de câştigat, diplomații au bătăi de cap, iar oamenii de afaceri nu se aleg cu mare lucru în afară eventual a acelora care se ocupă de turism. Câştigă, în orice caz, publicul iubitor de cultură şi artă. Dar se apropie şi se cunosc oare mai mult între ele popoarele respective după un astfel de „An al prieteniei”?

Întrebarea nu şi-o pune vreun cârtitor oarecare, ci un prieten sincer al Rusiei. Scriitorul francez Marek Halter, originar din Europa de Est şi care, împreună cu familia sa a fost eliberat dintr-un lagăr de concentrare nazist, după care a trăit câțiva ani în URSS, le este recunoscător ruşilor că i-au salvat viața, şi, de ani buni, se ocupă de un proiect universitar franco-rus. A vibrat, şi el, la ideea Anului festiv şi s-a implicat activ în programele lui.

şi totuşi, după primele două luni ale respectivului an, şi-a pus întrebarea dacă măreața idee îi va apropia mai mult pe ruşi şi francezi, care şi-aşa au o prietenie tradițională la toate palierele, îşi prețuiesc reciproc cultura etc. Scriitorul e cam sceptic. Omul de rând, constata el, nu e prea entuziasmat de ce i se oferă cu atâta generozitate.

Ruşii, zice el, văd mai departe că ziarele şi televiziunile din Franța îi prezintă, pe ei şi țara lor, aşa cum îi prezintă, cunoscuții francezi îl întâmpină pe scriitor cu aceleaşi replici de tipul „A, iar ne vii cu prietenii tăi, ruşii” sau „Omul tău, Putin”. Adică, tot ca mai-nainte. Degeaba vine în Franța o trupă faimoasă de balet sau filme

răscolitoare din Rusia. Despre faptul că Europa se întinde de la Atlantic la Urali, deci cuprinde şi Rusia, se ştie încă înainte ca generalul de Gaulle să consacre respectiva sintagmă. Important este că marele public, opinia publică, țara profundă, să fie sensibilizate, să intre în empatie. Cine poate face acest lucru? Scriitorul nu răspunde. Dar răspunsuri pot fi găsite. De pildă, presa. Presa scrisă, vorbită, văzută. Mai mult şi cu mai mult succes decât oficialii, presa poate fluidiza relațiile dintre două popoare, prin ceea ce face ea, ceea ce poate face ea, clipă de clipă, în fel şi fel de forme.

23 noiembrie 2010

Un deziderat acut: dialog deschis şi fără discontinuităţi

În deschiderea suitei de simpozioane internaţionale iniţiate de Inforusia am spus următoarele:

Începem, în acest cadru distins şi competent, cu o participare onorantă, un demers gazetăresc, dar de fapt multidisciplinar, de strictă actualitate şi de perspectivă.

Inaugurăm o suită de simpozioane internaţionale sub genericul „Romania-Europa-Rusia”.

Iniţiativa acestui demers al agenţiei de presă inforusia.ro a fost primită, de la bun început, cu un viu interes de mediile publice din România cărora ne-am adresat, dar şi în Rusia, în Ucraina, în R Moldova, în alte state europene.

Doresc, de aceea, să mulţumesc, încă o dată, în egală măsura, tuturor celor care, în România, au rîspuns prompt ăi s-au alăturat acţiunii noastre, şi Ambasadei Federaţiei Ruse, firmelor care sprijină iniţiativa, şi în primul rând Lukoil România, pentru receptivitatea şi susţinerea spontan manifestate.

Acest demaraj favorabil al acţiunii de presă „România-Europa-Rusia” este pe cât de salutar, pe atât de firesc. Dinamica relaţiilor din Europa, care are ca parte integrantă, organică, şi Rusia, şi Ucraina, şi R. Moldova, nu numai statele din Uniunea Europeană, este o dinamică tot mai interesantă, mai animată, mai promiţătoare.

Se configurează un nou construct continental, o nouă arhitectură de securitate şi cooperare, un nou tip de relaţii interstatale şi interumane în toate compartimentele realităţii. şi NATO, prin noul său concept de securitate, şi Uniunea Europeană, prin programele şi proiectele sale, şi Rusia, prin proiectul Helsinki II lansat de preşedintele Medvedev, toate statele europene sunt tot mai angrenate în acest curs favorabil. România este structural angajată în acest proces. România se doreşte şi acţionează ca o punte de legătura între

noul Est şi noul Vest, între Europa de la Atlantic până la Baltica şi Marea Neagră şi Rusia.

Dar această acţiune jurnalistică nu face politică într-un sens strict sau nu face în primul rând politica, este o acţiune profesională, chiar dacă vizează obiective ambiţioase.

Ne propunem o mai bună şi mai corectă cunoaştere, mai bună şi mai corectă înţelegere reciprocă, un dialog deschis, şi fără discontinuităţi. În acest dialog, care antrenează, alături de ziarişti, academicieni, cercetători ştiinţifici, istorici, economişti, diplomaţi, oameni de cultură şi artă dar şi de afaceri, nu-şi au locul prejudecăţile, disputele interesate sau politicianiste, incriminările, procesele de intenţie.

După cea mai mare catastrofă geopolitică a secolului XX, cum a numit Vladimir Putin dezmembrarea URSS, relaţiile statelor est-europene cu Rusia s-au prăbuşit şi ele la niveluri fără precedent.

O situaţie poate explicabilă, dar cu totul nefirească pentru state vecine. Nefirească, mai ales pentru că parcă tinde să se perpetueze, de peste două decenii, între state vecine, complementare în multe privinţe, cu un fond de tradiţii şi interese comune. Răceala, crisparea, reticenţa, prejudecăţile, nu duc decât la distanţare şi dezinteres reciproc.

Răspunderea revine, în această privinţă în primul rând factorului politic, dar instituţiile culturale, religioase, turistice, sportive, ONG-urile, mass media, care nu mai este subordonată puterii, ci independentă, au intrat, din păcate, şi ele în acest siaj politic neproductiv.

În acest context, repet, nefiresc, reciproc păgubitor, pentru normalizarea şi cordializarea climatului din estul continentului şi în general din Europa, presa are posibilitatea, poate chiar într-o mai mare măsură decât factorii menţionaţi, să producă o deschidere, să imprime la nivelul opiniei publice, dar şi al oficialităţilor, un nou curs, o nouă percepţie, o nouă abordare.

Nu mai trebuie să primim indicaţii de undeva pentru a informa şi comenta, pentru a comunica în mod direct cu publicul. Singura rigoare, autoimpusă dar salutară, este cea a deontologiei profesionale.

Oamenii politici pot fi suspicioşi, oamenii de afaceri pot fi prudenţi, istoricii au probleme complicate de lămurit în domeniul lor, dar oamenii de cultură şi artă, slujitorii bisericii ortodoxe, sportivii, tineretul, turiştii, ONG-urile, nu sunt de nimeni opriţi să se apropie.

Marele diplomat român din perioada interbelică Nicolae Titulescu, care pleda înflăcărat pentru normalizarea relaţiilor cu Rusia vecină, vorbea de spiritualizarea frontierelor.

Iar presa poate face enorm în această privinţă. Pentru mass media, frontierele nu mai sunt astăzi un obstacol, de fapt nu mai există. Mai mult, mass media poate demola bariere în această zonă care se resimte încă de pe urma războiului rece.

Nu vreau totuşi, nici să influenţez discuţiile ce vor urma, nici să anticipez concluziile acestor reuniuni profesionale.

Dar cred că avem acum un bun prilej să ne gândim şi la alte simpozioane, naţionale şi regionale, la campanii comune de presă, la formarea de ziarişti pe profil, la vizite reciproce de ziarişti, la publicaţii şi cărţi elaborate împreună.

De aceea, închei spunând că presa poate fi, într-o măsura mult mai mare, un antemergător.

Ea este un antemergător al forţei de şoc pe care politologul american Joseph S. Nye o numeşte soft power şi care se impune acum, pretutindeni în lume, forţei brutale a armelor, încordării, neîncrederii, izolării sterile.

Îmi exprim speranţa că aceste simpozioane, dezbaterile lor, vor stimula un interes, vor da un impuls, vor fixa o preocupare şi vor potenţa un efort.

1 decembrie 2010

EXTERNET

Costumul lui Lenin

Criza economică şi financiară mondială a afectat şi standardul (nu de viaţă, ci) de confort al lui Vladimir Ilici Lenin, al cărui trup îmbălsămat se află depus într-un catafalc de sticlă, în mausoleul din Piaţa Roşie. O dată la trei ani, lui Lenin i se preschimbă costumul, un costum din stofă fină, achiziţionat din Elveţia, dar în acest an, liderul Revoluţiei din octombrie n-a mai putut beneficiat de un costum nou. Din lipsă de bani.

„Statul n-a mai dat nici un ban din 1992 - se plânge Iuri Denisov-Nikolski, directorul adjunct al Institutului de cercetări ştiinţifice care se ocupă de Mausoleul din Piaţa Roşie şi de rămăşiţele pământeşti ale legendarei personalităţi istorice depusă aici. Tot ce primim acum vine numai de la Federaţia Mausoleului şi de la donatori. Cum putem să-i schimbăm costumul în aceste condiţii economice”.

Trupul lui Lenin face, în mod periodic, obiectul unor operaţiuni de recondiţionare, timp de două luni. „Este o tehnologie unică - spune Denisov-Nikolski. Mulţumită acestui tratament, corpul lui Lenin poate să dăinuie aici încă sute de ani”.

Între timp, continuă dezbaterea pe tema! Mai trebuie să stea trupul lui Lenin în Mausoleu ori trebuie îngropat? O decizie greu de luat, căci după un atentat săvârşit asupra unui monument al lui Lenin la Sankt Petersburg a stârnit proteste violente. „Închipuiţi-vă ce s-ar întâmpla dacă am încerca să mutăm de aici trupul lui Lenin” - a declarat agenţiei RIA-Novosti Vladimir Kojin, unul dintre directorii administratori de la Kremlin.

Statuia deteriorată a lui Lenin din Sankt Petersburg a fost supusă unei operaţiuni minuţioase de restaurare. Pentru asta s-au găsit bani. Pentru un costum nou, nu.

3 august 2009

Domnul Niet

Domnul Niet, în engleză Mr. No, adică cel ce spune întotdeauna Nu, este cel mai enigmatic ministru de Externe al Uniunii Sovietice, Andrei Gromîko. În iulie 2009 se împlinesc 100 de ani de la naşterea lui, într-un sat din Belarus, de unde a plecat să învețe la o şcoală tehnică agricolă, pentru a ajunge apoi unul dintre cei mai renumiți şefi ai diplomației sovietice, iar în final chiar şeful (formal) al statului: preşedintele Prezidiului Sovietului Suprem al URSS.

Această carieră uluitoare i se datorează lui Molotov, căruia i-a căzut cu tronc şi care chiar l-a introdus la Stalin, împrejurare în care „părintele popoarelor" l-a povățuit ca, în misiunea sa diplomatică din America, să intre prin biserici şi să asculte atent cum pronunță pastorii de acolo limba engleză, ca să învețe ceva de la ei. Fapt e că Gromîko s-a lipit de spațiul american, a fost numit ambasador în SUA în 1943, a semnat în 1945, Carta Națiunilor Unite la San Francisco, a fost apoi şi ambasador la ONU, după care adjunct şi, în sfârşit, ministru de Externe al URSS.

L-am văzut, la sediul ONU de la New York: părea un tip absolut impenetrabil, fără emoții (adică şters). Un coleg de la Agerpres a încercat, naivul, să-i ia o declarație de presă, la care Gromîko i-a tăiat-o: „Pentru presă română? Nu!" Am obținut, cu această ocazie, şi noi, un celebru Niet de-al lui Gromîko.

Avea, oricum, o figură mereu tristă, ca şi ministrul şi apoi prim-ministrul Kosîghin. Nu era deloc un personaj interesant, nici măcar după ce, într-un târziu, şi-a scris memoriile, la fel de plicticoase ca autorul lor. Era de reținut doar prin figura şi comportamentul lui de Buster Keaton, împietrită sub povara şi în angrenajul imensei birocrații sovietice. Căci se zice, de altfel, că era foarte citit, foarte erudit. Dar la ce i-a folosit?

5 august 2009

Un al doilea război rece

Se spune că ruşii nu ar prea avea să-i mulţumească lui Gorbaciov pentru ceva, căci, cu reformele sale, ar fi precipitat procesul dezmembrării URSS. şi totuşi, ruşii pot să-i mulţumească ultimului lider roşu de la Kremlin măcar pentru ceva: a normalizat, împreună cu Deng Xiaoping, relaţiile ruso-chineze. Încă din anii 1960, din timpul lui Hruşciov între cei doi giganţi comunişti se desfăşura un război rece care ameninţa, în unele momente să degenereze într-o confruntare mai periculoasă decât aceea dintre URSS şi Statele Unite. Cel puţin această este aprecierea fostului ministru de externe chinez Qian Qichen, care relatează în cartea sa „Zece episoade din diplomaţia Chinei" că i-au trebuit zece ani să pregătească întâlnirea dintre Gorbaciov şi Deng din primăvara lui 1989, la Beijing.

Chinezii vedem „trei bariere" în calea normalizării relaţiilor bilaterale: sprijinul sovietic pentru intervenţia militară a Vietnamului în Cambodgia, prezenţa militară sovietică în Mongolia şi concentrarea de trupe sovietice la graniţa cu China. Beijingul se simţea într-o situaţie inconfortabilă şi la frontierele de nord, şi la cele de sud. Brejnev a decedat la numai două săptămâni înainte de începerea consultărilor sovieto-chineze, în octombrie 1982, iar succesorii săi - Andropov şi Cernenko - n-au avut nici ei timp să finalizeze întâlnirea la vârf. La Beijing a ajuns, în sfârşit, Gorbaciov, între 15 şi 18 mai 1989. În ambele ţări socialiste fuseseră lansate programe faimoase de reforme (programul chinezesc avea să fie mai norocos). Nu-şi făceau, nici unii, nici ceilalţi iluzia că s-ar putea înţelege în dispută ideologică, dar urmăreau să ajungă măcar la relaţii de parteneriat, ca vecini. Liderul chinez a obţinut cele trei puncte revendicate („barierele") şi armata chineză s-a redistribuit altfel în teritoriu. Liderul sovietic a câştigat şi el, un lucru nu mai Putin important: China a recunoscut frontiera de câteva mii de km, cu

URSS (contestată cândva de Mao Zedong) şi s-a trecut la demarcarea ei.

A urmat o perioadă de înviorare economică în fiecare din cele două țări, dar pe fondul unui îngheț politic. După evenimentele din Piața Tien Anmen, SUA şi Vestul în general au înăsprit politica lor față de R.P. Chineză, dar Gorbaciov nu a ezitat să acorde ajutor militar Beijingului, care nu mai reprezenta o amenințare militară pentru URSS. Gorbaciov şi Deng au pus capăt războiului rece între Moscova şi Beijing înainte că Moscova şi Washingtonul să proclame încheierea războiului lor rece, cel consemnat în istoria secolului XX.

7 august 2009

Pariu cu istoria

„Va fi foarte folositor țării” - așa l-a prezentat, la 9 august 1999, președintele Boris Elțîn pe noul premier al Rusiei, Vladimir Putin. Fostul demnitar municipal de la Sankt Petersburg, apoi șef al FSB, venea în fruntea guvernului Rusiei după trei deținători ai funcției care au venit și au plecat rapid: trei premieri în 17 luni.

Decizia lui Elțîn a fost văzută de unii, la vremea respectivă, ca încă o dovadă a lipsei de discernământ a unui lider aiurit și iresponsabil. După zece ani, opiniile rămân împărțite. Dacă sondajele de opinie îl creditau, în iulie 2009, pe Vladimir Putin cu o popularitate de 77 la sută, un lider al opoziției insistă să susțină că promovarea lui Putin a fost „cea mai mare greșeală” a lui Elțîn.

În Duma de Stat (care l-a investit pe premier cu o majoritate la limită), printre politicieni și ziariști sau în rândul publicului, Putin era fie necunoscut, fie un birocrat de primărie șters, fie un pericol pentru democrație, pentru că venea din serviciile secrete. „Mulți spun că, pentru Putin, cel mai mare obstacol a fost nu să-i convingă pe alegători de competența sa, ci să șteargă imaginea de personaj rece și cenușiu” - scrie un ziar rusesc.

Această imagine s-a șters nu atât prin prestația consilierilor de imagine care ni-l arăta pe liderul charismatic la pescuit și în avioane sau pe submarine, mângâind balene albe și ucigând fiare sălbatice, practicând judo sau relaxându-se în familie cu soția și cele două fiice, cât prin performanțele omului de stat care a condus Rusia opt ani ca președinte iar acum ca șef al guvernului. Rușii - ne învață sondajele de opinie - au încredere în Putin pentru că pus capăt nesiguranței create de situația din Cecenia, domniei oligarhilor și declinului internațional al Rusiei. Dar au încredere în el mai ales pentru ce urmează să facă de acum încolo. Rusia va trece în continuare prin mari încercări și de la Vladimir Putin „se așteaptă minuni” în depășirea lor cu bine -

explica Evgheni Gontmaher, directorul Centrului de studii sociale al Institutului de Economie al Academiei de ştiinţe a Rusiei.

Înainte de a deveni istorie, Putin trebuie să o mai facă.

9 august 2009

Goana după aur

Câțiva deputați ruşi au sfătuit România, în instanțe europene, să caute în Japonia aurul din tezaurul trimis la păstrare la Moscova..

Până să se stabilească soarta Tezaurului României sau în ce condiții ar trebui el dat înapoi (dacă România mai e ceva datoare etc.), problema este: unde e de fapt Tezaurul?

Se emit fel şi fel de ipoteze, unele de-a dreptul năstruşnice. Mai de crezare ar fi, de pildă, supozițiile că aurul românesc s-ar afla îndeosebi în diverse bănci străine. Alții susțin că o parte a Tezaurului României s-ar afla în apele adânci şi clare ale lacului Baikal.

O legendă repusă în circulație vorbeşte de aurul alb-gardiştilor amiralului Kolceak, iar submarinul Mir, modernizat, a început o misiune ştiințifică în adâncurile lacului Baikal pentru a-i da de urmă. O fi şi aur românesc prin comoara ascunsă (probabil) în lacul siberian?

Pe tema acestei comori se produc, la fel, diverse variante. Se reconstituie itinerarii de transport sau destinații (din acest aur Kolceak ar fi cumpărat locomotive din America sau avioane din Franța etc.), iar cineva afirmă că bolşevicii ar fi reuşit să recupereze din acest aur 323 de tone. Fabulos tezaur, dacă ar fi aşa! Alții pretind că tezaurul românesc ar fi fost furat de trupele cehe şi slovace rătăcite prin Siberia în timpul primului război mondial şi al revoluției bolşevice. Alții, că acest aur ar fi fost transferat în bănci din SUA, Franța, Marea Britanie, Japonia şi China (vreo sută de tone, acolo).

Încurcate mai pot fi căile aurului!

12 august 2009

Jumătăți de pahar

În acelaşi ziar, „The Moscow Times”, la numai câteva zile distanță, doi comentatori au opinii diferite despre performanțele politicii externe a Rusiei. Vladimir Rîjkov vorbeşte în termeni catastrofici despre eşecurile care se prăvălesc în avalanşă şi pot duce la „un al doilea colaps geopolitic după cel al dezintegrării URSS”. Şi enumeră: deteriorarea relațiilor cu Belarus, apropierea Armeniei de Turcia şi îndepărtarea de Rusia, deschiderea de noi piețe pentru gazul turkmen - China şi proiectul Nabucco, nerecunoaşterea internațională a independenței Osetiei şi Abhaziei, (cu excepția Rusiei şi a Republicii Nicaragua), relațiile antagoniste cu Ucraina, dificultățile proiectelor South Stream şi Nord Stream, scăderea nivelului relațiilor cu UE, adversitatea crescândă în relațiile cu NATO, distanțarea Azerbaidjanului de Rusia şi apropierea republicii caucaziene de Occident, poziția Kîrgîzstanului în privința bazelor americane şi ruseşti de pe teritoriul său. „Încercarea premierului Putin de a restabili influența Rusiei în fostele republici sovietice a eşuat în mod nefericit” - conchide necruțător Rîjkov.

Celălalt comentator, Nabi Abdulaev, vede lucrurile altfel: Moscova a demonstrat lumii că este hotărâtă să oprească înaintarea NATO şi a-şi apere interesele naționale, iar SUA şi UE şi-au restabilit relațiile cu Rusia după războiul din Georgia (e drept, remarca şi el, că raporturile Moscovei cu statele din CSI trec printr-o pasă proastă). Şi cotidianul electronic Pravda.ru consemnează, ca un succes al Moscovei, blocarea pe o „linie roşie” a expansiunii NATO (în Ucraina şi Georgia). Ar mai fi de amintit, la activ şi altele: relațiile bune ale Rusiei cu Germania, Franța şi alte mari state vesteuropene, revirimentul prezenței, inclusiv militare, a Rusiei pe mările şi oceanele lumii (din Venezuela în Vietnam şi din Arctica în Siria) etc. Evoluția de ultima oră a relațiilor ruso-bulgare oferă fiecăreia dintre părți motive de satisfacție şi insatisfacție. Paharul politicii internaționale a Rusiei este, şi el, pe jumătate plin, pe jumătate gol.

14 august 2009

Michael, vecin cu Lenin?

Exasperat de tribulațiile înmormântării lui Michael Jackson, un fan moscovit al regelui pop, crede că a găsit o formulă care ar putea mulțumi pe toată lumea: el propune, nici mai mult, nici mai puțin decât ridicarea celei mai scumpe construcții funerare din lume, din sticlă şi pietre prețioase, în Piața Roşie, în vecinătatea Mausoleul lui Lenin. "Ar putea fi o piramidă, care să simbolizeze spațiul şi eternitatea" - îşi argumentează ideea Aleksandr Valov, de profesie producător de showbiz. Şi cheltuielile se vor scoate până la urmă din vânzarea de bilete de intrare, care nu vor fi deloc scumpe, mai puțin de un dolar, adică aproximativ prețul unui bilet de metrou.

Michael ar fi cu siguranță mulțumit de vecinătatea lui Lenin, crede a şti autorul propunerii. De altfel, în cele două turnee ale sale în Rusia, Michael a trecut şi prin Piața Roşie şi i-a plăcut. „Mumia sa, depusă în Piața Roşie, va emana o energie a păcii şi bunătății".

Valov propusese inițial ca Michael să-i ia pur şi simplu locul lui Lenin în Mausoleul construit special pentru liderul bolşevic, dar criticile vehemente ale publicului (fani fie ai lui Lenin, fie ai lui Michael) l-au făcut să-şi amendeze rapid proiectul. Acum susține că a intrat în vorbă cu nişte oameni de afaceri ruşi care ar fi dispuşi, spune tot el, să investească trei miliarde de dolari în năstruşnicul proiect. Din această sumă, două miliarde vor fi date familiei artistului, care ar scăpa astfel de datorii.

Familia lui Michael Jackson nu a reacționat însă nicicum la soluția propusă de producătorul rus de spectacole. „Să însemne oare această tăcere un consimțământ?" - se întreabă publicația „Russian Today".

17 august 2009

A pune răul în faţă

Dacă războiul rece s-a încheiat, nu se ştie încă. Dacă Rusia a pierdut acest război, iar nu este clar, căci sunt comentatori care susțin că avut şi ea un mare câştig: libertatea. Oricum, cu sau fără război rece, acelaşi sau altul, lumea nu e nici pe departe relaxată. Iar logica războiului rece funcționează până la niveluri de vârf.

Înaintea turneului său de „consolare" a Georgiei şi Ucrainei (considerat necesar după vizita preşedintelui Obama la Moscova), vicepreşedintele Joseph Biden a sugerat că o Rusie slăbită ar fi în interesul Statelor Unite şi s-a declarat mulțumit că situația se prezintă chiar aşa (cel puțin după aprecierile domniei sale). Dacă optica preşedintelui este şi cea a preşedintelui nu este prea clar, însă doi autori americani, Donald K. Bandler şi Jakub Kulhanek susțin în publicația „Foreign Policy" că „în situația în care eşecurile Moscovei vor continua, lumea va deveni un loc mult mai periculos".

Care sunt eşecurile Moscovei nu ni se spune, dar ni se oferă o demonstrație, prin metoda reducerii la absurd, care validează ideea că „o Rusie instabilă ar putea fi mult mai periculoasă". Să presupunem, spun cei doi autori, că în 2011 criza financiară va înrăutăți grav situatța în Rusia, se vor produce tulburări de masă reprimate sever de autorități Medvedev îi va preda puterea supremă lui Putin, care va recurge la un „naționalism agresiv" în țară şi în relație cu statele vecine, Georgia lui Saakasvili va fi bombardată şi ocupată, SUA şi Polonia vor trimite trupe în statele baltice, Azerbaidjanul şi Finlanda vor cere să intre în NATO şi câte şi mai câte. „Slăbiciunea Rusiei se va transforma într-o criză mondială"- conchid autorii americani. Dezbaterea din revistă americană se extinde însă şi cineva dezvoltă un alt scenariu, privitor la escaladarea unei crize între Israel şi Iran, din care marele învingător ar fi tot „Rusia lui Putin".

E adevărat că a pune răul în față poate fi şi o dovadă de înțelepciune, dar de ce nu se imaginează şi scenarii despre cum s-ar putea depăşi criza mondială sau diversele crize punctuale din diverse zone ale lumii? Aici, inspirația exegeților pare să-şi sece izvorul.

18 august 2009

Chimerica

Chimerica nu vine la Himerica (deşi se poate croşeta şi pe această sugestie), ci de la China - America. Termenul l-a inventat universitarul american Nigel Ferguson de la Harvard şi a devenit mult mai prezent în mass-media după vizita în SUA a preşedintelui chinez Hu Jintao (care a urmat vizitei preşedintelui Obama la Moscova). S-a vorbit, cu acest prilej, despre lansarea dialogului strategic şi economic americano-chinez, iar Obama a declarat că relaţia dintre SUA şi China va modela secolul XXXI. Sunt multe argumente în favoarea acestui scenariu. America şi China, primele două economii ale lumii, vor reprezenta, însumat, 40 la sută din pib-ul mondial şi 50 la sută din creşterea globală. Vor fi şi primele două puteri militare ale globului. Iar dependenţa mutuală dintre cei doi supermari este tot mai evidentă.

Ar mai fi de stabilit dacă lumea din viitorul apropiat va fi una bipolară (Washington şi Beijing) sau una monopolară (a unui condominium americano-chinez). Părerile sunt împărţite. Kissinger, Brzezinski şi, probabil, Obama înclină spre a doua variantă.

Şi mai e ceva: unde s-ar regăsi Rusia în această ecuaţie. Ar avea ea de câştigat sau de pierdut dacă China va deveni principalul partener (sau rival) al Americii? Mulţi experţi susţin că Beijingul ar fi de fapt aliatul natural al Moscovei împotriva hegemoniei SUA.

O publicaţie de la Moscova a convocat la o discuţie pe această temă câţiva specialişti americani şi ruşi. Universitarul Ethan S. Burger de la Georgetown crede că "„ alianţa extinsă între SUA şi China împotriva Rusiei ar fi cel mai nefericit lucru". În ultimă instanţă, Rusia este parte a Europei iar pilonii lumii de mâine par a fi SUA, China şi Europa. Iar performanţele Chinei nu trebuie supraapreciate. De aceea, SUA ar trebui să adopte „o politică externă flexibilă".

Prof. Stephen Blank de la Colegiul de Război al SUA crede că

Rusia a pierdut până acum pentru că a administrat prost relațiile sale şi cu America, şi cu China, dar că prin conlucrare economică cu RP Chineză s-ar putea asigura şi dezvoltarea Rusiei de dincolo de Urali, şi a nord-estului Chinei, şi a zonei Asia- Pacific în general.

Nikolai Patruşev, secretarul Consiliului Securității al Rusiei observă că prioritare în politica Moscovei sunt statele vecine, iar relațiile ruso-chineze au atins un nivel înalt fără precedent. În sfârşit, adjunctul MAE Serghei Ribakov crede că Rusia „nu poate concura economic cu China”, existând riscul că „Rusia să aibă parte de presiuni mai mari în sensul de a urma interesele Chinei în relațiile acesteia cu SUA”, interese care nu ar fi neapărat şi cele ale Rusiei.

Oricum, cel puțin deocamdată, constructul Chimerica pare o utopie, aşa cum sunt şi Eurasia, Estasia şi Oceania din celebrul roman „1984” al lui Orwell.

20 august 2009

Etatizare pe timp de criză

Visul oligarhilor ruşi, care în timpul lui Elţîn părea că se materializează cu repeziciune, s-a spulberat: statul controlează astăzi jumătate din economia Rusiei. O confirmă însuşi adjunctul ministrului pentru Dezvoltarea economică, Andrei Klepaci.

Experţii consideră însa că participarea statului este mult mai importantă, iar unii dintre ei o justifică prin actuala situaţie economică instabilă. În această privinţă, spune ministrul Klepaci, Rusia nu este un caz izolat, căci procentul de participare a statului în economia mondială este, în medie, de 30 la sută.

În ce priveşte Rusia, „50 la sută este un nivel puţin prea ridicat, dar faptul se explică prin aceea că statul a preluat prea multe active în timpul perioadei de criză şi încearcă să creeze grupuri specializate în tehnologiile de vârf, cum este Rosstehnologhi, care sunt capabile să vorbească de la egal la egal cu companiile energetice”- explică expertul Dmitri Beloussov. El crede că sfârşitul crizei va aduce un nou val de privatizări, iar sectorul public al economiei se va reduce la 20-30 la sută.

Dacă va apărea, cu această ocazie, şi o nouă generaţie de oligarhi ruşi, rămâne de văzut.

24 august 2009

Bătălia conductelor

Tranzitul gazelor devine o problemă care pare să o depăşească pe aceea a producţiei şi contractării gazelor, spun experţii. Competiţia internaţională cunoaşte aici episoade dintre cele mai palpitante. În această competiţie, Rusia a marcat în ultima vreme câteva puncte importante: proiectele Nord Stream şi South Stream, şi cele convenite cu Turcia. Conductele proiectate vor avea o capacitate globală de 45-60 de miliarde metri cubi de gaze şi vor ocoli sistemul de gazoducte ucrainean. Uniunea Europeană, cu sprijinul deschis al SUA, a marcat şi ea un punct: proiectul Nabucco, cu o capacitate anuală de 30 de miliarde metri cubi. Dar aceste gaze nu sunt deocamdată contractate ferm, după cum nici unele dintre proiectele ruseşti nu sunt pe deplin perfectate sau nu au finanţarea necesară asigurată.

Publicaţia „Rusia Today" înmănunchează opiniile câtorva americani despre această „bătălie a conductelor", ceea ce nu clarifica prea mult lucrurile. Edward Lozansky, preşedintele Universităţii Americane din Moscova, apreciază, de pildă, că proiectul Nabucco „este mai degrabă un aranjament politic decât unul economic". Fără gazul rusesc şi cel iranian, estimează el, acest proiect nu poate fi viabil. Vladimir Beleaeff, preşedintele lui Global Society Institute din San Francisco, afirma că ar fi nerealist să se creadă că, prin Nabucco, Rusia ar putea fi detronată din poziţia ei dominantă de pe piaţa energetică europeană. În sfârşit, prof. Stephen Blank de la Colegiul de Război al SUA apreciază că „nu este sigur nici că Nabucco, nici South Stream vor putea fi realizate".

26 august 2009

Proiecte militare pontice

Rusia îşi va construi o bază militară navală pentru Flota Mării Negre la Novorossiisk, care va fi operațională după 2016 şi va găzdui 90 de nave, inclusiv submarine, a anunțat preşedintele Medvedev în această vară, de pe bordul crucişătorului Moskva. O altă bază militară marină va fi instalată în portul Temriuk, în Marea Azov.

În 2017, acordul de staționare a navelor militare ruse în portul ucrainean Sevastopol va expira. Ucraina doreşte să pună capăt prezenței militare ruse la Sevastopol, Rusia nu intenționează să dea curs acestei cerințe, dar şeful statului major general al armatei ruse, generalul Nikolai Makarov, a precizat că trebuie totuşi avută în vedere orice eventualitate.

Oricum, Sevastopolul nu mai este formula optimă de amplasare pentru Flota rusă a Mării Negre în actualul context tensionat dintre Moscova şi Kiev, dintre Moscova şi Tbilisi, aşa cum s-a dovedit şi în timpul războiului din Georgia. După ce crucişătorul Moskva s-a deplasat în apropierea coastelor georgiene, a trebuit să stea, la întoarcere, câteva luni în larg înainte ca autoritățile ucrainene să-i permită revenirea în bază. O nouă bază operațională rusă în Marea Neagră devine tot mai necesară.

27 august 2009

Adaptarea la criză

Patru din cinci ruşi se aşteaptă ca, odată cu venirea toamnei, să se ridice un nou val al crizei şi doar patru la sută cred că situația este pe cale să se îmbunătățească - susține un sondaj de opinie al Centrului Levada.

Percepția crizei, observă psihologul Olga Mahovskaia, a evoluat cam în felul următor: Mai întâi, şi cetățenii, şi autoritățile, au ignorat-o, apoi au responsabilizat America, după care s-au apucat să facă economii. Acum, s-au adaptat. Oamenii au devenit mai individualişti, mai realişti şi chiar privesc lucrurile cu o oarecare ironie. Şi, în general, încearcă să se descurce cum pot.

Deşi simt aproape de ei pericolul concedierilor, nu îşi dau silința să dea o impresie mai bună la locul de muncă pentru că, spune un alt analist, Aleksandr Kuptikevici, raționează după principiul „La ce bun să muncesc mai bine, când poate voi fi următorul concediat".

Statisticile arată o scădere evidența a consumului, dar ele nu reflectă întru-totul situația reală, pentru ca amploarea economiei subterane îi face pe mulți să se poată descurca mai uşor şi să se adapteze mai lesne la criza.

28 august 2009

Şabloane depăşite

Belarusul a avut parte multă vreme de o imagine mass media fixate în câteva şabloane care nu dădeau bătăi de cap comentatorilor: un aliat fidel al Moscovei, cu o politică internă autoritară şi una externă pronunțat antioccidentală.

Ultimele câteva luni au spulberat această imagine simplistă şi înțepenită. Între Moscova şi Minsk a intervenit faimosul „război al laptelui”, care s-a însoțit cu o răcire a relațiilor bilaterale (în primul semestru al acestui an schimburile comerciale au scăzut cu 40 la sută). În acelaşi timp, Minskul a făcut câteva gesturi de bunăvoință față de Occident, primind delegații ale UE şi Congresului SUA.

De aici, însă, şi până la o concluzie privitoare la ”alunecarea” Belarusului spre Vest e cale lungă. Minskul a acceptat (deşi cu întârziere) să participe la Forțele colective de reacție activă ale OTSC, iar la recenta întâlnire la vârf ruso-belarusă de la Soci, preşedintele Lukaşenko a declarat că țara să rămâne partenerul strategic cel mai sigur al Rusiei.

Traiectoria Belarusului nu este însă nici în continuare pe deplin previzibilă. Magistrala rusă Baltic Pipeline System ocoleşte Belarusul, iar acesta, la rândul său, a aderat la Parteneriatul oriental al UE. Părțile rusă şi belarusă şi-au reafirmat la Soci voința comună de a accelera soluționarea problemelor care s-au acumulat, a declarat un consilier al Kremlinului după recentele convorbiri Medvedev-Lukaşenko, desfăşurate timp de trei ore.

31 august 2009

Turnul Gazprom

Proiectul unui bloc turn înalt de 400 de metri pe care Gazprom Neft intenţionează să-l ridice în Sankt Petersburg stârneşte vii controverse. Până şi UNESCO şi-a exprimat „gravă preocupare că proiectul Centrului Ohta va afecta valoarea universală" a acestei zone a vechii capitale imperiale, zonă inclusă în lista Patrimoniului Cultural Mondial. Adversarii locali ai proiectului, întocmit de o firmă de arhitecţi britanici, reproşează autorităţilor municipale că nu au iniţiat în prealabil o dezbatere publică în materie iar reprezentanta unui ONG a amintit că edilii oraşului au limitat prin lege ridicarea unor construcţii cu o înălţime mai mare de 100 de metri. „Dacă s-ar face o excepţie pentru Gazprom Neft, s-ar crea un precedent periculos - a explicat ea - pentru că în viitorul apropiat vom vedea apărând numeroşi zgârie nori"

În replică, arhitectul şef al proiectului, Filip Nikandrov, a susţinut că „proiectul este întru-totul legitim întrucât a câştigat o competiţie arhitecturală corectă, în faţă unui juriu din care au făcut parte guvernatorul şi arhitectul şef al oraşului". În plus, amplasamentul construcţiei se află în afara perimetrului zonei de interes istoric a oraşului. Iar ca argument istoric a recurs la povestea turnului Eiffel, care la sfârşitul anilor 1880 a generat controverse aprige din cauza înălţimii sale de 324 de metri.

Se va înălţa turnul Gazprom asemenea turnului Eiffel, ori certurile pe seama proiectului se vor finaliza într-o soluţie de tip Turnul Babel?

2 septembrie 2009

Mereu probleme

Până a deveni soluție, Proiectul Nabucco pune mereu alte şi alte probleme. Una dintre ele este conflictul dintre Azerbaidjan şi Turkmenistan pe tema împărțirii hidrocarburilor din platoul continental al Mării Caspice. Ambele state postsovietice s-au declarat, în principiu, dispuse să livreze gaz pentru Nabucco, dar simpla lor bunăvoința nu este de ajuns.

Cele două state sunt angajate nu numai într-o dispută pentru departajarea resurselor caspice, ci şi într-o cursă a înarmărilor. Azerii intenționează să înceapă în 2010 construirea unui şantier naval nu numai pentru petroliere, ci şi pentru nave militare. Turkmenii au decis să creeze şi ei o flotă şi o bază navală puternică în Marea Caspică.

Experți citați de presă de la Moscova apreciază că Rusia ar putea profita de exacerbarea tensiunilor dintre Azerbaidjan şi Turkmenistan pentru a propulsa proiectul South Stream, rival direct al lui Nabucco. Sunt însă şi experți, ca Dmitri Alexandrov de la grupul Financial Bridge, care cred că dacă în acest litigiu ar interveni şi o “a treia forță” (UE, ONU etc.), „faptul se va solda imediat cu pierderi importante pentru Rusia”. Ce-ar pierde Rusia, însă, nu ni se explică.

6 septembrie 2009

„Aurul țarist”

O echipă de cercetători ruşi încearcă să găsească în apele lacului Baikal “aurul țarist”, poate şi legendarul deja Tezaur al României, comori dispărute fără urmă în iarna lui 1919-1920, în vremurile tulburi al războiului civil. Zvonurile susțin că în adâncuri s-ar putea afla saci de aur luați de forțele amiralului alb-gardist Kolceak în retragerea lor din fața bolşevicilor triumfători în revoluția din octombrie 1917. Mulți dintre ofițerii lui Kolceak au pierit sub gheața lacului siberian, la temperaturi de -60 grade C, iar aurul ar fi fost scufundat şi el. Poveşti ori pistă reală de investigație?

Echipa de cercetători, alcătuită din doi jurişti şi un expert (totuşi) în materie, plănuieşte să se scufunde în această toamnă într-o zonă a lacului unde s-au descoperit deja urme ale unor vagoane de cale ferată aruncate în ape. Dacă investigațiile vor continua şi în 2010, încă nu se ştie. Exploratorii vor decide abia după încheierea operațiunilor din acest an.

Ideea căutării “aurului țarist” le-a venit celor trei pe parcurs, căci ei proiectaseră inițial să efectueze doar cercetări asupra ecosistemului lacului, unic în lume. Baikalul, numit de localnici şi Marea Sfântă, este cel mai vechi şi mai adânc lac al planetei şi deține 20 la sută din rezervele de apă dulce ale globului. În acest mediu trăiesc sute de specii unice de faună şi floră. Acestea sunt, de altfel, marile, adevăratele comori ale lacului Baikal.

8 septembrie 2009

Întrebare pentru 2012

Presa lumii se fixează uneori strâns pe câte un subiect pe care-l tratează în fel şi chip, cu obstinaţie, fie că faptul se justifică sau nu. De zeci de ani se discută despre motivele asasinării preşedintelui Kennedy, de ani de zile despre atacurile de la 11 septembrie, de câtăva vreme despre ce va fi Cuba după Fidel Castro, de vreun an despre viitorul tandemului Putin-Medvedev.

De săptămâna trecută, subiectul Putin-Medvedev cunoaşte un nou episod. La întâlnirea anuală a Clubului Valdai, ţinută ca de obicei la reşedinţa lui Putin de la Novo Ogarevo din împrejurimile împădurite ale Moscovei, premierul rus a fost întrebat cum intenţionează actualul tandem al puterii supreme să-şi gestioneze succesiunea. La care răspunsul a fost unul mai întâi glumeţ: “Oare am fost în competiţie, Medvedev şi cu mine, la alegerile din 2008? Ei bine, nu vom fi nici în 2012”. Putin a adăugat că este legat de preşedinte prin relaţii „cvasifamiliale” (cum se exprima un ziarist străin). „Suntem oameni din acelaşi sânge şi împărtăşim aceleaşi concepţii”, a spus el, apreciind că Medvedev este “persoana ideală pentru a conduce ţara”.

Problema succesiunii - a mai spus Putin - va fi reglată căatre sfârşitul actualului mandat prezidenţial, după „evaluarea planurilor noastre personale, analizarea forţelor politice, discuţii cu partidul Rusia Unită şi în funcţie, în primul rând, de interesele Rusiei”.

„Primul ministru, a cărei popularitate (86 la sută în august 2009) se menţine constantă în ciuda crizei severe şi a cărui autoritate nu este afectată de nici o contestaţie, marchează astfel explicit voinţa sa de a păstra deschise mai multe scenarii pentru viitor, inclusiv acela de a reveni la preşedinţie” - comentează în tradiţionala manieră precaută, neutră şi diplomatică elveţiană ziaristul Eric Hoesch de la „Tribune de Geneve”.

14 septembrie 2009

„Magnetul” Marea Neagră

Statele riverane la Marea Neagră - şi nu numai - devin tot mai interesate de prospectarea şi exploatarea resurselor submarine de hidrocarburi. Rusia a început lucrări în acest sens prin proiectele de gazoduct Blue Stream şi South Stream.

Turcia, țară de tranzit privilegiată de geografia ei, şi prin strâmtorile Bosfor şi Dardanele, şi prin conductele (existente sau în proiect) de pe teritoriul său, şi prin cele două Stream-uri ce o leagă de Rusia, va dezvolta mai multe platforme petroliere off-shore, după ce Aramco şi BP au explorat şi identificat circa 100 milioane tone de țiței.

O altă prospecțiune importantă a făcut Petrobrasul brazilian, care a descoperit 10 miliarde barili de țiței. Exploatarea va începe în 2010. De curând, Turcia a semnat un contract şi cu Exxon Mobil iar Chevron se pregăteşte de o acțiune similară.

„Bulgaria, România şi Georgia întreprind şi ele exploatări în rezervele Mării Negre - scrie Pravda.ru. Ucraina îşi pune şi ea mări speranțe în petrolul şi gazele din Marea Neagră şi Marea de Azov, dar lucrările întârzie din cauza situației politice interne”.

„Marea Neagră este ca un magnet” - scrie Pravda.ru. Rusia îşi consolidează pozițiile, navele militare americane sunt tot mai prezente, iar UE va investi 1,7 miliarde euro în diverse programe din regiune.

16 septembrie 2009

Primele 100 de zile

Comentatorii fac bilanţul primelor 100 de zile nu numai de la instalarea unui şef de stat, ci şi a unui şef al bisericii. Ziarul "The Moscow Times" publică un asemenea bilanţ prilejuit de împlinirea a 100 de zile de la înscăunarea patriarhului Kirill al Moscovei şi apreciază că acest început „a fost marcat de înnoire, nu numai în termeni de stil, ci şi în substanţă, mult mai mult ca în timpul papei Ioan Paul al II-lea în fruntea bisericii romano-catolice."

„Astăzi biserica şi societatea sunt de fapt unul şi acelaşi lucru", a declarat un purtător de cuvânt al patriarhului, iar această propoziţie explică implicarea activă a lui Kirill în viaţa politică şi publică.

La ceremonia religioasă prilejuită de revenirea din Statele Unite, după 80 de ani, a clopotelor mânăstirii Danilovski, patriarhul i-a spus ambasadorului american la Moscova că aceste clopote sunt un simbol al îmbunătăţirii relaţiilor dintre cele două ţări. La întâlnirea cu premierul Putin, a afirmat că promovarea valorilor creştine va fi binefăcătoare pentru societatea rusă. Întâlnindu-se, apoi, cu premierul ucrainean Iulia Timoşenko, patriarhul a insistat pe nevoia adâncirii relaţiilor dintre ruşi şi ucraineni, căci ei sunt "aceeaşi naţiune".

Patriarhul Kirill este "în mod indiscutabil unul dintre oamenii cei mai influenţi din Rusia", se scrie în bilanţul menţionat, care aminteşte că el este capul unei biserici cu 140 milioane de credincioşi, mult mai numeroasă decât biserica anglicană şi a doua după biserica romano-catolică.

Întâi stătătorul bisericii ruse nu s-a pronunţat deocamdată asupra raporturilor cu Vaticanul, dar se preocupă de îmbunătăţirea lor, iar papa Benedict al XVI-lea a făcut, la rândul său, gesturi de bunăvoinţă. O nouă formulă de apropiere şi înţelegere ruso-germană, ar putea sugera un comentator maliţios (şi în afară de problemă). Dar despre papa de origine poloneză Ioan Paul al II-lea nu s-au brodat fel şi fel de scenarii?

17 septembrie 2009

PATO sau Occidentul extins

Dacă preşedintele Medvedev a lansat, cu câtva timp în urmă, un nou proiect de arhitectură a securităţii europene („Helsinki 2”), care ar fi de fapt un fel de „securitate şi cooperare boreală”, politologul Vladislav Inozemţev pledează pentru o altă variantă care ar putea înlocui actuala structură a OSCE, considerată la Moscova depăşită, ineficientă şi părtinitoare.

Inozemţev lansează ideea unei vaste structuri de securitate care ar urma să includă NATO, Rusia, Ucraina şi America Latină. După părerea lui, acest PATO (Pan-Atlantic Treaty Organization ar prezenta următoarele trei avantaje: 1. ar da un nou suflu NATO, mai precis relaţiilor dintre SUA şi aliaţii europeni; 2. ar fi un vector clar pentru dezvoltarea Rusiei, “care acum nu este capabilă să-şi modernizeze economia” şi 3. ar contribui la integrarea statelor latino-americane cu dezvoltare rapidă (Mexic, Brazilia, Argentina) pe orbita occidentală, izolând, în acelaşi timp, state cu “regimuri populiste” ca Venezuela şi Brazilia.

În plus (avantaj sau dezavantaj?), ar ţine deoparte China, care ar putea vedea în proiectata construcţie un „cordon sanitar” care i-ar afecta interesele. Proiectul va prezentă într-o primă fază mai multe pericole decât avantaje, avertizează politologul rus, dar în perspectivă, susţine el, va fi benefic, în sensul că secolul 21 nu va deveni nici unul american, nici unul nord-atlantic, nici unul asiatic (mai cu seamă chinezesc). Ar fi “secolul PATO”.

21 septembrie 2009

Din nou despre „Helsinki 2"

După prăbuşirea sistemului mondial socialist, dezmembrarea URSS şi (probabil) încheierea războiului rece, urmate de expansiunea spre Est a NATO şi UE, Moscova a imaginat mai multe formule de integrare în noul sistem european, dintre care remarcabile sunt ideea lui Putin de aderare a Rusiei la UE („idee aproape revoluţionară" - apreciază politologul Feodor Lukianov) şi proiectul "Helsinki 2" al lui Medvedev, de edificare a unui nou sistem de securitate pe temeliile CSCE.

Feodor Lukianov avansează trei argumente în favoarea proiectului actualului preşedinte al Federaţiei Ruse: 1. Rusia nu şi-a găsit încă o nişă în noul sistem european, după războiul rece; 2. NATO a traversat o criză de identitate după sfârşitul confruntării ideologice, iar ambiţiile sale de a-şi asuma şi responsabilităţi globale au eşuat; 3. Uniunea Europeană nu a devenit un actor puternic şi coerent la nivel mondial.

Aceşti factori au creat o zonă de dezechilibru şi tensiune în Europa, în care trebuie remarcată problema identitară a Rusiei, care a devenit un stat „cu o imensă diasporă", ceea ce „stimulează sentimentele prounificare în Rusia şi, în consecinţă, tentează Moscova să recurgă la iredentism în politica sa externă".

Cele două crize dezvoltate după lansarea proiectului Medvedev - războiul din Georgia şi criza ruso-ucraineană a gazelor - dovedesc „disfuncţionalităţile instituţiilor existente în câmpul politico-militar şi în sfera securităţii energetice" şi pledează pentru oportunitatea iniţiativei preşedintelui rus - apreciază Lukianov.

27 septembrie 2009

Altă scrisoare

După scrisoarea deschisă adresată în iulie preşedintelui Obama de un grup de foşti demnitari şi intelectuali est-europeni şi o scrisoare a unor intelectuali ucraineni, care pledează pentru admiterea acestei ţări în NATO şi UE, o a treia-scrisoare-apel, adresată guvernelor occidentale, a fost publicată simultan în câteva mari ziare europene. Semnatarii sunt tot foşti şefi de stat sau de guvern din "Noua Europă" şi câțiva intelectuali vest-europeni.

Mesajul noii scrisori, ca şi cel al precedentelor două, este unul de reproş la adresa politicii pasive a Occidentului faţă de Rusia, „care găseşte sau creează pretexte pentru invadarea vecinilor" (în speţă Georgia). Drept care, semnatarii sugerează o linie de conduită a Occidentului în şapte puncte: să nu se accepte noţiunea de sferă de interes special a Rusiei, nici recunoaşterea unilaterală a modificării prin forţă a frontierelor, nici independenţa Osetiei şi Abhaziei, nici înţelegeri cu Rusia „pe anumite probleme" (dar cooperarea cu Moscova trebuie să fie „o înaltă prioritate"); trebuie sprijinit dreptul statelor de a-şi alege alianţele iar USA - NATO trebuie să rămână deschisă. Şi să nu se uite că Rusia „ameninţă statele vecine cu metode din secolul al XIX-lea, nu din secolul XX". (idee continuată şi în scrisoarea către Obama).

O primă remarcă de presă la noua scrisoare este că, deşi se pledează pentru „o strategie proactivă" în raporturile cu Rusia, cele şapte recomandări au mai degrabă un caracter pasiv, nu avansează soluţii şi iniţiative (se vorbeşte de neacceptare, nerecunoaştere etc.).

"Această abordare nu este prea intelectuală", remarcă un comentator de la RIA Novosti.

29 septembrie 2009

Aşteptând primăvara

Diplomatul elveţian Heidi Tagliavini a realizat o performanţă de invidiat: un raport, sponsorizat de UE, asupra războiului ruso-georgian din august 2008, document de care sunt mulţumite şi Moscova, şi Tbilisi. Fiecare dintre cele două părţi califică documentul, care însumează 1000 de pagini, drept „echilibrat”.

Până şi furtunosul reprezentant al Rusiei la NATO, Dmitri Rogozin, a declarat că „unii politicieni occidentali vor fi acum obligaţi să-şi ceară scuze pentru că au criticat Rusia”. Iar ministrul rus de Externe observă că raportul consemnează şi faptul că militarii georgieni au fost înarmaţi şi antrenaţi de Statele Unite, Israel, Ucraina şi Cehia. La Tbilisi, oficialităţile sunt mulţumite de modul în care raportul prezintă desfăşurarea evenimentelor, dar nu este de acord cu unele dintre concluziile formulate.

Săptămânalul german “Der Spiegel” sintetizează astfel mesajul raportului: Georgia este nominalizată ca partea care a început ostilităţile, dar se apreciază că Rusia a recurs într-o măsură disproporţionată la forţă. În plus, raportul declară ilegală şi lipsită de validitate recunoaşterea independenţei Osetiei de sud şi a Abhaziei, ca şi prezenţa trupelor ruseşti în aceste teritorii.

Raportul UE consideră că situaţia nu s-a îmbunătăţit din august 2008 încoace şi că „riscul unei noi confruntări rămâne serios”. Deocamdată, însă, căderile masive de zăpadă din zona Caucazului au întrerupt practic căile de acces între Rusia şi Osetia, regiune unde, pe timpul iernii, nici reconstrucţia nu poate continua, dar nici alte operaţiuni militare semnificative nu pot fi declanşate. Toată lumea aşteaptă aşadar primăvara astronomică. Pentru că primăvara soluţionării conflictului are, se pare, mai mult de aşteptat.

2 octombrie 2009

Ca la Radio Erevan

Fostul preşedinte Bill Clinton îi povesteşte prietenului său de Universitate, astăzi istoric, Taylor Branch, despre anii săi de la Casa Albă, iar acesta scrie o carte care se cheamă „The Clinton Tapes” (Înregistrările lui Clinton).

Dacă din cauza unor înregistrări, Richard Nixon a părăsit preşedinția, cartea bazată pe înregistrări - neoficiale - cu Clinton a provocat şi ea o mică furtună într-un pahar cu apă, oricum un incident dezagreabil, încă înainte de lansarea în librării, printr-una din anecdotele ei, pusă în circulație prin presă în avanpremieră.

Anecdota - prezentată drept veridică de către istoric - îl vizează pe Boris Elțîn care, în 1995, oaspete fiind la Casa Albă, a ieşit noaptea, îmbrăcat sumar, pe Pennsylvania Avenue, şi a început să facă cu mâna după un taxi, care să-l ducă undeva să mănânce o pizză. Hazlia întâmplare a fost însă contestata chiar de şeful de protocol din acea vreme al preşedintelui Federației Ruse, Vladimir Sevcenko, şi într-un mod cât se poate de tranşant: în 1995, Elțîn n-a fost la Washington. „Dacă dl Clinton nu-şi mai aduce aminte, a spus el, pot să-i împrospătez memoria”. Şi i-o împrospătează: da, e adevărat, în 1995, cei doi preşedinți s-au întâlnit, dar nu la Washington ci la New York, nu la Casa Albă ci la Memorialul Roosevelt, nu noaptea ci la ora 11 şi jumătate dimineața. Da, e adevărat, lui Elțîn i s-a făcut la un moment dat poftă de o pizza, era într-o ținută mai „de casă”, se afla în perimetrul Casei Albe, la Blair House, care-i fusese rezervată ca reşedință, dar era ziua şi n-avea nevoie de taxi şi n-a ieşit pe stradă.

Acum, dacă stăm să ne gândim, ar fi chiar prea de tot: să iasă cineva, şi nu oricine, noaptea, de la Casa Albă, şi să nu se sesizeze nimeni, nici serviciile americane, nici cele ruseşti? Prea de tot.

Întâmplarea e cam ca în bancurile cu Radio Erevan: în principiu,

e adevărat, dar… etc. etc. Problema e cui i-a jucat memoria feste: preşedintelui sau istoricului. Căci şeful de protocol le are scrise pe toate, pe ore şi minute.

5 octombrie 2009

O precizare

La un forum al bancherilor şi oamenilor de afaceri de la Moscova, premierul Putin a ţinut să facă o precizare ca să fie clar pentru toată lumea: gigantul energetic Gazprom va rămâne în continuare singurul exportator al gazului rusesc.

Precizarea, neaşteptată, s-a produs în preziua unei importante reuniuni a boardului directorial al Gazprom la care urma să se discute viitorul mecanism de stabilire a preţului la export al gazului rusesc şi în condiţiile când o serie de mari companii occidentale de import au probleme cu restanţele datorate exportatorului rus.

Unele ziare, ruseşti şi din Occident, s-au şi grăbit să reamintească binecunoscuta teză că prin menţinerea statutului privilegiat, ba chiar de monopol, al Gazprom, Moscova are de gând să-şi continue "diplomaţia gazelor" pe care o aplică în relaţiile cu ţările din UE. Dar aceeaşi presă aminteşte că tot premierul Putin s-a întâlnit de curând cu directorii companiilor energetice occidentale şi le-a propus să participe la exploatarea imenselor zăcăminte de gaze naturale de la Yamal.

Speculaţiile merg însă şi mai departe. Dacă Gazprom rămâne singurul exportator de rusesc, cine va deţine de fapt controlul companiei, premierul Putin sau preşedintele Medvedev? Pentru un tip de kremlinologi, această dilemă, reală sau falsă, pare să fi devenit un adevărat joc de societate, bun de practicat cu orice prilej.

7 octombrie 2009

Soljeniţîn în manuale

„Arhipelagul Gulag" al lui Aleksandr Soljeniţîn va fi predat în şcolile din Rusia, aşa cum sunt predate capodoperele lui Puşkin, Tolstoi sau Cehov. Prin ordinul ministrului rus al Educaţiei şi Ştiinţei, programa şcolară va conţine lecţii despre epopeea tragică a trecutului sovietic aşa cum a trăit-o şi a eternizat-o prin literatura sa acest mare scriitor al secolului XX.

Ziaristul Nikolai Svanidze se întreabă dacă adolescenţii vor putea înţelege realitatea prezentată în carte şi dacă această realitate nu este prea dură pentru ei, la vârsta lor. Este posibil, spune el, dar este de datoria dascălilor să poată explica aşa cum se cuvine tinerilor această perioadă din istoria Rusiei. Capodopera lui Soljeniţîn va fi predată şi la orele de literatură, şi la cele de istorie. „Este o operă fără de care nimeni nu se poate forma pentru a deveni cetăţean al Rusiei" - scrie ziaristul.

Cărţile anterioare ale lui Soljeniţîn ("O zi din viaţa lui Ivan Denisovici", „Pavilionul canceroşilor", „Primul cerc") sunt mai accesibile la vârsta şcolii, dar nici o operă atât de elaborată, de dură, de dificilă ca „Arhipelagul Gulag" nu poate lipsi din cultura generală însuşită de elevi în clasă. Căci, încheie Svanidze, dacă şeful Ohranei din timpul lui Nikolai I, Benkendorf, cerea „istoricului patriot" să scrie că trecutul este glorios, prezentul strălucit iar viitorul mai presus de toate aşteptările, un asemenea punct de vedere trebuie să rămână şi el trecut. Şi nu trecut glorios.

8 octombrie 2009

Ivanhoe în Mongolia

Nu e vorba de noi aventuri ale personajului lui Walter Scott prin deşertul Gobi, ci de anunțul guvernului mongol da a încredința societății canadiene Ivanhoe Mines controlul zăcământului minier de la Oyu Tolgoi. Se estimează că aici se află cel mai mare zăcământ neexploatat de aur şi cupru din lume şi există deja un proiect ruso-mongol pentru valorificarea sa. Transportul ar urma să fie asigurat de compania rusă de căi ferate (RJD), care speră să-şi asigure şi 34 la sută din zăcământ.

Prin acordul cu Ivanhoe, guvernul mongol va deține, şi el, tot 34 la sută din zăcământ, dar firma canadiană are intenția să-şi asigure o parte mai mare din afacere.

Numai că Mongolia întâmpină dificultăți în achitarea datoriilor către RJD pentru construcția de căi ferate din țară, remarcă presa rusă, care adaugă că Rusia are, prin aceasta, o pârghie puternică pentru definitivarea afacerii în avantajul său. Mongolia trebuie să ramburseze în viitorul apropiat creditorilor ruşi circa 180 miliarde dolari şi, în plus, are nevoie de alte 820 miliarde dolari pentru a înveşti în proiect. Autoritățile de la Ulan Bator intenționează să solicite ajutor financiar internațional, inclusiv de la Banca Mondială, dar experți citați de “Kommersant” se îndoiesc că-l vor obține. „Ucraina - spune un expert - al cărei PIB este de 340 miliarde dolari, n-a putut obține un credit de un miliard de dolari. Iar PIB-ul Mongoliei este de numai 9,5 miliarde şi creditul se calculează la 9 la sută din această sumă”. Soarta aurului mongol este încă nedecisă.

11 octombrie 2009

Revine Gusinski?

Unul dintre oligarhii „clasici" , din prima generație, care au părăsit precipitat Rusia din cauza necazurilor cu justiția, Vladimir Gusinski, ar intenționa să revină în patria pe care a părăsit-o. Cel puțin la această concluzie a ajuns presa de la Moscova după interviul dat de cel fugit unui ziar din Israel.

Gusinski, fondatorul, între altele, al trustului Media-most, cu trei voci sonore de presă - televiziunea NTV, ziarul Segodnia şi săptămânalul Itoghi, îl asigură pe premierul Putin de stima sa, deşi pe timpul preşedinției lui Putin a trebuit să părăsească Rusia, pentru a se stabili în SUA cu cetățenii israeliană şi spaniolă.

Chestie de afaceri - trag concluzia ziarele ruseşti. Unde se pot face afaceri mai bune ca în Rusia? „Ritmul şi anvergura îmbogățirii capitaliştilor putinieni sunt impresionante. Este explicabil că el ar vrea să ocupe din nou un loc la masă." - scrie Gazeta. Ru.

Şansele lui Gusinski de a reveni în Rusia şi de a i se închide cu această ocazie dosarul penal care-l aşteaptă nu sunt însă de luat în seamă. „Gusinski greşeşte - apreciază un bancher rus. Nu-şi va cumpăra bilet de întoarcere, pentru că riscurile pentru reputația lui sunt foarte mari.". Alt om de afaceri rus, şi el fugar prin alte țări, este de aceeaşi părere: „În timpul acestei puteri, nici Gusinski şi niciunul dintre noi ceilalți nu vom putea reveni în Rusia".

De altfel, presa de la Moscova vorbeşte de un nou eşalon de oligarhi care au părăsit Rusia ori au de gând să o facă.

13 octombrie 2009

Experienţa chineză

Partidul Rusia Unită şi Partidul Comunist Chinez au organizat un forum despre care se spune oficial că este consacrat cooperării dintre cele două ţări în zona frontalieră. Dar cotidianul „Kommersant” de la Moscova crede a şti că ordinea de zi a reuniunii este mult mai amplă. De fapt, „timp de două zile, reprezentanţii Rusiei Unite vor studia experienţa chineză în edificarea unui sistem politic în care un partid exercită rolul principal”. Interesul manifestat de partidul Rusia Unită faţă de experienţa comuniştilor chinezi este explicat prin agravarea crizei economice.

Schimbul de experienţa ruso-chinez la nivel de partid, cu tradiţie în perioada sovietică, a continuat şi după destrămarea URSS. P C Chinez şi Rusia Unită au finanţat în ultimii ani mai multe reuniuni în care doctrinarii şi politologii apropiaţi celor două partide şi-au împărtăşit experienţa în edificarea „democraţiilor dirijate”.

Esenţa experienţei chineze este formulată într-un document al Consiliului de Stat intitulat „Sistemul partidelor politice din China” în care se poate citi: „P C Chinez conduce ţara, iar celelalte partide îl sprijină conform legii, dar nu-l înlocuiesc. Sistemul de cooperare între diferitele partide existente în China a înlocuit lupta şi rivalitatea dintre partide, eliminând instabilitatea politică şi schimbarea frecventă a regimului aflat la putere”.

Multe elemente din raportul prezentat de preşedintele Hu Jintao la Congresul al XVII-lea al partidului şi-au găsit reflectarea în documentul „Strategia 2020” elaborat la Moscova şi au fost cuprinse în platformă electorală a partidului Rusia Unită în alegerile pentru Duma de Stat din decembrie 2007 - observă „Kommersant”.

Preşedintele Comisiei pentru probleme internaţionale al Dumei, Konstantin Kosaciov, remarcă faptul că sistemul politic existent în China a contribuit la dezvoltarea impetuoasă a ţării. De aceea, spune

el, „nu este suficient să ne orientăm numai după democraţiile occidentale şi să negăm avantajele evidente ale modelului chinez”.

Experţii remarcă, de altfel, că în actuala criză, cele două ţări se confruntă nu o dată cu unele probleme similare, cum ar fi situaţia întreprinderilor ineficiente. Şi în China, şi în Rusia, acestor întreprinderi li s-au acordat credite de stat iar în China, prin lege, se prevăd acţiuni „împotriva tulburărilor, manifestaţiilor şi altor acte de violenţă”.

Dar formule de „intervenţionism” ale statului în economie, mai ales în perioade dificile, nu sunt specifice doar Rusiei şi Chinei, căci importante ţări occidentale, începând cu Statele Unite, îşi fac din ce în de ce mai puţine complexe în a pune umărul la sprijinirea economiilor lor în vremuri de criză.

17 octombrie 2009

Nobel pentru Medvedev?

Dacă premiul Nobel pentru Pace e bun sau nu pentru imaginea preşedintelui Obama încă se mai discută. Oricum, pe seama deciziei Comitetului de la Oslo care a decernat distincţia se fac în continuare tot felul de glume sau maliţiozităţi.

Publicaţia „Russian Profile" a supus atenţiei şi o altă abordare: de ce n-ar fi fost îndreptăţit şi preşedintele Medvedev să primească această distincţie? Şi întrebarea n-a fost doar o glumă, pentru că în dezbatere au fost antrenaţi politologi cât se poate de serioşi.

Unul dintre ei, Vladimir Frolov, susţine că Medvedev, împreună cu Obama şi Sarkozy, au schimbat „tonul şi direcţia" în politica internaţională. Obama a pronunţat discursuri „înflorate", Medvedev a propus un nou construct de securitate europeană, „Helsinki 2". Altfel spus, amândoi meritau simultan premiul (s-au mai întâmplat cazuri similare - negociatorii de pace american şi nord-vietnamez, liderii palestinian şi israelian).

Politologul german Alexander Rahr crede însă că niciunul dintre cei doi nu puteau fi vizaţi: Medvedev din cauza războiului din Georgia, Obama, a celui din Afganistan. După care revine şi afirmă că amândoi ar fi trebuit să-l primească: unul pentru renunţarea la proiectul de scut spaţial din Polonia-Cehia, celălalt pentru gestul similar faţă de proiectul-replică din Kaliningrad.

Medvedev n-ar fi fost performant în relaţiile ruso-americane dacă n-ar fi avut un partener receptiv ca Obama, susţine Vladimir Belaeff, preşedintele lui Global Society Institute din San Francisco. Deci, amândoi ar fi fost îndreptăţiţi să fie premiaţi.

Editorialistul rus Serghei Roy recurge la o glumă: după ce Gorbaciov a primit premiul Nobel, URSS s-a destrămat. Cu Obama laureat al aceluiaşi premiu, ce se va întâmpla cu SUA?

19 octombrie

Radar în Ucraina?

Moscova nu crede că Washingtonul ar fi detensionat atmosfera din relaţiile ruso-americane prin renunţarea la proiectul de scut spaţial antirachetă din Polonia-Cehia. Serghei Riabkov, adjunct al ministrului rus de Externe, crede că, dimpotrivă, „Administraţia SUA a contactat o serie de state partenere, şi nu numai din rândul celor membre ale NATO, în legătura cu o nouă variantă a proiectului de apărare antirachetă. Noi analizăm cu atenţie informaţiile despre aceste contacte" - a avertizat viceministrul. Iar primele constatări ale analizelor nu sunt „încurajatoare".

Agenţia Itar-TASS anunţă, pe un ton şi mai energic, că „Moscova face apel la SUA şi partenerii lor, inclusiv statele care nu fac parte din NATO, să aibă o abordare responsabilă în contactele şi declaraţiile lor publice".

Mesajul vizează direct poziţii exprimate de oficiali de la Washington şi Kiev. Ambasadorul Ucrainei în SUA, Oleg Samsun, a declarat că Washingtonul şi Kievul au discutat despre oportunităţile utilizării de către SUA a staţiilor radar din Ucraina în contextul proiectatului sistem de apărare antirachetă al SUA în Europa de Est. Înaintea lui, adjunctul secretarului de Stat al SUA, Alexander Vershbow, informa că America studiază posibilitatea instalării de elemente ale scutului spaţial al SUA în Ucraina, dar Departamentul de Stat a dezminţit prompt declaraţia să.

După Kosovo, Israel, Turcia, România şi alte presupuse locuri de amplasare a radarului american, şi Ucraina intră în dezbaterea noii variante de scut spaţial al SUA.

21 octombrie 2009

UE da, NATO nu

Aflat în vizită la Belgrad, preşedintele Medvedev a declarat, în Parlamentul sârb, că extinderea Uniunii Europene, inclusiv în statele din sud-estul continentului, nu este un subiect de preocupare pentru Rusia. „Întreținem deja un parteneriat strategic cu UE, care este chemat să constituie unul dintre pilonii unei Europe noi şi nu avem, nu putem avea nici o alergie la aderarea de noi membri la UE” - a explicat şeful statului rus. El a ținut să adauge că pentru Rusia, important este ca integrarea noilor membri în UE să nu afecteze cooperarea lor cu Moscova, ci să contribuie la dezvoltarea de relații pozitive.

Cu câteva zile înainte, ziarul Kommersant trata într-o optică similară aspirațiile europene ale Ucrainei. Indiferent cine va câştiga viitoarele alegeri prezidențiale, situația şi politica Ucrainei nu se vor schimba radical. “Ucraina va continua să se apropie de Europa” - constata ziarul. Moscova trebuie să țină seama aşadar de faptul că e vorba „de un stat nou, cu care raporturile se cer nu rectificate, ci stabilite din nou, ținând seama de interesele naționale ale Ucrainei, care pot sau nu să coincidă cu cele ale Rusiei şi chiar să intre în contradicție cu ele”. De aceea, poziția Rusiei față de Ucraina trebuie să fie una „de aşteptare, de noningerință binevoitoare”.

Dacă Rusia nu mai obiectează la extinderea spre est a UE, demersurile similare ale NATO nu sunt acceptabile pentru Moscova, aşa cum o arată reacția rusă la eforturile în acest sens ale unor state ca Ucraina şi Georgia.

22 octombrie 2009

"Experiența americană"

Strategii militari ai Rusiei preiau din experiența înaintată a Statelor Unite În domeniu, remarcă, fără glumă, cotidianul „Nezavisimaia Gazeta". Noua doctrină militară a Rusiei încuviințează folosirea armelor nucleare într-un război de mare anvergură, regional sau chiar local. Prin aceasta, strategia militară rusă tinde să se apropie tot mai mult de criteriile politicii nucleare a SUA.

Analiştii de la Moscova explică „nuanțele" care intervin în doctrina militară a Rusiei prin noile geostrategice la nivel planetar. Ei constată, de pildă, că este pentru prima oară în istorie când adversarii potențiali ai Rusiei dețin o superioritate în domeniul forțelor armate convenționale, iar acest fapt „obligă Moscova să coboare pragul nuclear".

În această privință, continuă argumentația, „experiența americană a reacției suple poate să se dovedească utilă pentru Rusia". În cadrul acestei strategii, politologii americani au în vedere o escaladă graduală, care include şi arme nucleare tactice, precum şi o escaladă controlată, prin care se poate contracara o ofensivă a tancurilor şi se poate asigura superioritatea aeriană. Această concepție a impus Washingtonului să treacă la dezvoltarea de arme de înaltă precizie, a sistemelor spațiale de informație etc. „Va putea Rusia să dezvolte un joc militar şi politic atât de fin?" - se întreabă autorul articolului din „Nezavisimaia Gazeta", cercetătorul Aleksei Fenenko, de la Academia de Ştiințe.

Oricum, un schimb de experiență ruso-american pe teme de reducere a înarmărilor şi dezarmare ar fi mult mai profitabil. Preşedintele Obama declară, bunăoară că este adeptul dezarmării generale şi totale, obiectiv pe care l-au proclamat toți liderii de la Kremlin de la Stalin încoace.

26 octombrie 2009

Nord sau Sud?

Pe harta operaţiunilor Rusiei ce vizează Europa, două direcţii principale de atac se întrec într-o competiţie a rapidităţii, deşi, de fapt, urmăresc acelaşi obiectiv. Operaţiunile sunt însă eminamente paşnice şi cele două fronturi de atac sunt proiectele de gazoducte Nord Stream şi South Stream. Cel din nord va trece pe sub Marea Baltică, al doilea pe sub Marea Neagră.

Premierul Putin estimează că South Stream ar putea intra în funcţiune înaintea „rivalului" său, deşi primul era creditat, până la un moment dat, cu şanse mai mari.

Nord Stream urmează să fie finalizat în septembrie 2011 iar al doilea proiect nu are încă un termen fixat. Dosarul de fezabilitate al South Stream va fi gata la începutul lui 2010, iar construcţia ar urma să demareze la sfârşitul aceluiaşi an, speră directorul companiei italiene ENI, unul dintre investitorii proiectului. Dacă ar lua-o înaintea proiectului din nord, cel din sud ar trebui să fie terminat în numai nouă luni, performanţă cam ambiţioasă.

Atunci, de ce pronosticul premierului rus? Pentru a-i capacita pe cei în proiectul Nord Stream, cred unii comentatori ruşi. Proiectul n-a obţinut până acum decât una dintre cele cinci autorizaţii necesare din partea statelor de tranzit, în timp ce South Stream este mai aproape de încheierea acestui stadiu după înţelegerile survenite între Rusia şi câteva ţări de tranzit: Turcia, Serbia, Bulgaria.

Competiţia energetică Nord-Sud promite aşadar noi episoade interesante.

28 octombrie 2009

Puşkin

Figură emblematică a literaturii, şi chiar a spiritualităţii, ruse, poetul Aleksandr Sergheevici Puşkin, este şi subiect de sfadă politică, şi nu e lucru nou. Într-un stat baltic, s-a iscat o dispută: numele cui ar trebui să-l aibă un parc din capitală, al lui Puşkin sau al unei personalităţi istorice naţionale? Homosexualii ruşi l-au adus în discuţie şi ei pe Puşkin, în timpul vizitei doamnei Clinton la Moscova, punând în relaţie statuia poetului rus de la Washington cu pandantul ei de la Moscova, a lui Walt Whitman, ilustrul lor predecesor într-ale înclinaţiilor sexuale, şi reclamând dreptul lor de a se aduna în jurul acestei statui.

Între timp, departe de asemenea turbulenţe iscate în jurul poetului, cercetătorii ruşi îşi continuă munca de elucidare a împrejurărilor morţii sale. A fost identificată canapeaua pe care a agonizat Puşkin după ce a fost rănit mortal în faimosul duel, s-au analizat urmele de sânge descoperite în pânza canapelei (care aparţin unui bărbat, dar nu se poate şti dacă chiar poetului). Se pune întrebarea dacă, în loc să zacă rănit în stare gravă, timp de două zile, pe această canapea, n-ar fi fost mai bine să fie internat într-un spital. Unii opinează că ar fi putut fi salvat, alţii că, oricum, n-ar mai fi fost nimic de făcut.

Despre Puşkin, oricum, se vorbeşte şi se va mai vorbi. Indiferent cum şi în ce context.

30 octombrie 2009

Turism la Cernobîl

Dacă turismul cosmic este întru totul posibil, la bordul Stației Spațiale Internaționale, dar deocamdată un asemenea lux nu-şi pot permite decât milionarii, „turismul radioactiv” este infinit mai avantajos, sub raport pecuniar, pentru amatorii de asemenea excentricități. Tariful unei excursii la Cernobîl este de numai 200 euro. Excursiile sunt oferite zilnic şi agențiile de turism le fac o publicitate îmbietoare: „Vom vedea centrala nucleară de la Cernobîl şi sarcofagul construit peste dărâmăturile reactorului nuclear. Vom pătrunde în atmosfera oraşului memorial Pripiat şi ne vom plimba pe străzile Cernobîlului.” Pliantele turistice nu spun însă chiar totul, dar vizitatorii care vor mai mult au posibilitatea să urce chiar pe sarcofag (deşi administrația „obiectivului” interzice acest lucru). De acolo, se poate admira panorama înconjurătoare - una mirifică, pentru că în lipsa omului, în locurile contaminate s-a dezvoltat o vegetație pe cât de încântătoare, pe atât de ucigătoare.

Un ziarist care a primit prin poştă o ofertă turistică pentru Cernobîl este indignat de acest gen de „turism”. Riscurile pentru sănătate - şi viață - sunt prea mari, scrie el, pentru a te lăsa încântat de invitație în condiții băneşti avantajoase. Dacă totuşi spiritul de aventură sau de bravadă vă îndeamnă să nu rezistați la propunere, stați cât mai puțin în zonă, căci nivelul radiațiilor este în continuare foarte ridicat şi se va menține încă decenii de-a rândul - avertizează ziaristul. Cine spune că nu sunt riscuri pentru sănătate, minte - adaugă el.

Şi toate acestea, pentru că “a face bani cu orice preț este un fel de a fi al vieții moderne”. Pentru o sumă minimă, la Cernobîl şi Pripiat se poate obține garantat fie infarct sau cancer, fie măcar căderea dinților.

2 noiembrie 2009

Gorbaciov despre 1989

„Eu am pierdut, dar perestroika a câştigat" - afirmă Mihail Gorbaciov într-un interviu acordat ziarului elveţian „Le Temps" în care evocă evenimentele din 1989 -1990.

Reunificarea Germaniei. Trebuia făcută, dar „gradual". Honecker a fost de vină că procesul s-a precipitat, fiindcă nu a trecut la reforme mai devreme.

Căderea comunismului. Nu e adevărat că s-a produs din cauza „intransigenţei" lui Reagan. Fără schimbările din URSS şi apariţia la Moscova a unei noi generaţii de lideri, „Reagan ar fi putut dansa la Berlin cum voia el, dar Zidul ar fi rămas acolo".

Dezmembrarea URSS. Nu cursa înarmărilor a fost principalul factor, ci „luptele interne pentru viitorul uniunii".

Elţîn. Cei ce conduceau republica unională a Rusiei erau „ca animalele, însetaţi de putere, ei au ruinat uniunea, economia şi propriul lor viitor".

China. „Ce fac chinezii e super! În prezent ei au China nouă, cu care nu ştiu prea bine ce să facă. Ar trebui mai bine să reflecteze decât să se autofelicite". La ei schimbările au început cu o „reformă politică", adică revoluţia culturală şi abia apoi au început reformele economice, pas cu pas.

Putin şi Medvedev. Prioritatea nr. 1 a puterii actuale a fost să remedieze haosul lăsat de Elţîn. Preşedinţia Putin a stabilizat ţara, acum trebuie întărită democratizarea instituţiilor, dar „uneori puterea trebuie să folosească metode autoritare", fără ca aceasta să devină regulă.

Proiecte personale. „Avem nevoie de un partid puternic şi independent, capabil să critice guvernul. Dar e o problemă: am 78 de ani".

4 noiembrie 2009

Putin despre 1989

Vladimir Putin a contribuit semnificativ la reunificarea statului german, susține ziaristul Vladimir Kondratiev, fost corespondent timp de 11 ani în Germania. Documentele privind "perioada germană" din biografia lui Putin rămân în mare parte secrete, dar un raport declasificat relatează că Putin i-a convins pe demonstranții est-germani să nu atace clădirea KGB din Dresda. Potrivit unui martor ocular, Volker Getz, „un ofițer cu un pistol în mână" a declarat că respectiva clădire este teritoriu sovietic şi va trage în cel care va trece frontiera. "Mai târziu aveam să aflăm că acest ofițer KGB a devenit preşedintele vostru"- declară Getz în film.

În acest film, Putin evocă, pentru prima oară, amintiri personale din zilele prăbuşirii Zidului Berlinului. Alături de Putin, vor mai vorbi în film despre căderea Zidului şi alți protagonişti ai evenimentului: fostul preşedinte al RFG, Weiszacker, primul şi ultimul preşedinte al URSS, Gorbaciov şi fostul lider al partidului comunist din RDG.

6 noiembrie 2009

Arma devine legendă

Mihail Kalaşnikov a trecut de vârsta de 90 de ani, iar celebra sa armă se produce de aproape 60 de ani. Ritmul frenetic al competiției armamentelor face ca inventatorul să supraviețuiască invenției sale: legendarul AK-47 nu va mai fi fabricat. Începând de anul viitor, producția se profila pe o nouă armă, cu 40-50 la sută mai eficientă decât celebra ei predecesoare, a declarat Vladimir Grodețki, directorul celei mai importante uzine de armament Kalaşnikov din Rusia.

Despre AK-47 se poate spune că, asemenea maurului, şi-a făcut datoria cu prisosință. Ea intră în dotarea armatelor a 55 de state (fără a mai pune la socoteală sumedenia de forțe militare sau paramilitare de pe toate continentele). Din producția anuală de aproape 75 de milioane de unități, 40 de milioane se fac în Rusia. Există peste 100 de tipuri de Kalaşnikov, căci prototipul a fost perfecționat, modernizat şi diversificat continuu. Şi totuşi, scrie "Izvestia", această armă trebuie să devină, în sfârşit, istorie pentru că ea era ideală pentru războaiele trecutului şi pentru armate nu neapărat înalt instruite. Din 2010, producția va lăsa loc legendei.

8 noiembrie 2009

Piramidele lui Stalin

Dacă Mussolini a construit partea sa de „Cetate Eternă” iar Mitterrand a înzestrat Parisul cu noi embleme citadine, Stalin a marcat peisajul arhitectural al Moscovei cu şapte zgârie-nori de formă piramidală, care aveau să servească drept motiv de inspiraţie şi pentru fostul Palat al Ştiinţei şi Culturii de la Varşovia, şi pentru fosta Casă a Scânteii de la Bucureşti.

Istoricii Moscovei susţin că Stalin intenţiona să dea hărţii capitalei ruse imaginea unui zodiac, cu 12 linii de metrou şi nouă clădiri monumentale. La 13 ianuarie 1947, când capitala URSS se pregătea să împlinească 800 de ani, Stalin a semnat un decret privind ridicarea a nouă edificii uriaşe. Din ele s-au construit şapte, căci la al optulea s-a renunţat (în locul lui a apărut hotelul Rossia) iar edificiul central, care trebuia să fie Palatul Sovietelor, a fost şi el abandonat, mai ales pentru că urma să se ridice pe ruinele Catedralei Mântuitorului Cristos. Cele nouă şantiere s-au deschis, totuşi, toate, în aceeaşi zi.

Stalin a decis ca în vârful fiecărui edificiu să fie instalată câte o uriaşă stea roşie. În zgârie-norii destinaţi locuinţelor, rezervate înalţilor demnitari politici şi militari, cu cât beneficiarul avea o funcţie sau un grad mai înalt, cu atât primea repartiţia la un etaj mai înalt. Despre „piramidele lui Stalin“ circulă fel şi fel de legende şi zvonuri. De pildă, se spune că sub temelia Universităţii de Stat din Moscova s-ar afla o puternică instalaţie de criogenizare, căci dacă solul nu ar fi în permanenţă îngheţat, imensa clădire s-ar scufunda.

10 noiembrie 2009

Semnale contradictorii

Dinamica raporturilor militare ruso-americane contrariază, cel puţin la prima vedere. În această toamnă, şeful Pentagonului, Robert Gates, vorbea despre un posibil parteneriat între SUA şi Rusia pentru construirea unui sistem comun de apărare antirachetă, reluând astfel o ofertă anterioară a Moscovei, dar cam în acelaşi timp experţi ruşi apreciau că prezenţa militară americană pe coastele vestice ale Mării Negre vizează mai degrabă Rusia decât zona Orientului Mijlociu.

De ce au nevoie SUA de cele două baze de la Marea Neagră? - se întreabă expertul Konstantin Sivkov. Pentru lupta împotriva terorismului? Această explicaţie nu rezistă criticii. Dintre România şi Orientul Mijlociu sunt aproape 4 000 de kilometri, o distanţă prea mare pentru un stat care trebuie să-şi menţină efectivele militare în Irak şi Afganistan." Acelaşi expert avansează şi o explicaţie: "Washingtonul este interesat şi de resursele energetice din Marea Caspică. Bazele vor fi probabil stabilite în România şi Bulgaria pentru a securiza transportul petrolului şi gazului caspic". Iar Pravda.ru., în ediţia sa în engleză, dă un titlu interogativ de-a dreptul alarmant: „Se pregătesc SUA să atace Rusia în trei sau patru ani?"

În schimb, ministrul rus de Externe a declarat că este gata să discute cu SUA şi NATO instalarea unui sistem comun de apărare antirachetă, inclusiv prin includerea staţiilor radar ruse la Armavir şi Gabala (Azerbaidjan), dacă acest sistem va fi convenit.

12 noiembrie 2009

Cursă contra cronometru

Proiectul gazoductului South Stream înaintează răbdător şi tenace. Rusia a semnat acorduri de participare cu toţi partenerii la proiect, a anunţat premierul Putin, după încheierea ultimului acord în materie, cu Slovenia. Documente similare există deja cu Serbia, Grecia, Ungaria, Bulgaria şi Italia. "Dacă şi alte state vor dori să adere la proiect, ele se vor putea alătura, prin ramuri suplimentare", dă un semnal agenţia RIA Novosti. (Croaţia, de pildă, a dat de înţeles că ar fi interesată de proiect).

Cu o capacitate proiectată de 63 miliarde metri cubi de gaze pe an şi la un cost estimativ de 25 miliarde euro, South Stream, care ocoleşte Ucraina, va lega Rusia de Europa de Sud şi Centrală pe sub Marea Neagră şi Adriatică. Intrarea în exploatare este prevăzută pentru 2015.

Dar proiectul Nabucco vrea să i-o ia înainte, adică să intre în funcţiune cu un an mai devreme, după cum dă asigurări purtătorul de cuvânt al proiectului. Lucrările vor începe în 2011, iar finanţarea va fi asigurată de o serie de bănci şi firme europene şi americane. Comisia Europeană este şi ea interesată de proiect, dar rămân încă probleme de elucidat, între care modalităţile de participare a Turciei şi asigurarea gazului necesar din Caucaz, Asia Centrală şi de pe unde se va mai putea.

Competiţia South Stream - Nabucco este însă departe de a se fi decis. Deocamdată, decizia privind finanţarea Nabucco a fost amânată până pentru sfârşitul lui 2010. Decizia a fost anunţată în aceeaşi zi în care cancelarul Austriei s-a întâlnit cu premierul Rusiei. Iar Austria ar urma să beneficieze de ambele proiecte.

16 noiembrie 2009

Strănepotul lui Stalin

Nepotul lui Stalin a dat în judecată publicația "Novaia Gazeta" pentru că un colaborator al ei, istoric, a scris că „Stalin şi cekiştii se fac vinovați de vărsare de sânge şi crime grave, săvârşite în primul rând împotriva propriului popor." În numele nepotului, astăzi în vârstă de 73 de ani, se adresează presei fiul său, strănepotul lui Stalin, Iakov Djugaşvili, care cere, în justiție, publicarea unei dezmințiri în revistă şi daune interese în valoare de zece milioane de ruble (220 milioane de euro).

Preşedintele Medvedev a condamnat în mod oficial crimele din perioada stalinistă, aşa cum au făcut-o şi alți predecesori ai săi de la Kremlin între care Hruşciov (cel dintâi) şi Gorbaciov. Dar mitul lui Stalin rămâne, de peste jumătate de secol, rezistent. Stalin îşi dispută locul întâi în galeria celor mai vestite personalități în istoria țării, 50 la sută dintre ruşi îi recunosc meritele în crearea unui „stat puternic", iar o serie de partide şi municipalități glorifică imaginea celui ce a preluat, în 1924, conducerea statului sovietic, din care a făcut o mare putere a lumii.

18 noiembrie 2009

Paralele inegale

Doi lideri mondiali sunt, în acest sfârşit de an, răsfăţaţii presei şi stimulează comparaţii. Unul e fost, altul actual. Unul e apreciat pentru ce a făcut, altul pentru ce intenţionează să facă. Unul a fost primul şi singurul preşedinte al URSS, celălalt primul preşedinte afroamerican al Statelor Unite. Şi Gorbaciov, şi Obama, au primit premiul Nobel pentru Pace. Primul, pentru ceea ce a realizat, celălalt, ca încurajare, pentru ceea ce a anunţat că va face.

Amândoi sunt apreciaţi mai mult în străinătate decât în propria ţară. În amândoi s-au investit speranţe imense. Gorbaciov a eşuat la un moment dat, iar statul pe care a încercat să-l modernizeze s-a destrămat, Obama este abia la începutul lucrării sale iar despre prăbuşirea SUA doar câţiva vorbesc, ca glumă.

De ce sunt fascinante aceste două personalităţi? Pentru că, la începutul misiunilor lor, de maximă responsabilitate, s-au afirmat că lideri tineri, energici, cu viziuni novatoare. Gorbaciov a lansat conceptele de înnoire glaznosti şi perestroika, Obama şi-a aşezat preşedinţia sub semnul schimbării. Ambii au fost primiţi ca figuri providenţiale, care pot face orice, dar puţini au fost aceia care au realizat de la bun început că asemenea performeri depind, într-o măsură deloc neglijabilă, de angrenajul puterii în fruntea căruia au fost aduşi.

Uniunea Sovietică a fost angajată într-un război în Afganistan, SUA poartă şi ele un război în această ţară. Statul condus de Gorbaciov n-a rezistat (şi) retragerii fără victorie din Afganistan, victoria lui Obama în războiul din Afganistan e tot mai incertă. Va face şi Afganistanul o diferenţă esenţială între cei doi, de fapt între două mari puteri?

20 noiembrie 2009

Mai trebuie Nabucco?

Ofensiva dezlănțuită de gazul rusesc asupra Europei, prin progresele, din ultimul timp, ale gazoductelor Nord Stream, South Stream şi proiectele de gazoducte cu Turcia, îi face pe unii specialişti ruşi să pună tot mai insistent întrebarea dacă proiectul oarecum concurent Nabucco, sprijinit de UE şi SUA îşi mai are rostul. Gazele ruse - şi nu numai - vor curge năvalnic prin conducte controlate de Rusia, dar nu vor mai trece prin Ucraina şi Europa va putea sta la căldură, fără emoții, iarna.

Într-o asemenea situație, opinează Chirvani Abdulaev, analist la Alfa Bank, “devine tot mai evident că Nabucco nu mai are o logică comercială”. Mai ales că Turkmenistanul, care este potențial sursă majoră de gaz pentru Nabucco, rămâne o țară “blocată”. Şi mai sunt şi alte probleme de elucidat, pe care le aminteşte analistul Valeri Nesterov de la Troika Dialogue: neînțelegerile între Azerbaidjan şi Turkmenistan asupra delimitării resurselor energetice din Caspică, instabilitatea politică din Iran, poziția nuanțată a Azerbaidjanului, condiționările Turciei. “Cât de comercial e Nabucco? - revine Abdulaev cu întrebarea. Dacă e un proiect politic, iar banii nu sunt o problemă, el ar putea fi construit, dar de unde gaz pentru el?”

23 noiembrie 2009

Gazul turkmen

Turkmenistanul este tot mai hotărât să joace propria carte energetică: imensele resurse de gaze naturale ale republicii. Care sunt şi principala speranţă a proiectului Nabucco. „Turkmenistanul nu mai consideră gigantul rus Gazprom un partener sigur şi chiar dezvoltă noi direcţii pentru exportul hoidrocarburilor sale" - constată cotidianul Nezavisimaia Gazeta.

În decembrie va fi dată în exploatare a doua ramură a gazoductului Turkmenistan-Iran, care va permite sporirea exportului către Iran de la 8 la 14 miliarde iar apoi la 20 miliarde metri cubi pe an. E pe sfârşite şi construcţia gazoductului Turkmenistan-Uzbekistan-Kazahstan-China. Dar gazul turkmen, chiar dacă începe să ia alte căi decât cea a Gazpromului, nu şi-a găsit încă un drum lesnicios şi sigur spre Europa.

Turkmenistanul extrage aproape 80 de miliarde metri cubi de gaze pe an. Înainte de criza cu Gazpromul, acesta achiziţiona aproape 50 de miliarde. După explozia din aprilie de la partea turkmenă a conductei Asia Centrala-Centru şi suspendarea livrărilor de gaz către Rusia, Aşhabadul a trecut la diversificarea traseelor de livrare a gazului către piaţa mondială. Dar Moscova poate sta încă liniştită, apreciază ziarul menţionat, căci gazul turkmen nu a găsit (sau nu a căutat?) o variantă fezabilă pentru gazoductul Nabucco.

25 noiembrie 2009

Locul III - Stalin

Într-un clasament care-i ierarhizează pe cei mai vestiţi ruşi, Stalin a ieşit pe locul al treilea, după Aleksandr Nevski şi primul ministru țarist Piotr Stolipin, dar înaintea unor figuri ilustre ca Petru cel Mare şi Puşkin.

Un colaborator al publicației „Russia Beyond the Headlines”, Donald Rayfield, se întreabă ce-i cu performanța lui Stalin. În primul rând, spune el, Stalin nici n-a fost rus, ci georgian. Apoi, a creat un puternic stat industrializat, dar cu câte sacrificii, cu câte crime şi represiuni? Prețul modernizării a fost şi distrugerea țărănimii. Iar Uniunea Sovietică a ieşit victorioasă din al doilea război mondial nu din cauza meritelor lui Stalin, ci din cauza greşelilor lui Hitler. În vremea lui Stalin nu se trăia deloc liniştit şi bine, dar acest lucru tinerii „naivi” de astăzi nu-l ştiu, îşi mai amintesc doar pensionarii.

E oare nevoie ca Stalin să fie din nou zeificat? se întreabă ziaristul. Este adevărat, remarcă el, că mongolii l-au “reabilitat” pe Gingis Han şi l-au făcut erou național, iar ungurii au procedat la fel cu Atila, Biciul lui Dumnezeu, dar aceştia au trăit cu secole şi secole în urmă. Stalin aparține încă istoriei (relativ) imediate şi modelul său poate fi periculos. „Avem de ales între un maniac paranoic şi un şef infailibil - tranşează chestiunea ziaristul Vadim Nesterov. Oricum, Stalin este o figură destabilizatoare”.

27 noiembrie 2009

Un Gorbaciov pentru NATO

Acelaşi ziar, Kommersant, publică două articole ce reflectă două viziuni diferite despre relațiile Rusiei cu NATO. Redactorul şef al revistei Moscow Defense Brief merge pe abordarea „tradițională”, adică de tip războiul rece, şi susține că în perioada postsovietică raporturile dintre cele două părți nu au intrat în normalitate, iar „această anomalie, susține autorul, decurge din punctele de vedere militaro-politice diferite ale părților”. NATO - explică el - a fost creat ca o coaliție militară îndreptată împotriva URSS, iar transformarea Alianței din ultimii 15 ani nu a atins esența Alianței. Chiar în punctele de convergență dintre NATO şi Rusia (lupta împotriva terorismului internațional, Afganistanul, Tratatul privind forțele convenționale în Europa), cele două părți văd diferit lucrurile. În schimb, într-un alt articol, din acelaşi ziar, se afirmă că „Moscova şi Alianța nordatlantică au depăşit definitiv confruntarea de anul trecut şi sunt gata să coopereze strâns în domeniul militar.” Este citată în acest sens aprecierea ambasadorului rus la NATO, Dmitri Rogozin, pe care presa occidentală nu-l prezintă de obicei ca pe un „porumbel”, şi care crede într-o „schimbare radicală în raporturile cu Alianța”. Schimbare ce ar putea demara prin instalarea în fruntea ierarhiei NATO a lui Anders Fogh Rasmussen. „Problema e de a şti dacă noul secretar general al NATO va fi un fel de Gorbaciov”, se exprimă colorat, după cum îi este felul, ambasadorul rus. După ce preşedintele Obama a primit Nobelul pentru Pace, presa rusă amintea că şi Gorbaciov este deținător al respectivei distincții. Acum, un ambasador rus transleează comparația în zona NATO. Unii văd în Gorbaciov un fel de model pentru Occident, în timp ce cota ultimului lider sovietic rămâne la un nivel submediocru în propria țară, redevenită Rusia.

30 noiembrie 2009

Competiția nucleară continuă

Spre deosebire de președintele Obama, care năzuiește, asemenea liderilor sovietici de altădată, la dezarmare generală şi totală, inclusiv nucleară, Moscova de azi este mai sceptică în chestiune. Gazeta.ru anunță această percepție chiar în titlul unui articol: „Prin apariția a noi puteri nucleare, o dezarmare nucleară a Rusiei ar fi nerațională”. Urmează expunerea de motive, care se bazează pe situația creată de evoluțiile mondiale din câmpul proliferării nucleare.

Iranul şi Coreea de Nord, se susține în articol, intenționează în mod evident să devină state nucleare, iar programele lor în materie sunt (şi) militare. În Pakistan, stat deținător de arme nucleare, devine tot mai preocupantă posibilitatea preluării puterii de către forțe extremiste. Iar China, care se dezvoltă economic tot mai impetuos, şi-a redus rapid tehnologia de productivă militară rusă şi dezvoltă o alianță solidă cu Pakistanul.

Tabloul astfel compus evocă vremea războiului rece, când pentru cursa înarmărilor se recurgea la motivații de acelaşi tip. Atunci confruntarea opunea Uniunea Sovietică puterilor nucleare occidentale ale momentului. Acum, Gazeta.ru scrie: ”Ar fi bine ca Rusia să reflecteze nu numai la menținerea propriului său arsenal nuclear, dar şi la cele ale SUA, Marii Britanii, Franței şi Indiei,”, căci “aceste țări ar putea deveni aliații noştri în lupta pentru menținerea integrității teritoriale”.

Aşadar, indiferent dacă războiul rece s-a încheiat sau nu, cursa înarmărilor nucleare (şi nu numai) urmează un curs ce pare de nedorit.

1 decembrie 2009

Valori şi interese

Ziarul Kommersant sintetizează, într-un titlu, "filozofia" relaţiilor dintre Rusia şi Uniunea Europeană, în acest moment, astfel: "Lăsând deoparte dezbaterea asupra valorilor comune, Rusia şi Europa caută interese comune". Această abordare devine tot mai vizibilă şi este confirmată, odată în plus, de evenimente foarte recente.

Moscova a urmărit cu relativă indiferenţă coregrafia impusă de intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona şi se pare că puţin i-a păsat cine va fi noul (primul) preşedinte al Consilului European, cine noul (primul) ministru de externe al Uniunii Europene, cine vor fi viitorii comisari europeni.

Agenda discuţiilor premierului Putin la Paris a cuprins, prin excelenţă, teme de cooperare bilaterală: Avtovaz-Renault, gazoductele Stream, portelicopterele Mistral.

La cea de a 24-a întâlnire la vârf Rusia-UE de la Stockholm, părţile n-au mai insistat pe identificarea valorilor lor comune, ci pe domenii concrete de lucru: de la gazoducte la Opel, de la Mistral la propunerea de participare a vesteuropenilor la privatizarea activelor ruse.

De aici, două concluzii: pragmatism în relaţii şi abordarea proiectelor de cooperare de preferinţă în cadru bilateral.

2 decembrie 2009

Un simbol

New Yorkul are Statuia Libertății, Parisul - Turnul Eiffel, Copenhaga - Mica Sirenă, Berlinul - Poarta Brandenburg, Rio de Janeiro - statuia lui Christ. Simbolul echivalent al Moscovei este grupul statuar Muncitorul şi colhoznica, aflat la una din intrările Expoziției realizărilor economiei naționale dintr-un mare parc moscovit. Din 2003, această lucrare emblematică, construită în oțel în 1937, a cunoscut un proces de restaurare, iar la începutul lui decembrie a fost reinstalată, pe un soclu mai înalt cu zece metri decât cel inițial, în acelaşi loc.

Cu acest prilej au fost risipite temerile exprimate de unii că lucrarea monumentală, cunoscută în toată lumea, fie şi pentru faptul că figureazăa pe genericul filmelor produse de studioul Mossfilm, va dispărea din peisajul citadin al capitalei ruse.

Monumentul, cu o înălțime de 34,5 metri, a fost prezentat în premieră la Expoziția Universală de la Paris din 1937. Autoritățile franceze au dorit atunci să o achiziționeze, dar Stalin a dispus ca lucrarea să revină în Rusia, demontată, cu un tren special. În timp, rugina a cotropit-o, iar soclul a fost deteriorat.

Refăcut şi reinstalat într-o ambianță civilizată, grupul Muncitorul şi colhoznica a redevenit simbolul citadin al unei perioade complexe din istoria modernă a Rusiei.

7 decembrie 2009

Mai departe de dolar

Banca centrală a Rusiei intenționează să convertească o parte a rezervelor sale în dolari canadieni, pentru a le creşte randamentul şi a diminua riscurile scăderii dolarului, după cum ziarele din Moscova. Rusia se află pe locul al treilea în lume în ce priveşte volumul rezervelor internaționale, care se ridicau, în Rusia, la 441 miliarde dolari. În prezent, rezervele în devize străine ale Rusiei sunt compuse din dolari americani - 47 la sută, euro - 41 la sută, lire sterline - 10 la sută şi yeni japonezi - 2 la sută.

O diversificare sporită nu este totuşi avută în vedere, căci posibilitățile sunt limitate, explică un expert bancar: yuanul chinezesc nu este deviză convertibilă, iar realul brazilian şi rupia indiană sunt devize „suple”, adică sunt instabile în raport cu principalele devize mondiale şi nu au echivalent în aur.

Dolarul canadian rămâne totuşi destul de independent față de cel american, cu toate că economia Canadei depinde puternic de aceea a Statelor Unite. Se estimează că, pentru început, procentajul dolarului canadian în rezervele Rusiei nu va depăşi nivelul de 5 la sută.

9 decembrie 2009

O decizie aşteptată

Preşedintele Dmitri Medvedev s-a adresat Camerei Superioare a Parlamentului rus (Consiliul Federaţiei) cu propunerea de a acorda şefului statului posibilitatea de a decide asupra utilizării urgente a forţelor armate în afara teritoriului Rusiei. Se apreciază că senatorii îşi vor da acordul asupra propunerii, chiar în cursul lunii decembrie, dar sunt şi unii experţi care obiectează că o asemenea decizie ar contraveni Constituţiei. Nu ar contraveni, susşine Viktor Ozerov, preşedintele Comisiei de apărare şi securitate a Consiliului Federaţiei, întrucât Constituţia atribuie Camerei Superioare prerogative de “a regla problema posibilităţii de utilizare a forţelor armate ale Federaţiei Ruse în afara teritoriului Rusiei”.

O sursă de la Kremlin citată de ziare din Moscova a explicat că preşedintele a solicitat luarea unei „decizii universale”, care să-i permită “să decidă el însuşi asupra participării militarilor ruşi la operaţiuni în afara Rusiei”. O asemenea decizie este necesară, s-a mai explicat, pentru a se putea acţiona “în vederea reglementării problemelor cu caracter de urgenţă cum sunt deturnările de nave de către piraţi, de exemplu”.

Discuţia publică asupra modului de a acţiona al preşedintelui în problema utilizării forţelor armate în afara teritoriului naţional a devenit mai consistentă după războiul din Georgia din vara anului trecut.

11 decembrie 2009

Anul bun al Tigrului

Sfârşitul de an aduce nu numai prognoze şi estimări, ci şi profeţii. Explicatorii lui Nostradamus, citaţi de presa rusă, prezic apariţia, în 2010, a unui lider „fără inimă şi setos de sânge", izbucnirea celui de-al treilea război mondial în luna noiembrie, un conflict între Europa occidentală şi SUA, altul între Marea Britanie şi Franţa, altul în Crimeea, iar în ce ne priveşte, o catastrofă în Marea Neagră pe bază de hidrogen sulfurat.

„Profetul" rus Pavel Globa e, într-un fel, mai optimist, căci prevesteşte un an mai bun pentru ruşi, după ce oficialii vor schimba politica financiară a ţării. În schimb, Ekaterinei i se arată un val de cutremure în Rusia, multe cataclisme în Statele Unite, iar la 11 noiembrie 2010, un război devastator între americani şi ruşi. Vor pieri 50 de milioane de ruşi, dar războiul se va stinge repede, precizează liniştitor Ekaterina. Dar, continuă ea, va începe alt război, tot mondial, unul între patru regi (pe care însă nu îi nominalizează).

Alţi futurologi se lansează în profeţii „ştiinţifice": CERN-ul de la Geneva va exploda şi va crea o „gaură neagă", va fi dovedită supravieţuirea sufletului, va fi elucidată problema OZN-urilor şi va începe o epocă a matriarhatului care va ţine vreo 23 de ani.

Pe total, cu toate grozăviile de mai sus, 2010 care e Anul tigrului, este apreciat de cei ce-şi dau cu părerea asupra lui, mai degrabă un an bun.

14 decembrie 2009

Reforma orelor

Ceasurile merg, în Rusia, în 11 feluri, pentru că teritoriul ţării, care se întinde pe aproape 8000 de kilometri, este împărţit în 11 fuse orare. Situaţia e unică în lume. Statele Unite şi Canada au câte cinci, iar China ar avea probabil tot cam atâtea, dar după 1949, RP Chineză a instituit o oră unică pentru întreaga republică.

Preşedintele Medvedev apreciază ca Federaţia Rusă are prea multe fuse orare, iar acest fapt generează multe disfuncţionalităţi în desfăşurarea diferitelor activităţi şi sporesc cheltuielile. Dacă o filială din Siberia vrea să contacteze centrala de la Sankt Petersburg, trebuie să o facă devreme de tot, căci în timpul programului unora alţii sunt deja plecaţi acasă. Dacă partenerul de afaceri din Rusia europeană nu mai e de găsit, iar treaba impune o decizie rapidă, firma rusească din Extremul Orient va fi nevoită să apeleze rapid la parteneri japonezi sau sud-coreeni, ori va rata afacerea.

Şeful statului rus cheamă de aceea la o reevaluare a situaţiei create de marile decalaje orare ale ţării, în sensul reducerii lor. Într-o vreme când comunicaţiile se realizează practic instantaneu, amânările de ore devin tot mai păgubitoare şi anacronice.

16 decembrie 2009

Marea strategie

Publicația „Russia Profile” a solicitat unor experți ruşi şi străini să se pronunțe asupra şanselor proiectului de securitate europeană lansat în mod oficial de preşedintele Medvedev.

Politologul german Alexander Rahr constată că Moscova n-a primit până acum nici un răspuns pozitiv la propunerile sale, fapt „şocant şi frustrant”. Ceea ce ar însemna că „Vestul nu ia Rusia în serios ca partener egal” - nici NATO, nici UE, nici chiar OSCE. Moscova nu poate forța Occidentul să-i accepte proiectul, dar nici nu se poate izola, căci trebuie să se modernizeze, inclusiv prin cooperare cu Occidentul. Iar acest fapt va trebui să aibă, la un moment dat, “un impact asupra elitelor ruse”.

Mai optimist, Srdja Trifkovici de la un institut american, apreciază că planul Medvedev poate determina SUA să redefinească rostul NATO, care a devenit foarte difuz. Constructul propus de Medvedev ar putea eventual înlocui actual OSCE, tot mai ineficienți. “Strategia este arta de a câştiga războaie, iar marea strategie - filozofia de a menține o pace acceptabilă”. Planul Medvedev oferă Occidentului calea spre o mare strategie - consideră politologul.

Mult mai sceptic, universitarul american Ethan S. Burger crede că „lumea are destule tratate, dar prevederile lor sunt de obicei ignorate de către semnatari”. De aceea, sunt preferabile negocierile concrete, pe teme punctuale, cum ar fi dezarmarea, regimul Arcticii etc.

18 decembrie 2009

„S-a întâmplat mâine”

Un ziarist de la RIA-Novosti a avut ideea să revadă previziunile făcute în urmă cu 50 de ani în presa vremii. Era vorba de un ziar de astăzi care ajunsese prin minune înapoi în timp şi al cărui conţinut era prezentat celor din 1959. Erau, desigur, profeţiile unui ziarist sovietic de atunci. Cum vedea el lumea de azi?

Comunismul s-a instalat pentru totdeauna şi peste tot pe Terra. Fericirea tuturor e deplină. Nu mai există nici guverne, nici bani, doar un sistem de schimburi naturale. Războiul rece e de mult uitat, viaţa nu mai e umbrită de nici o problemă economică ori socială. A dispărut şi criminalitatea. Munca fizică, cea ingrată, a fost preluată în întregime de maşini.

Dar această versiune utopică a „URSS-Terra 2010” are şi omisiuni, remarcă ziaristul rus de astăzi. Nu se spune, de pildă, ce s-a ales de adversarii URSS, înfrânţi în războiul rece, nici de ceilalţi trăitori pe Pământ. Numele vehiculate în proiecţia din 1959 sunt, mai toate, ruseşti. Utopia 2010 rămâne de aceea, ca toate utopiile, o simplă poveste naivă, mai mult sau mai puţin folositoare.

21 decembrie 2009

Sfârşitul lumii se mai amână

La trecerea dintre ani, diverşi clarvăzători se hărnicesc să prezică viitorul, iar cei mai ambiţioşi dintre ei îşi extind aria „cercetărilor” la maximum, adică până în momentul de extincţie a lumii. Unii îşi aduc aminte, bunăoară, că ultima zi din calendarele maya este 21 decembrie 2012. Dar atunci, se zice, nu va fi sfârşitul lumii, ci sfârşitul lumii actuale. „Va fi o reîntoarcere la strămoşi, la oamenii înţelepţi”. De la cea de a patra perioadă a Soarelui la al cincilea Soare” - ne linişteşte Don Allejandro, şaman maya din Guatemala. Ceea ce, fie vorba între noi, n-ar fi o catastrofă chiar atât de cumplită.

Mai gravă pare a fi o altă previziune. Directorul agenţiei spaţiale ruse, Anatoli Perminov, care e mai bazat, susţine că sfârşitul lumii va veni în aprilie 2036, când „un asteroid uriaş va lovi planeta”. Asteroidul Apophis, cu un diametru de 350 de metri şi o suprafaţă de vreo trei terenuri de fotbal, va produce, prin impact cu scoarţă terestră, un deşert mare cât Franţa şi tsunami-uri dezastruoase. şi NASA ia în calcul o eventuală ciocnire cu Apophis, dar nu e prea alarmată. „Apophis este un corp ceresc supermediatizat, de când a fost descoperit, în 2004 - se arată într-un comunicat al agenţiei americane. Ultimele noastre calcule arată că probabilitatea unei coliziuni a scăzut de la 1/450 000 la 1/1 000 000”. Oricum, Apophis se va apropia de Pământ la „numai” 30 000 km.

23 decembrie 2009

Nostalgii

Dacă Vladimir Putin apreciază că destrămarea URSS a fost cea mai mare catastrofă politică a secolului XX, 60 la sută dintre ruşi regretă, la rândul lor, dispariția statului sovietic. Cei mai nostalgici sunt pensionarii (85 la sută), femeile de toate vârstele (63 la sută), persoanele de 40-55 de ani (67 la sută), oamenii mai puțin instruiți şi cei nevoiaşi.

„Cred că oricine are o anumită nostalgie în ce priveşte Uniunea Sovietică” - spune scriitoarea Janna Scribnaia, 37 de ani. „Îmi amintesc de înghețata care costa 7 copeici şi de taberele de pionieri de la Marea Neagră, unde puteam merge cu toții în vacanța de vară”.

Un sondaj de opinie al Institutului Levada afirmă că 16 la sută dintre ruşi ar dori restaurarea URSS (în 2008 erau 13 la sută). Dar 14 la sută vor ca republicile postsovietice să rămână independente, iar 13 la sută optează pentru actuala formulă a CSI.

Libertatea - consideră mulți participanți la sondaj - nu-şi prea are sens dacă n-ai cu ce plăti locuința, slujba nu e garantată, iar educația, sănătatea, transportul, distracția nu mai sunt ieftine sau chiar gratuite, ca în trecut.

Ruşii regretă măreția şi forța URSS. 80 la sută sunt mândri de victoria din 1945 asupra fascismului, 35 la sută de reconstrucția de după război, 60 la sută de programul spațial. Tinerii între 16 şi 35 de ani se mândresc cu marii compozitori şi scriitori ai trecutului. Un trecut care, pentru cetățenii Rusiei, nu înseamnă numai ideologie, cum scrie ziarista Lisa Karpova.

26 decembrie 2009

Sprijin sau participare?

„Este Rusia o țară slabă?”, se întreabă expertul Gleb Pavlovski. Comparativ cu fosta URSS, poate, dar ex-consilierul prezidențial american Brent Scowcroft observă că „Rusia are întotdeauna o influență decisivă asupra strategiei de securitate a SUA, indiferent despre ce țară e vorba”.

Un stat cu o asemenea influență asupra unei superputeri militare nu poate fi considerat slab, susține expertul rus.

„De fapt, explică el, nu e vorba atât de forța Rusiei, ci de capacitatea sa de a o canaliza şi de a o folosi inteligent”. Rusia a reuşit să dejoace insurecțiile din spațiul ex-sovietic şi i-a împiedicat pe insurgenții ceceni să devină un fel de Al Qaida. Programul relațiilor americano-ruse cuprinde probleme ca limitarea armelor strategice şi neproliferarea, NATO, Afganistan, Iran, Asia Centrală, Coreea de Nord şi spațiul postsovietic.

Unii ar dori ca politica mondială să se facă fără Rusia, mai observă Pavlovski, iar Rusia doar să sprijine, nu să şi decidă (în Asia Centrală, de exemplu). Dar un stat care se exercită pe trei mari zone ale lumii - Europa, Asia Centrală, Extremul Orient - nu poate fi considerat „putere regională”, chiar dacă nu mai e superputerea sovietică din timpul războiului rece.

28 decembrie 2009

Mituri

Rusia generează mai multe mituri decât oricare altă țară, susține Svetlana Ter-Minasova, profesor la Universitatea Moscova, în cartea sa „Mituri despre Rusia”. Pentru unii, Rusia evocă zăpadă, caviar şi vodcă, sau oligarhi şi KGB, Gorbaciov, perestroika şi glaznosti.Dar aceste stereotipuri sunt mai degrabă negative. Beau mai mult ruşii decât alte popoare? Dar tinerii finlandezi iau trenul la Sankt Petersburg doar pentru a face acolo beții (căci în Scandinavia vodca e mai scumpă), iar Marea Britanie şi SUA au şi ele probleme cu consumul excesiv de alcool, aminteşte autoarea cărții.

La jumătatea anilor 1990 - povesteşte ea - a participat, în Statele Unite, la un Congres internațional pentru comunicare culturală între popoare. Când a urcat la tribună, organizatorii au întrebat-o dacă să-i aşeze pe pupitru un pahar cu apă sau cu vodcă. Stupefiată, n-a putut da alt răspuns decât acela că, în general, nu obişnuieşte să bea ceva dimineața. Drept care, nu i s-a mai pus în față nici măcar tradiționalul pahar cu apă cuvenit vorbitorilor şi a trebuit să-şi pronunțe comunicarea cu gura uscată.

Dar stereotipurile mai pot juca şi altfel de feste. Aceeaşi autoare relatează, cu alt prilej, că un grup de turişti americani au remarcat că ghida lor, o tânără cât se poate de simpatică de altfel, nu surâde deloc. Întrebată de ce, tânăra le-a amintit proverbul cu cei care râd fără motiv, de cei ce râd ca…

30 decembrie 2009

Proiecte postsovietice

În 2009, Rusia a lansat câteva proiecte de integrare în spaţiul fostei URSS, dar nu prin CSI, ci prin Organizaţia Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC) şi Forţa Colectivă de Desfăşurare Rapidă (FCDR). Prima ar urma să se transforme dintr-un „club virtual al prietenilor Rusiei” într-o „instituţie militară şsi politică reală”, după cum scrie politologul Feodor Lukianov. FCDR va reuni unităţi de elită antiteroriste din Armenia, Belarus, Kazahstan, Kîrgîzstan, Rusia, Tadjikistan şi Uzbekistan.

Perspectivele integrării economice şi ale alianţei militare rămân totuşi încă îndepărtate, subliniază o serie de experţi şi „minimul necesar este deocamdată Uniunea vamală Belarus-Kazahstan-Rusia”, apreciază Lukianov.

S-a mai remarcat şi lipsa de entuziasm a Kievului faţă de aceste proiecte, dar se apreciază că după alegerile prezidenţiale din ianuarie, se va reactiva şi dialogul cu Ucraina, cu toate că, observă politologul Aleksei Malasenko, de la Centrul Carnegie din Moscova, „Ucraina a hotărât să se orienteze spre Occident”.

22 ianuarie 2010

Un semestru nefast

Sondajele de opinie ale Institutului Levada arată că majoritatea ruşilor (62 la sută) apreciază că 2009 a fost un an mai rău decât 2008, dar cotele de popularitate ale preşedintelui Medvedev şi premierului Putin au rămas stabilizate la circa 70 la sută.

În prima jumătate a lui 2009, declinul economic s-a materializat într-o contracţie de 8,5-9 procente, după care faza „active” a crizei a fost depăşită, înregistrându-se o uşoară creştere economică, tendinţă ce va continua şi în acest an, după cum prevede ziarul „Nezavisimaia Gazeta”.

Anul 2009 a fost însă şi unul al dezastrelor spectaculoase, între care, în primul rând, catastrofa de la hidrocentrala Saiano-Susenskaia, în august, şi incendiul de proporţii de la un night club din oraşul Perm, în decembrie. Unele dintre aceste accidente s-au datorat infrastructurii învechite, cum a fost explozia de la arsenalul naval de la Ulianovsk, în noiembrie, iar altele „factorului uman”, cum a fost ciocnirea a două avioane din grupul Vitiaz, în august. Dacă la acestea se va mai adaugă şi necalificarea naţionalei de fotbal la Cupa Mondială, glumeşte amar presa rusă, se poate spune că al doilea semestru al anului a fost „o perioadă proastă”. Preşedintele Medvedev s-a arătat însă hotărât să înfrunte această „mare de tulburări” şi a lansat un slogan ambiţios de modernizare a ţării

26 ianuarie 2010

Milițieni şi bastonaşe

Ministrul rus de Interne a decis stabilirea unor noi criterii de evaluare a eficienței activităților miliției, iar cea mai frapantă noutate este renunțarea la „sistemul bastonaşelor”. Ziarul „Kommersant” comentează că populația răsuflă uşurată, dar milițienii sunt oarecum nedumeriți: munca lor nu va mai fi apreciată (doar?) după numărul delictelor elucidate şi consemnate cu liniuțe pe un răboj. La acest sistem de până acum, clar, precis, se renunță.

Oricum, respectiva modalitate de cuantificare nu era cea mai fericită. Întrucât criteriul era unul strict cantitativ, apăruse practica de „comercializare” a bastonaşelor, ele se puteau „cumpăra” între colegi la tarife cuprinse între 15 000 şi 20 000 de ruble. Mai grav era că, pentru a acumula bastonaşe, se lansa urmărirea penală a unor persoane nevinovate prin înscenarea unor cazuri imaginare.

Ministrul de Interne apreciază că prin renunțarea la acest sistem şi, în general, prin noile măsuri, se va obține „restabilirea încrederii şi prestigiului miliției în rândul populației” .

28 ianuarie 2010

„Gunoiul”

Primul an al preşedinţiilor Obama şi Medvedev nu au adus revelaţii în relaţiile Moscova-Washington. „Motorul” ruso-american rămâne în continuare gripat, el funcţionează cu poticneli şi întreruperi, de parcă jiclerele nu ar fi fost curăţate de gunoaie. În iulie 2009, vizita lui Obama la Moscova a dat ceva speranţe, în toamna negocierile de reducere a armelor nucleare mergeau bine spre finalizare, dar de la începutul iernii s-au împotmolit. Ce nu merge aşadar la motor, care e gunoiul?

Comentatorul Feodor Lukianov are o explicaţie: cele două părţi nu au o viziune coerentă - şi realistă - asupra relaţiilor dintre ele. Mai precis, deşi de peste două decenii cei doi nu se mai consideră adversari, percepţia reciprocă rămâne una eronată. Fiecare crede despre celălalt că ar fi „o putere în declin”. Statele Unite văd Rusia ca o ţară cu populaţia în scădere, cu infrastructuri care se degradează, cu o dezvoltare economică axată doar pe câteva sectoare. Pentru Washington, Rusia n-ar mai fi un pol „independent”, cum se afirmă, de pildă, China.

Nici percepţia Moscovei nu este mai realistă când mizează pe sfârşitul democraţiei americane şi pe erodarea conceptului lumii unipolare. Indicii în acest sens ar fi şi sprijinul solicitat de Washington în gestionarea unor probleme grele cum sunt neproliferarea sau Afganistanul.

Dacă aşa ar sta lucrurile, continuă Lukianov, de ce n-ar încerca fiecare să valorifice vulnerabilităţile celuilalt. Despre relaţiile bilaterale se vorbeşte în termeni ca resetare, restructurare, relansare etc., dar acest limbaj nu face decât să încerce să marcheze lipsa unei strategii, în ambele capitale, asupra unei componente semnificative a relaţiilor internaţionale.

2 februarie 2010

Dacă…

Istoria nu se scrie cu „dacă”, însă tentația de a imagina un alt curs posibil al lucrurilor e prea tentantă pentru a fi inhibată de această spusă, devenită aproape verdict. Aşadar, ce s-ar fi întâmplat dacă Marea Revoluție din Octombrie n-ar fi avut loc în Rusia? se întreabă ziarista Inna Dulkina. Rusia - crede ea - ar fi depăşit Statele Unite în anii 1930 şi ar fi ajuns prima putere mondială. (În treacăt fie spus, şi Henry Kissinger declara cândva că bolşevicii lui Lenin au primit sprijin din partea cercurilor de afaceri europene şi americane pentru a împiedica dezvoltarea capitalistă modernă a Rusiei şi pentru a arunca țara în haos prelungit.)

Ruşii - continua Dulkina - n-ar mai fi trăit în apartamente modeste şi inconfortabile, femeile n-ar fi purtat tricouri cu sclipici şi shorturi leopard, iar bărbații n-ar fi neglijat deodorantul şi n-ar fi băut apă de colonie în loc de alcool. Toată lumea ar fi sărbătorit Crăciunul şi ar fi mers la biserică, societatea ar fi respectat legea şi proprietatea privată, nobilimea şi ofițerimea n-ar fi fost lichidate. Un poet care să scrie că „Binele atacă cu pumnul” n-ar fi existat.

Aşa ar fi arătat o Rusie pierdută azi pentru totdeauna, care mai trăieşte doar în imaginația câtorva. Dar revoluția trebuia totuşi să se producă, era necesară, afirmă, în cele din urmă, în mod neaşteptat, ziaristă. De altfel, sondajele de opinie arată că doar unul din zece ruşi crede azi că revoluția a fost o catastrofă. 28 la sută afirmă că ea a deschis o eră nouă în istoria Rusiei, iar 29 la sută că a accelerat dezvoltarea economică şi socială a țării.

4 februarie 2010

Speranțe post - Iuşcenko

Ziarul „Nezavisimaia Gazeta" n-a mai aşteptat rezultatul alegerilor prezidențiale din Ucraina pentru a imagina configurația viitoare a spațiului post-sovietic după instalarea unui nou şef al statului la Kiev. Unul care, spre deosebire de Viktor Iuşcenko, ar imprima un nou curs relațiilor cu Rusia, ceea ce ar însemna şi dinamizarea unor procese la scara întregului areal al fostei URSS.

Indiferent dacă viitorul preşedinte se va numi Viktor Ianukovici sau Iulia Timoşenko, politica externă a Ucrainei va fi mai pragmatică, mai echilibrată, mai previzibilă şi, în special, „mai puțin orientată spre instituțiile occidentale şi mai liberală față de Rusia", scrie ziarul. GUAM-ul, instituția care grupează Georgia, Ucraina, Azerbaidjanul şi R. Moldova, văzută de Rusia ca o sfidare la proiectele sale, va dispărea. În schimb, Ucraina se va îndrepta spre construcțiile interstatale inițiate de Rusia după destrămarea URSS - Comunitatea economică euroasiatică, Uniunea vamală şi Organizația Tratatului de securitate colectivă. Până şi Comunitatea Statelor Independente ar avea şanse să iasă din blocajul prelungit în care se află. Ucraina, care este în prezent doar membru asociat al CSI, ar putea contribui substanțial la reanimarea Comunității, iar prin aceasta perspectivele apropierii statelor post- sovietice de NATO şi UE ar deveni tot mai iluzorii.

6 februarie 2010

Ziua Vodcii

Liderii de la Kremlin de după Elțîn descurajează în mod public consumul excesiv de vodcă în rândul populației, fără ca popularitatea lor să aibă de suferit din această cauză, cum spune legenda că i s-a întâmplat lui Gorbaciov, care decisese măsuri drastice anti-alcool.

Actuala campanie soft anti-vodcă nu împiedica însă presa rusă să marcheze ziua băuturii naționale, care este considerată a fi 31 ianuarie. Într-o asemenea zi din miezul iernii şi-a susținut, cu peste un secol în urmă, dizertația de doctorat, intitulată „Despre combinarea alcoolului cu apa”, celebrul chimist Dmitri Mendeleev. Se spune că Mendeleev este cel ce a consacrat canonul de tărie al vodcii la 40 de grade ca pe o adevărată lege, la fel de necontestată şi de fundamentală ca Tabelul lui Mendeleev.

O sută de grame de vodcă, remarcă specialiştii, conține 235 calorii, în timp ce o cantitate similară de vin - 76 calorii, iar de bere - numai 45 calorii. Nu trebuie însă ignorat nici faptul că un litru de vodcă este doza letală pentru o persoană în greutate de 70 kg, îşi încheie articolul aniversar publicația „Argumenti i Fakti”.

8 februarie 2010

Rusofobia în afaceri

General Motors a vândut, după pertractări care au durat un an, componenta ei Saab, cu un deficit de 4000 milioane dolari, firmei olandeze Spyker, dar cu condiția ca principalul ei acționar, bancherul rus Vladimir Antonov, să se retragă din firmă. În 2009, General Motors refuzase să vândă Opel unui consorțiu la care participă Sberbank din Rusia.

„Scopul lui General Motors este de a împiedica apariția unui concurent în Rusia” - explica analistul Konstantin Romanov de la compania de investiții Finam. Pentru moment, constată el, „pozițiile noastre sunt slabe, îndeosebi din cauza întârzierii tehnologice, dar mai devreme sau mai târziu, resursele ieftine, situația geografică favorabilă unor eventuale livrări către Europa şi CSI şi sprijinul statului îşi vor arăta roadele. Companiile ruse vor concura cu succes liderii tradiționali pe numeroase piețe - apreciază cu optimism expertul.

Un alt analist, Dmitri Abzalov de la Centrul de conjunctură economică, apreciază că „străinii sunt gata să aibă parteneri ruşi în afaceri, dar nu le permit să joace un rol predominant”, dar ziarul „Izvestia” vorbeşte de „rusofobie afişată”.

10 februarie 2010

Înapoi la G-7?

Miniştrii de Finanţe şi şefii Băncilor Centrale din şapte state industrializate s-au reunit, la începutul lui februarie, într-un oraş arctic canadian, fără a-i invita pe colegii lor ruşi din G-8. Cu alte cuvinte, s-a optat pentru precedenta formulă, G-7.

Adjunctul ministrului de Finanţe rus, Dmitri Pankin, a apreciat că nu este vorba de o intenţie de a diminua rolul Rusiei în viaţa internaţională, ci de căutările în curs pentru un format optim al Grupului, care se reuneşte mai nou şi în formula G-20. Purtătorul de cuvânt al MAE de la Moscova, Andrei Nesterenko, a declarat, însă, că „decizia de a nu invita Rusia a fost eronată. Ea reflectă vechi stereotipuri politice”.

Rusia a început să participe la G-7, ca invitat, din 1991, din 1994 aceste reuniuni s-au numit G-7+1, iar din 2006, prin reuniunea de la Sankt Petersburg, reuniunea a căpătat denumirea G-8.

12 februarie 2010

Cicluri de 30 de ani

Astrologul rus Pavel Globa se lansează din nou în predicții politice despre țara sa, dar în cotidianul francez „La Croix". Începând din 2012, spune el, Rusia va cunoaşte o vastă mutație politică. Aceste schimbări, care se vor înregistra în perioada 2012-2016, sunt legate de un ciclu astrologic care se repetă cam la 30 de ani.

„Până în 2012, detaliază astrologul, prevăd calm, stabilitate şi continuitatea puterii. După aceea, însă, Saturn va fi în Scorpion şi, în ce priveşte Rusia, de patru ori , în această conjuncție a planetelor, s-au produs schimbări reale. În 1982 s-a creat o instabilitate, după decesul lui Brejnev, care a durat până la instalarea la putere a lui Gorbaciov, iar dispariția lui Stalin, în 1953 şi a lui Lenin, în 1924 au dus, de asemenea, la situații politice incerte.

„Sper că în 2012-2016 nu va fi la fel şi că totul se va desfăşura cu pierderi minime" - a adăugat Globa, care dă asigurări că „2012 va fi interesant". Oricum, este anul alegerilor prezidențiale, dar astrologul se fereşte să facă un pronostic asupra şanselor favoriților - Putin şi Medvedev, deşi nu uită să-şi facă un merit din faptul că ar fi fost singurul care a prevăzut, în 1999, demisia lui Elțîn.

14 februarie 2010

„Război şi pace”, pe scurt

În Anul jubiliar Tolstoi (1828-1910), la Paris va apărea o versiune inedită a romanului „Război şi pace”, consacrat capodoperă prin cele patru volume publicate de scriitor între 1865 şsi 1869. Ca urmare a criticilor care i s-au adus imediat după apariţia romanului, că textul său conţine prea multe fraze în franceză (aproape o zecime din versiunea originală) şi că abundă în consideraţii filozofice şi teoretice, Tolstoi a redactat, el însuşi, în 1873, o variantă mai concentrată.

Scriitorul rus Vladimir Feodorovici a dat de urmele acestei versiuni, despre care îi vorbise, pe la sfârşitul anilor 1960, maestrul său literar Valentin Kataev, el însuşi discipol al lui Ivan Bunin, primul laureat rus al premiului Nobel.

Feodorovici va scoate cartea în Franţa, la Editions du Rocher, unde, în 2009, i-a apărut volumul „Romanul lui Tolstoi”, ce va fi urmat, la aceeaşi editură, de „Romanul sufletului slav” - informează cotidianul francez „Le Monde”.

16 februarie 2010

Ce s-a mâncat la Ialta

În Rusia mai trăieşte încă cel puţin un „participant” la conferinţa de la Ialta a celor trei lideri ai Puterilor Aliate în cel de-al doilea război mondial: Roosevelt, Churchill şi Stalin. Evghenia Sulghina, o fată de 16 ani dintr-un cămin de orfani, care fusese trimisă pe front pentru a îngriji răniţii, a schimbat către sfârşitul războiului uniformă albă de infirmieră cu o alta, tot albă, de chelneriţă. Fusese selectată în cadrul personalului pus la dispoziţia delegaţiilor străine la conferinţa de la Ialta, iar pentru aceasta a primit un instructaj chiar la Kremlin. După 65 de ani de la eveniment, Sulghina îşi aminteşte că Roosevelt, Churchill şi Stalin au luat masa o singură dată împreună, dar ea s-a ocupat de mesele delegaţiei americane. Trebuia să fie întotdeauna tăcută, iar masa se desfăşura într-o linişte desăvârşită, căci şi tacâmurile fuseseră astfel alese încât mânuirea lor să nu producă zgomot.

„Erau multe gărzi de securitate, palatul şi parcul erau împânzite de agenţi ai NKVD - îşi mai aminteşte ea. Însoţitorii delegaţiilor erau, toţi, în uniforme militare, cu excepţia unui negru înalt care îl împingea pe preşedintele Roosevelt în cărucior”. La micul dejun, spre deosebire de Stalin, care se delecta cu piroşti şi icre negre, Roosevelt şi ai săi preferau omleta. Prânzul includea fripturi de vacă şi cartofi prăjiţi, iar când preşedintele american a descoperit borşul rusesc de varză, l-a permanentizat în meniul său.

18 februarie 2010

Prezență sporită în Marea Neagră

Preşedintele Medvedev şi liderul abhaz Bagapsh au convenit asupra instalării unei baze militare ruse în Abhazia, ceea ce, comentează „Nezavisimaia Gazeta", „implică o remaniere completă a infrastructurii militare pe un important tronson al coastei sud-caucaziene a Mării Negre".

În prezent, circa 1300 de militari sub contract ai FSB asigură, prin unități de grăniceri, protecția a 215 km zona de coastă, 98 km frontieră terestră şi 39 km zonă fluvială.

Bază militară rusă va include aerodromul Bombora şi fostele infrastructuri ale contingentului de menținere a păcii din regiunea Gudauta, un poligon şi o zonă a golfului Oceamcira, precum şi garnizoane mixte ruso-abhaze la Kodori şi hidrocentrala Inguri.

„Este o importantă străpungere geopolitică, dat fiind că, pentru moment, Flota rusă din Marea Neagră este concentrată în principal la Sevastopol (Ucraina), iar baza de la Novorossiisk este încă în construcție", a comentat amiralul Vladimir Komoedov, deputat în Duma de Stat şi fost comandant al Flotei. Prin această decizie, Flota rusă din Marea Neagră va avea la dispoziție şi porturile Suhumi şi Oceamcira, ceea ce o va face „mai puțin vulnerabilă", comentează amiralul.

20 februarie 2010

Nuanțe privind NATO

63 la sută dintre ruşi cred că NATO a fost şi va rămâne ostilă țării lor şi doar trei la sută ar dori că Rusia să adere la Alianță, arată un sondaj de opinie al Centrului Levada, la începutul lui 2010. Specialiştii, mai nuanțați în aprecieri, nu exclud însă aderarea la Alianță, dacă aceasta ar fi „substanțial modificată". Ei mai observă că NATO nu înseamnă doar SUA, ci şi state europene cu poziții diferențiate față de Rusia. „Alianța Atlanticului de Nord nu este o filială a Departamentului de Stat american, contrar a ceea ce estimează multe persoane din Rusia - scrie Serghei Markedonov într-un comentariu publicat de RIA-Novosti. NATO este o instituție complexă, care adoptă decizii prin consens. Această circumstanță face din NATO, mai ales după extinderea sa, o instituție insuficient de mobilă şi eficientă, cu o ordine de zi vagă, ce depăşeşte noțiunea de securitate europeană".

Alianța nu trebuie privită ca o „organizație esențialmente antirusă", mai observă comentatorul, căci „este departe de a întruni o unanimitate în atitudinea sa față de Rusia, dacă se ține seama de relațiile deosebite dintre Rusia şi o serie de state membre ale Alianței, ca Germania, Italia, Franța, Grecia, Turcia şi Slovacia". Iar conlucrarea Rusia-NATO poate fi de folos ambelor părți, cum o arată eforturile conjugate de rezolvare a problemei afgane.

22 februarie 2010

Duelul doctrinelor

Politologul Feodor Lukianov face o comparaţie între noua doctrină militară a Rusiei şi varianta ei precedentă, din 2000, după ce analiştii occidentali au comentat, mai toţi, că actuala doctrină este mai dură faţă de NATO. De fapt, ţine să remarce Lukianov, este mai precisă. În timp ce în 2000 se vorbea vag despre „expansiunea blocurilor şi uniunilor militare în detrimentul securităţii Rusiei", acum intenţiile NATO de instalare a unor infrastructuri militare mai aproape de frontierele Rusiei şi de cooptare a noi membri în Alianţă sunt apreciate ca „pericole militare". Dar dacă în 2000 expansiunea NATO era calificată drept „ameninţare", acum i se spune doar „pericol", care, „în anumite condiţii", ar putea deveni „ameninţare militară".

Analiştii aşteaptă acum răspunsul NATO la noua doctrină militară a Moscovei. Noul concept strategic al Alianţei va fi prezentat la reuniunea la vârf a NATO din noiembrie 2010. Se crede că documentul va consemna un compromis între „globaliştii" care pledează pentru misiunea globală a NATO şi „regionaliştii" care concept Alianţa ca pe o „uniune a democraţiilor" benignă şi inofensivă.

24 februrie 2010

Securitate alimentară

„Rusia deține zece la sută din suprafața agricolă a lumii, dar în magazinele ei se vând cireşe din Australia şi roşii din Turcia", constată ziarul „Komsomolskaia Pravda". Dacă e de înțeles că fructele tropicale vin din țările calde sau vinurile şi brânzeturile din Europa, de ce în magazine se află şi alte produse importate, când ele există ori pot fi cultivate şi în Rusia? „Pentru că, de pildă, e mai scump să achiziționezi peşte din Rusia decât din Norvegia", este o primă explicație a ziarului.

La începutul lui februarie 2010, preşedintele Medvedev a fixat un obiectiv ambițios guvernului: în termen de cinci ani, 80-90 la sută din produsele agroalimentare de pe piață să provină din Rusia. Experții apreciază că această „doctrină de siguranță alimentară" este posibilă, cel puțin teoretic. Rusia şi-ar putea asigura din producție proprie cartofii, cerealele şi uleiul, dar este mai dificil cu carnea, laptele şi produsele vegetale, apreciază Elena Turina, directorul Institutului de marketing în agricultură. În orice caz, scrie „Komsomolskaia Pravda", până la decizia lui Medvedev, oficialitățile „nu s-au grăbit să colaboreze cu agricultorii şi producătorii de hrană"

26 februarie 2010

„Scutul Moscovei”

Publicația electronică Pravda.ru prezintă performanțele sistemului de rachete interceptoare S-400-Triumf, care a intrat în funcțiune în 2007, dar a fost instalat de curând şi în oraşul Elektrostal, ca parte a complexului de securitate al zonei de apărare cu rachete a Moscovei.

S-400 poate lovi orice țintă aeriană până la o distanță de 400 km, cu excepția încărcăturilor nucleare ale rachetelor balistice intercontinentale. Proiectanții sistemului spun că S-400 poate acționa automat. Sistemul de la Elektrostal, al treilea de acest tip instalat în regiunea Moscovei, este o variantă perfecționată a variantei S-300, dar necesită un proces de instrucție mai simplificat pentru servanții săi. Este iminentă şi intrarea în funcțiune a sistemului S-500, prevăzută pentru 2012.

S-400 urmează să-l înlocuiască, până în 2020, pe predecesorul său în toată zona de nord-vest a Rusiei, în cadrul sistemului de apărare balistică.

O versiune simplificată a lui S-400 este destinată exportului - în China, Turcia, Emiratele Arabe Unite şi, posibil, Iran.

28 februarie 2010

Înapoi la Brejnev?

Resursele energetice ale Rusiei, multe şi profitabile la export, ar putea fi un drum pavat cu intenţii bune care duce, însă, către iad. Spre iadul stagnării - avertizează un raport al Institutului pentru dezvoltare contemporană din Moscova. Specialiştii-autori ai raportului prevăd că Rusia nu va mai putea dicta, în timp, preţurile la petrolul şi gazele exportate. „Cererea de petrol şi gaze va rămâne, desigur, dar se va proceda altfel, clientul, nu producătorul va fi cel ce va dicta preţurile" - afirmă Evgheni Gontmaher, expert al Institutului. În această situaţie, Rusia s-ar putea confrunta cu probleme economice serioase, spune el, bazându-se pe un precedent istoric: în timpul lui Brejnev, preţurile la petrol erau, de asemenea, ridicate, dar tocmai atunci s-a instalat „stagnarea", căci dezvoltarea economică nu mai era percepută ca o prioritate. Fenomenul pare să se repete, susţine Gontmaher. „Rusia trece printr-o altă perioadă de stagnare" - afirmă el.

În plus, cel puţin deocamdată, Rusia nu pare pregătită să compenseze cumva reducerea exporturilor de hidrocarburi. Exporturile către statele din CSI sunt în scădere, sub influenţa unor mari competitori, care sunt UE, SUA, Turcia şi Iranul. Urmarea va fi că Rusia îşi va pierde statutul de partener strategic unic al statelor postsovietice.

1 martie 2010

Adio, tancuri?

Zvonuri „din surse anonime” susțin că numărul tancurilor din înzestrarea Armatei ruse va fi redus drastic, adică de peste zece ori, de la 22 000 la 2 000. Zvonuri exagerate, precizează Ministerul Apărării, care afirmă, totuşi, că de jumătate din tancurile existente (adică de aproximativ 10 000) n-ar mai fi nevoie şi ele vor fi trecute „în rezervă”.

Rusia deține în continuare supremația în tancuri pe plan mondial. Tancul sovietic este emblema victoriei URSS în cel de al doilea război mondial, dar şi cea a forței militare a uneia din cele două superputeri în timpul războiului rece. „Este alarmant. Vestea (proiectatei reduceri - n.n.) trimite oare cu gândul la voluntarismul criminal din perioada lui Hruşciov, când s-au operat reduceri masive în înzestrarea militară”? - se întreabă Pravda.ru. Răspunsul îl dă colonelul Mihail Timoşenko, expert militar: „În majoritatea cazurilor, astăzi este suficient să distrugi infrastructura inamicului cu arme ghidate precis. Teoreticienii moderni apreciază că tancurile mai pot fi utile doar pentru sprijinirea infanteriei şi în operațiuni de străpungere”.

Drept care, tancul va deveni, tot mai mult, un simbol al trecutului.

3 martie 2010

Armele şi legea

Moscova se pregăteşte să lupte cu contrafacerile de arme ruseşti, anunţă cotidianul „Gazeta”, care relatează despre activitatea de elaborare a Legii asupra cooperării militare şi tehnice cu alte state. „Proprietatea intelectuală asupra materialului militar şi a armelor produse în Rusia este călcâiul lui Ahile al sistemului nostru - explică un expert rus - iar rezolvarea problemei nu este deocamdată posibilă, pentru că nu există o bază legislativă”.

Expertul Maksim Piaduşkin observă că armele copiate în străinătate sunt fabricate mai ales în ţări foste membre ale Tratatului de la Varşovia, care merg pe licenţe de producţie obţinute în acea perioadă. Polonia produce şi astăzi tancul T-72 iar Bulgaria sisteme de artilerie. Pentru Kalaşnikov, 16 ţări au primit licenţe de producţie, iar unele dintre ele au vândut licenţe şi altora, după destrămarea URSS. China are o producţie considerabilă de armament copiat după model rusesc.

După evaluările uzinei de armament de la Ijevsk, piaţa mondială de Kalaşnikov este de 500 milioane de dolari pe an, din care 90 la sută reprezintă producţie fără licenţă. Şi totuşi, remarcă expertul Konstantin Makienko, producţia şi exportul nereglementat de Kalaşnikov, aruncătoare de grenade şi alte arme de foc este insignificant faţă de producţia şi exportul, de asemenea discutabile, de armament greu (avioane, nave de război etc.). De aceea, prejudiciile aduse Rusiei de neclarităţile în privinţa proprietăţii intelectuale asupra armamentului rusesc nu pot fi evaluate decât extrem de aproximativ.

5 martie 2010

Lumea de mâine

Va arăta oare, peste zece ani, lumea aşa cum îşi închipuie, la începutul lui 2010, cei 247 de economişti, experți, oameni de afaceri, demnitari şi ziarişti din 53 de țări, care au răspuns la o anchetă a Institutului pentru lumea de după criza din Moscova? Imaginea ce rezultă din previziunile respectivilor e surprinzătoare şi nu prea. Va mai fi criza, spun ei, după care modelul liberal va deveni amintire, statul îşi va spune un cuvânt mai greu asupra economiei iar „patriotismul economic” va câştiga teren.

Mondializarea, în paradigma actuală, se va estompa, iar noii lideri ai lumii vor fi Statele Unite şi țările din BRIC, dar nu ca grupare (e vorba de Brazilia, Rusia, India, China). Statele Unite nu vor putea contracara ascensiunea Chinei şi a altor câteva mari țări în curs de dezvoltare, iar trecerea la o lume multipolară va spori riscul de război, susține Ekaterina Sipova, directoarea Institutului amintit. Mai optimist, Serghei Guriev, rectorul Şcolii ruse de economie, nu crede în alte crize geopolitice majore, pentru că „piețele cred în raționalitatea şi înțelepciunea statelor”.

Interesant este că un sfert dintre participanții la anchetă n-au dorit să-şi asume public opiniile exprimate, preferând anonimatul.

7 martie 2010

Mii de bombe

Cei 65 de ani care au trecut de la încheierea celui de-al doilea război mondial vor fi celebraţi, la Moscova, şi prin tradiţionalele salve de artilerie. Dar cu câteva săptămâni înainte de Ziua Victoriei de la 9 mai, capitala Rusiei a evitat cu succes pericolul unei nedorite canonade de artilerie. În timpul lucrărilor de reparaţii la reţeaua de termoficare dintr-un cartier situat în nord-vestul oraşului, au fost dezgropate aproape o mie de obuze neexplodate din timpul războiului. „Asemenea descoperiri sunt frecvente la Moscova, dar arsenalul găsit la 17 martie bate toate recordurile" - transmitea agenţia RIA-Novosti.

Oficiali ai Ministerului Apărării au stabilit că obuzele făceau parte dintr-un depozit temporar aflat în înzestrarea apărătorilor Moscovei în iarna lui 1941 şi au fost probabil abandonate în timpul unui raid al aviaţiei germane. Deminarea zonei - care a necesitat evacuarea a circa o sută de persoane - a decurs fără probleme. Interesant este că totul s-a întâmplat pe o arteră de circulaţie care se cheamă Prospektul Mareşal Jukov, unul dintre liderii militari (controversaţi) ai Armatei Sovietice din anii războiului.

Experţii spun că anual se recuperează câte 200-300 de bombe neexplodate, dar în acest an jubiliar captura a fost una fără precedent, pentru a se marca probabil şi în acest fel importanţa evenimentului.

22 martie 2010

Brandul OTSC

Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC) preia treptat sarcina interrelaționării în spațiul postsovietic, pe măsură ce Comunitatea Statelor Independente se afundă în sterilitate. OTSC grupează două state europene (Rusia şi Belarus), unul caucazian (Armenia) şi patru state din Asia Centrală (Kazahstan, Kîrgîzstan, Tadjikistan şi Uzbekistan), adică şapte din cele 15 foste republici unionale. Intenția Organizației este de a obține un statut internațional comparabil cu cel al NATO, pentru zona sa de acțiune, iar în acest sens a obținut un rezultat prin semnarea unei declarații de cooperare între secretariatele ONU şi OTSC. Cooperarea vizează combaterea riscurilor de securitate datorate terorismului, criminalității transnaționale, traficului de arme şi de droguri etc.

Secretarul general al OTSC, Nikolai Bordiuja nu a scăpat prilejul oferit de semnarea documentului, împreună cu secretarul general al ONU, Ban Ki Mun, pentru a deplânge lipsa de receptivitate a NATO față de inițiativele OTSC. „În mod evident, a spus el, NATO nu doreşte să sprijine procesul de integrare din spațiul postsovietic”.

24 martie 2010

„Mafia rusă”

Ziaristul Ruslan Gorevoi de la publicația „Versia” a întreprins o anchetă asupra ramificațiilor internaționale ale mafiei ruse şi estimează că ea ar cuprinde circa 300 000 de „compatrioți”, care câştigă poziții solide în lumea interlopă şi penală din țări ca Spania, Grecia, Ungaria, Italia, Franța, Mexico, SUA etc. Aria de acțiune a acestei mafii se extinde până în America de Sud, de unde traficanții de droguri transportă marfa cu submarine achiziționate ca fier vechi din Ucraina.

În Spania, apreciază ziaristul, grupările criminale ruse ar controla cam 90 la sută din traficul de droguri şi arme, în Polonia, „prima țară din Europa unde a început să penetreze crima organizată venită din Rusia”, grupările criminale ruse au devenit cele mai puternice, iar asemenea grupări există din Marea Britanie şi Italia până în Singapore şi Australia.

Parlamentarul rus Pavel Kraseninikov nu acceptă ideea unei „mafii cu specific național”, chiar dacă „unele grupări pot avea un caracter etnic”, iar colegul său, binecunoscutul Vladimir Jirinovski, dezvoltă ideea: „Persoane din republicile fostei URSS ocupă într-adevăr o poziție importantă în comunitatea internațională a crimei, iar în ultimii ani această poziție poate fi considerată chiar una dominantă”. Dar, continuă Jirinovski, aceşti indivizi, care au părăsit de mult Rusia tocmai pentru că nu-şi puteau desfăşura pe scară amplă acțiunile criminale, sunt acum „mai reprezentativi pentru Vest decât pentru cultura noastră”.

26 martie 2010

Un bilanț tragic

Dublul atentat terorist de la Moscova a produs în presă bilanțuri ale evenimentelor de acest tip provocate în capitala rusă. La 11 iunie 1996, explozia unei bombe în metrou a ucis patru persoane, iar la 11 şi 12 iulie acelaşi an, explozii similare au făcut răniți în troleibuze.

În toamna lui 1999 s-au produs deflagrații în imobile din Moscova, care au totalizat sute de morți şi mii de răniți. În 2000, atentatul dintr-un pasaj subteran a ucis 13 persoane, iar în anul următor au fost rănite nouă persoane într-o stație de cale ferată. În 2002 şi 2003, s-au produs patru atentate în zone populate ale capitalei, soldate, şi ele, cu victime. În 2004, alte două atentate în metrou, cu peste 50 de morți, iar în 2006, o bombă detonată într-o piață a ucis zece persoane.

După atentatele din 29 martie, soldate cu 37 de morți, autoritățile au decis să ia toate măsurile de securitate, pentru a curma definitiv şirul exploziilor teroriste.

29 martie 2010

Şobolanul şi birocraţii

Dacă Putin şi Medvedev nu se grăbesc să-şi anunţe intenţiile pentru prezidenţialele din 2012, un alt treilea posibil candidat nu ezită să-şi propună numele. Serghei Mironov, preşedintele Consiliului Federaţiei şi lider al partidului Rusia Dreaptă declara că în cazul în care partidul său se va decide să desemneze un candidat propriu, el ar trebui să fie acesta. Numai că la parlamentarele din 2007, Rusia Dreaptă a obţinut doar 7,8 la sută din voturi, faţă de cele 64,1 procente ale partidului Rusia Unită. De altfel, Mironov este convins de pe acum că viitorul preşedinte va fi ori Putin, ori Medvedev, iar tandemul acestora vă funcţiona în continuare „în viitorul previzibil, mult dincolo de anul 2012”.

Şi atunci, de ce şi-ar pune Mironov candidatura? Fost susţinător entuziast al lui Putin, el s-a lansat în ultima vreme într-o serie de critici la adresa măsurilor actualului guvern, pe care l-a numit „sindicat de birocraţi”. Dar şi cei din Rusia Unită i-au zis „şobolan care părăseşte corabia”.

31 martie 2010

Socrul Gorbaciov

Nepoata cea mai mică a lui Mihail Gorbaciov, Anastasia Virganskaia, şi-a celebrat nunta cu un specialist în relaţii publice al firmei Louis Vuitton, Dmitri Zangiev. Anastasia, 23 de ani, a absolvit Universitatea de Stat pentru probleme externe, iar Dmitri, 24 de ani, Academia Civilă din Moscova.

Nunta s-a desfăşurat la unul din restaurantele moscovite de elită, din apropierea lui Bolsoi Teatr, iar mireasa, de obicei blondă, a fost, de data aceasta, brunetă. Printre cei 50 de invitaţi nu s-a aflat nici un nume sonor, cu excepţia, bineînţeles, a lui Mihail Gorbaciov, care a venit însoţit de fiica să Irina, mama miresei, şi nepoata Ksenia. „Komsomolskaia Pravda" a aflat că totul a costat un milion de ruble, adică aproximativ 33 000 de dolari, iar primul toast a fost rostit de celebrul bunic al miresei, care la ora 23 a părăsit ceremonia, după care nuntaşii au petrecut până dimineaţa.

2 aprilie 2010

Dumnezeu sau noi?

Guvernul rus se opune propunerii unui parlamentar comunist de modificare a textului imnului național, compus de scriitorul Serghei Mihalkov. Deputatul Boris Kasin a susținut că în textul imnului, cuvântul „Dumnezeu” trebuie înlocuit prin „noi” şi a estimat că această modificare, care va da satisfacție ateilor, va antrena cheltuieli mai mici de 12 000 de ruble (circa 4000 de euro).

Vicepremierul Serghei Sobianin a obiectat la propunere, explicând că „imnul este o creație muzicală şi poetică unitară şi orice modificare a sa ar însemna nesocotirea contextului istoric şi cultural al creării imnului şi ar putea altera orientarea conceptuală originară a operei”.

Dezbaterile asupra imnului s-au întețit din 2000, când preşedintele Putin a constatat că atleții laureați ai Jocurilor Olimpice de vară din acel an nu vor putea intona, la festivitatea de premiere, imnul de stat, căci acesta nu are cuvinte. Dumă de Stat a adoptat actualul imn la 8 decembrie 2000, după ce s-a realizat o selecție a celor 6000 de propuneri venite din întreaga Rusie.

5 aprilie 2010

Terorism sau terorisme?

După aproape un deceniu de la atentatele teroriste de la New York şi Washington, politologul Feodor Lukianov apreciază că „Statele Unite n-au reuşit să transforme lupta împotriva terorismului internaţional în pivot al evoluţiei mondiale”. Terorismul islamist modern, explică el, este, la primă vedere, transnaţional şi ideologic, în sensul că acţiunea sa violentă se desfăşoară în multe zone ale lumii ,,iar Coranul şi obiectivul unui califat universal sunt un element comun.” Obiectivul fiecărui conflict (Cecenia, Palestina, Irak, Arabia Saudită, Pakistan, Indonezia etc.) este controlul asupra unui teritoriu. Dar fiecare din aceste conflicte are propriile sale particularităţi; este vorba de o multitudine de conflicte locale şi nu de un mare „conflict al civilizaţiilor”.

De aici, şi concluzia că „nu există o soluţie universală pentru soluţionarea acestei probleme”. O acţiune antitero coordonată ideal - mai spune politologul rus - nu poate exista, căci ea presupune, între altele, şi schimb de date secrete, iar între posibilii parteneri nu există încrederea necesară. În plus, nu există o definiţie universal a terorismului. Oricum însă, puterile concurente ar trebui măcar să se abţină a exploata organizaţiile teroriste în competiţia dintre ele şi nu ar trebui să tragă profit din problemele interne ale celeilalte părţi.

7 aprilie 2010

Afaceri vs. terorism

Preşedintele Medvedev intenţionează să-i determine pe oamenii de afaceri originari din Caucaz să investească în ţinuturile lor natale, scrie cotidianul „Vedomosti". Analiştii ruşi insistă asupra faptului că violenţele din zonă, ca şi atentatele teroriste din alte puncte ale Rusiei se datorează, între altele, şi dificultăţilor economice şi sociale din regiunea Caucazului. Dar climatul din noua regiune federală a Caucazului de nord nu este propice pentru investiţii - apreciază ziarul. şi totuşi, afirmă Medvedev, „nu este suficient să investeşti la Moscova sau în străinătate, trebui să-ţi onorezi şi datoriile". Adică, „trebuie obligaţi să investească în Caucaz toţi cei cărora nu le este indiferentă viaţa de acolo, să se creeze condiţii în acest scop, să fie stimulaţi cei ce sunt capabili de largheţe sau chiar de a pierde o anumită sumă pentru finanţarea în locurile lor natale".

Iar asemenea oameni de afaceri există. Taimuraz Bollaev a investit în construcţia unui hotel şi a unei reţele comerciale în Osetia de sud, Suleiman Kerimov plăteşte impozit în Daghestan (asigurând astfel o treime din veniturile acestei republici a Federaţiei Ruse), iar Tilman Ismailov finanţează clubul de fotbal Terek din Cecenia. Şi Lukoil are de gând să investească cel puţin 100 miliarde de ruble (2,5 miliarde de euro) în extracţia de gaz caspic, dar solicită facilităţile necesare.

În acelaşi timp, miliardari ruşi investesc în restaurarea de palate la Sankt Petersburg, în Ciukotka (Roman Abramovici) sau în ouă Faberge (Viktor Vekselberg).

„Pentru cetăţenii ruşi, toată Rusia este ţară natală", afirmă Taimuraz Bollaev, preşedintele unei corporaţii publice. Iar Caucazul este, şi el, Rusia.

9 aprilie 2010

Dobrînin

Prin decesul, la 90 de ani, al lui Anatoli Dobrînin dispare „o legendă a diplomației ruse”, cum se exprimă, comemorativ, preşedintele Medvedev. Asemenea colegului - şi şefului - său Gromîko, Dobrînin a parcurs un traseu spectaculos, dintr-o familie modestă până în cele mai înalte forumuri şi cele mai discrete cabinete politice ale lumii. Ambii au fost, ani îndelungați, reprezentanți respectați şi credibili ai Moscovei la Washington şi la Națiunile Unite. Dobrînin a fost ambasador în capitala americană timp de peste două decenii, în vremea a şase şefi ai Casei Albe, a servit ca releu, împreună cu Robert Kennedy, între Hruşciov şi John Kennedy în clipele critice ale crizei rachetelor din Cuba şi a fost sfetnic al lui Gorbaciov la întâlnirea de la Malta.

Spre deosebire de Gromîko, figura sobră şi impenetrabilă, Dobrînin era o prezență mai degrabă cordială, deschisă, receptivă, calități prin care a gestionat cu succes - deşi nu se ştie în ce măsură - relațiile sovieto-americane în momente dificile ale războiului rece. Ca şi Gromîko, după o îndelungată carieră diplomatică, a ocupat funcții înalte în aparatul de partid şi de stat de la Moscova, amândoi şi-au relatat activitatea diplomatică în câte o carte de memorii şi au dispărut la o vârstă venerabilă. Dobrînin a fost „unul dintre cei mai abili diplomați ai secolului XX”, spune despre el Malcolm Toon, fost ambasador american la Moscova.

12 aprilie 2010

Declarații de avere

Veniturile preşedintelui Medvedev au fost, în 2009, ceva mai mici decât cele ale premierului Putin, dar şeful statului are un apartament şi un teren mai mari decât cele aflate în proprietatea şefului guvernului. Agenția RIA Novosti publică, în paralel, situația materială a celor doi principali lideri ai Federației Ruse pe 2009. Preşedintele are venituri însumând 3,335 milioane de ruble, un apartament de 367 mp, un teren de 4700 mp, un automobil de colecție Pobeda din 1948 şi este coproprietar al unui garaj. Primul ministru deține în proprietate un apartament de 153 mp, un teren de 1500 mp, un garaj de 18 mp, două automobile Volga din anii 1950, o maşină de teren Nivă şi o remorcă. În timp ce premierul Putin a câştigat anul trecut 97 000 de euro, soția să nu a realizat decât o sumă de 14 euro.

Primul vicepremier Viktor Zubkov a declarat 98 000 de euro, trei spații locative şi două vehicule, vicepremierul Igor Suvalov – 163.000 de euro, dar şi şapte automobile. Cel mai bogat vicepremier este, însă, Aleksandr Hloponin, cu 1,7 milioane de euro, trei Mercedes-Benz, o casă şi un teren în Italia şi altele. Ministrul de Externe Serghei Lavrov a declarat, în 2009, 98.000 de euro, iar soția să 12 5000.

Presa rusă nu a găsit neconcordanțe între declarațiile de avere ale demnitarilor şi situația reală.

16 aprilie 2010

Ruşi bogați

Publicația „Forbes” şi-a adus la zi clasamentul celor mai bogați cetățeni ai Federației Ruse. Pe primul loc se află de această dată proprietarul companiei de fier şi oțel Novolipețk, Vladimir Lisin, cu o avere aproximată la 15,8 miliarde de dolari. El este şi pe locul 32 în topul celor mai mari bogătaşi ai lumii. Pe locurile imediat următoare se află Mihail Prohorov (13,4 miliarde) şi Mihail Fridman (12,7 miliarde). Controversatul miliardar Roman Abramovici figurează abia pe locul al patrulea, cu 11,2 miliarde (în urmă cu un an era creditat cu o avere de23,5 miliarde). Oricum, a pierdut un loc în decurs de un an, după cum şi liderul topului precedent, Mihail Prohorov a pierdut locul întâi. În top au apărut încă 11 nume noi, dintre care şase fac afaceri în industria cărbunelui.

Premierul Putin le-a solicitat oligarhilor ruşi să participe la efortul de relansare economică națională, în particular în contextul pregătirilor pentru Olimpiadă de la Soci din 2014. Al 13-lea clasat în top, Viktor Vekselberg, a fost însărcinat cu supervizarea construirii, în apropiere de Moscova, a unui „Sillicon Valley rusesc”, iar Abramovici va prelua conducerea unui Consiliu al sporturilor, unde ar urma să fie flancat de preşedintele Gazprom, Aleksei Miller şi de preşedintele companiei de căi ferate, Vladimir Iakunin.

19 aprilie 2010

Glumă proastă

Glumele - bune sau proaste - se fac de obicei de 1 aprilie. Trei ziarişti de la postul de televiziune locală Lipeţk Time TV s-au produs însă abia peste vreo două săptămâni, dar (şi-)au dat lovitura. La 12 aprilie, ei au relatat despre un pretins val de refugiaţi care au părăsit oraşul după ce acesta a fost lovit de un atac al NATO. Relatarea a pornit de la un fapt real, exerciţiile de evacuare a populaţiei în cazul unui eveniment neobişnuit, organizat de către Ministerul de Interne. Asemenea simulări au loc peste tot în lume şi populaţia este informată onest, în prealabil, pentru a se evita panica sau percepţiile greşite. Dar ziariştii „glumeţi" au făcut precizarea, atât de necesară, abia la sfârşitul emisiunii şi, între timp, telespectatorii puteau crede că nu este vorba de un exerciţiu, ci de un fapt real.

„Scenariul a fost luat din realitate - a explicat un demnitar local. A fost luat din situaţia socio-politica existentă astăzi în lume". Cei trei ziarişti au susţinut, şi ei, că informaţia provine de la oficiali ai Ministerului de Interne. După o întâlnire cu guvernatorul regiunii Lipeţk, ei şi-au dat totuşi demisia, fără alte comentarii. Uniunea Ziariştilor din Rusia urmează să facă o investigaţie asupra cazului, pentru a se vedea dacă asupra celor trei nu s-au exercitat „presiuni politice".

21 aprilie 2010

Tandemul continuă

După un deceniu de la instalarea lui Vladimir Putin la Kremlin şi conlucrarea sa în echipă cu Dmitri Medvedev, care avea să-i succeadă în funcția supremă, tandemul de putere de la Moscova are perspective certe de funcționare. Sondajele Centrului Levada arată că majoritatea covârşitoare a persoanelor intervievate sunt convinse că, la încheierea mandatelor lor, în 2012, preşedintele şi primul ministru „nu se vor retrage pentru a se consacra vieții lor private”.

36 la sută dintre ruşi cred că Medvedev îşi va păstra funcția de preşedinte, dar 39 la sută apreciază că viitorul şef al statului va fi, din nou, Putin. 38 la sută îl preferă în această funcție pe Putin, 30 la sută pe Medvedev, iar 25 la sută nu au preferințe în materie.

„Oamenii nu văd nici o concurență în interiorul acestui tandem”, comentează directorul Centrului, Lev Gudkov, iar informațiile ce apar despre contradicțiile dintre cei doi „sunt considerate de marea majoritate a ruşilor drept ficțiuni ale ziariştilor”.

23 aprilie 2010

Resturi de la masa NATO

Moscova nu şi-a trimis reprezentanţi la reuniunea Rusia-NATO ce urma să aibă loc la Tallin. Ministrul de Externe Serghei Lavrov a explicat de ce: pentru că Alianţa, care-şi doreşte un sistem propriu de apărare antirachetă, nu are de gând să coopteze Rusia în faza de elaborare, ci doar să o includă ulterior, „prin joncţiune”, în schema ce va fi adoptată fără ea. Rusia nu acceptă resturile de la masă ale NATO, a spus-o, mai pe şleau, reprezentantul Moscovei la sediul Alianţei de la Bruxelles, Dmitri Rogozin.

Altfel, la reuniunea NATO la nivel de miniştri de Externe de la Tallin, secretarul general al Alianţei, Anders Fogh Rasmussen, a fost foarte amabil şi a spus că participarea Rusiei la proiectatul scut spaţial european ar fi o dovadă a „apartenenţei autentice Rusiei la familia euroatlantică”. Surse ale Alianţei citate de presa rusă cred, şi ele, că „nu există un obstacol tehnic serios în compatibilizarea celor două sisteme de apărare antirachetă, trebuie doar voinţă politică”. Scutul european ar trebui să fie gata peste vreo zece ani. Destul timp pentru exprimarea voinţei politice. Dar unii „membri noi” ai NATO, observă politologul Ruslan Puhov, nu acceptă participarea Rusiei la scut şi pun ultimatum: „Sau eu, sau Rusia”.

26 aprilie 2010

O paradigmă a democrației

Institutul pentru Dezvoltare Democratică din Moscova, de sub auspiciile preşedintelui Medvedev, a schițat într-un raport de 66 de pagini „imaginea viitorului pe care ni-l dorim”. Modernizarea şi inovația, obiective prioritare ale şefului statului, sunt laitmotivele textului. Interesantă însă este şi viziunea asupra democrației în Rusia pe care o propun autorii documentului.

Rusia, apreciază ei, trebuie să aibă „un preşedinte puternic şi un parlament puternic”. Mandatul prezidențial trebuie scurtat de la şase la cinci ani, iar cel al parlamentului să fie de patru ani. E nevoie de vreo 20 de partide. Sistemul politic trebuie însă să fie bazat pe un partid de centru dreapta şi unul de centru stânga. Primul, al oamenilor de afaceri şi al claselor mijlocii, celălalt, al agricultorilor şi persoanelor în vârstă. Guvernatorii regionali ar trebui aleşi prin vot direct, ca pe vremea lui Elțân. Justiția, „puternică şi independentă”, iar presa, scoasă de sub controlul sau monopolul oficial. Sistemul federal de Securitate ar urma să aibă două instituții: Serviciul federal de contraspionaj şi Serviciul federal pentru securitatea Constituției.

Raportul a fost înaintat, la începutul anului, către şeful statului.

28 aprilie 2010

Simbolul Sevastopol

Viitorul Flotei Mării Negre a Federației Ruse a fost clarificat: ea va rămâne cel puțin încă aproape 50 de ani în portul Sevastopol, acum parte a teritoriului Ucrainei. Circa 50 de nave şi 25 000 de oameni asigură Rusiei o poziție proeminentă în arealul Mării Negre, care, de câteva secole, este tutelat de un condominium de facto ruso-turc.

Suntem, la Sevastopol, de 300 de ani, „Sevastopolul este singurul loc în care ar putea fi Flota Mării Negre”, a declarat un vechi marinar publicației „Russia Today”. Iar preşedintele Consiliului orăşenesc Sevastopol, Valeri Saratov, a ținut să precizeze: „Cei ce susțin că ar fi vorba de o amenințare la adresa Ucrainei, afirmă un nonsens. Multe alte țări au în porturile lor flote străine. Mai mult, această flotă este parte a istoriei noastre comune”.

Statutul Flotei Ruse devenise problematic la un moment dat, căci precedenta Administrație de la Kiev intenționa să nu mai prelungească acordul de staționare până în 2017. Îmbunătățirea relațiilor ruso-ucrainene a permis prelungirea acestui termen cu încă 25 de ani, până în 2042, iar apoi cu încă cinci ani.

3 mai 2010

Trilogia Siberiei XXI

Creațiile artistice cu subiecte industriale sunt deja tradiționale în cultura rusă. Un tânăr compozitor din Sankt Petersburg a scris o simfonie numită chiar „Trilogia industrială”, consacrată unor mari construcții - sau proiecte - economice siberiene de la începutul secolului XXI: zăcământul de gaz natural de la Stokman, unul dintre cele mai mari din lume; un pod feroviar peste un mare fluviu siberian; exploatările de gaz din insula Sahalin.

Stokman inspiră înainte de a produce. Proiectul, în care s-au investit până acum 500 milioane de dolari, urmează să livreze gaz începând din 2013, iar în el sunt angajate trei firme: Gazprom, cu 51 la sută din acțiuni, o societate norvegiană de stat şi Total din Franța, care împart aproximativ egal restul de 49 la sută al acțiunilor.

Compozitorul Anton Lubcenko, 23 de ani, este absolvent al Conservatorului din Sankt Petersburg şi a mai scris o operă inspirată din actualitate. Opera „Mowgli” nu transpune muzical „Cărțile junglei” ale lui Rudyard Kipling, ci tragedia din şcoala, devenită în mod dramatic celebră, din Beslan.

11 mai 2010

O mică senzaţie

Cu o zi înainte ca şeful diplomaţiei ruse, Serghei Lavrov, să prezinte în Camera Superioară a Parlamentului priorităţile politicii externe a Rusiei, ziare de la Moscova au publicat conţinutul unui document pe această temă, elaborat tot de MAE, dar care nu ar fi fost destinat presei.

Autenticitatea textului nu e negată la MAE, unii spun că el ar fi fost prezentat şefului statului, care l-ar fi dat spre completare unui vicepremier, dar Kremlinul neagă variantă. Lumea se întreabă dacă documentul e doar o ciornă sau variantă definitivă, dacă a devenit public în mod întâmplător sau voit etc.

Mesajul textului, rezumat de comentatori, este că politica externă a Rusiei trebuie să se subsumeze obiectivului esenţial al modernizării ţării. Pentru aceasta, e nevoie între altele de tehnologie occidentală, de cooperare cu statele din BRIC şi Venezuela şi de relaţii speciale cu ţările din vecinătatea imediată.

Mica surpriză de presă a sporit interesul faţă de document, pe care un comentator moscovit l-a definit sec: „Pragmatism înseamnă bani”.

12 mai 2010

Nimic nou?

Documentele anchetei asupra masacrului de la Katyn, transmise de Rusia Poloniei în preajma Zilei Victoriei nu conțin nimic nou, a declarat purtătorul de cuvânt al Institutului pentru Memoria Națională de la Varşovia. E vorba de cele 67 de volume ale anchetei penale făcută de autoritățile ruse, care a durat peste 14 ani, dar pe care specialiştii polonezi le-au consultat încă din octombrie 2005. În aprilie 2010, aceste documente au fost postate pe site-ul Arhivelor Naționale ale Rusiei, dar este pentru prima oară când piesele unui dosar penal sunt transmise părții poloneze, comentează agenția RIA-Novosti.

Este de reținut, însă, că la 8 mai, când a înmânat, la Moscova, omologului său polonez aceste documente, preşedintele Federației Ruse Dmitri Medvedev a declarat că „declasificarea dosarului Katyn va continua”.

14 mai 2010

Fără vize

„Cortina de fier a vizelor” între Uniunea Europeană şi Rusia ar putea dispărea. Bruxellesul urmează să propună Moscovei o „foaie de drum” în finalitatea introducerii unui regim fără vize, cu prilejul summitului UE-Rusia de la 31 mai. Rusiei i se solicită să aplice o serie de reforme în ce priveşte regimul vamal şi de securitate a frontierelor, cum sunt introducerea paşapoartelor biometrice şi legi privind protecția informației. Măsuri necesare, dar nu şi suficiente, pentru că UE nu va suprima automat vizele după îndeplinirea acestor condiții, ci în urma altor demersuri, „pe cale diplomatică”.

Primul demnitar european care a evocat posibilitatea anulării regimului vizelor cu Rusia a fost ministrul de Externe al Italiei, în decembrie 2009, iar în ianuarie 2010 s-au exprimat în acelaşi sens şi reprezentanți ai Spaniei şi Turciei. Ministrul de Externe spaniol a apreciat că este vorba de „un obiectiv apropiat”, iar cu Turcia problema s-a rezolvat la recentul summit ruso-turc.

17 mai 2010

Câte arme nucleare?

Rusia ar putea să dezvăluie informații despre armamentele sale nucleare, dar numai după ratificarea noului acord START, a declarat un oficial al MAE de la Moscova. Statele Unite şi-au arătat deja cartea, căci Pentagonul a informat că arsenalul nuclear american numără în prezent 5113 ogive, față de 31 255 la sfârşitul lui 1967 (o reducere de 84 la sută).

Directorul Centrului de previziuni militare de la Moscova, Anatoli Țiganiuk crede însă că americanii cunosc nu numai numărul exact de arme din arsenalul nuclear al Rusiei, dar şi regiunile în care acestea sunt amplasate.

Noul acord START urmează să fie ratificat de cele două Camere ale Parlamentului rus şi de Senatul american. Ratificările de la Moscova nu par să pună probleme, cea de la Washington vor solicita însă eforturi de persuasiune din partea Administrației, dar preşedintele Obama este încrezător că Tratatul va fi ratificat înainte de sfârşitul lui 2010.

20 mai 2010

Grâul Rusiei

Dacă URSS era nevoită să cumpere, pe aur, grâu din străinătate, Federația Rusă începe să aibă probleme cu surplusul pentru export. Viitoarea recoltă este estimată la cel puțin 95-97 milioane de tone, ceea ce depăşeşte cu mult nevoile interne. Preşedintele Uniunii cerealiere vorbeşte de suplimentarea exportului, iar ministerul Agriculturii are în vedere reducerea suprafețelor cultivate cu grâu în favoarea culturilor de soia şi porumb.

Pe piața mondială a cerealelor, grâul rusesc, care se aşteaptă să aibă în anii următori producții constante de peste 100 milioane de tone, va avea de înfruntat o concurență redutabilă. Este adevărat că recoltele mondiale sunt în declin, dar şi cererea este în scădere. Volumul comerțului internațional cu grâu a scăzut de la 143 la 126 milioane de tone. Cauzele sunt criza şi recoltele bune din țările tradițional cumpărătoare de cereale.

Şi prețul de vânzare la export pune probleme producătorilor ruşi, căci se apreciază că, din vară, va scădea, ceea ce va reduce şi numărul de exploatații rentabile.

24 mai 2010

Ameninţarea nr. 1

Proiectul noii strategii a NATO, elaborate de un grup de experţi internaţionali condus de Madeleine Albright, prezintă, după analiza cotidianului rus GZT.ru, trei elemente esenţiale: 1.Poziţiile Alianţei în lume vor slăbi, 2. Se va dezvolta „un parteneriat prudent" cu Rusia, 3. Ameninţarea principală vor fi rachetele balistice.

Rusia nu mai reprezintă principala ameninţare pentru securitatea NATO şi chiar poate fi considerată partener, dar cu rezerve importante. Cauza principală a scepticismului este conflictul caucazian din august 2008.

Principala ameninţare pentru NATO nu va mai fi terorismul internaţional, ci rachetele balistice, în special cele ale Iranului şi, de aceea, autorii raportului recomandă NATO să aprobe în întregime proiectele americane de perfecţionare a sistemelor antirachetă din Europa. Grupul de experţi prezidat de fostul secretar de Stat american intră în contradicţie cu oamenii politici occidentali care doresc retragerea prezenţei nucleare a SUA în ţări ale continentului. Ideea de creare a unui sistem comun de apărare antirachetă cu Rusia nu este luată în seamă de raport.

26 mai 2010

Imagine proastă

Compania internaţională Network a intervievat 66 000 de persoane din diferite ţări şi doar şapte la sută dintre ele ar fi dispuse să lucreze în Rusia. Rata slabă se datorează în principal condiţiilor de trai şi de muncă din Rusia - ierni aspre, birocraţie, costul ridicat al vieţii, atacuri rasiste, corupţie.

Principalul obstacol este birocraţia omniprezentă - declară un reprezentant de firmă străină. Un alt om de afaceri crede că problema cea mai mare pentru Rusia este foarte proastă publicitate în străinătate. „Multă lume nu ştie că Rusia e mult mai bună decât o arată imaginea ei în ţările occidentale. De aceea, autorităţile ruse trebuie, înainte de toate, să se gândească la îmbunătăţirea imaginii”. Căci, aşa cum scrie un ziar moscovit care prezintă concluziile sondajului de opinie realizat de Network, „Rusia reprezintă, totuşi, una dintre economiile cu creşterea cea mai rapidă şi dispune de pieţe extinse, iar autorităţile fac eforturi pentru a atrage investitori străini”, dar procedurile birocratice lungi şi anevoioase afectează serios atractivitatea ţării pentru oamenii de afaceri străini.

28 mai 2010

Bin Laden şi Doku Umarov

În cei zece ani de când îl caută pe Bin Laden, America a avut şi ajutoare. Un trimis special al preşedintelui Rusiei a anunțat, la Washington, că țara să sprijină Statele Unite în operațiunile de căutare şi capturare a fondatorului rețelei teroriste Al Qaeda.

Anatoli Safonov, şeful părții ruse în grupul de lucru ruso-american pentru lupta antiteroristă, a participat la reuniunea acestui organism înființat în 2000 şi a apreciat, cu acest prilej, cooperarea celor două țări în combaterea terorismului. Serviciile secrete americane au oferit Rusiei informații privind iminente atacuri teroriste, a spus el.

Comitetul ruso-american va discuta şi despre o posibilă includere a grupului extremist al lui Doku Umarov pe lista americană a organizațiilor teroriste străine, căci serviciile de informații ale SUA apreciază că acesta este autorul exploziilor ucigaşe din metroul de la Moscova din lună martie. În această privință, însă, trebuie să se pronunțe şi Congresul de la Washington, care urmează să voteze o rezoluție. Proiectul de rezoluție afirmă că teroriştii care acționează în Caucaz colaborează cu Al Qaeda şi alte organizații teroriste internaționale în ce priveşte antrenarea, finanțarea şi propaganda.

31 mai 2010

„Fantezii”

Prelungirea acordului ruso-ucrainean privind prezența Flotei Ruse în portul Sevastopol nu s-a însoțit cu schimbări sau prevederi adiționale în acest document. Orice modificări în ce priveşte structura flotei şi armamentele Rusiei vor trebui să aibă şi consimțământul Ucrainei. Acordul nu va îngrădi modernizarea Flotei Mării Negre a Rusiei, care, scriu ziarele de la Moscova, s-a deteriorat dramatic în ce priveşte structura şi capacitatea de luptă.

Programul de modernizare amplă a flotei, până în 2020, prevede înzestrarea cu noi nave de suprafață, submarine şi avioane de luptă amplasate la sol. Baza navală militară de la Novorossiisk va fi extinsă, printr-un program de 15 ani.

Comentatorii ruşi au făcut speculații în privința revenirii prezenței navale a Rusiei în unele baze şi instalații din timpul URSS pe teritoriul Ucrainei, între care baza de submarine Balaklava, şi bazele de la Feodosia, Kerci, Donuzlav, Oceakov, Nikolaev, Odessa şi Izmail, dar însuşi preşedintele Ianukovici a declarat că asemenea ştiri sunt „fantezii”.

2 iunie 2010

Cazacii din Caucaz

Trimisul preşedintelui Rusiei în districtul federal Caucazul de Nord, Aleksandr Hloponin, a declarat că „ar fi de dorit ca prezenţa cazacilor în aceste teritorii să fie întărită, pentru a consolida situaţia populaţiei vorbitoare de limba rusă” din aceste zone ale Federaţiei. Demnitarul rus a amintit că există o situaţie dificilă în Daghestan, Inguşetia şi alte republici ale Federaţiei.

Cazacii, a mai spus emisarul prezidenţial, vor sluji ca forţa de apărare pentru populaţia rusă din regiune şi nu împotriva unui inamic străin.

Vladimir Putin a propus, încă în urmă cu cinci ani, o serie de măsuri vizând întărirea influenţei cazacilor în această regiune, iar autorităţile locale au iniţiat programe speciale pentru reîntoarcerea etnicilor ruşi care părăsiseră Caucazul de Nord ca urmare a instabilităţii din Cecenia.

Comunitatea cazacilor din valea Terek numără, după unele estimări, 35 000 de oameni.

4 iunie 2010

CSI şi Vestul

„Se zice că Occidentul ar fi pierdut deja lupta cu Rusia în arealul CSI (îndeosebi Ucraina, R. Moldova, Kîrgîzstan şi Georgia). Dar în Afganistan?" Întrebare directă, fără ocolişuri şi eufemisme, aşa cum se cuvine să o formuleze un ziarist (azer) unui profesor universitar (american), ambii persoane neoficiale, ale căror opinii personale nu angajează pe nimeni.

Răspunsul prof. Thomas Ambrosio de la Universitatea de Stat North Dakota e, şi el, direct şi sincer: „Sunt de acord cu dvs. Se pare că strategia administrației Obama față de Rusia se bazează pe acceptarea de facto a sferei de influență a Moscovei în fosta Uniune Sovietică. Fireşte, nu se spune asta, dar oferta de resetare pare să implice faptul că SUA nu vor face, în această zonă, paşi care ar putea fi apreciați de Kremlin că afectează interesele sale".

Pronosticul universitarului american asupra şanselor pro-Vest ale statelor din CSI: la NATO- inimaginabile, la UE - probleme serioase, nu în viitorul previzibil.

7 iunie 2010

Zeci de mii de miliarde

Un general din Ministerul Apărării de la Moscova a declarat în Parlament că bugetul alocat Programului național al armamentelor (pe 2011-2020) este insuficient. Nu 13 000 miliarde ruble (aproape 420 miliarde dolari), ci 36 000 miliarde ruble (1 100 miliarde dolari), adică de aproape trei ori mai mult i-ar trebui, pentru înzestrare, armatei ruse în următorii zece ani.

Ministerul de Finanțe consideră însă că bugetul militar prevăzut este îndeajuns. Finanțarea apărării naționale va creşte de la 2,6 la sută în 2010 la 3,2 la sută după 2013. Unii experți susțin, şi ei, ca Ministerul Apărării nu ştie cum să-şi gestioneze bugetul iar întreprinderile complexului militar- industrial nu lucrează cum trebuie în lipsa unui mediu concurențial. Expertul militar Vladimir Evseev are o soluție simplă: „Dacă vrem să luptăm cu NATO, trebuie să sporim bugetul. Dar probabil că este preferabil să facem invers”.

9 iunie 2010

Flota Mării Negre

Dacă în 1991, Marina de război a URSS număra, în Marea Neagră, 835 de nave, astăzi Flota rusă a Mării Negre dispune de numai 50 de nave şi vedete de luptă, precum şi de câteva zeci de vase auxiliare. Efectivele marinei sovietice din această mare, de 100 000 de oameni, 60 000 de muncitori şi angajaţi, s-au redus, de asemenea, considerabil. Aceste date sunt prezentate de ziaristul Ilia Kremnik prin agenția RIA-Novosti, care aminteşte că Flota sovietică din Marea Neagră a fost împărțită, printr-un acord din 9 iunie 1995 la Soci, între Rusia (81,7 la sută) şi Ucraina (18,3 la sută). „Împărțirea flotei, în condițiile unei reduceri considerabile a cheltuielilor militare față de epoca sovietică s-a repercutat asupra raportului de forțe pe teatrele de operațiuni din Marea Neagră şi Mediterană" - scrie ziaristul.

Predominantă, cândva, în spațiul pontic şi concurent serios al forțelor NATO în cel mediteranean, Flota rusă a Mării Negre este astăzi depăşită, ca înzestrare şi efective, de Marină de război a Turciei, dar rămâne mai mare ca flotele însumate ale celorlalte state riverane la Marea Neagră.

Expertul militar Igor Korotcenko informează că Flota rusă a Mării Negre va primi în următorul deceniu cel puțin 50 de nave noi.

14 iunie 2010

Politizare?

Greu de spus dacă Moscova e uimită de marile zăcăminte de litiu şi alte bogății minerale rare ale Afganistanului pe care le-au anunțat surse americane, dar în orice caz e îngrijorată de imensa producție de droguri din această tară. După datele ONU, Rusia este cel mai mare consumator de heroină afgană.

Preşedintele Medvedev a chemat la o acțiune internațională pentru curmarea acestei situații. Afganistanul - a spus el - este astăzi un stat ce se întemeiază pe droguri şi nu are resurse interne suficiente pentru a combate acest flagel. Liderul de la Kremlin a precizat că problemă gravă a eradicării drogurilor în Afganistan nu trebuie politizată.

Abordând problema concret, ministrul rus de Externe Serghei Lavrov a propus o colaborare între Forța internațională din Afganistan (ISAF) şi Organizația pentru securitate colectivă ce grupează state postsovietice. Reprezentantul Rusiei la NATO Dmitri Rogozin a mers mai departe, susținând o conlucrare între NATO şi respectiva organizație.

Până acum, occidentalii nu au tratat cu Organizația pentru securitate colectivă şi inițiativelor acesteia nu li s-a răspuns. Un demers comun antidrog în Afganistan ar consacra internațional această organizație. Indiferent însă dacă aceasta înseamnă sau nu politizare, focarul afgan al drogurilor este un pericol grav.

16 iunie 2010

Vodca, mai scumpă

Şeful autorităţilor de sănătate ale Rusiei, Ghennadi Onişcenko susţine iniţiativa ministerului de Finanţe de creştere a preţului la vodcă, el vrea chiar dublarea preţului actual. „Astăzi, a spus el, problema fundamentală este că e uşor să cumperi vodcă. Cu cât e mai ieftină, cu atât vârsta consumatorilor e mai mică”. Onişcenko mai propune limitarea punctelor de vânzare a băuturilor alcoolice şi ridicarea de la 18 la 21 de ani a vârstei minime la care „consumatorii” au dreptul legal de a cumpăra alcool.

Dacă toată lumea este de acord ca preţul la vodcă trebuie majorat, autorităţile sanitare, ministerul de Finanţe şi Confederaţia internaţională a societăţilor consumatorilor susţin variante diferite de aplicare a măsurii.

Statisticile arată că în Rusia există astăzi 2,2 milioane de alcoolici, iar o jumătate de milion dintre ei sunt în stadiu de alcoolism grav. În fiecare an, în Rusia mor, din această cauză, 80 000 de persoane.

18 iunie 2010

Modernizare

Este pregătită de modernizare societatea rusă? - se întreabă într-un studiu-anchetă Institutul sociologic al Academiei de ştiinţe de la Moscova. Respondenţii anchetei înţeleg modernizarea mai ales că o transformare socială egalitate în faţa legii, lupta împotriva corupţiei, garantarea dreptăţii sociale. O persoană din patru crede că ideea fundamentală a modernizării este crearea unei economii eficiente şi inovaţia.

Sondajele arată că aproape un sfert din populaţie doreşte modernizarea societăţii şi este deschisă la schimbări, în timp ce 15 la sută sunt mai tradiţionalişti. „Restul" de 62 la sută consideră că principalul obstacol pentru progresul Rusiei îl reprezintă funcţionarii, iar o treime - forţele de ordine. Baza socială a avantajului modernizării o constituie, după rezultatele studiului-anchetă, „nouă clasă de mijloc".

21 iunie 2010

Turism în Caucaz

În vizita sa recentă în Cecenia, preşedintele Medvedev a avut în program, la Groznâi, şi cea mai mare moschee din Europa, Inima Ceceniei, care, după doi ani de la ridicarea să, a devenit unul dintre cele mai importante locuri de pelerinaj ale musulmanilor. Turismul încearcă să ia locul terorismului.

Autoritățile de la Moscova îşi propun ca în zece ani Caucazul să devină una dintre cele mai importante zone de turism ale Rusiei. Se va relua astfel o tradiție serios afectată de tulburările etnice care au urmat dezmembrării URSS.

Până acum două decenii, Elbrus, Dombai, Nalcik, Derbent erau obiective turistice renumite şi intens frecventate în concediile de vară, dar luptele din Cecenia şi încordarea din zonă au adus întregului Caucaz de nord nedoritul renume de „O mare Cecenie”.

Modernizarea infrastructurii a început. Până în 2020, în zona Caucazului se vor construi încă cinci stațiuni de sporturi de iarnă. Totalul investiției însumează 450 miliarde ruble, ceea ce înseamnă o investiție de 2,5 ori mai mare decât cea pentru infrastructurile olimpice de la Soci.

23 iunie 2010

Anti-drog în Asia Centrală

Pentagonul intenționează să amplaseze noi facilități în Asia Centrală, remarcă site-ul american Eurasia Net. Toate cele cinci state postsovietice din regiune (aşa-numitele-stan) sunt implicate în proiecte militare americane de tip anti-drog.

Cel mai important proiect părea să fie un centru de instruire antiteroristă în sudul Kîrgîzstanului, mai întâi la Batken, apoi la Osh, dar tocmai această regiune este epicentrul conflictelor sângeroase care au creat o situație precară în întreaga republică. Proiectul ar urma să fie finanțat cu 5,5 milioane dolari, de autoritatea antinarcotică a SUA. Un alt proiect american pentru Kîrgîzstan sta, de asemenea, în aşteptare, din cauza situației incerte pe plan intern. De altfel, şi Rusia a renunțat la intenția de a instala o bază militară, tot în sudul Kîrgîzstanului.

Proiecte americane similare, fiecare în valoare de aproximativ cinci milioane dolari, sunt prevăzute pentru Kazahstan, Turkmenistan şi Uzbekistan. Tadjikistanul face obiectul a două proiecte, evaluate la cinci şi respectiv zece milioane dolari.

Toată această strategie elaborată de Pentagon este menită să potențeze capacitatea armatelor şi a celorlalte forțe de ordine din statele Asiei Centrale în lupta împotriva traficului de droguri, care capătă amploare în condițiile producțiilor record de asemenea substanțe în Afganistan.

25 iunie 2010

Recompense antitero

Dacă pentru informații despre Bin Laden, autoritățile americane au anunțat recompense de ordinul a câtorva zeci de milioane de dolari, FSB-ul va proceda în mod similar în cazul civililor care ajută serviciile speciale în prevenirea atentatelor şi investigarea şi arestarea teroriştilor. Directorul FSB, Aleksandr Bortnikov, a semnat un proiect de lege în acest sens, dar cuantumul recompenselor nu este specificat, căci ele vor fi calculate „ținând seama de importanța participării la această cooperare şi de rezultatele obținute".

Oricum, precedente există, chiar şi fără lege. După unele surse, celor ce ar fi contribuit la identificarea şi eliminarea, în martie 2005, a preşedintelui cecen Aslan Mashadov, li s-ar fi dat o sumă totalizând zece milioane dolari, scrie ziarul „Kommersant". Deputatul Vladimir Vasiliev crede că şi recentele operațiuni ale serviciilor secrete ruse în Caucazul de Nord, soldate între altele cu arestarea liderului secesionist inguset Ali Tapaev, s-au realizat „cu ajutorul populației".

28 iunie 2010

O nouă perestroikă

Mihail Gorbaciov a chemat Kremlinul să dezvolte mai multă democrație în Rusia, ceea ce ar servi obiectivului de modernizare a țării lansat de preşedintele Medvedev. Rusia are nevoie de un val proaspăt de glasnosti (deschidere) şi perestroika (restructurare), a declarat fostul lider sovietic pentru Reuters.

„Modernizarea poate fi făcută doar dacă poporul, întreaga populație, sunt implicate în acest proces - a spus Gorbaciov. Avem nevoie de democrație, avem nevoie de îmbunătățirea sistemului electoral şi de altele. Altfel, nu o să reuşim”. Gorbaciov mai susține, asemenea altor „voci din elita rusă”, că eforturile de modernizare şi diversificare a economiei, dependentă acum de petrol, trebuie însoțite de o reforma politică.

Reuters aminteşte însă că reformele inițiate de Gorbaciov au precipitat colapsul şi dezmembrarea URSS în 1991, iar astăzi ultimul preşedinte al URSS nu mai are popularitate în Rusia, deşi sprijină un mic partid politic şi un ziar radical de opoziție. Astăzi, Gorbaciov este rezervat în privința perspectivelor Rusiei şi declară că țara să se află „doar la jumătatea tranziției, avem un volum imens de muncă, tranziția a însemnat o dificultate cumplită pentru noi şi puțini înțeleg cât da greu a fost”.

30 iunie 2010

Lecția Georgiei

Rusia îşi va reînnoi flota sa învechită din Marea Neagră până în 2020. Comandantul şef al Marinei militare ruse, Vladimir Vîsoțki, a declarat că flota Mării Negre va fi înzestrată în acest deceniu cu 15 nave noi, iar raportul între navele de suprafață şi cele submarine va fi de 2 la 1. Programul de înzestrare urmează să fie aprobat la toamnă, dar finanțarea să, deja aprobată de preşedintele Medvedev, se ridică la la 13 000 miliarde ruble (339 milioane euro).

Ziaristul specialist în probleme militare Mihail Barabanov afirma că reînnoirea accelerată şi completă a flotei Mării Negre a fost decisă după războiul din Georgia, când Rusia a fost nevoită să-şi angajeze în conflict practic toate navele de luptă din flota sa din această zonă. „Probabilitatea participării la lupte reale este mult mai mare pentru flota Mării Negre (iar într-o măsură mai mică şi pentru flota Balticii) decât pentru flotele din Nord şi din Pacific, apreciază ziaristul, care continua: „Acestea din urmă vor fi reînnoite doar când Rusia, potrivit preceptelor lui Petru cel Mare, va fi solid implantată în Marea Neagră şi Baltică”.

2 iulie 2010

Putin-Medvedev

Discuția despre viitorul președinte al Rusiei, începută în septembrie 2009, se înlănțuie în episoade. În Clubul Valdai, Putin a promis că se va pune de acord cu Medvedev asupra celui care se prezentă în alegeri, neexcluzându-se în ce-l privește. Peste două săptămâni, Medvedev declara că s-ar putea, şi el, reprezenta dacă-şi va atinge obiectivele şi va avea sprijinul populației. Peste alte câteva zile, Putin promitea să țină seama de eficiența muncii sale şi a lui Medvedev, dar şi de cota de popularitate a ambilor, în luarea unei decizii pentru 2012.

Suspansul va dura până în 2012, a spus un membru al Administrației prezidențiale. Directorul adjunct al Centrului Levada, Aleksei Grajdankin, observa că pentru ruşi Medvedev joacă mai degrabă un rol onorific şi, cu toate că îşi îndeplineşte funcția, Putin ar fi preferabil ca preşedinte.

În sondajele de opinie, Putin a avut inițial un avantaj net, dar pe parcurs Medvedev şi-a consolidat poziția şi a redus din diferență (mai ales prin acțiunile sale legate de războiul din Georgia şi criză economică).

Vor conta nu atât estimările sociologilor, cât gradul de încredere a populației în şeful statului şi aprecierea muncii sale, a spus un înalt funcționar al Kremlinului.

În 2012, Putin va avea 60 de ani, Medvedev 47, ceea ce ar putea fi un atu pentru cel mai tânăr, dar „populația consideră că Vladimir Putin nu are vârstă, ea nu face legătură între acest lucru şi alegeri”, comentează politologul Mihail Vinogradov.

5 iulie 2010

Sovietic-antisovietic

Cuvântul „sovietic” îi provoacă nostalgii fiecărui al treilea rus, iar jumătate dintre ei privesc cu dezaprobare (23 la sută) ori indiferență (22 la sută) cuvântul „antisovietic”. Sunt constatările unui sondaj făcut de Centrul rus pentru studierea opiniei publice cu un an înainte de a se împlini două decenii de la dezmembrarea URSS, când cuvintele sovietic, antisovietic, au devenit, dintrodată, anacronisme, arhaisme, fără obiect.

Pentru „sovietic” - mai degrabă mândrie şi aprobare, pentru „antisovietic” - cel mai adesea decepție, ură, refuz, ruşine sau teamă. Tinerilor nu le prea pasă nici de sovietic, nici de antisovietic (doar 26 şi respectiv 28 la sută manifestă interes pentru aceste noțiuni). Sovietic trezeşte amintiri frumoase la 14 la sută dintre cetățeni şi aduce în minte ordinea şi siguranța zilei de mâine la 11 la sută. Pentru mai puțin de un rus din zece, sovietic mai trimite la mare putere, la URSS, dar şi la ideologie, propagandă. Trimite şi la sănătate şi educație gratuite, dar şi la stagnare, lipsuri şi cozi.

V-ar plăcea să trăiți într-un regim sovietic, aşa cum apare el prin filme, documentare, literatură? - a întrebat site-ul Gaidpark (Hyde Park). 68 la sută ar vrea să (re)devină cetățeni ai URSS, 30 la sută nu, iar doi la sută preferă categoric situația prezentă.

7 iulie 2010

Cozi încete

Cozi sunt şi în socialism, şi în capitalism, şi în tranziţie. Mistery Shopping Providers Association a făcut un clasament, pe ţări, al şirurilor de oameni care aşteaptă să cumpere, să plătească, să primească ori să dea ceva. Au fost monitorizate magazine, bănci, oficii poştale şi farmacii.

Cozile care merg cel mai greu sunt cele din Rusia, unde cetăţeanul aşteaptă în medie cam 27 de minute. Urmează, ca lentoare, Italia, cu o aşteptare de 14 minute. Cel mai rapid se rezolvă cozile în Suedia (două minute) şi Marea Britanie (trei minute).

Cea mai lungă coadă a fost totuşi identificată în Grecia, cu 72 de oameni în faţa unui ghişeu de bancă. Iar cea mai lentă coadă, în Italia, unde, la un oficiu poştal, în două ore au fost serviţi doar 34 de clienţi.

Realizatorii sondajului constată deteriorarea calităţii serviciilor, numărul celor ce aşteaptă la cozi crescând de la 3,4 la 4,4. Timpul de aşteptare s-a dublat - de la cinci la zece minute. Iar numărul clienţilor nemulţumiţi a crescut cu o treime, scrie „Komsomolskaia Pravda”.

12 iulie 2010

Iisus, cu capul lui Lenin

În martie 2007, câțiva muzeografi ruşi între care un fost director al Muzeului Saharov şi un fost şef de departament de la Galeria Tretiakov au organizat o expoziție intitulată Arta interzisă, la care au fost expuse o serie de creații şocante. Pe un crucifix, în locul capului lui Iisus fusese aplicat Ordinul Lenin, iar o pictură îl înfățişa pe Mântuitor cu capul lui Mickey Mouse.

O organizație ortodoxă s-a adresat parchetului pentru a deschide o acțiune judiciară şi a cerut condamnarea insultei aduse credincioşilor. Unul dintre învinuiți mai avusese un proces, pentru expoziția „Pericol: religia!". Erau expuse, acolo, sticle de vodcă având în cap bulbi de ceapă, combinație care se vroia o „transfigurare artistic" a imaginii bisericilor tradiționale ruse. Reprezentanții Patriarhiei Moscovei au apreciat, totuşi, că pedeapsa cerută de procuror, condamnarea la închisoare, este excesivă, nejustificată şi ar putea fi chiar nefastă. „Orice credincios vă va spune că sunt întrunite condițiile necesare pentru ca inculpații să fie făcuți răspunzători pentru incitare la ură religioasă, dar cred că prin condamnarea lor nu trebuie să li se restrângă libertatea", a spus un reprezentant al Patriarhiei, care a cerut clemență. Tribunalul le-a dat, totuşi, celor doi câte o amendă.

14 iulie 2010

Islamul în Rusia

Islamul este a doua religie în Rusia, chiar dacă numărul cetățenilor musulmani ai țării nu este cunoscut cu exactitate. Potrivit sondajelor, între cinci şi şase la sută din populația Rusiei este musulmană, dar experții dau un procent de opt-zece la sută, adică 12-15 milioane de persoane. Pentru 1 ianuarie 2010, Ministerul Justiției anunță existența a 4127 organizații musulmane înregistrate oficial. Cele mai multe sunt în Daghestan, Inguşetia, Cecenia, Kabardino-Balkaria şi Karaceaevo-Cerşchezia. Peste jumătate din populația Tatarstanului şi Baskortostanului este musulmană.

Majoritatea populației musulmane din Rusia este sunită, dar cei de origine azeră sunt mai ales şiiți, iar sufismul este răspândit mai ales în Daghestan, Cecenia şi Ingusetia.

În Rusia funcționează o direcție spirituală centrală a musulmanilor încă de pe vremea țarinei Ekaterina a II-a, care a creat în 1789 Adunarea spiritual mahomedană din Orenburg.

16 iulie 2010

Dincolo de Urali

Pe malurile răcoroase ale Amurului, într-o zi de vară toridă la Moscova, preşedintele Medvedev a vorbit, cu amărăciune, despre Siberia de astăzi. Populaţia rusă de dincolo de Urali, de 24 de milioane, scade anual în medie cu aproximativ o jumătate de milion. Chiar dacă, la nivelul Federaţiei Ruse, declinul demografic pare să fi fost oarecum stopat şi s-a înregistrat o uşoară creştere a populaţiei, pentru prima oară după destrămarea URSS şi tot ce a urmat. „E, într-adevăr, rău - a spus şeful statului. Această regiune are nevoie de mai mulţi oameni care să muncească, dar suntem martorii scăderii populaţiei".

Mulţi locuitori ai Siberiei şi Extremului Orient migrează în Rusia europeană, unde standardul de viaţă este mai ridicat, iar rata natalităţii în Rusia asiatică scade şi ea. „E o regiune vastă, dar cu o populaţie rară", a conchis preşedintele după ce a parcurs un raport demografic. „Nimeni nu e interesat să vină aici dacă nu are televiziune şi internet". Nimeni din Rusia, căci preşedintele a atras atenţia şi asupra migraţiei clandestine în Siberia, chiar dacă nu a nominalizat, de pildă, imigraţia chineză, cum remarca agenţia Reuters. Trecerea frontierei, a mai spus preşedintele, trebuie să se facă „mai ordonat".

19 iulie 2010

Ortodoxie şi catolicism

Patriarhul Kirill şi mitropolitul Hilarion, preşedintele Departamentului de relaţii externe al Patriarhiei ruse au dezaprobat adesea „tendinţele liberale" din bisericile protestante moderne ale Occidentului, scrie "Nezavisimaia Gazeta". Dar întâlnindu-se, în iunie 2010, cu secretarul general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, întrunit la Moscova, patriarul rus a declarat că „în Europa, creştinismul are nevoie de eforturi conjugate ale creştinilor pentru a se apăra de forţele secularisţe care caută să impună lumii idei anticreştine şi, în general, antireligioase". Mitropolitul a vorbit de „creştinofobia" din Occident şi de „necesitatea de a lupta împotriva intoleranţei şi discriminării creştinilor". Biserica ortodoxă rusă este alături de catolicii care contestă verdictul Curţii europene a drepturilor omului privind scoaterea crucifixului din şcoli.

În acelaşi timp, ziarul moscovit scrie că Vaticanul pregăteşte de mult timp planuri pentru „o nouă evanghelizare" a Europei. În 2000, cardinalul Ratzinger, ales papă peste cinci ani, evocă „procesul alarmant de decreştinare" a Occidentului şi chemă la „o nouă evanghelizare". La 28 iunie 2010, el anunţa crearea unui nou organism al Curiei papale. Acest Consiliu papal al noii evanghelizări va fi însărcinat să propovăduiască „în ţările în care a triumfat secularismul". Dar acest Consiliu, mai scrie ziarul, „va contribui la renaşterea nu a creştinismului aşa cum este el, ci a catolicismului. Iar ţinând seama de ideile papei, va fi vorba de un catolicism accentuat conservator şi Europa de Est va fi cu siguranţă vizată de acest efort. Roma va căuta, fără îndoială, să-şi restabilească aici influenţa pierdută în ultimele secole".

9 iulie 2010

Rusia creştină

Ziua creştinării Rusiei este celebrată, la 28 iulie, încă din timpul perestroikăi, dar ea a devenit sărbătoare națională în 2010, prin votul Dumei de Stat. Rememorarea momentului creştinării ruşilor, întâmplat în urmă cu un mileniu, este la fel de firescă şi de necesară ca aceea a propriei zile de naştere, afirmă arhiepiscopul Vladimir Smali în „Nezavisimaia Gazeta”. Marea noastră familie rusă, ucraineană şi belarusă, familia tuturor slavilor orientali, va trebui să-şi amintească mereu de rădăcinile sale, pentru a nu-şi pierde identitatea şi a nu se risipi într-un noian impersonal de cultură şi istorie”, mai spune prelatul.

Această zi „defineşte o comunitate istorică şi culturală, precum şi una dintre identitățile de bază ale unei mari părți a populației Rusiei”, pledează, în acelaşi sens, pe triada istorie, cultură, identitate, şi Aleksandr Juravski, director în ministerul Dezvoltării regionale. Istoria Bisericii ortodoxe ruse este strâns legată de cea a statului rus, aminteşte demnitarul de la Moscova, care adaugă că „ajutorul cel mai bun din partea statului ar fi să facă poporul să înțeleagă, în întreaga să amploare, catastrofă morală şi religioasă a secolului XX. Altfel spus, trebuie amintit ce a reprezentat Rusia înainte de revoluție şi ce s-a întâmplat după revoluție”.

Modernizarea Rusiei lansată de Medvedev trebuie aşadar însoțită de revenirea la rădăcinile istorice, culturale, morale şi religioase ale poporului rus.

21 iulie 2010

Toxicomania la prag critic

În Rusia sunt înregistrați oficial 503 000 de toxicomani, dar după estimările ONU numărul celor care consumă droguri depăşeşte 2,5 milioane de persoane. Directorul Serviciului federal rus pentru controlul stupefiantelor, Viktor Ivanov, apreciază că toxicomania în țară a atins un nivel critic. Flagelul afectează, într-un fel sau altul, aproape 30 de milioane de oameni, adică aproximativ 20 la sută din totalul populației.

Majoritatea covârşitoare a stupefiantelor consumate în Rusia provine din Afganistan. Ziarul „Delovoi vtornik” aminteşte că un fost şef al operațiunilor CIA în Afganistan, recunoştea că, în 1980, serviciile secrete americane considerau stupefiantele afgane ca o armă psihotropică de distrugere în masă. Odată cu prezența trupelor americane în Afganistan, producția de opiacee a crescut de 44 de ori, iar câştigurile anuale ale mafiei internaționale au ajuns la 100 miliarde de dolari.

Drogurile afgane ajung în Rusia prin fostele republici sovietice din Asia centrală. Această „metastază a heroinomaniei”, cum o numeşte ziarul, nu poate fi stăvilită decât prin cooperare internațională, care este abia la început.

În iunie 2010, preşedintele Medvedev a semnat Strategia de politică antidrog a Federației Ruse, care va fi aplicată până în 2020.

23 iulie 2010

Turismul, inhibat de prețuri

Turiştii străini în Rusia sunt mult mai mulți decât ruşii care vizitează străinătatea, deşi numărul acestora creşte în creştere, informează Asociația operatorilor de turism de la Moscova.

Cei mai mulți turişti străini în Rusia sunt germanii (cam unul din opt turişti străini). Pe locul al doilea se află chinezii, care însă nu sunt doar turişti ci şi oameni de afaceri. Urmează finlandezii, francezii şi italienii, iar după ei turcii, al căror număr este în creştere după decizia de eliminare a vizelor.

Prețurile ridicate la hoteluri şi diversele prestații turistice sunt un factor inhibator pentru extinderea turismului străinilor în Rusia. O călătorie de o săptămână în Rusia costa aproape 1 500 de euro, adică dublu față de o excursie similară în alte țări din fosta Europă răsăriteană.

95 la sută dintre turiştii străini prefera Moscova, Sankt Petersburg şi oraşele din „Inelul de aur”, dar aceste destinații sunt evitate în moment de vârf (de pildă în timpul „nopților albe” de pe Neva), din cauza exploziei tarifelor turistice.

26 iulie 2010

Rusia în Asia-Pacific

Moscova intenționează să profite de summitul Asia -Pacific, care va avea loc la Vladivostok în 2012, pentru a lansa un program special de „integrare” a Rusiei în regiunea Asia- Pacific. Această regiune realizează 60 la sută din PIB-ul mondial iar statele din zonă au rezistat mai eficient la criza mondială. PIB-ul Chinei a fost în 2010 cu 11 la sută mai mare iar al Indiei cu 8 la sută.

„Intensificarea dialogului” Rusiei cu Asia-Pacific se confruntă, însă, cu o serie de obstacole, remarcă un viceministru rus de externe. Ele sunt orientarea către Occident a Rusiei, dependența economiei ruse de materii prime şi neparticiparea Rusiei la Organizația Mondială a Comerțului. Vânzările de resurse energetice ruse pe piața asiatică sunt foarte limitate. Schimburile Rusiei cu statele din regiune reprezintă doar 1,7 la sută din totalul la petrol, 0,002 la gaz şi 0,8 la sută la cărbune, în timp ce pentru statele occidentale Rusia este furnizorul energetic nr.1

În regiunea Asia-Pacific, Rusia a jucat până acum un rol destul de secundar, constată Viaceslav Nikonov, şeful Fundației Russkii Mir, cu toate că, susține el, există mari oportunități de cooperare. Totalul investițiilor statelor din Asia-Pacific în Rusia a reprezentat, în 2009, 11,5 la sută şi au fost realizate proiecte reuşite ca Sahalin-2 şi oleoductul Siberia-Oceanul Pacific.

Coordonatorul Consiliului de cooperare pentru securitate Asia-Pacific, Gheorghi Tolonaia, vorbeşte de o a patra campanie a Rusiei în Orient. Prima a avut loc la jumătatea secolului al XIX-lea, când Rusia s-a confruntat în Asia cu Anglia şi Franța. A doua tentativă a fost războiul ruso-japonez. A treia - expansiunea socialistă a URSS. A patra, după Nikonov, trebuie să se bazeze pe următoarea strategie: sprijin occidental, stabilizare în sud şi înaintare în Orient.

28 iulie 2010

Datorii față de Siberia

„Situația Siberiei în cadrul Rusiei se aseamănă cu poziția Rusiei în lume”, constată, vădit nemulțumit, Viktor Suslov, director adjunct al Diviziei Siberia a Academiei de ştiințe a Rusiei. Siberia pentru Rusia, ca şi Rusia pentru lume, sunt de fapt rezervoare de materii prime, susține cercetătorul, exagerând întrucâtva, dar pentru a atrage atenția asupra unor situații ce trebuie remediate. Moscova, spune el, ar trebui să plătească pentru exploatarea resurselor siberiene. Construcția de mari centrale hidroelectrice pe teritoriul Siberiei cu greu ar putea fi considerată un fapt rațional, iar proiectele din zonă sunt „pur şi simplu criminale”.

Un alt specialist din Divizia Siberia a Academiei de la Moscova, Arnold Tolohanov, directorul Institutului Baikal, aminteşte că 95 la sută din partea europeană a Rusiei depinde de resursele naturale ale Siberiei şi Extremului Orient, regiuni care nu ar trebui lăsate să sufere ci, dimpotrivă, să primească în schimb sprijin pentru dezvoltare.

30 iulie 2010

Rusia, „cărăuş spaţial”?

Staţia spaţială internaţională, „moştenitoarea” staţiei ruse Mir, se află pe orbita din 2000. Modulele ştiinţifice ale staţiei, adică cel american al NASA, cel european al Agenţiei spaţiale europene şi cel japonez, JAXA, sunt instalate şi funcţionează pe infrastructura Agenţiei spaţiale ruse (Roskosmos). În primii zece ani de existenţă a staţiei, ţările angajate în această aventură ştiinţifică au cheltuit aproape 150 de miliarde de dolari. Dacă în Occident se pun întrebări în legătură cu utilitatea acestor cheltuieli exorbitante, ruşii au alte probleme.

Există, de pildă, percepţia că Roskosmos ar juca doar rolul unei companii de transport ce deserveşte agenţii spaţiale străine. Modulele segmentului rus servesc în principal că depozite şi elemente de infrastructură ale staţiei. În 2015-2016, segmentul rus va trebui reînnoit complet şi va trebui să dispună de propriul său modul ştiinţific. Oricum, Rusia nu se poate mulţumi doar cu rolul de „mare putere energetică ce asigură supravieţuirea staţiei”. Nu costă oare prea mult menţinerea în spaţiu a drapelului rus doar pentru a dovedi că Rusia „este şi ea o putere spaţială?”, se întreabă comentatorul Konstantin Bogdanov de la RIA-Novosti.

2 august 2010

Salarii la Kremlin

Liderii ruşi au salarii mai mici decât cele ale omologilor lor americani. Venitul anual al preşedintelui Statelor Unite, de 400 000 de dolari pe an, este mult superior celui al preşedintelui Federaţiei Ruse (110 000 de dolari) sau al premierului rus (127 000 de dolari). Chiar şi alţi demnitari de la Casa Albă sunt mai bine retribuiţi decât primii doi lideri ai Rusiei - cu câte 172 000 de dolari pe an.

E drept că alţi demnitari ruşi câştigă mai bine în funcţia lor publică decât preşedintele Obama. Ministrul resurselor naturale şi ecologiei, Iuri Trutnev, de pildă, a primit în 2009 echivalentul a cinci milioane de dolari, iar oficialii Administraţiei americane, 469 de oameni, au avut, în 2009, un venit însumat de 38 de milioane de dolari.

Preşedintele Obama a promis pe site-ul său naţiunii că se va cheltui mai puţin şi că va fixa el însuşi salariile de la Casa Albă, scrie „Komsomolskaia Pravda”.

4 august 2010

Afaceri în Rusia

Prin ce-i atrage sau nu pe experții străini să lucreze în Rusia, se întreabă versiunea în rusă a publicației „Forbes”. După ce sintetizează studii şi opinii în materie, revista conchide că principalul atu al Rusiei este economia să în dezvoltare rapidă. Ceea ce înseamnă şanse sporite de avansare în carieră, de câştig bănesc şi de creştere profesională. Şi concurența e mai mică, şi impozitele mai reduse.

Sunt, însă, şi factori inhibatorii, pentru afacerile în/cu Rusia: „stilul în afaceri”, cum observa elegant publicația şi nivelul înalt al corupției.

Dar specialiştii străini obțin cu mai multă uşurință funcții de conducere în firme, socotindu-se că ei pot realiza în scurt timp performanțe spectaculoase. Dificultățile crizei i-a descurajat pe Putini dintre ei să plece din Rusia, iar cei ce au făcut-o se gândesc să revină.

Un impediment curent este necunoaşterea limbii ruse, ceea ce creează un deficit de comunicare, de la şoferul de taxi până la colegii de serviciu şi partenerii de afaceri.

16 august 2010

Planuri pentru Flota Mării Negre

De Ziua Flotei, premierul Putin a vizitat Crimeea şi s-a întâlnit, din nou, cu preşedintele Ianukovici, dar de data aceasta n-au mai discutat despre viitorul bazei ruse de la Sevastopol, al cărei statut a fost convenit între Rusia şi Ucraina. Dar presa a reluat subiectul.

Flota Mării Negre a Rusiei are nevoie de modernizare şi o nouă strategie, spune Aleksandr Satilov de la Centrul de conjuncturi politice. Astăzi, „singurul avantaj al acestei flote este că sprijină influența Rusiei în Ucraina de sud”, remarcă el.

Comandantul flotei ruse, amiralul Vladimir Vîsoțki, a anunțat că până la sfârşitul anului vor intra în funcțiune trei nave de patrulare şi trei submarine. Rusia îşi poate dezvolta o flotă puternică până în 2050, dar trebuie să o facă mai repede, mai spune amiralul. Rusia a obținut consensul unor state din regiuni cheie ale lumii pentru a facilita intrarea navelor ruse în porturile lor.

Şi primarul Moscovei, Iuri Lujkov, a fost în Crimeea de Ziua Flotei, după ce autoritățile ucrainene au anulat decizia de a-l declara persona non grata, ca urmare a declarațiilor sale privitoare la prezența militară rusă în Ucraina. „Flota Mării Negre a Rusiei este pentru totdeauna în Sevastopol”, a declarat el categoric.

18 august 2010

Cursa pentru Arctica

Competiția pentru Arctica e în plină desfăşurare. SUA, Canada şi Rusia au trimis, în această vară, din nou, nave pentru prospectări submarine la Polul Nord. SUA şi Canada au un diferend asupra Mării Beaufort, bogată în petrol şi gaze, dar Rusia e foarte avansată în cursă, iar Norvegia şi Danemarca se mişcă şi ele foarte bine, spune cercetătorul canadian Edward Struzik.

Miza este evidentă: se estimează că în zona polară arctică se află peste o treime din gazele neprospectate ale lumii şi o zecime din rezervele de petrol. Nu s-a stabilit însă cum va fi împărțit acest „tort energetic" între cele cinci țări care şi-l dispută. Rusia şi-a înfipt steagul la Polul Nord încă în 2007, dar ONU va trebui să-şi spună ultimul cuvânt, spune Iosif Diskin, preşedintele Consiliului pentru Strategie Națională. Nici exploatarea bogățiilor arctice nu e uşoară. „Rusia nu are experiență, nici nave pentru extracția petrolului şi cheltuieşte mai puțin pentru aceasta decât pentru fotbal", remarcă Robert Nagmatalin de la Institutul de oceanologie.

20 august 2010

Frica de ruşi

Rusia nu are, desigur, un regim ideal şi nu toată lumea din America sau din Marea Britanie îl iubesc, dar oare le plac tuturor americanilor şi englezilor propriile lor guverne? - se întreabă, relativizând oarecum lucrurile, politologul rus Gheorghi Mirski. Cuvintele regim şi dragoste nu prea pot fi combinate într-un regim democratic, mai constată el. Iar dintre conducătorii istorici de la Moscova, doar Ecaterina a II-a şi Mihail Gorbaciov au fost pe placul Occidentului. Dacă Rusia ţărilor era percepută mai degrabă ca o putere imperială în expansiune, în vremuri mai apropiate URSS era „avangarda revoluţiei mondiale”, apoi statul puternic care a învins Germania în cel de-al doilea război mondial, apoi o superputere mondială nucleară ameninţătoare.

Astăzi, nici una dintre aceste spaime nu mai poate fi invocată. „Nimeni în Vest nu mai crede acum în ameninţarea imperialistă globală a Moscovei, nici într-un război nuclear sinucigaş“. Regimul de la Moscova, chiar dacă nu e iubit de toată lumea, e „tolerat”. Important e că ameninţarea expansiunii comuniste a dispărut. Multe din problemele din relaţiile Rusiei cu Vestul au fost rezolvate, dar oare nu se poate coexista şi cu probleme care au rămas încă nesoluţionate? - se mai întreabă, de fapt afirmând, politologul de la Moscova.

23 august 2010

Sondaje contradictorii

Incendiile din Rusia europeană, care urmează altor catastrofe din prima jumătate a lui 2010, cum ar fi atentatele teroriste sau explozia criminală de la o centrală hidroelectrică, au îndemnat institutele de sondare a opiniei publice să măsoare din nou cota de popularitate a principalilor lideri de la Moscova.

Dacă ziarul „Vedomosti" susține că popularitatea lui Putin şi Medvedev este la nivelul cel mai scăzut din ultimii ani, alte sondaje infirmă susținerea. În această vară, cota de încredere a lui Putin a crescut de la 44 la 48 la sută, iar cea a lui Medvedev de la 38 la 39 la sută, afirma Denis Volkov, sociolog la Centrul Levada.

Şi institutul VTSIOM constată o creştere pentru Medvedev, de la 43 la 46 la sută, iar pentru Putin de la 51 la 53 procente. Cei doi sunt văzuți ca lideri care au acționat aşa cum se cuvine în confruntarea cu incendiile fără precedent. Iar Vladimir Putin îşi menține constant o cotă de încredere superioară cu câteva procente celei a actualului preşedinte. În plus, mai apreciază autorii sondajelor, cei doi au toate şansele să-şi sporească nivelul de încredere după depăşirea situației critice din această vară.

25 august 2010

Complexe

Politologul Gheorghi Mirski constată că printre ziariştii, politologii, universitarii şi oamenii politici din Rusia circulă şi ideea că Vestul ar vrea să distrugă, să dezmembreze, să subordoneze Rusia. Percepție care se regăseşte şi în rândul oamenilor simpli, căci la un sondaj de opinie, o treime din repondenți s-au declarat convinşi că SIDA a fost introdusă premeditat în Rusia de americani.

Prejudecățile de acest tip sunt vechi, aminteşte politologul. Pe vremea reginei Victoria a Imperiului Britanic, unii, în Rusia, obişnuiau să spună: „Englezoaica asta pune la cale lucruri murdare împotriva noastră”. În perioada sovietică, la modă era vigilenta față de „sabotorii” din afară şi „uneltele“ lor.

Dar atitudinea ruşilor față de străini nu a fost niciodată radical xenofobă, a fost mai degrabă ambivalentă. De câteva secole ei ştiu, de pildă, că în Europa se trăieşte mai bine, chiar mult mai bine. Iar ca reacție la acest complex de inferioritate, a apărut unul de superioritate.

Politologul rus, care este acum directorul Institutului pentru economie mondială şi relații internaționale de la Moscova, a lucrat timp de nouă ani în Statele Unite şi declară că nu a auzit, de la americanii cunoscuți lui, lucruri rele despre ruşi. I s-au pus, în schimb, întrebări de tipul: Sunteți o țară mare, cu o cultură mare, cu un popor talentat, cu bogății naturale, cum ați putut tolera totalitarismul? E adevărat, adaugă el, în Occident sunt şi rusofobi, aşa cum sunt şi antisemiți, şi arabofobi. Dar nici America nu e iubită de toată lumea, o iubesc mai ales polonezii şi kurzii din Irak, mai remarcă el, şi totuşi, americanii n-au complexe din cauză.

27 august 2010

Rusia nu e un „centru”

Comparația între Rusia şi URSS e o tentativă căreia nu-i rezistă nici omul de rând, nici politicianul sau politologul. Grigori Mirski, reputat analist politic, stăruie, de pildă, pe modul de abordare a problematicii internaționale de către Moscova în cele două perioade din ultimul secol ale istoriei marelui stat al slavilor de est.

Când Uniunea Sovietică acționa în străinătate, observa Mirski, cheltuia bani, bogății şi uneori vieți omeneşti pentru promovarea intereselor sale politice globale şi a intereselor sale ideologice. Când Rusia acționează peste hotare, ea se gândeşte în primul rând la profit. În această privință, Rusia este foarte pragmatică atunci când îşi concepe politicile economice globale şi chiar a încetat să mai facă daruri statelor vecine.

Explicația politologului: Rusia nu este centrul vreunei confederații economice a fostelor republici sovietice şi nu doreşte să plătească pentru a fi aşa ceva. În Europa, Uniunea Europeană a fost construită cu bani şi subsidii germane, iar Germania este aici centrul. Rusia nu vrea să fie centru. „Rusia vrea influență şi active în alte țări, dar nu vrea să plătească pentru asta”, încheie sec autorul analizei.

31 august 2010

Bariere în relația Rusia-Occident

Universitarul Evgheni Bajanov se întreabă dacă Rusia şi Occidentul vor putea deveni aliați şi parteneri. şi enumeră, mai întâi, obstacolele care ar sta în cale.

1. Memoria războiului rece, care joacă un rol mare. Pentru ruşi, Vestul, ca întreg, a fost duşmanul lor, mulți ruşi cred încă în intenții agresive şi ostile ale Occidentului față de țara lor. De pildă, extinderea NATO spre Est şi încercările SUA de a stabili o hegemonie globală.
2. Neînțelegeri geopolitice. Rusia are o lungă tradiție de superputere şi nu va accepta vreodată un rol subaltern în problemele globale. Iar SUA nu au recunoscut niciodată dreptul Rusiei de a fi lider regional în spațiul ex-sovietic.
3. Poziții politice opuse. Vestul se opune a ceea ce el numeşte autoritarismul în creştere în Rusia, iar Moscova suspectează Vestul că sub pretextul „sprijinirii instituțiilor democratice" se amestecă în treburile interne ale Rusiei, pe care vrea să o destabilizeze.
4. Dispute economice. Ca furnizor de energie, Rusia doreşte prețuri ridicate la petrol şi gaz. Consumator, Europa caută să evite acest lucru. Rusia încearcă să domine piața europeană energetică, Vestul caută să evite acest lucru. Ruşii reproşează occidentalilor un tratament discriminatoriu pe piețele europene, vesticii vorbesc de mediul neprielnic afacerilor din Rusia.
5. Investitorii europeni şi americani sunt inhibați de nivelul ridicat al corupției din Rusia. Occidentalii văd în Rusia un canal pentru traficul de droguri şi imigrație ilegală din Eurasia.

1 septembrie 2010

Atuuri pe relația Rusia-Occident

Politologul Evgheni Bajanov prezintă nuanțat relația între Rusia şi Vest. În ciuda obstacolelor, el vede şi un potențial pozitiv pentru întărirea relației.

Forțele ce vor modernizarea şi diversificarea economiei Rusiei îşi doresc o economie de piață şi o societate democratică, iar prin aceasta, „pentru prima oară în istorie, modelele economic, social, politic ale Rusiei nu sunt antagonice modelului occidental".

Procesele de globalizare şi modernizare a Rusiei nu pot fi concepute prin izolaționism de tip sovietic. Centrele economice ale lumii moderne - Europa, SUA, China, India, Asia de sud-est - devin tot mai interdependente şi Rusia nu se poate sustrage acestei dinamici.

Rusia şi Vestul se confruntă cu riscuri şi amenințări comune, în primul rând terorismul.

Rusia se vindecă treptat de „complexul superputerii înfrânte", iar Vestul a încetat să mai vadă în Rusia un rival geopolitic.

Aşadar, perspective promițătoare. Dar, adaugă politologul, Rusia nu se va integra niciodată deplin în civilizația occidentală, aşa cum au făcut-o Franța, Marea Britanie sau Germania. Din cauza tradițiilor sale, a imensității teritoriului ei şi a ambițiilor sale geopolitice, Rusia va rămâne un centru de putere independent, care nu va ține în mod tranşant nici de Vest, nici de Est, ci va juca un rol important de echilibru între ele.

3 septembrie 2010

Medvedev, fan NATO?

Discuțiile despre eventuala aderare a Rusiei la NATO devin tot mai persistente şi nu mai sunt considerate o bizarerie utopică, chiar dacă nimeni nu poate susține că fapta s-ar putea produce prea curând. Institutul pentru dezvoltare contemporană (INSOR) a înaintat patronului său, preşedintele Medvedev, un raport asupra viitoarelor relații Rusia-NATO. Sunt avute în vedere trei variante: integrarea completă a Rusiei în Alianța, aderare pe baza unui Tratat strategic bilateral de securitate şi crearea unui consiliu de coordonare din care să mai facă parte şi structuri internaționale ca UE, Organizația Tratatului de la Shanghai, eventual ONU.

Oricum, marja de posibilități avute în vedere este cea maximă, adică de la confruntare la pace. Directorul INSOR, Igor Jurgens, nu e nici el mai precis în declarații: „Totul va depinde de situația din Rusia şi de propunerea de transformare a Alianței ce va fi formulată la summitul NATO, din decembrie, de la Lisabona”.

După unii politologi ruşi, Medvedev este primul lider rus care nu consideră că prăbuşirea URSS a fost o catastrofă (aşa cum a declarat public Putin). Actualul preşedinte, mai susțin ei, ar dori integrarea Rusiei în sistemul de securitate euroatlantic şi chiar aderarea la NATO.

6 septembrie 2010

Rusia şi America, mai strâns legate

Ideea unei legături pe uscat între Rusia şi America, prin strâmtoarea Bering a devenit proiect concret, în desfăşurare. În anii 2000, un grup de experţi din SUA, Rusia şi alte ţări au creat o societate internaţională care a iniţiat proiectul unei linii ferate, dar şi ale uneia de mare viteză, la care se mai adaugă o autostradă, oleoducte, gazoducte, linii de transport de energie, linii de fibră optică.

Purtătorul de cuvânt oficial rus asupra proiectului, Aslambek Aslahanov, afirma că „în general, marii specialişti şi economişti, ruşi şi străini, care se ocupă de subiect, apreciază că proiectul este foarte rentabil". Durata prevăzută a construcţiei este de 10-12 ani iar rentabilizarea să, după cum se estimează, va lua cam tot atâta timp.

Proiectul, un tunel lung de 100-110 km, adică dublu, ca lungime, faţă de tunelul Canalul Mânecii, ar urma să coste 48 miliarde euro.

Între Siberia orientală şi Alaska, strâmtoarea Bering număra 92 km, iar aproape la jumătatea acestei distanţe se află cele două insuliţe Diomede, care aparţin una Rusiei, cealaltă Statelor Unite. Construcţia intercontinentală îşi va stabili şi pe uscatul lor puncte de sprijin. Cândva un simbol, mai puţin mediatizat, al confruntării din timpul războiului rece, insulele Diomede au şansa de a ilustra sugestiv noua etapă în relaţiile ruso-americane.

10 septembrie 2010

Disfuncționalitate ruso-chineză

Relațiile comerciale şi economice ruso-chineze prezintă, în ultimii ani, disfuncționalități, în sensul că seamănă cu raporturile dintre o colonie şi o metropolă, susține „Nezavisimaia Gazeta”. China importă materii prime ruseşti şi exportă în Rusia produse cu o puternică valoare adăugată.

„Soluția ideală” pentru ieşirea din această situație ar fi „un schimb reciproc de investiții în cadrul comerțului frontalier ce implică regiunile din Extremul Orient rus şi de la est de lacul Baikal, pe de o parte, şi provinciile de nord ale Chinei, pe de altă parte”. Pentru moment, însă, chinezii investesc în exploatarea resurselor minerale ale Siberiei, în proiecte legate de energie şi transport, dar nu şi în crearea de întreprinderi prelucrătoare pe teritoriul rus.

Cifra de afaceri în comerțul ruso-chinez a fost în ianuarie-mai 2010, de 21 miliarde de dolari, cu 56 la sută mai mult ca în perioadă corespunzătoare din 2009. Experții ruşi şi chinezi întruniți la o teleconferință au estimat, însă, că volumul schimburilor comerciale ar putea depăşi 60 de miliarde de dolari pe an. Dar pentru aceasta, afirmă experții ruşi, China trebuie să renunțe la o abordare de tip colonial în relațiile bilaterale. Investițiile directe ale Chinei în Extremul Orient rus nu depăşesc 180 milioane de dolari, ceea ce înseamnă că Rusia rămâne la periferia intereselor investitorilor chinezi.

13 septembrie 2010

Putere de mâna a doua?

Rusia ar putea să-şi piardă statutul de putere mondială prin 2030, avertizează Aleksandr Dinkin, director adjunct al Institutului de economie mondială şi relaţii internaţionale de la Moscova. Dacă problemele demografice şi înapoierea ştiinţifică şi tehnică vor persista, Rusia „nu va mai face parte din puterile mondiale după 2030".

În schimb, mai prezice el, Statele Unite îşi vor menţine încă multă vreme leadershipul militar, economic şi financiar global şi va apărea un al doilea eşalon în ierarhia mondială alcătuit din Uniunea Europeană şi China. Lideri regionali, ca Germania, Japonia, India şi în curând Coreea de Sud, se află în al treilea pluton al acestei ierarhii globale. Iar Turcia şi Africa de sud ar putea fi cooptate în acest lot.

„Mai mulţi parametri, între care resursele naturale şi umane, potenţialul militar, precum şi capacităţile ştiinţifice şi tehnice clasează Rusia în al doilea eşalon al ţărilor lider. Dar mulţi alţi factori o aşează printre statele din cel de-al treilea grup", conchide specialistul.

15 septembrie 2010

O lume fără Rusia?

Ar fi de dorit o Rusie slabă sau chiar una în stare de colaps pentru binele lumii, cum susțin politicieni şi generali din SUA la care se referă profesorul rus Gheorghi Mirski? Un asemenea scenariu nu ar fi nu numai neproductiv, ci şi periculos, susține politologul rus. Ce ar face populația unei Rusii cu economia la pământ, sărăcită? Oricum, nu se va îndrepta spre Occidentul liberal, spre democrație, pe care mai degrabă le-ar învinui de catastrofă. Nici comunismul nu i-ar mai atrage pe mulți. În schimb, mai puternică ar fi tentația naționalismului extremist, antioccidental, cu motivații de tipul „Vestul a distrus URSS, iar acum şi Rusia”. Ce alt scenariu, mai spune Mirski, ar putea fi mai rău pentru Occident decât acesta?

De altfel, şi publicistul american Thomas Friedman scria în „The New York Times”: „Nu trebuie să ne temem de o Rusie puternică, pentru noi mai periculoasă ar fi o Rusie slabă, una din care rachetele ar putea veni de oriunde”. Dezintegrarea Rusiei ar face să apară noi entități statale care s-ar sfâşia între ele, ar izbucni extremismul islamic, iar lumea de azi, şi aşa agitată, va intra într-un coşmar.

17 septembrie 2010

Speculații

Formula de guvernare Putin-Medvedev, incitantă, îi inspiră generos pe comentatorii politici. O vreme, ei au căutat cu lupa semne de diferență şi rivalitate între cei doi. Fiecare declarație, fiecare nuanță a celor doi sau a apropiaților lor era cântărită cu grijă, căutându-se materie primă pentru felurite speculații.

Acum, cei mai „realişti" pun altfel problema. Prin ce se diferențiază cei doi lideri ai Rusiei. Medvedev ar fi liberalul, iar Putin autoritarul. Căci Putin consideră dezmembrarea Rusiei drept cea mai mare catastrofă geopolitică a secolului trecut, în timp ce Medvedev nu se pronunța în materie. şi pentru că, în timp ce preşedintele cochetează cu ideea apropierii de NATO, inclusiv printr-o eventuală aderare, premierul respinge categoric o asemenea eventualitate.

Medvedev ar fi modernizatorul, Putin conservatorul, mai susțin exegeții. Căci şeful statului a lansat programul de modernizare a Rusiei, dar guvernul şi partidul condus de Putin n-ar prea manifesta entuziasm.

Această viziune caricaturală cu Medvedev ca un modern drăguț şi Putin conservator răutăcios este ridicolă - afirmă politologul Aleksei Zudin. Cei doi au o strategie comună. Putin are nevoie de Medvedev la preşedinție pentru a susține forțele liberale care sunt motorul modernității. Medvedev are nevoie de Putin pentru a sprijini elitele amenințate de corupție".

20 septembrie 2010

„Gena minciunii”

Au ruşii oare o genă a minciunii?, se întreba, din titlu, un articol cuprins în blogul „jss” moderat de ziaristul Jonathan-Simon Sellem, ziarist specializat în problematica Orientului Mijlociu. „Păi, sunt specialişti în minciună. S-au născut kaghebişti, cekişti chiar. Un gust exagerat pentru a falsifica, măslui, edulcora, tempera prin sejururi în temniţele de la Lubianka. Dar Rusia de azi? A alungat ea vechii demoni din timpul războiului rece? Nu, hotărât nu”.

În aceeaşi manieră sarcastică e înfăţişat şi Putin. „Din adâncimile guvernării sale, ţarul Putin, crescut în angrenajele made în KGB, este un fan al ipocriziei. Mi s-ar putea spune că asta face parte din funcţiile inerente puterii, dar el este Maestrul spion, nebunul de la Kremlin, amestec savant între ţarul întregii Rusii şi Ivan cel Groaznic. Pe fruntea lui Putin scrie cu cerneală simpatică MINCINOS”.

După o asemenea descripţie grotescă, dusă până la absurd, autorul articolului exemplifică prin câteva acţiuni ale Moscovei în zona conflictului arabo-israelian, interpretate în maniera proprie de Mossad. şi comentează cu un proverb rus: „Pisica încălzită se teme de apă rece”.

22 septembrie 2010

Sfidarea chineză

Relațiile cu China sunt, pentru Rusia, pe locul al doilea, după cele cu SUA şi Europa, dar ele au o importanță imensă - afirmă directorul Centrului Carnegie de la Moscova, Dmitri Trenin. Putin apreciază că principala sa realizare în politica externă, ca preşedinte, a fost stabilirea la centimetru a frontierei ruso-chineze.

Astăzi, relațiile dintre Rusia şi China sunt poate mai prieteneşti ca oricând, cu un nivel înalt de cooperare economică şi cu ruşi şi chinezi care trec granița dintre ei cu formalități minime. Dar, continuă Trenin, problema Rusiei este cum să gestioneze relațiile cu o China puternică. De-a lungul a 300 de ani de contacte, Rusia a fost întotdeauna partenerul major, uneori Rusia chiar a stăpânit părți ale teritoriului chinez. În anii 1990, Rusia şi China aveau un produs intern brut sensibil egal. Acum, cel al Chinei este de patru ori mai mare. „Este una din cele mai acute şi dramatice schimbări în relațiile dintre două mari puteri din istoria modernă”, apreciază Trenin, care se întreabă cum va arăta viitorul Siberiei şi Extremului Orient rus. „China va fi una dintre cele mai mari sfidări ale secolului XXI pentru Rusia”, încheie politologul rus.

24 septembrie 2010

State influente

În 2025, Rusia va fi pe locul 5 în ierarhia statelor cele mai influente ale lumii, după clasamentul întocmit de instituția americană de informații secrete National Intelligence Council. Statele Unite îşi vor menține poziția de lider, iar China va urca pe locul 2. Ar urma Uniunea Europeană, India şi Japonia.

Alcătuitorii pronosticului au luat în calcul PIB-ul, cheltuielile militare, populația şi nivelul de dezvoltare a tehnologiilor. Experții ruşi care au participat la lucrare au acordat țării lor statut de „mare putere" şi ei apreciază că în următorii 15 ani Rusia, UE şi SUA „se vor apropia la maximum", în timp ce China va juca rolul esențial în schimbările ce vor interveni în lume. Experții ruşi mai susțin că în viitor Rusia nu-şi va accentua atenția pe probleme globale în detrimentul intereselor sale naționale. Altfel spus, Moscova nu are de gând să ducă o politică de prestigiu cu orice preț. Pe de altă parte, însă, reprezentanții cercurilor de afaceri ruşi avertizează că dacă Rusia nu va lua în seamă principalele tendințe ale dezvoltării mondiale, ea va pierde poziții în clasamentul protagoniştilor de pe arena globală.

27 septembrie 2010

Ruşi fericiţi

81 la sută dintre ruşi sunt mulţumiţi de viaţa pe care o duc. Şi asta, în condiţiile în care, în regiunile lovite de secetă şi de incendiile din vara lui 2010, doar 65 la sută din populaţie s-a declarat mulţumită, după cele întâmplate.

În general, observă analiştii Centrului de studii strategice al societăţii Rosgosstrah care a întocmit studiul, „nivelul de satisfacţie" creşte primăvara, nu toamna, dar 2010 a infirmat tradiţia.

Norma de calitate a vieţii a fost formată, pentru majoritatea populaţiei, în perioada sovietică, iar atunci importante erau o locuinţă la bloc, un automobil, mobilă şi un televizor color. De prin 2003, exigenţele au crescut. Acum, aproape 15 la sută dintre ruşi aspiră la standardele mondiale ale clasei mijlocii - cel puţin o maşină pe familie, casă ori apartament proprietate, acces la studii şi îngrijiri medicale cu plată, concediu în străinătate sau în sudul Rusiei în fiecare an.

29 septembrie 2010

Djugasvili

Un nepot de-al lui Stalin, Evgheni Djugaşvili (numele de familie al temutului lider sovietic) s-a plâns la tribunal de „falsele documente privitoare la problema Katyn” făcute publice de Agenția federală a arhivelor. Nepotul a cerut agenției să retragă documentele de pe site-ul său oficial şi să-i plătească 10 milioane de ruble (245 000 de euro) pentru „prejudiciu moral”.

Dintre aceste documente, desecretizate în 1992, cel mai edificator este o notă a şefului NKVD, Lavrenti Beria, parafată de Stalin, în care se propune executarea sumară a ofițerilor polonezi. Agenția pentru arhive are încă un mare număr de documente legate de crimele din perioada stalinistă care nu au fost date publicității, susține un ONG rus, care s-a adresat, la rândul său, justiției pentru declasificarea respectivelor mărturii.

1 octombrie 2010

Ce-ți doresc eu ție…

De câțiva ani, viziunea cetățenilor Rusiei asupra locului ce i se cuvine țării lor în secolul XXI „sunt mai puțin ambițioase iar perspectivele pentru acest secol mai pesimiste”, comentează „Novaia Politika” rezultatele unui sondaj de opinie efectuat în septembrie 2010 de VTSIOM (Centrul național pentru studierea opiniei publice). La întrebarea „Ce obiective trebuie să urmărească Rusia în secolul XXI?”, 33 la sută au opinat pentru restabilirea statutului de superputere pe care l-a avut URSS, iar 42 la sută şi-ar dori ca țara să fie una dintre cele 10-15 din lumea dezvoltată economic şi influentă politic.

Altfel spus, trei sferturi din totalul cetățenilor Rusiei vizează obiective ambițioase şi numai opt la sută cred, de pildă, că ar fi deajuns că Rusia să-şi asigure leadershipul spațiului post sovietic.

Peste o treime dintre cei intervievați sunt încrezători că, în 15-20 de ani, Rusia va redeveni o superputere, dar 18 la sută susțin că şi astăzi ea are acest statut. Ceva mai puțin de o treime consideră, însă, că Rusia nu va mai fi superputere, cel puțin într-un viitor relativ apropiat.

Rezultatele sondajului nu pot fi interpretate ca fiind descurajante, dar comentariul menționat apreciază că dorințele formulate de ruşi pentru țara lor degajă mai degrabă o tendință de pesimism în creştere, iar acest fapt trebuie să solicite preocuparea liderilor.

4 octombrie 2010

Vărul lui Putin

Ziarul francez „Le Monde” informează că Masterbank, cea de-a 60-a bancă rusă în termeni de active şi de capitaluri, îl are ca director executiv adjunct pe Igor Putin, văr primar cu premierul Rusiei. „Şi totuşi, el nu pare a fi un expert în finanțe”, susține ziarul, care oferă şi câteva date biografice. În vârstă de 57 de ani, fiu de militar, diplomat al Institutului de industria automobilului din Riazan, Igor Putin şi-a făcut marea parte a carierei în armată. Către vârsta de 50 de ani, a urmat Institutul de economie şi drept din Moscova, devenind jurist şi inginer. Nimeni nu l-a văzut în public alături de vărul său celebru şi nici nu se ştie dacă cei doi se frecventează.

Cazul nu este însă singular. Acelaşi ziar aminteşte că Dmitri Patruşev, fiul şefului Consiliului Național al Securității este în fruntea Rosselhozbank, Piotr Fradkov, fiul fostului prim ministru este director adjunct la Vnesekombank, Aleksandr Ivanov, fiul mai mare al fostului viceprim ministru este şef de departament la aceeaşi bancă, iar fratele său mai mic, Serghei junior, este vicepreşedinte al comitetului director al Gazprombank.

6 octombrie 2010

O „bombă ecologică”

Cantitatea tot mai mare de reziduuri urbane începe să pună probleme metropolei moscovite. Regiunea Moscova, unde gunoaiele oraşului sunt depozitate în proporție de 80 la sută, riscă să devină „saturată” în următorii câțiva ani. Nici amenajarea unor noi spații de depozitare nu ar rezolva problema pentru multă vreme şi de aceea specialiştii spun că municipalitatea capitalei trebuie să treacă la construirea unor complexe care să prelucreze, să incinereze şi să valorifice „materialele recuperabile” colectate de serviciile de salubritate ale oraşului.

Moscova produce anual 5,5 milioane de tone de gunoaie. 81 la sută din uriaşa cantitate este depozitată în afara oraşului, 12 la sută sunt incinerate şi şase la sută sunt valorificate. În regiunea Moscovei există 37 de locuri de depozitare a gunoaielor, care primesc anual circa şapte milioane de tone. Dar multe dintre ele sunt neautorizate şi reprezintă, după unele ONG-uri, adevărate „bombe ecologice”. În ultimii 20 de ani n-a mai fost amenajat nici un spațiu pentru depozitarea gunoaielor.

O soluție la îndemână ar fi construirea unor incineratoare, dar ele ar putea intra în funcțiune abia în 2015 şi situația presează, scrie „Moskovski Komsomoleț”, care furnizează datele.

8 octombrie 2010

Arbatov

Multă lume ştie ce i-a zis un rus unui american la câtva timp după ce s-a încheiat războiul rece: v-am făcut cel mai mare rău, v-am lăsat fără duşman. E spusa politologului Gheorghi Arbatov, care se ocupă de politica internațională de peste 60 de ani, căci a început-o ca ziarist, în 1949. Jurnalistica era meserie ingrată în anii 1950 (şi după) în URSS şi în Europa de Est, dar cine se ocupa de probleme externe era un privilegiat, putea „să-şi lărgească deschiderea de spirit", cum se exprimă un comentator de la RIA-Novosti. Iar eşaloanele superioare ale puterii, cu tot dogmatismul şi cu toată propaganda şi ipocrizia epocii, aveau nevoie de specialişti competenți. În discuțiile cu americanii nu puteai merge cu propagandişti şi aparatcici. Arbatov, care a fost, e drept, şi consilier, şi şef de consilieri la CC al PCUS, dar şi un fel de consilier secret pe lângă toți secretarii generali ai partidului de la Brejnev la Gorbaciov, a fost şi principalul „americanist" al URSS, calitate în care s-a implicat direct în negocierile la vârf dintre Moscova şi Washington din timpul războiului rece.

Perestroika lui Gorbaciov nu l-a încântat, ştia că e o cauză pierdută. Din această cauză, nu din oportunism, a trecut de partea lui Elțîn. A procedat ca în zicala latină: tempora mutantur et nos mutamur in illis, adică vremurile se schimbă şi noi ne schimbăm odată cu ele.

11 octombrie 2010

Lobby pentru Rusia

Specialişti în materie sau doar nume (altădată) sonore, personalităţi occidentale sunt cooptate în staffuri de conducere ale unor mari companii ruseşti. Mişcare de imagine, acţiune de lobby? Oricum, şi aşa ceva. În orice caz, ideologia şi propaganda nu fac casă bună cu afacerile. Chiar dacă Lenin se zvârcoleşte în mausoleu, cum se exprima „Le Monde”.

Cel mai ilustru „cooptat” este fostul cancelar Gerhard Schroeder, care a trecut direct, în noiembrie 2005, din fruntea guvernului german iîn comitetul de acţionariat al consorţiului Nord Stream AG, dominat de gigantul energetic Gazprom. Iar despre preşedintele-director general al consorţiului, Matthias Warnig, care era cândva reprezentantul lui Dresdner Bank la Moscova, se spune că ar fi fost apropiat al Stasi.

Exemple mai sunt. Gigantul rus al aluminiului Rusal, are în board o fostă membră a guvernului de la Hongkong, Elsie Leung, şi pe fondatorul Institutului francez pentru relaţii internaţionale, Thierry de Montbrial. „Ideologia a dispărut, trăiască banul!”, comentează „Le Monde”.

13 octombrie 2010

Descoperirea Siberiei

Dacă lumea se întreabă cine a descoperit America, cercetătorii ruşi au aflat cine a descoperit Siberia: americanii. De fapt, trăitorii în străvechime ai continentului dintre Atlantic şi Pacific. Primele aşezări umane din spaţiul siberian (în insula Sahalin) datează din urmă cu 100 000-200 000 de ani şi se pare că acei oameni erau originari din America de azi.

Aşa stând lucrurile, altfel se poate pune şi problema descoperirii continentului american. „America nu a fost descoperită de Columb, ci de populaţia siberiană”, susţine directorul Institutului de arheologie şi etnografie, Anatoli Derevianko. Savanţii ruşi cad de acord pe această afirmaţie, dar se contrazic doar pe datarea „descoperirii”. Oricum, cu mult mai mult înainte de Columb, sau de vikingi, sau de cutare amiral chinez, toţi dintr-o „vechime” mult mai apropiată.

15 octombrie 2010

Paradis 2016

Un plan ambițios își propune să facă din Rusia un paradis turistic până în 2016. Cu toate că hotelurile țării sunt printre cele mai scumpe din lume, infrastructurile insuficiente şi deplasările prin țară controlate mai riguros ca în alte părți. O să facem totul pentru ca turistul străin să se simtă bine la noi" - dă asigurări, prin agenția France Presse, un vice-ministru de la Turism şi Sport, Nadejda Najina. Iar „nadejda", în limba rusă, înseamnă „speranță".

Programul de explozie turistică prevede dezvoltarea infrastructurilor, formarea de specialişti de înalt nivel şi o amplă campanie publicitară în străinătate , ceea ce ar costa 352 miliarde ruble (circa 8,5 milioane euro). La capătul acestui efort, după cinci ani, 40 de milioane de turişti străini vor putea vizita Rusia, în timp ce în 2009 au fost înregistrați circa 2,3 milioane de turişti străini.

„E un pronostic ce ține de science fiction, declară sceptic Maia Lemidze, director executiv al Asociației ruse a operatorilor turistici. Sunt prea multe condiții de îndeplinit".

20 octombrie 2010

„Mercurialul" corupției

O asociație de avocați din Rusia a întocmit o listă (foarte utilă pentru unii plătitori), cu șpăgile ce se cuvin a fi împinse în felurite situații. Documentul, ca să-i spunem aşa, se întemeiază şi pe statistici oficiale, dar mai ales pe câteva mii de plângeri ale unor părți vătămate.

Polițiştii care închid ochii la crima organizată primesc până la 20 000 de dolari pe lună, procurorii complici, cam 10 000. Ca să lucrezi în poliția rutieră, dai 40 000 de euro, ca să obții o sentință favorabilă în justiție, chiar şi 26 000 de euro. Bacşişul „mediu" s-a dublat într-o jumătate de an, ajungând la echivalentul a 1 500 de euro.

Cifrele acestea corespund şi estimărilor noastre, confirmă Ivan Nenenko, de la Transparency Internațional, care aminteşte că Rusia ocupă locul 146 din 180 de țări care figurează într-un clasament ce ierarhizează în ordine descrescătoare nivelul corupției. Grefiera unui tribunal din Daghestan afirma că şpaga pentru a scăpa dintr-o afacere urâtă poate urca până la un milion de ruble (26 000 de euro). Iar salariul mediu lunar în Rusia este sub 600 de euro. Piața corupției reprezintă 50 la sută din PIB, susține, în documentul său, respectiva asociație a avocaților.

22 octombrie 2010

Speranța de viață

Statisticile mondiale privitoare la speranța de viață continuă să situeze Rusia pe poziții relativ modeste, chiar dacă încep să schițeze o tendință uşor ascendentă. Organizația Mondială a Sănătății evaluează pentru Rusia anului 2008, că speranță de viață, vârsta medie de 62 de ani la bărbați şi 79 de ani la femei.

„Deceniul Gorbaciov-Elțîn" (1990-2000) a înregistrat o deteriorare sensibilă în privința calității vieții. În zece ani, indicele mediu a scăzut, la bărbați, de la 64 la 59 de ani, iar la femei de la 74 la 72 de ani.

În deceniul următor, „Putin-Medvedev" (2000-2010), ruşii au început să trăiască mai mult: cu trei ani bărbații, cu şapte ani femeile. Experții cred că această tendință ascendentă va fi confirmată şi de datele pentru 2010, cu toate calamitățile anului (incendii de pădure, secetă etc.)

24 octombrie 2010

O țară scumpă

„Rusia este o țară destul de scumpă”, apreciază Maia Lomidze, director executiv al Asociației ruse a operatorilor turisitici. Moscova şi Sankt Petersburgul, care primesc circa 95-98 din totalul turiştilor străini în Rusia, sunt cunoscute pentru hotelurile lor de lux, la tarife ridicate la fel de cunoscute. La Moscova, constată Irina Tiurina, purtătorul de cuvânt al Uniunii ruse a industriei turistice, aproape că nu există hoteluri de clasă economică, iar dacă acestea există, sunt de calitate foarte proastă. „şi prețurile sunt exorbitante”.

Deloc îmbietoare sunt şi formalitățile de înregistrare obligatorie a străinilor. Ei trebuie să indice numele oraşelor pe care intenționează să le viziteze, dar să se şi înregistreze la serviciile locale de imigrație de fiecare dată când se deplasează dintr-o localitate în alta, ceea ce „este umilitor”, spune doamna Tiurina.

29 octombrie 2010

Soljenițîn, în manuale

Monumentală carte „Arhipelagul Gulag” a lui Aleksandr Soljenițîn a fost inclusă începând cu anul de învățământ 2010-2011 în programele de învățământ. Decizia a fost luată personal de premierul Putin, singurul lider de la Kremlin cu care scriitorul a avut o relație cordială şi de încredere, singurul de la care a acceptat o decorație din partea statului rus.

Putin i-a promis văduvei scriitorului, Natalia Soljenițina, introducerea celebrei cărți în manualele şcolare şi a calificat faptul drept un eveniment istoric. „Cu greu ne-am putea gândi la viitor şi nu am avea un tablou de ansamblu al țării noastre fără referire la această carte”, a argumentat premierul.

Reacțiile publicului la decizie au fost însă diferite. Comuniştii s-au declarat nemulțumiți, alții au obiectat că opera e prea complexă sau prea şocantă pentru şcolari. Dar şi cărțile lui Tolstoi sau Dostoievski, care se predau în şcoli, sunt dificile, iar tinerii de 16-17 ani sunt deja obişnuiți cu filme violente şi de groază, au fost contraargumentele. În sfârşit, alți contestatari ai deciziei susțin că studierea obligatorie a cărții va duce la pierderea interesului publicului cititor față de această lucrare-mărturie asupra lagărelor din perioada stalinistă.

1 noiembrie 2010

Elucidarea tungusă

Misterul tungus a fost lămurit. Explozia din dimineața zilei de 30 iunie 1908 în zona râului Tungus din Siberia, urmată de incendii, cutremure, furtuni magnetice şi alte fenomene spectaculoase, a agitat lumea ştiințifică şi publicul larg timp de peste un secol. Primii cercetători au ajuns în zonă abia în 1921, dar explicația cea mai plauzibilă a întârziat până în toamna lui 2010. Un grup de cercetători de la un institut siberian a avut a decide între diversele supoziții emise asupra fenomenului: meteorit, cometă, un uriaş corp de gheață, masă de antimaterie, nava spațial extraterestră.

Investigarea craterului, până la o profunzime de 100 metri şi a arborilor din zonă s-a soldat cu identificarea de „urme cosmic" - având în compoziție gheața, metan şi alte gaze, precum şi particule solide. De aici, concluzia că a fost o cometă.

Ipoteza cometei fusese lansată în urmă cu mai multe decenii de către savantul V. Vernadski, dar a primit confirmarea abia prin cercetările grupului de specialişti condus de omul de ştiință Vladimir Andreev, după o expediție ştiințifică la fața locului la 102 ani de la eveniment.

3 noiembrie 2010

Antarctica

Nouă strategie antarctică a Rusiei, elaborata în perspectiva anilor 2020-2030, are drept obiectiv relansarea activităților de cercetare științifică în marele spațiu din jurul Polului Sud, domeniu în care știința și tehnologia rusă are tradiție și performanțe. Strategia va permite Rusiei să-și promoveze propriile interese naționale, conform dreptului internațional și coordonatelor politicii externe și interne a țării - s-a comentat, oficial, la Moscova.

Agenția meteorologică rusa (Rosgidromat) va coordona aplicarea strategiei, care prevede între altele construcția a cinci nave, a unui avion Il-114-100T echipat cu schiuri pentru aterizare și reconstrucția a opt stații polare din sistemul de navigație GLONASS, analogul rus al sistemului american GPS.

Strategia vizează accelerarea cercetărilor ruse în Antarctica, îndeosebi în domeniile astrofizicii, microbiologiei și biochimiei. Cercetări care, scrie presa rusă, au rămas de la o vreme în urmă pe plan mondial.

Rusia va aplica strict Tratatul privind Antarctica și nu are vreo revendicare teritorială în acest continent, declara în 2008 viceprim-ministrul rus Serghei Ivanov, care amintea convenția care reglementează întreaga activitate pe continent, rezumată la două lucruri: cercetare și transport. Antarctica este patrimoniu al întregii umanități și aici doar cercetarea este autorizată, sublinia vicepremierul.

5 noiembrie 2010

De ce s-ar ruşina ruşii

Într-o carte care se cheamă „Impresii din Rusia", autorul Hugo Natowitz îşi mai bazează impresiile şi pe sondaje de opinie. Unul dintre ele susține că 39 la sută dintre ruşi încearcă adesea un sentiment de ruşine în ce priveşte țara lor, iar 25 la sută se simt şi ei ruşinați, dar „mai rar". De ce s-ar ruşina aproape două treimi dintre ruşi de țara lor? Cei mai mulți (45 la sută) de sărăcia şi de inegalitățile sociale, de viața nevoiaşă a populației, de necazurile pensionarilor. Dar unii chiar şi de eşecurile în competiții sportive internaționale e drept, mai puțini, cam cinci la sută).

Natowitz însă absolutizează când vorbeşte de „o nelinişte care pare să roadă relația ruşilor cu țara lor". Iar comicii de la televiziuni fac haz de necaz de situație. Ei ironizează înapoierea față de Occident, iar mai nou şi față de China. Mai râd şi de faptul că nu s-a reuşit să se impună un model rusesc de dezvoltare economică şi că se merge mai degrabă pe import de tehnologie occidentală. Despre proiectul Silicon Valley rus, glumeții TV susțin că fondurile investite vor fi rupte de la gura băbuțelor sărace ce trăiesc cu mai Putin de echivalentul a 100 de euro pe lună şi vor intra în buzunarele funcționarilor cupizi. Cât de hazliu ar putea fi prezentate asemenea situații e greu de imaginat.

Oricum, din proiectul modernizării lansat de preşedintele Medvedev nu reiese aşa ceva.

8 noiembrie 2010

Şapte stereotipuri

O bloggeriță, Elena, probabil rusoaică, enunță câteva stereotipuri mai răspândite despre Rusia. Cel mai răspândit este probabil ursul. Lumea crede că de îndată ce ai aterizat în Rusia eşti înconjurat de urşi care-ți cântă la balalaikă şi joacă în două picioare (1).

De la aeroport, eşti escortat de militari şi dus la sediul KGB, unde eşti interogat de ofițeri paranoici care te iau drept spion (2).

Ajuns la hotel, când vrei şi tu să te relaxezi puțin, dau năvală peste tine nişte vecini cheflii cu sticle de vodcă în mână, care te îndeamnă să bei cu ei şi îți urlă în ureche cântece pe care nu le înțelegi (3).

Urmează o petrecere, unde dănțuitorii joacă în cerc. Foarte nostim (4).

În anii 1990 a apărut şi stereotipul miliardarilor, care însă nu e întru totul nefondat, căci Moscova este oraşul cu cei mai mulți miliardari din lume (5).

Miresele pot fi găsite oricând prin mail. Ai de ales între tot felul de fete, una mai frumoasă ca alta, toate dornice să se mărite cu un străin bogat.(6). Culoarea roşie e omniprezentă până la obsesie. De altfel, toți ruşii nu pot fi decât comunişti(7).

Şapte stereotipuri, ca şapte păcate.

10 noiembrie 2010

„Încotro, Rusia?”

Profesorul de filosofie Igor Ciubais, fratele fostului nr. 2 în guvernul rus, Anatoli Ciubais, îşi propune întru-un studiu intitulat „Încotro, Rusia?”, să schiţeze evoluţia istorică a conceptului Ideea rusă de la lansarea să în secolul al XIX-lea până astăzi, când se vorbeşte de Noua Rusie.

Făuritorii conceptului Ideea rusă, Feodor Dostoievski şi Vladimir Soloviov puneau în centrul său expansionismul, colectivismul şi ortodoxia.

În perioada sovietică, Ideea rusă a fost distorsionată şi s-a acţionat pentru înlocuirea ei cu ideologia comunistă.

În perioada postsovietică, obstacolele principale ale conceptului au fost corupţia şi perpetuarea nomenclaturii.

Ideea rusă este percepută astăzi ca un sistem de valori care să înglobeze trecutul şi prezentul şi să orienteze ţara spre viitor. Sensul identităţii ruse trebuie restaurat, diviziunile etnice depăşite iar limba trebuie să contribuie la unitatea naţiunii. Ideea centrală a Noii Rusii, spune prof. Ciubais, implică liberalism şi democraţie.

Cartea „Încotro, Rusia?” a fost publicată mai întâi la Moscova, în 1996, iar apoi, revizuită şi completată, la New York.

12 noiembrie 2010

Locul 7 la cultură

Ca şi alte state dezvoltate sau emergente ale lumii, Rusia acordă o atenție sporită brandului de țară. Asemenea Statelor Unite, Marii Britanii, Africii de Sud, Chinei, Japoniei, Canadei, Egiptului, Noii Zeelande şi multor alte state europene şi de pe alte continente, Rusia se număra printre clienții unor companii profesionale de branding. Aceste țări sunt listate în Anholt Nation Brands Index. În anul 2008, Rusia deținea locul 21 în acest clasament. La Cultură, chiar locul 7, dar la Export şi Turism nu se află între primele 15 locuri.

Printr-un brand puternic de țară pot fi câştigate inimile şi mințile publicului, afirma dr. Stephanie Babst, specialist în diplomație publică la sediul NATO de la Bruxelles, care remarcă preocuparea sporită din ultimii ani a conducerii de la Moscova față de prezentarea corectă a imaginii Rusiei în străinătate. O imagine națională pozitivă este de folos pentru atragerea turiştilor şi investițiilor, dar şi pentru o percepție favorabilă în opinia publică internațional - spune înaltul funcționar al NATO.

15 noiembrie 2010

Occidentalizare violentă”

Limba rusă se confruntă cu o serie de tendințe de „occidentalizare violentă”, remarcă scriitoarea Olga Serdiakova. Ea compara actuala situație a limbii ruse cu cea din epoca lui Petru cel Mare sau cea din primii ani ai revoluției din 1917. Nu numai vocabularul, dar chiar şi structura fonetică, chiar şi structura intonativă a limbii ruse sunt „barbarizate”, chiar şi grafia, continuă, pe un ton vehement scriitoarea de la Moscova.

Un poet de avangardă, aminteşte ea, a propus chiar să se treacă la alfabetul latin, susținând că astfel se va finaliza reforma incoerentă începută de Petru cel Mare. Dar chiar şi fără o asemenea reformă, constata cu amărăciune scriitoarea, alfabetul latin domneşte pe străzile Moscovei, în publicitate şi învățământ.

După august 1991, prezentatorii radio şi TV au început să vorbească cu intonație englezească, interpretată ca un fel de „semn al orientării democratice”. Dar această limbă, conchide ea, nu este „limba rusă mare, liberă”.

17 noiembrie 2010

Tineri politologi

Studenţii Facultăţii de ştiinţe Politice de la Universitatea de Stat din Moscova au fost solicitaţi în 2006, cu prilejul preluării de către Rusia a preşedinţiei G8 să se pronunţe asupra problemei restabilirii prestigiului ţării, după ce câţiva congressmeni americani au pus la îndoială reputaţia Rusiei.

Mariam Gelasvili: „Poate că economia noastră nu e chiar atât de puternică pe cât ar putea fi, nu suntem chiar atât de democratici ca statele occidentale iar standardul nostru de viaţă nu e foarte ridicat. Dar sunt absolut sigură că Rusia e ţara unui mare popor, care a dat exploratori spaţiali, savanţi eminenţi, economişti şi oameni de afaceri de succes, laureaţi Nobel, artişti şi muzicieni străluciţi, politicieni şi diplomaţi puternici şi mulţi alţi oameni de renume”.

Boiko George: ”Rusia trebuie să-şi exercite capacitatea de a coexista cu statele occidentale în termeni de egalitate, fără a adopta o poziţie de forţă”.

Nikolai Balan: „În primul rând, trebuie să începem să ne respectăm pe noi înşine, dar şi pe celelalte naţiuni, trebuie să învăţăm să construim punţi”.

Liza Babişeva: „Rusia nu este atât de rea, de sălbatică şi de nenorocită cum îşi închipuie unii străini. Totuşi, e nevoie să ne îmbunătăţim imaginea. Eu cred că ar trebui să începem cu propria noastră opinie despre ţara noastră. Mulţi ruşi spun că Rusia e o ţară rea şi blamează guvernul pentru greşelile sale. Nu e adevărat. Trebuie să spunem de la bun început că ţara noastră “is the best” şi apoi putem îmbunătăţi imaginea Rusiei”.

19 noiembrie 2010

“Aurora”, la muzeu

La 93 de ani după ce a intrat în istorie, anunțând, prin salve de tun, declanşarea revoluției din octombrie 1917, crucişătorul “Aurora” este lăsat la vatră. Nu mai face parte din flota maritimă militară a Balticii, iar echipajul său va fi unul civil, deşi comandantul va fi tot un fost ofițer de marină. Nava legendară va fi preluată, spre administrare, de Muzeul marinei militare din Sankt Petersburg.

“Aurora” a avut o carieră militară bogată şi interesantă. După ce a fost lansată la apă în 1897, a participat la războiul ruso-japonez din 1905 şi a scăpat ca prin minune de scufundare în bătălia de la Tshushima. A făcut şi primul război mondial şi revoluția, a fost bombardată în al doilea război mondial. Iar în timp a fost navă de război, navă şcoală, obiectiv turistic (peste 28 de milioane de vizite), dar şi sursă de inspirație artistică pentru cei ce au slăvit revoluția din 1917. După destrămarea URSS, la bordul navei au fost organizate şi evenimente “mai puțin convenționale”, cum scrie presa, inclusiv petreceri private, ba chiar şi turnarea unui film porno, cum susțin ziarele locale.

22 noiembrie 2010

Destalinizarea

Responsabilizarea lui Stalin, de către Duma de Stat, pentru crimele de la Katyn marchează, potrivit presei ruse, "un pas foarte important" pe calea destalinizării. Cotidianul "Vedomosti" scrie că procesul destalinizării este prioritar pe agenda Consiliului pentru drepturile omului de pe lângă Preşedinţie.

"Este, fără îndoială, un proces extrem de important, căci atunci când am terminat cu totalitarismul sovietic în mod oficial, nu s-a produs acelaşi lucru şi la nivelul conştiinţei sociale", constată istoricul Andrei Zubov.

În dezbaterile animate asupra perioadei sovietice, celor care cereau condamnarea crimelor regimului comunist li se obiecta că în acest fel vor fi denigrate şi marile victorii şi realizări ale Uniunii Sovietice. "Dar a spune că succesele noastre au fost ale comunismului este greşit, afirmă Zubov. Au fost succesele poporului, care a fost şi atunci talentat şi capabil, în ciuda regimului sovietic".

Arhiepiscopul Vsevolod Şaplin adaugă că "este oarecum surprinzător că accentul este pus numai pe Stalin. Lenin nu a fost mai puţin sângeros, şi nici anturajul lui - Troţki, Uriţki şi ceilalţi".

24 noiembrie 2010

Legiune Străină?

În armata rusă se pot înrola şi străini, prevede o lege adoptată de legislativul de la Moscova. Potrivit legii, cei interesaţi pot semna un contract iniţial pe cinci ani. După primii trei ani, ei pot dobândi şi cetăţenie rusă. Sunt necesare, însă, două condiţii: solicitanţii trebuie să ştie limba rusă şi să nu aibă antecedente penale. Ideea nu este nouă, căci în 2009 în armata rusă serveau circa 350 de cetăţeni străini, majoritatea din statele CSI, dar şi din ţări vest-europene.

"Nu cred că, prin această lege, numărul străinilor recrutaţi în armata rusă va creşte în mod dramatic", declară analista britanică Anna Kostus. Alţi experţi au însă o opinie mai favorabilă. "Armata sovietică a fost multinaţională şi multiculturală, a fost un lucru pozitiv", spune căpitanul în rezervă Andrei Hlestov. "În unitatea mea am avut şi militari din Asia Centrală şi pot spune că, în general, ei slujeau mai bine decât ruşii. Nu obişnuiau să consume alcool, erau conştiincioşi şi disciplinaţi. Crescuseră într-o cultură care încurajează supuşenia. Toate acestea i-au făcut să fie buni soldaţi".

26 noiembrie 2010

O hartă a viitorului

Autoritățile de la Moscova intenționează să favorizeze o nouă configurație urbană a Rusiei, prin dezvoltarea a 20 de mari zone metropolitane, care să devină eventual şi centre ale viitoarelor unități administrativ-teritoriale ale țării. În acest fel se va abandona politica de populare a întregului teritoriu al statului cu cea mai mare suprafață de pe glob. “Dezvoltarea orăşelelor nu are perspective, trebuie urmată o altă cale şi create condițiile pentru o migrare accelerată a populației în marile oraşe pentru a asigura o nouă etapă a urbanizării”, explică ziarul “Vedomosti”. Cotidianul mai informează că la preşedinția rusă s-a elaborat un plan de urbanizare care remodelează, în acest sens, harta țării.

Cele 20 de mari conurbații, fiecare dintre ele cu minimum un milion de locuitori, se vor dezvolta, în principal, în partea europeană a țării şi în sudul Siberiei. În 2020-2030, doar şase mari oraşe vor avea o demografie în creştere: Moscova, Sankt Petersburg. Novosibirsk, Nijni Novgorod, Ekaterinburg, şi Samara. Populația oraşelor Omsk, Kazan, Ufa, Celiabinsk şi Rostov pe Don va înregistra o scădere accentuată. În prezent, Moscova are o populație de 17 milioane, iar Sankt Petersburgul, peste şase milioane.

29 noiembrie 2010

SOS stagnare

Preşedintele Medvedev atrage atenţia asupra pericolului de instalare a stagnării, termen consacrat pentru caracterizarea ultimilor ani ai regimului Brejnev. "Nu este un secret că, de la o vreme, au început să apară simptome de stagnare în viaţa politică", a spus şeful statului. "Această stagnare este nefastă şi pentru partidul de la putere, şi pentru forţele opoziţiei". Şi aceasta, a explicat el, pentru că "dacă partidul aflat la putere nu are nici o şansă să o piardă, el se va înţepeni şi se va degrada, ca orice organism viu care ar rămâne imobil".

Liderul comuniştilor, Ziuganov, împărtăşeşte această apreciere, dar completează maliţios că Rusia Unită, partidul de guvernământ, "reproduce ce-a fost mai rău cu PCUS". Analistul Aleksei Makarkin pune în relaţie avertismentul prezidenţial cu strategia de modernizare a Rusiei, proces care va fi "prudent, controlabil şi deloc radical". Dacă preşedintele Medvedev afirmă că "sistemul politic a fost corectat într-o manieră destul de semnificativă şi a devenit mai deschis, mai suplu", analistul Makarkin susţine că "recentele reforme nu au întărit decât partidele reprezentate în parlament".

În legislativul Rusiei sunt reprezentate doar două partide: Rusia Unită, care a devenit majoritară în 2003 şi partidul comunist.

1 decembrie 2010

Moscova postsovietică

Capitala Rusiei îşi recuperează imaginea presovietică, dar mai ales îşi construieşte o imagine postsovietică. Nu numai statuia temutului fondator al NKVD, Dzerjinski, a dispărut, dar nici Gorki nu mai e nume de bulevard. Între 1991 şi 1993, municipalitatea a rebotezat peste 150 de străzi, piețe, parcuri. Mai ales în centrul capitalei.

Au mai rămas însă, poate numai pentru o vreme, şi vestigii toponimice sovietice. Cu câțiva ani în urmă, turiştii străini erau surprinşi să constate că, ceva mai departe de centru, bulevardul Bolşaia Kommunisticeskaia se întretaie cu străduța Malaia Kommunisticeskaia, după care ajunge în Piața Ilici.

Statui ale foştilor lideri comunişti - Dzerjinski, Sverdlov, Kalinin, au fost instalate în parcul Casei Artiştilor, numit din această cauză Parcul Sculpturii. Dar mausoleul lui Lenin rămâne de neclintit şi dezbaterile publice despre locul de veci al primului lider sovietic nu ajung la nici o soluție.

3 decembrie 2010

A treia Romă

Focar al ortodoxiei, cu ambiția de a se consacra drept o a treia Romă, Moscova rămăsese, la sfârşitul perioadei sovietice, cu mai puțin de 50 de biserici ortodoxe în care se slujea sau nu. Peste mai puțin de un deceniu, credincioşii moscoviți aveau deja peste 350 de biserici.

Au fost restaurate monumente dintre cele mai caracteristice Moscovei prerevoluționare, cum ar fi Biserica Sfânta Fecioară din Kazan. Ctitorită în 1625 ca un lăcaş de lemn şi distrusă, după zece ani de un incendiu, a fot reconstruită din piatră, apoi refăcută în 1801, 1805, 1865 şi chiar, în timpul regimului sovietic, între 1925 şi 1930, când i s-a redat şi aspectul inițial. Biserica avea să fie însă ştearsă de pe fața pământului peste numai câțiva ani, în 1936. Între 1990 şi 1993 a fost din nou reconstruită pe vatra străveche ce fusese transformată din parc public.

6 decembrie 2010

Lideri la computer

Computerul preşedintelui Medvedev a fost înzestrat cu un program care-i îngăduie să controleze în timp real stadiul de executare a ordinelor şi dispoziţiilor date, dar şi numele celor cer răspund de aplicarea hotărârilor.

“Cred că nu e un lucru rău, declara şeful statului în momentul în care i s-au prezentat performanţele noului program. Eu trebuie să pot să apăs pe o comandă şi să ştiu imediat ce se întâmpla cu un document sau altul şi cine e răspunzător pentru el. “.

Şi premierul Putin relata, după incendiile de pădure din jurul Moscovei, că se interesează personal de reconstrucţia satelor distruse de pârjol, prin intermediul camerelor de luat vederi instalate pe şantiere. Imaginile îi erau transmise şi la birou, şi acasă.

8 decembrie 2010

Cenuşărese lucide

Tinerele rusoaice nu se mai dau în vânt după partide de căsătorie cu străini bogaţi. Un sondaj de opinie făcut pe internet de SuperJob arată că doar şapte la sută dintre candidatele la măritiş sunt gata să-şi ia ca soţ un străin, 12 la sută n-au o părere formată iar restul formulează un refuz categoric. Imediat după dispariţia regimului sovietic, "prinţul fermecător de departe" era visul nupţial al 90 la sută dintre tinerele "cenuşărese".

Poveştile cu feţi frumoşi şi zâne, în mare vogă imediat după 1991, s-au spulberat treptat, după ce din anunţurile matrimoniale reieşea că pretendenţii străini nu sunt toţi nici tineri, nici frumoşi, nici bogaţi, iar presa publică reportaje despre căsătorii cu străini nereuşite, dramatice sau chiar tragice. Dar simţul umorului n-a dispărut. Pe parbrizul unor automobile se pot vedea colante pe care scrie: "Amatoare de căsătorie pe timpul crizei".

11 decembrie 2010

Prietenii cărții

Chiar dacă nu se mai spune, ca înainte, că “URSS este țara din lume în care se citeşte cel mai mult”, Mihail Seslavinski, şeful Agenției federale pentru presă şi mijloace de comunicare în masa nu ezită să confirme implicit o asemenea performanță, atunci când informează că în Rusia au fost publicate, în 2000, 127 000 de cărți, cu 750 de milioane de exemplare vândute.

Sunt însă mulțumiți şi autorii? Gorbaciov şi Putin ne-au scăpat de cenzură, sintetizează ziarista franceză Marianne Payot opiniile unor scriitori ruşi. Dar unul dintre ei, Evgheni Popov, observă că “înainte, un scriitor prost câştiga mai bine decât un inginer bun”. Iar autorul siberian Andrei Ghelasinov constată că, după 1990-1991, cititorii s-au aruncat mai ales pe cărțile unor autori interzişi ca Zamiatin, Bulgakov, Soljenițîn şi pe cărțile unor scriitori străini, şi abia mai târziu s-au apucat şi de autorii ruşi de ultimă oră. Care dintre ei ar fi cei mai interesanți? Evgheni Popov: “Cei în vârstă de 30 de ani sunt generația cea mai interesantă. Ei n-au cunoscut regimul comunist, drept care nu-şi pierd timpul să explice cum era pe atunci şi de ce. Aceşti scriitori nu sunt nici sovietici, nici antisovietici, nici postmoderni, sunt scriitori şi atât”.

13 decembrie 2010

Catedrala Mântuitorului

O catedrală ridicată în 50 de ani şi distrusă într-o clipită de demolatorii sovietici a fost reconstruită în numai cinci ani. Catedrala Mântuitorul Iisus s-a înălțat spre cinstirea victoriei împotriva armatelor lui Napoleon. Decorația interioară a bisericii a fost realizată de pictori celebri precum Surikov şi Vereşciaghin.

În anii 1930, pe ruinele simbolului arhitectonic al credinței şi măreției Rusiei urma să fie construit un gigantic palat al congreselor, cu o înălțime de 416 metri şi având în vârf o statuie a lui Lenin. Proiectul a fost însă abandonat şi pe locul rămas viran a fost amenajată o imensă piscină.

În 1995, preşedintele Elțîn a decretat reconstrucția catedralei. Peste o mie de specialişti şi meşteri au lucrat la reconstituire, pe baza documentelor de arhivă. În august 2000, cea mai mare biserică din Rusia, care poate primi 10 000 de credincioşi, a fost, din nou, sfințită.

15 decembrie 2010

Corneliu VLAD este membru al Uniunii Scriitorilor din România şi autorul unor cărţi, dintre care amintim: “Pentru ca soarele să nu răsară dinspre asfinţit”, “Când luptătorii îşi curăţă armele”, “Vietnamul cel de toate zilele”, “Vom trăi în anul 2000”, “Lumea în mişcare, încotro?”, “Generalul Lebed, vecinul nostru”, “Reconcilierea”, “Cuba - zece sfidări”.

“Politica – de ieri sau de azi – nu e deajuns pentru a explica un popor. Dacă pentru unii Rusia este un iceberg iar politica vârful său, Rusia profundă este mult mai mult. De aceea, ea rămâne a fi cunoscută şi înţeleasă. Rusia este şi Kremlinul, şi parăzile militare din Piaţa Roşie, şi Gazpromul, dar şi Dostoievski, şi Cehov, şi Ceaikovski, şi cuplurile de campioni la patinaj, şi cazaciokul, şi matrioşcile, şi frumoasele cu ochi albaştri. Rusia este o realitate imensă şi mereu revelatoare, mereu surprinzătoare, mereu incitantă.
În acest sens, da, pentru multă lume, Rusia este şi rebus, şi mister, şi enigmă.”

Corneliu VLAD

Editura Top Form

ISBN: 978-973-7626-75-2

